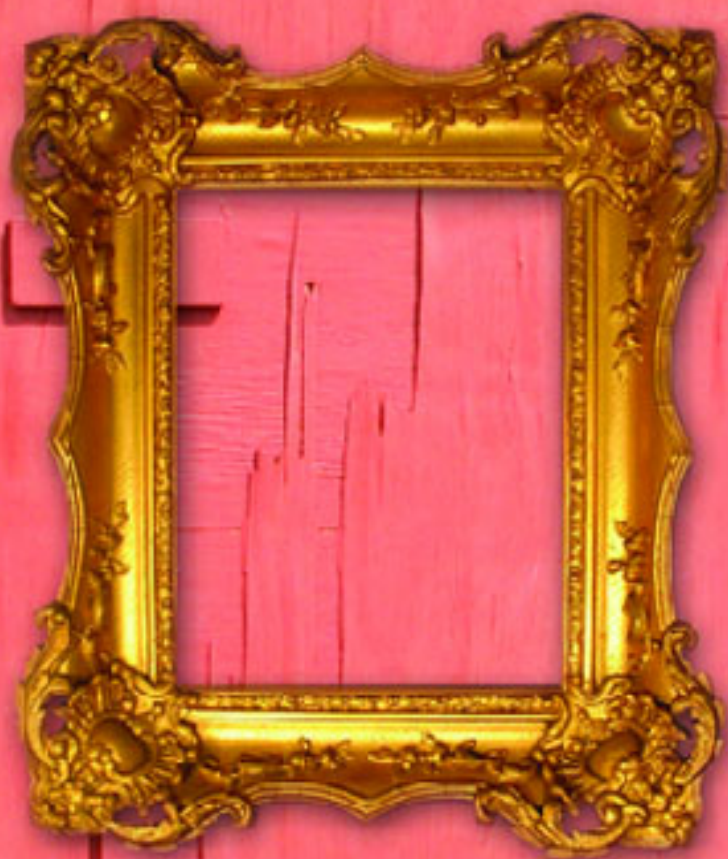

Bestseller international cu peste
10 000 000 de exemplare vândute

ANDREA CAMILLERI

Seria COMISARUL MONTALBANO

EXCURSIE LA TINDARI

S|U|S|P|A|N|S

De treaz, era treaz, nu-ncăpea vorbă: putea înțelege asta din faptul că mintea îi funcționa după parametrii logicii și nu urmând labirinturile absurde ale viselor, după faptul că auzea susurul ritmic al valurilor ce se spărgeau de țărm și după adierea răcoroasă a zorilor care pătrundea prin fereastra larg deschisă. Și totuși, se înverșuna să-și țină pleoapele strânse, știind că acreala ce-l măcina pe dinăuntru avea să irumpă afară imediat ce ar fi deschis ochii, provocându-l să rostească tot felul de mizerii pentru care s-ar fi căit mai târziu.

Îi ajunsese la urechi refrenul fredonat de un trecător ce trecea fluierând pe plajă. La o oră ca aceea – își spuse –, nu putea fi decât vreunu' de se ducea cu treabă la Vigàta, făcând naveta pe jos. Motivul fredonat îi era cunoscut, însă nu reușea să-și amintească nici titlul, nici cuvintele melodiei. De altfel, ce importanță ar fi avut? Ca să nu mai pomenească de faptul că nu fusese niciodată în stare să fluiera: nici mort, nici dacă și-ar fi vârât deștu'-n cur. „Își vârî un deget în cur / și trase un fluierat ascuțit / semnal convenit / de sergenții de stradă...” Era un cântecel stupid pe care i-l fredona pe vremuri un coleg milanez de la școala de poliție și care îi rămăsese, inexplicabil, întipărit în memorie. Din cauza acestei neputințe ale sale de a fluiera, în școala primară fusese victima predilectă a colegilor de clasă, maștri în arta fluierăturilor: ciobănește, *alla marinara*, *alla montanara* – pe toate le știa, cu variațiuni dintre cele mai fanteziste. Aha, colegii! Iată, așadar, ce-l rosesse atât de tare încât se foise toată noaptea de pe o parte pe alta! Amintirile despre colegi și articolul citit în ziar de cu seară, care anunța că domnul

Carlo Militello – bărbat tânăr, de nici cincizeci de ani – fusese numit președintele celei de-a doua bănci ca importanță din insulă. Jurnalul formula cele mai sincere urări de succes noului președinte, publicându-i totodată și fotografia: ochelari – cu ramă de aur, în mod sigur –, costum de firmă, cămașă impecabilă, cravată fină. Un om care reușise în viață, un om al ordinii, apărător al marilor Valori (atât cele de la Bursă, cât și cele ale Familiei, Patriei și Libertății). Da, Montalbano și-l amintea bine pe acest stimabil coleg – coleg nu din școala primară, ci din primăvara lui '68!

„Îi vom spânzura pe dușmanii poporului cu propriile lor cravate!”

„Băncile sunt bune doar ca să fie jefuite!”

Carlo Militello, supranumit Carlo Ciocanul¹ – în primul rând pentru atitudinea sa suverană, de lider suprem, iar în al doilea rând pentru că, asupra adversarilor, vorbele sale cădeau ca niște lovituri de ciocan, iar scatoalcele ca niște lovituri de baros. Cel mai intransigent, cel mai inflexibil, atât de radical încât însuși Ho Și Min – atât de mult invocat pe atunci de demonstranți – părea un social-democrat reformist. Îi obliga pe toți să nu fumeze țigări, ca să nu contribuie la îmbogățirea Monopolului Statului; în schimb, *joint*-uri și iarbă la discreție, de voie. Susținea că tovarășul Stalin acționase bine o singură dată în viață: atunci când devalizase băncile ca să finanțeze partidul. „Stat” era un cuvânt care le înfierbânta tuturor capetele, îi înfuria mai rău ca pe taurii zădărați cu basmale roșii. Din perioada acelor ani, Montalbano își amintea mai ales o poezie a lui Pasolini care lua apărarea polițiștilor trimiși să le țină piept studenților în Valle Giulia, la Roma. Toți tovarășii săi scuiaseră scârbiți peste acele versuri, în vreme ce el încercase să le găsească o justificare: „Totuși, e o poezie frumoasă” – spusese. De nu l-ar fi ținut ceilalți, Carlo Ciocanul i-ar fi fărâmat obrazul cu una din scatoalcele lui nimicitoare. Chiar așa, de

ce oare-i plăcuse poezia aceea? Nu cumva întrezărise în ea viitorul lui destin de zbir? Una peste alta, de-a lungul anilor își văzuse foștii tovarăși, legendarii rebeli din primăvara lui '68, începând să „raționeze”. Și tot raționând ei așa, furiile lor abstracte de atunci se fleșcăiseră, transformându-se treptat într-o cât se putea de concretă adaptare la normele civice. Iar acum, cu excepția a doi-trei care suportau de decenii, cu demnitate, procese sau chiar închisoarea pentru delikte niciodată comise ori comandate, cu excepția altor câtorva uciși în mod misterios, toți cei rămași se ajunseseră, sărind pârleazul de la stânga la dreapta, apoi din nou la stânga, și din nou la dreapta, în așa fel încât, iată, acum unii conduceau ziare, alții televiziuni, câte unul devenise director la stat, nefiind deloc puțini cei ce prinseseră un loc de deputat sau senator. Prin urmare – concluzionă Montalbano –, văzând 'mnealor că nu izbutiseră să schimbe societatea, sfârșiseră prin a se schimba ei înșiși. Ori poate că – de ce nu? – nici măcar nu fusese nevoie să se schimbe prea mult, dat fiind că, în '68, mulți dintre ei jucaseră teatru, asumându-și rolul de revoluționari doar ca o mască, ori ca un costum de scenă. Oricum, un lucru era sigur: numirea lui Carlo ex-Ciocanul la conducerea băncii îi picase greu. Mai ales pentru că-i stârnise un alt gând, cel mai sâcâitor dintre toate.

„Nu cumva ești tu însuși plămădit din același aluat ca ăi de-i critici? Nu cumva ești slujitorul acelui stat pe care-l combăteai feroce când aveai optsprezece ani? Ori poate că, în realitate, te macină invidia, dat fiind că trăiești de azi pe mâine din salariu, în vreme ce ăilalți stau cu curu' pe miliarde?”

O pală de vânt izbi zgomotos persiana de tocul ferestrei. Nu, n-ar fi închis fereastra nici dacă i-ar fi poruncit Tatăl Ceresc însuși; putea Fazio – care-l scotea din sărite cu cobelile lui – să zică ce-o zice!

— Dom'le, să-mi fie cu iertăciune — îl lua Fazio în primire uneori —, da' 'mneavoastră o căutați cu lumânarea, zău dacă nu! Nu numa' că v-ați cumpărată casă fără etaj și-ntr-un loc izolat, da' mai lăsați și fereastra deschisă noaptea! Acu', dacă se găsește unu' care să vrea să vă facă rău — ș-apăi se găsește, nu duceți grijă —, poa' să intre peste 'mneavoastră-n casă când i se năzare!

Pe ailaltă cobe o chema Livia.

— Ei nu, Salvo, fereastra deschisă noaptea, nu!

— Bine, dar și tu dormi acasă la tine, la Bocadasse, cu fereastra deschisă!

— Așa, și? Unu la mână, locuiesc la etajul trei și, doi la mână, la Bocadasse nu colcăie de hoți, ca aici.

Și uite-așa, când Livia îl sunase într-o seară, plângându-i-se cu voce deznădăjduită că hoții din Bocadasse îi prădaseră casa pe când ea era plecată în oraș, comisarul le mulțumise în gând tâlharilor genovezi; apoi, izbutise totuși să se arate afectat de întâmplare, însă nu știa nici acum dacă fusese suficient de convingător.

Telefonul începu să sune.

Prima reacție a fost să-și strângă și mai tare pleoapele, dar în zadar: la urma urmelor, văzul nu-i totuna cu auzul. Regretând că nu se putea învăța să doarmă cu dopuri în urechi, își vârî capul sub pernă. Nimic: deși scăzut și îndepărtat, țârâitul persista. Se ridică din pat înjurând printre dinți, se repezi în sufragerie și ridică receptorul.

— Montalbano sunt. Ar trebui să zic: „cine-i acolo, băga-mi-aș”, da' uite că nu zic, na. Pen' că pur și simplu nu-s pregătit să-mi bag nimic nicăieri.

De la celălalt capăt al firului îl întâmpină o liniște profundă. Apoi, sunetul receptorului lăsat în furcă. Na — își zise —, acu' ce-i mai rămânea de făcut, dacă tot se arătase ciufut de dimineată? Să se culce la loc și să se gândească mai departe la noul

președinte de la Interbanco, cel care, pe vremea când i se spune tovarășul Ciocan, defecase în public pe o tavă plină cu bancnote de zece mii de lire? Ori, poate, să-și tragă slipul pe el și să se încumete la o strașnică partidă de înot în apa rece ca gheața a mării? Optă pentru cea de-a doua soluție: era gata fiert, așa că o baie în mare avea, probabil, să-i mai domolească furia. Plonjă în apă, însă în clipa următoare avu sentimentul că paralizase brusc. Oare când avea să priceapă că, la cei aproape cincizeci de ani ai lui, nu mai avea sânge-n instalație ca să se țină de asemenea acte de vitejie? Vremurile acelea trecuseră de mult. Se întoarse agale spre casă și, când mai avea cel mult zece metri până la destinație, auzi din nou telefonul sunând. N-avea de ales, unica soluție era să ia lucrurile așa cum erau. Iar pentru început, cel mai bine era să răspundă la blestematul acela de telefon.

Era Fazio.

— Lămurește-mi o treabă. Tot tu ai sunat și acu' un sfert de oră?

— Nu, să trăiți, dom'le. Catarella fuse. Și-mi spuse așa, că 'mneavoastră i-ați zisără că nu erați pregătit. Atunci, mă gândii să las să mai treacă timpu' o țără și vă sunai eu. Ia spuneți, acu' vă simțiți pregătit, dom'le?

— Fazio, azi ți-ai propus s-o faci pe deșteptu' cu noaptea-n cap? Ia zi, unde ești? La secție?

— Nu, să trăiți, dom'le. L-or omorâtără pe unu'. Zum!

— Zum? Adicătelea ce vrei să zici?

— Că l-or împușcatără.

— A, nu, Fazio. Un foc de pistol face „bang”, unul de lupara² face „bum”, o rafală de pistol-mitralieră face „ratatatata”, o lovitură cu șişul face „sfiss”.

— „Bang” fuse, dom'le. Un singur foc. În față.

— Unde ești?

— La locul faptei. Parcă așa se zice, nu-i așa?
Via Cavour 44. Știți unde vine?

— Da, știu. De împușcat, l-au împușcat în casă?

— Tocmai dădea să intre. Apucase să vâre cheia-n broască. A rămas lat pe trotuar.

Se poate spune oare despre o crimă că a picat la țanc? Nu, în niciun caz: moartea unui om tot moarte rămâne. Cu toate acestea, realitatea de netăgăduit era că, la volan, pe drumul spre via Cavour 44, Montalbano simțea limpede că-i revenea treptat buna dispoziție. O anchetă ca la carte era exact ce-i trebuia acum ca să-și alunge din minte gândurile negre de dimineață.

La „locul faptei”, cum spusese Fazio, comisarul reuși cu greu să-și facă loc prin gloată. Deși era dis-de-dimineață, o mulțime de bărbați și femei, agitați nevoie mare, blocaseră strada. „Ca muștele la rahat”, își zise Montalbano. La câțiva metri de el, o fetișcană își adusese cu ea și plodul, care, din brațele ei, urmărea scena cu ochii cât cepele. Metoda pedagogică a tinerei mame avu darul să-l scoată din pepeni.

— Cărați-vă de aici! urlă.

Câțiva se îndepărtară de bunăvoie, în vreme ce pe alții îi împinse cu forța Galluzzo. Urechile comisarului percepură un soi de jelanie sinistră, ca un scâncet prelung, neîntrerupt. Emițătorul era o femeie la vreo cincizeci de ani, în ținută riguroasă de doliu: doi bărbați o țineau cu greu să nu se arunce peste cadavrul care zăcea pe trotuar cu fața în sus, desfigurată de glonțul care-l nimerise drept între ochi.

— Luați femeia de acolo.

— Bine, da' aia-i mama mortului, dom'le.

— Să se ducă să bocească acasă la ea. Aici nu face decât să ne încurce. Cine a anunțat-o? A auzit împușcătura și a venit într-un suflet până aici?

— Nu, să trăiți, dom'le. De auzit, n-avea cum să audă împușcătura, pen' că locuiește cu domiciliul în via Autonomia Siciliana 12. Se vede treaba c-a anunțat-o careva.

— Ș-apăi ce, era gata-mbrăcată-n doliu când au anunțat-o?

— Îi vădană, dom'le.

— Bine, bine. Luați-o cu frumosu', cum vreți voi, da' duceți-o naibii de aici.

Nu, nu era de șagă, de vreme ce Montalbano le vorbea în felul acela. Fazio se apropie de cei doi bărbați, schimbă în șoaptă câteva vorbe cu ei, iar Montalbano îi văzu luând femeia de subsuori și târând-o departe de priveliște.

Se apropie de doctorul Pasquano, care, pe vine, examina țeasta mortului.

— Deci? îl iscodi.

— Deci, curge apă-n beci, îi răspunse celălalt. Și continuă, pe un ton chiar și mai nepoliticos decât al lui Montalbano: Adicătelea ce, trebuie să vă explic eu ce s-a-ntâmplat? L-au lichidat cu un glonț, unul singur. Precis, la milimetru, drept între ochi. La ieșire, i-a sfârtecat pur și simplu jumătate din cutia craniană. Uitați-vă coala, vedeți fragmentele acelea gelatinoase? Sunt bucăți de creier. Să continui?

— După părerea dumneavoastră, când s-a întâmplat?

— Foarte de curând. În jur de ora patru sau cinci dimineața.

Câțiva pași mai încolo, Vanni Arqua examina – cu căutătura arheologului care tocmai a descoperit o relicvă din Paleolitic – o piatră cât se putea de obișnuită. Montalbano nu-l avea la ficați pe șeful cel nou de la Criminalistică, însă antipatia era reciprocă.

— Cu aia l-or omorâtă? îl iscodi comisarul cu un aer serafic, arătând spre piatra din mâna lui Arqua.

Celălalt îl privi cu vădit dispreț.

— Ce tot îndrugi acolo? A fost omorât cu o armă de foc.

— Glonțul l-ați recuperat?

— Da. Se înfipsese în ușa de la intrare, încă închisă.

— Și tubul cartușului?

— Uite care-i treaba, domnule comisar, nu sunt obligat să-ți răspund la întrebări. Domnul chestor a ordonat ca ancheta să fie condusă de șeful Brigăzii Mobile. Dumneata vei fi folosit doar ca suport.

— Ș-apăi eu ce fac aici? Te suport, nu-i așa? Te suport cu stoicism.

Judecătorul Tomaseo nu-și făcuse încă intrarea în scenă. În consecință, cadavrul nu putea fi încă ridicat de la locul crimei.

— Fazio, da' cum se face că domnul Augello nu s-a arătat încă la față?

— E pe drum. A rămas peste noapte la Fela, acasă la niște prieteni. L-am sunat adineauri pe telefonul mobil.

La Fela? Până s-ajungă la Vigàta avea să mai treacă o oră bună. Pe urmă, avea să se prezinte la raport ca vai de el! Ostenit-mort și cu ochii umflați de nesomn! De unde atâta prieteni la Fela? Fără doar și poate, își petrecuse noaptea cu vreuna al cărei soț o înșela cu o alta.

Galluzzo se dădu lângă el.

— Acu' îl sunai pe judecătoru' Tommaseo. Zice așa, că să ne ducem să-l luăm c-o mașină de-a noastră, pen' că el și-a bușit-o pe-a lui într-un stâlp la vreo trei kilometri de Montelusa. Ce facem?

— Du-te.

Rareori se întâmpla ca Nicolò Tommaseo să ajungă undeva cu propria mașină. De altfel, umbla vorba că și un câine drogat șofează mai bine decât el. Comisarul nu mai avea însă răbdare să-l aștepte. Înainte să plece, aruncă o privire spre cadavru.

Un băiețandru abia trecut de douăzeci de ani, blugi, geacă de piele, tuns cu codiță la ceafă, cercel în ureche. Numai pantofii din picioare probabil că-l costaseră o avere.

— Fazio, eu mă duc la secție. Rămâi aici să-i aștepți pe judecător și pe șeful Brigăzii Mobile. Ne vedem mai târziu.

Pe drum, se hotărî să se abată prin port. Trase mașina pe chei, coborî și o apucă pe jos, agale, înspre soare-răsare, către far. Soarele se ițise pe cer, rubicond, parcă mulțumit că-i reușise mișcarea și de data aceasta. La orizont, departe, trei punctulețe negre: vase de pescuit întârziate, care se întorceau la țarm. Deschise larg gura și trase adânc aer în piept. Tare-i mai plăcea mireasma portului din Vigàta!

„Ce tot îndrugi acolo? Toate porturile din lume duhoresc la fel”, i-o întorsese Livia odată.

Ei bine, nu, n-avea dreptate: fiecare oraș la mare avea propria mireasmă. Vigàta emana un amestec de izuri într-un dozaj perfect: parâme umede, năvoade întinse la uscat la soare, iod, pește putrezit, alge vii și alge moarte, smoală. Și, abia perceptibil, o adiere vagă de motorină. Incomparabil. Înainte să ajungă la stânca plată de sub far, se aplecă și culese un pumn de pietriș de pe drum.

Odată ajuns la stânca dincolo de care se căsca prăpastia, se așeză. Privi în jos și-i păru că vede încropindu-se în oglinda apei, confuz, mutra lui Carlo Ciocanul. Se înfurie brusc și aruncă cu violență pietrișul din pumn în direcția nălucii. Imaginea se făcu fărâme, fragmentele mai zăboviră o vreme tremurând, apoi dispărură cu totul. Montalbano își aprinse o țigară.

— Iha, dom'le, bine că venirăți, dom'le! îi sări dinainte Catarella de cum îl văzu trecând pragul comisariatului. Aflați că de trei ori dădu tilifon

dom' Lapte, ăl cu un „es” în fund! Zicea așa, că vrea subit de îndată să vorbească personalmente-n persoană cu 'mneavoastră. Treabă urgentă-i la mijloc, urgentisimă!

Intuia cam ce voia să-i spună Lattes, șeful de cabinet al chestorului, cel supranumit *Lattes e mieles*, pentru mieroșenia lui fățarnică, de popă de țară.

Chestorul Luca Bonetti-Alderighi, descendent al marchizilor de Villabella, fusese cât se putea de explicit și de dur. Montalbano nu-l privea niciodată în ochi, preferând să se uite nițel deasupra lor, vrăjit de claia de păr tulburătoare a superiorului său: o coamă înfoiată, cu un ciuf mare în frunte, întors în sus, asemenea unui rahat vârtos lepădat în mijlocul drumului. La ultima lor întâlnire, chestorul înțelesese greșit insistența cu care comisarul îi evita privirea, crezând că reușise, în sfârșit, să-l intimideze.

— Domnule Montalbano, ascultați bine ce vă spun acum, pentru că a doua oară n-o să v-o mai repet: odată cu sosirea noului șef al Brigăzii Mobile, domnul Ernesto Gribaudo, rolul dumneavoastră va fi doar unul auxiliar, de suport. Comisariatul dumneavoastră se va ocupa doar de cazuri mărunte, pe cele de calibru mare urmând să le instrumenteze Brigada Mobilă, respectiv domnul Gribaudo și adjunctul dumnealui.

Ernesto Gribaudo. Un personaj legendar, într-adevăr. Odată, după ce examinase cadavrul unuia căruia-i fusese sfârtecat pieptul cu o rafală de Kalașnikov, dăduse un verdict istoric: moartea fusese cauzată de douăsprezece lovituri de cuțit executate cu rapiditate.

— Scuzați-mi ignoranța, domnule chestor, n-ați vrea totuși să vă ilustrați spusele cu câteva exemple practice?

Luca Bonetti-Alderighi simțise că-l inundă un val de mândrie și de automulțumire. Îl avea pe Montalbano în fața sa, în picioare de partea

cealaltă a biroului, ușor aplecat de spate, cu un zâmbet umil pe chip. Pe urmă tonul... ei bine, tonul pe care i se adresase fusese aproape implorator. De data asta, îl avea în pumn!

— Fiți mai explicit, domnule Montalbano! Nu înțeleg la ce fel de exemple vă referiți.

— Aș vrea să pricep ce cazuri trebuie să le consider mărunte și care ar fi cele de calibru.

La rândul său, și Montalbano se felicita în gând: reușise să-l imite perfect pe nemuritorul Fantozzi al lui Paolo Villaggio³.

— Ce întrebare mai e și asta, domnule Montalbano? Furtașaguri, tulburarea liniștii publice, trafic mărunț, încăierări, controlul imigranților – acestea sunt lucrurile mărunte. Crimele nu, astea sunt cazuri de calibru.

— Îmi permiteți să iau notițe? îl iscodise atunci Montalbano, trăgând din buzunar un petic de hârtie și un pix.

Chestorul îi aruncase o privire perplexă și, preț de o clipă, comisarul se speriasse: nu cumva întinsese prea mult coarda, iar celălalt înțelesese că era luat peste picior?

Ei bine, nu. Chestorul se mulțumise să facă o grimasă încărcată de dispreț.

— Cum doriți.

Fără îndoială că, acum, Lattes voia să-i reamintească ordinele restrictive ale chestorului: cazurile de crimă nu intrau în prerogativele sale, erau treaba Brigăzii Mobile. Formă numărul de telefon al șefului de cabinet.

— Ia te uită, domnul comisar Montalbano, drăguțul de el! Ce mai faceți dumneavoastră? Ce mai faceți? Familia-i bine, sănătoasă?

Familia? Care familie? Părinții îi muriseră demult și de însurat, nu era însurat.

— Ai mei sunt toți bine, sănătoși, mulțumesc de întrebare, domnule Lattes. Ai dumneavoastră?

— Toți sunt bine, slavă Preasfintei noastre Fecioare. Uitați de ce v-am căutat, domnule Montalbano: referitor la cazul de crimă survenit azi-noapte la Vigàta, domnul chestor a...

— Știu ce vreți să-mi spuneți, domnule. Să-mi văd de treabă și să nu mă amestec în anchetă.

— Vai de mine, dar cum de v-a trecut prin minte o asemenea idee?! Dimpotrivă, v-am căutat tocmai ca să vă înștiințez că domnul chestor ține neapărat să vă ocupați dumneavoastră de caz.

Montalbano simți că-l ia cu leșin. Adicătelea ce putea să-nsemne schimbarea asta?

Pe de altă parte, despre crima cu pricina știa doar câteva generalități. Nu cumva se aflase între timp că tinerelul ucis era de fapt fiul cine știe cărui personaj important? Nu cumva căutau să-l amestece într-o afacere urâtă din care apoi să nu mai poată ieși? Să scoată castanele din foc n-ar fi fost nimic, da' nu cumva îl puneau să scoată și tăciunii încinși?

— Să-mi fie cu iertare, domnule, eu, unul, m-am prezentat deja la locul faptei, însă n-am demarat nicio anchetă. Înțelegeți și dumneavoastră, nu-i așa, că n-am vrut să mă întind mai mult decât mi-e plapuma...

— Vă înțeleg perfect, domnule Montalbano! Pentru că aici, în chestură, sunt, slavă Domnului, o mulțime de personaje mult prea sensibile.

— Totuși, de ce nu se ocupă de caz domnul Gribaudo?

— Cum așa, nu știți nimic?

— Absolut nimic.

— Păi, domnul Gribaudo a plecat săptămâna trecută la Beirut, la o importantă conferință pe tema...

— Știu. Să înțeleg că a fost reținut cu treburi la Beirut?

— Nu, nu, de întors s-a întors, însă imediat după sosire a fost lovit de un acces violent de dizenterie.

Ne-am temut chiar că a contractat o formă gravă de holeră – după cum știți, boala nu e deloc o raritate prin părțile acelea –, însă, slavă Preasfintei noastre Fecioare, nu-i vorba totuși de așa ceva.

La rândul său, Montalbano se simți obligat să-i mulțumească Preasfintei Fecioare pentru faptul că-l obligase pe Gribaudo să nu se îndepărteze o vreme mai mult de doi-trei metri de closet.

— Dar adjunctul său, domnul Foti?

— A, dumnealui a fost la New York, la acel summit condus de Rudolph Giuliani – știți dumneavoastră, primarul care a inventat „toleranța-zero” – pe tema modalităților de menținere a ordinii publice în zonele metropolitane.

— Bine, dar summit-ul s-a încheiat acum două zile.

— Desigur, desigur. Numai că, vedeți dumneavoastră, domnul Foti s-a gândit că nu se cădea să se întoarcă acasă, în Italia, fără să dea o raită prin cartierele New Yorkului. Din nefericire, s-a ales cu un glonț în picior în timpul unei tentative de jaf. Acum este internat în spital. Nimic grav, slavă Preasfintei noastre Fecioare.

Fazio se arătă la față mult după ora zece.

— Cum se face că ați întârziat atât de mult pe acolo?

— Mai bine nu-ntrebați ce și cum, dom’le, zău așa! Întâi și-ntâi, a trebuit să-l așteptăm pe asesoru’ asesorului. Pe urmă...

— Oprește-te. Fii mai explicit, te rog.

Fazio își ridică privirea spre ceruri: acu’, că șefu-l pune să vorbească iar despre întâmplare, aveau să-l apuce iarăși bâzdâcii.

— Deci. Când Galluzzo se duse să-l ia pe judele Tommaseo de la locu’ unde omu’ nostru se izbise cu mașina-ntr-un copac...

— Apăi, nu care cumva era un stâlp?

— Nu, să trăiți, dom'le, stâlp îi păru judeului, da' copac era. Ca să n-o mai lungesc: dom' Tommaseo se rănise la frunte, iar sângele-i curgea șiroaie. Când văzu așa, Galluzzo îl luă frumușel și-l duse la Montelusa, la urgențe, de unde dom' Tommaseo sună la judecătorie, ca să solicite un asesor în locul lui, la anchetă. Numa' că, fiind prea devreme, la Palatul de Justiție nu era nici naiba... Așa că Tommaseo l-a sunat acasă pe un coleg, dom' judecător Nicotra. Așa c-a trebuit s-așteptăm până când domnu' Nicotra s-a sculat, s-a îmbrăcat, și-a băut cafeluța, s-a urcat la volan și a ajuns la fața locului. Numa' că-n tot timpu' ăsta, nici urmă de domnu' Gribaudo. Și nici de vicele lui. Până la urmă, sosi ambulanța și a ridicat cadavrul, da' eu tot am mai rămas vreo zece minute s-aștept Brigada Mobilă. După aia, dacă văzui că nici vorbă să se arate vreunu' la față, venii încoa'. Dacă domnu' Gribaudo are nevoie de mine, n-are decât să mă caute aici.

— Zi-mi, mai bine, ce ai aflat despre omorul ăsta.

— Cu tot respectu', dom' comisar, vă-ntreb: da' ce vă fute grija? A rămas stabilit că de caz se ocupă Brigada Mobilă, nu-i așa?

— Gribaudo nu mai apare, Fazio. S-a închis într-o budă și-și varsă mațele din el. Cât despre Foti, pe ăla l-au împușcat în picior gangsterii, la New York. M-a sunat Lattes adineauri, să mă informeze. Prin urmare, de caz ne ocupăm noi.

Fazio se așeză pe un scaun, cu o licărire vizibilă de fericire în ochi. În clipa următoare, trase din buzunar o hârtie scrisă mărunt. Începu să citească.

— Sanfilippo Emanuele, zis Nenè, fiul lui Gerlano și a lui Patò Natalina...

— Suficient, îl întrerupse Montalbano.

Îl scotea din țâțâni acel „complex al datelor de stare civilă” – cum îl numea el – de care părea să sufere Fazio. Însă și mai mult la el îl irita tonul pe care enumera de-a valma date de naștere, rude de

gradul întâi, căsătorii și tot restul. Din fericire, Fazio îi citi gândurile.

— Iertăciune vă cer, dom'le.

Nici vorbă însă să-și vâre hârtia la loc în buzunar.

— În caz că nu-mi amintesc ceva, se justifică.

— Câți ani avea Sanfilippo ăsta al nostru?

— Douăzeci și unu și trei luni.

— Drogat? Dealer?—Nu-mi rezultă.

— De muncit, muncea undeva?

— Nu.

— Locuia acolo, pe via Cavour?

— Da, să trăiți. Un apartament la etajul al treilea: sufragerie, două dormitoare, baie și bucătărie. Locuia singur.

— Proprietate personală sau cu chirie?

— Chirie. Opt sute de mii de lire pe lună.

— Bani de unde avea? Îi dădea mă-sa?

— Apăi ce, n-o văzurăți cum arăta? Fimeie sărmană-i aia, dom'le. Trăiește de azi pe mâne cu cinci sute de mii pe lună. Dacă-i să vă spun după cum cred eu, treburile stau cam așa: pe la ora patru, azi-dimineață, Nenè Sanfilippo parchează în fața blocului, de partea cealaltă a străzii, traversează și...

— Ce mașină avea?

— Fiat Punto. Numa' că-n garaj mai avea una. O Alfa Romeo Spider. Mă făcui înțeleș au ba?

— Un pierde-vară?

— Da, să trăiți. Să vedeți însă ce ținea-n casă, zău așa! Totul, ultimul răcnet: televizor, antenă satelit pe acoperiș, computer, video, cameră de filmat, fax, frigider... Asta așa, la prima vedere, pen' că n-avui timp să zăbovesc pe acolo. Mi-au atras însă atenția mai multe videocasete, dischete și CD-uri de calculator... N-ar fi rău să le verificăm.

— De Mimì s-a mai aflat ceva?Întrerupt pe neașteptate, Fazio, până atunci înfierbântat, se uită

la el cu un aer confuz.

— Cine? A, da. Domnu' Augello. Apăi da, s-a arătat la față puțin înainte de sosirea asesorului. A aruncat o privire de jur împrejur, pe urmă se duse-n treaba lui.

— Știi cumva unde anume?

— Bleah. Cum vă spuneam, Nenè Sanfilippo vâra cheia-n broască, moment în care cineva îl strigă din spate.

— De unde știi?

— Apăi, l-or împușcată ră drept în față, dom'le. Auzindu-se strigat, omu' nostru se-ntoarce și face câțiva pași către ăl de l-a chemat. Crede că-i cheștiune de un minut-două, pen' c-a lăsat cheia-n broască, n-a pus-o la loc în buzunar.

— Urme de luptă?

— Pare-se că nu.

— Cheile le-ai verificat?

— Cinci erau, dom'le. Două de la apartamentul din via Cavour – ușa blocului și ușa casei. Două de la apartamentul maică-sii – ușa blocului și ușa casei. A cincea-i o cheie dintr-acelea moderne, despre care meșterii de chei spun că nu se poate face duplicat. Numa' că nu știm încă de unde era.

— Interesant flăcăul nostru, zău așa. Avem vreun martor?

Fazio se puse pe râs.

— Bag seama că azi vă trezirăți cu chef de șagă, nu-i așa, dom'le?

¹ În orig. Carlo Martello (*martello*, „ciocan”) – aluzie la regele franc Charles Martel (Ciocanul) (cca

688–741), întemeietorul dinastiei carolingiene, bunicul lui Carol cel Mare și învingătorul maurilor la Poitiers

(n. tr.).

² Pușcă de vânătoare cu două țevi retezate, folosită adesea în execuțiile de tip mafiot (n. tr.).

³ Paolo Villaggio (n. 1932), cunoscut actor comic și regizor italian (n. tr.).

2

Îi întrerupse un cor de strigăte, o hărmălaie iscată brusc în anticameră. Izbucnise o ceartă, despre asta nu-ncăpea vorbă.

— Du-te de vezi ce-i.

Fazio ieși, vocile se domoliră, apoi agentul principal reveni în birou.

— E-un domn afară care se luă-n gură cu Catarella că nu-l lasă să treacă-ncoa'. Vrea mort-copt să vorbească cu 'mneavoastră.

— S-aștepte.

— Apăi, omu'-mi pare nervos nevoie mare, dom'le.

— Atunci, s-auzim ce vrea.

În fața sa se prezentă un tip la vreo patruzeci de ani cu ochelari: veșmintele în perfectă ordine, părul pieptănat cu cărare-ntr-o parte, aer de funcționar respectabil.

— Vă mulțumesc că m-ați primit. Sunteți domnul comisar Montalbano, nu-i așa? Numele meu este Davide Griffò. Îmi pare foarte rău că am ridicat vocea adineauri, însă nu reușeam cu niciun chip să pricep ce-mi spunea agentul de la intrare. E străin cumva?

Montalbano preferă să nu-i răspundă.

— Vă ascult.

— Vedeți dumneavoastră, eu locuiesc la Messina, unde, de altfel, și lucrez, la primărie. M-am căsătorit și m-am stabilit acolo. Aici, la Vigàta, mi-au rămas părinții. Sunt singurul lor copil, iar acum îmi fac griji serioase pentru ei.

— De ce?

— Obişnuiesc să-i sun de două ori pe săptămână, joia și duminica. Acum două seri,

duminică adică, nu mi-au răspuns. Am încercat din nou, iar și iar, însă fără niciun rezultat. Am trăit clipe de coșmar și, în cele din urmă, soția mea m-a îndemnat să mă urc la volan și să trag o fugă până aici, la Vigàta. Aseară am sunat-o pe portăreasă, ca să aflu dacă are un rând de chei de la apartamentul alor mei. Mi-a răspuns că nu. Atunci, soția mea m-a sfătuit să iau legătura cu dumneavoastră. Vă știe de la televizor.

— Vreți să faceți o sesizare?

— Întâi și-ntâi, aș dori să obțin permisiunea să forțez ușa apartamentului.

Vocea îi deveni dogită, vlăguită.

— Mi-e teamă că s-a-ntâmplat ceva grav, domnule comisar.

— În regulă. Fazio, cheamă-l aici pe Gallo.

Fazio se făcu nevăzut, întorcându-se însoțit de colegul său.

— Gallo, te duci cu dumnealui. Probabil că va fi nevoit să spargă ușa apartamentului în care locuiesc părinții săi. Nu mai știe nimic de ei de săptămâna trecută. Se întoarce spre celălalt: Unde spuneți că locuiesc părinții dumneavoastră?

— N-am apucat să vă spun. În via Cavour, la numărul 44.

Montalbano încremeni.

— Măiculiță sfântă! exclamă Fazio.

Lovit brusc de un acces violent de tuse, Gallo ieși în fugă din încăpere, în căutarea unui pahar cu apă.

Galben la față, Davide Griffò privi de jur împrejur, înspăimântat de efectul neașteptat al vorbelor sale.

— Ce-am spus, Doamne, iartă-mă! iscodi el cu voce stinsă.

În clipa în care Fazio frână la numărul 44 de pe via Cavour, Davide Griffò sări din mașină și se repezi pe ușa de la intrarea în bloc.

— Cu cine începem? îl iscodi Fazio pe Montalbano, trântind portiera.

— Cu bătrânii dispăruți. Mortu-i mort, nu se grăbește nicăieri.

În pragul ușii de la intrarea în bloc se lovira din nou de Griffio, care tocmai ieșea, cu viteza unei rachete intercontinentale.

— Portăreasa mi-a spus că azi-noapte a avut loc o crimă aici! A fost ucis cineva care locuia chiar în blocul acesta!

Abia atunci observă silueta lui Nenè Sanfilippo desenată cu cretă albă pe asfalt și-l cuprinse un tremurat violent.

— Liniștiți-vă, îi spuse blând comisarul, punându-i mâna pe umăr.

— Nu... doar că mi-e frică să...

— Domnule Griffo, vă închipuiți cumva că părinții dumneavoastră ar putea fi implicați într-un caz de crimă?

— Glumiți? Părinții mei sunt...

— Și atunci? Ce importanță să aibă faptul că a fost ucis cineva dis-de-dimineată aici, în fața blocului? Haideți, mai bine, să aruncăm o privire în apartament.

Doamna Ciccina Recupero, portăreasa, mergea înainte și-napoi prin cămăruța ei de la parter, asemenea urșilor captivi care, înnebuniți de atâta amar de vreme petrecută în cușcă, se leagănă nehotărâți de pe un picior pe altul. Dumneaei însă își putea permite să facă du-te-vino prin încăpere, dat fiind că era o creatură numai piele și os, iar spațiul pe care-l avea la dispoziție nu numai că-i era suficient, dar chiar îi prisosea.

— Oh, Doamne, oh, Doamne, oh, Doamne! Măiculița noastră sfântă, măiculiță! Se abătu iadu' peste casa asta, zău așa! Ce făcurăm? Ce păcate avem oare de plătit? Apăi aici trebuie chemat preotu' să ne dea cu apă sfințită, să ne dea!

Montalbano o prinse de braț – sau, mai bine zis, de humerus –, obligând-o să se așeze pe un scaun.

— Nu-i cazul să jucați tot teatrul ăsta. Abțineți-vă o clipă de la mătăanii și răspundeți-mi la câteva întrebări. De când nu i-ați mai văzut la față pe soții Griffi?

— De sâmbătă dimineată, când s-a întors doamna de la cumpărături.

— Astăzi e marți. Nu v-ați făcut griji deloc pentru faptul că nu i-ați mai văzut de trei zile?

Portăreasa se crispă.

— Apăi, de ce să mă-ngrijorez, mă rog 'mneatale? |ia nici „bună ziua” nu știu să dea, și nu numa' mie, da' la nimenea. Fuduli nevoie-mare, 'mnealor! Ș-apăi mă doare-n fund dacă m-aude domnu', ficioru' adicătelea! Atâta știau: ieșeau la cumpărături, se-ntorceau, se-ncuiau în casă și vreme de trei zile nici tata mare nu-i mai vedea la ochi! Număru' meu de tilifon îl aveau, așa că, dacă aveau nevoie de ceva, m-ar fi sunat.

— Și s-a-ntâmplat?

— Hait! Adicătelea și, Doamne, iartă-mă, să se-ntâmple?

— V-au sunat vreodată?

— Apăi, da, de două-trei ori. O dată, când lu' domnu' Fofò, soțul, i s-a făcut rău, m-or chemată să stau cu 'mnealui cât doamna a dat fuga la farmacie. Altă dată, când li s-a stricat mașina de spălat și-or făcută rău inundație-n casă. A treia oară, când...

— Suficient, mulțumesc. Spuneți că n-aveți chei de la apartamentul lor, nu-i așa?

— Apăi, nu-i c-am zis ori n-am zis, îi că nu le am și cu asta basta! O singură dată mi le-a lăsat doamna Griffi: vara trecută, când s-or dusă-n vizită la Messina, la ficior. Mi le lăsa ca să-i ud ghivecele de pe balcon, nu de altceva. Pe urmă, și le-a luat înapoi fără să-mi zică nici măcar „pupă-mă-n cur” – de parcă eu mi-s pusă aici ca să le fiu

sirvazza, sluga 'mnealor! Ş-acu', veniţi 'mneavoastră să mă trageţi la răspundere că nu-mi făcui griji pentru ei? Apăi, dacă m-aş fi încumetat vreodată să urc la etajul patru şi să-i întreb de au nevoie de ceva, cred c-ar fi aruncat cu ceva după mine, zău aşa!

— Urcăm? îl iscodi comisarul pe Davide Griffio, care se retrăsese într-un colţ, sprijinindu-se de perete.

Picioarele păreau să nu-l mai susţină.

Chemară liftul şi urcară la etajul al patrulea. Davide de năpusti afară, pe palier. Fazio găsi prilejul să-şi apropie buzele de urechile comisarului.

— Sunt patru apartamente pe palier. Nenè Sanfilippo locuia la etajul trei, exact sub apartamentul soţilor Griffio, spuse în şoaptă, făcând un semn în direcţia lui Davide, care, împingându-se în uşa apartamentului 17 cu toată greutatea, apăsa cu o insistenţă absurdă butonul soneriei.

— Daţi-vă-ntr-o parte, vă rog.

Davide părea să nu-l fi auzit, continuând să apese butonul soneriei, care se auzea parcă de undeva, de departe. Fazio se duse spre el, îl luă de umeri şi-l trase deoparte. Comisarul scoase din buzunar o legătură de chei şi şperacle de diferite forme – cadou din partea unui hoţ cu care devenise prieten. Îşi făcu de lucru cu yala preţ de maximum cinci minute, deşi fusese încuiată de patru ori.

Uşa se deschise. Montalbano şi Fazio rămaseră în prag, cu nărilor dilatate, adulmecând eventualele miasme provenite din apartament. Fazio îl ţinea strâns de braţ pe Davide, care voia să se năpustească în casă. După două zile, moartea începe să miroase urât. Însă acum nu, nu era cazul: nu se simţea nimic altceva decât miros de aer închis. Fazio slăbi strânsoarea, iar Davide tâşni ca din puşcă, strigând:

— Tată! Mamă!

În casă, ordine perfectă. Ferestrele închise, patul făcut, bucătăria curată, fără farfurii murdare uitate în chiuvetă. În frigider, cașcaval, câteva felii de *prosciutto*, măslina, o sticlă de vin alb pe jumătate goală. În congelator, patru fleici și doi barbuni. Dacă bătrânii plecaseră, cu siguranță intenționau să se întoarcă în scurt timp.

— Părinții dumneavoastră mai aveau și alte rude?

Davide se așezase pe un scaun din bucătărie, prinzându-și capul între palme.

— Tata, nu. Mama, în schimb, da. Are un frate la Comiso și mai avea o soră la Trapani, care însă a murit.

— N-ar fi oare posibil să...

— Nu, domnule, exclus. Unchiul meu nicio veste despre ei de mai bine de o lună. Știți, nu sunt în relații prea apropiate.

— Prin urmare, n-aveți nici cea mai mică idee unde ar fi putut pleca?

— Nu. Dac-aș fi avut, aș fi plecat în căutarea lor.

— Când ați vorbit cu ei ultima dată? Joi seară?

— Da.

— Nu v-au spus nimic? Știu eu, că ar putea să...

— Nimica-nimicuța.

— Despre ce ați vorbit cu ei?

— Aceleași subiecte ca întotdeauna: sănătate, nepoți... Am doi fii, Alfonso – ca pe tata – și Giovanni. Primul are șase ani, celălalt, patru. Părinții mei țin foarte mult la ei. De fiecare dată când îi aduc în vizită la Vigàta, îi copleșesc cu daruri.

Nu făcea nici cel mai mic efort să-și stăpânească lacrimile care acum îi șiroiau pe obraji.

Întorcându-se din turul de recunoaștere a apartamentului, Fazio făcu un gest de neputință, desfăcându-și larg brațele.

— Domnule Griffio, n-are niciun rost să mai rămânem aici. Sper să vă dăm vești cât mai curând posibil.

— Domnule comisar, să știți că mi-am luat câteva zile de concediu. Aș putea rămâne la Vigàta? Măcar până mâine seară...

— Din partea mea, puteți rămâne cât doriți.

— De fapt, vă întrebam dacă aș putea rămâne aici, în casă, peste noapte.

Montalbano se gândi câteva clipe. În sufragerie zărise un mic birou, pe care zăceau în dezordine mai multe hârtii. Ar fi vrut să le examineze în sfânta pace.

— Nu, nu puteți rămâne peste noapte în acest apartament. Îmi pare rău.

— Bine, dar dacă se-ntâmplă să sune cineva...

— Cine? Părinții dumneavoastră, cumva? De ce ar telefona, știind că nu-i nimeni acasă?

— Nu, altceva spuneam: dacă se-ntâmplă cumva să sune cineva care are informații...

— Aici vă dau dreptate. O să dau ordin să fie pus telefonul sub supraveghere. Fazio, te ocupi tu de asta. Domnule Griffio, aș avea nevoie de o fotografie cu părinții dumneavoastră.

— Am luat una cu mine, domnule comisar. E făcută chiar de mine, când mama și tata au venit la noi, la Messina. Alfonso și Margherita, așa-i cheamă.

În timp ce se scotocea prin buzunare în căutarea fotografiei, începu să plângă în hohote.

— Cinci ori patru fac douăzeci. Douăzeci minus doi fac optsprezece, spuse Montalbano când, după plecarea lui Griffio, ieși împreună cu Fazio pe palier.

— Ce faceți, v-apucarăți și de numerologie acu'? îl iscodi celălalt.

— Presupunând că nu consideri matematica un simplu accesoriu nefolositor, și cum blocul ăsta are cinci etaje, rezultă că avem douăzeci de

apartamente. În realitate însă, ne interesează doar optsprezece, pentru că le excludem pe cel al familiei Griffo și pe cel în care a locuit Nene Sanfilippo. Pe scurt, Fazio, avem de interogat nici mai mult, nici mai puțin decât optsprezece familii. Iar fiecărei familii îi vom adresa două întrebări. Ce știți despre familia Griffo? Ce știți despre Nene Sanfilippo? Dac-ar fi fost cu noi și boul cu țâțe pe nume Mimì, să ne dea o mână de ajutor...

În clipa aceea, sună telefonul mobil al lui Fazio.

— Vorbești de lup... Dom' Augello-i. Zice așa: că dacă aveți nevoie de 'mnealui.

Montalbano se înroși de furie.

— Să-și miște curu'-ncoa' imediat. În cinci minute îl aștept aici, chit că-și rupe picioarele pe drum.

Fazio îi reproduce întocmai celuiilalt spusele comisarului.

— Până când sosește Mimì – propuse Montalbano –, hai, mai bine, să bem o cafea.

Când se întoarseră la imobilul de pe via Cavour, Mimì îi aștepta. Discret, Fazio se îndepărtă, lăsându-i singuri.

— Mimì – începu Montalbano –, eu, unul, am ajuns la capătul răbdării. Pur și simplu m-ai lăsat fără cuvinte. Îmi spui și mie ce ai de gând? Știi sau nu știi că...

— Da, știu, îl întrerupse Augello.

— Adicătelea, ce rahat știi?

— Ceea ce trebuie să știu. Că am greșit. Adevărul este că mă simt anapoda. Nu știu, confuz parcă.

Furia comisarului se domoli brusc. În fața lui, Mimì stătea cu un aer spășit, așa cum Montalbano nu-l mai văzuse niciodată. Nici urmă de obișnuita lui atitudine de „mi-se-rupe-n-paișpe”. Dimpotrivă. O umbră de resemnare, de umilință.

— Mimì, apăi ce, Doamne, iartă-mă, pățiși?

— Îți zic pe urmă, Salvo.

Se pregătea să-i pună o mână pe umăr, în semn de consolare, însă o umbră bruscă de suspiciune îl opri să-și ducă gestul la bun sfârșit: nu cumva boul cu țâțe pe nume Mimì se comporta cu el așa cum el însuși se comportase cu Bonetti-Alderighi, prefăcându-se un subordonat servil ca să-l ia în batjocură? La urma urmelor, Augello era un comediant dovedit, capabil oricând să-i joace un asemenea renghi, dacă nu chiar altele și mai și. Măcinat de îndoieli, se abținu de la orice alt gest de afecțiune și-l puse la curent cu dispariția soților Griffo.

— Tu te ocupi de locatarii de la etajele unu și doi, Fazio de cei de la cinci și de la parter, iar eu îi interoghez pe cei de la etajele trei și patru.

Etajul trei, apartamentul 12. Doamna Burgio Concetta, văduvă Lo Mascolo – o femeie la vreo cincizeci de ani –, se produse într-un monolog de anvergură și de mare efect.

— Lăsați-mă, dom' comisar, cu Nenè Sanfilippo ăsta, zău așa. Să n-aud de el. Apăi da, știu, l-or omorâtără, bietu' de el, și odihnească-i-se sufletu-n pace, de acord; da' omu' ista mă băga în boale, mă băga! Ziua, nu, nu dădea niciodată pe-acasă. Da' noaptea, ei bine, noaptea dădea, și-ncă cum! Ș-apăi atunci, Doamne iartă-mă, începea iadu' de pe lume! O noapte da, una nu, tot așa o ținea! Iadu', cum vă zisei! Videți 'mneavoastră, dom' comisar, dormitoru' meu îi perete-n perete cu al lui, iar în blocu' nostru, zidurile zici că-s de carton, zău dacă nu! Tot se-aude, ni'ca nu-ți scapă! Vineau acasă și, după ce puneau la casetofon muzică de să-mi spargă timpanele, nu alta, o închideau, și atunci începea altfel de muzică! Simfonie, nu altceva! Hâța-trosc, hâța-trosc, hâța-trosc! Aista era patu' care se zgâlțâia și se izbea de perete. Balamucu' de pe lume, ce mai la deal, la vale! Ca să nu mai zic de tearfa de serviciu, care făcea: ah, ah, ah, ah! Și

pe urmă iar: hâța-trosc, hâța-trosc, hâța-trosc! Ș-apăi cum, Doamne, iartă și păzește, să nu-ți faci gânduri necurate? Încercăi să le alung recitând mai întâi un mister al sfântului Rozariu. Pe urmă, două. Pe urmă, trei. Ni'ca! Necuratu' tot acolo, în mintea mea era! Dom' comisar, eu mi-s încă-n putere, ce credeți 'mneavoastră? În boale mă băga omu' ista, dom' comisar! Nu, să trăiți, despre soții Griffoni'ca nu vă știu a zice. Nici „bună ziua” măcar nu știau să dea. Ș-apăi, dacă tu nu-mi dai, eu de ce ți-aș da? Am sau n-am dreptate?

Etajul trei, apartamentul 14. Familia Crucillà. Soțul: Crucillà Stefano, pensionar, fost contabil la cherhana. Soția: De Carlo Antonietta. Fiul cel mare: Calogero, inginer de mine, detașat în Bolivia. Fiica cea mică: Samanta, fără „haș” între „t” și „a”, profesoară de matematică, necăsătorită, locuind cu părinții. În numele tuturor vorbi Samanta.

— Uitați, să vă dau un exemplu, domnule comisar, ca să vă dați seama și dumneavoastră cât de scortșoși se țin soții Griffoni. Într-o zi, m-am întâlnit cu doamna pe casa scărilor: tocmai intra, împingând cu o mână căruciorul cu cumpărături și ducând în cealaltă două sacose de plastic pline-ochi. Cum, pentru a ajunge la ascensor, trebuie să urci trei trepte, am întrebat-o politicos dacă voia s-o ajut. Mi-a răspuns cu un „nu” repezit, irreverentios. Și să știți că nici soțul dumneaei nu-i mai breaz. Nenè Sanfilippo? Da, un tânăr chipeș, plin de viață, simpatic. Ce făcea? Făcea ce fac toți tinerii de vârsta noastră, atunci când, bineînțeles, au parte de libertate.

Și, spunând acestea, aruncă o căutătură în direcția părinților săi, însoțind-o cu un oftat. Nu, din nefericire, ea n-avea parte de libertate. Altminteri, probabil că i-ar fi dat lecții lui Nenè Sanfilippo, fie-i țărâna ușoară!

Etajul trei, apartamentul 15. Dr. Ernesto Assunto – dentist.

— A, domnule comisar, aici am cabinetul și-atât. De locuit, locuiesc la Montelusa, aici vin doar la program, ziua. Singurul lucru pe care vi-l pot spune este că, o dată, m-am întâlnit pe casa scărilor cu domnul Griffio: avea obrazul stâng umflat din cauza unui abces. L-am întrebat dacă are propriul său dentist, iar el mi-a răspuns că nu. Atunci, i-am sugerat să urce cu mine aici, la cabinet. Ei bine, mi-a răspuns cu un „nu” foarte hotărât. Cât despre Sanfilippo, vreți să v-o spun pe-a dreaptă? Nu l-am văzut în viața mea, habar n-am cum arăta.

Începând să urce treptele către palierul de deasupra, se uită la ceas. Se făcuse ora unu și jumătate: brusc, exact ca în teoria reflexului condiționat, îl răzbi o foame chinuitoare. Ascensorul trecu pe lângă el, urcând. Se hotărî să sacrifice eroic masa de prânz și să continue interogatoriul: la ora aceea, probabilitatea să-i găsească acasă pe locatari era mai mare. În fața apartamentului 16, un grăsan pleșuv, cu o servietă neagră și ponosită sub braț, încerca să vâre cheia în broască. Îl simți pe comisar oprindu-se în spatele său.

— Pe mine mă căutați?

— Da. Domnul...?

— Mistretta. Da' 'mneavoastră cine sunteți?

— Comisarul Montalbano.

— Ș-apăi ce vreți de la mine?

— Să vă pun câteva întrebări în legătură cu tânărul ucis azi-noapte...

— A, da, știu. Portăreasa mi-a spus tot dimineată, când am plecat spre birou. Știți, lucrez la fabrica de ciment.

— ...și în legătură cu soții Griffio.

— Hait, da' soții Griffio ce făcură, mă rog frumos?

— Nu le dă nimeni de urmă.

Domnul Mistretta deschise ușa și se feri într-o parte.

— Pofțiți, intrați.

Montalbano făcu un pas în față, pomenindu-se într-un apartament aflat într-o dezordine absolută. Îi atraseră atenția două șosete desperecheate și evident uzate, uitate pe etajera de la intrare. Gazda îl invită să se facă comod într-o încăpere care probabil că odată servise drept sufragerie: ziare vechi, farfurii murdare, pahare năpădite de tartru, mormane de lenjerie – curată sau nu –, scrumiere pline ochi cu scrum și resturi de țigări.

— Cam deranj la mine – admise domnul Mistretta – numai că, vedeți dumneavoastră, muierea mi-e dusă de vreo două luni la Caltanissetta. O are pe mă-sa bolnavă.

Scoase din servieta neagră o conservă de ton, o lămâie și o jumătate de pâine. Desfăcu conserva și o vărsă în prima farfurie care-i căzu în mână. Dădu deoparte o pereche de chiloți uitată pe un taburet, apoi plecă în căutarea unei furculițe și a unui cuțit. Tăie lămâia în jumătate și o stoarse peste tonul cu ulei.

— Vreți și dumneavoastră? Uitați care-i treaba, domnule comisar: nu vreau să vă pierdeți vremea pe aici. Inițial, m-am gândit așa: ce-ar fi să vă țin aici, cu mine, turnându-vă câteva goange? Știți, așa, ca să-mi mai țineți de urât. Pe urmă însă mi-am zis că n-ar fi drept. Pe soții Griffio, da, i-am întâlnit de câteva ori, însă nici măcar nu ne salutăm. Pe flăcău, ăl de-l omorâra azi-dimineață, nu l-am văzut în viața mea.

Că apartamentul era o cloacă, n-avea rost să nege, însă chiar și așa, văzându-l pe celălalt cum își umplea mațu' de față cu el, simțea că-l lua cu sfârșeală.

Etajul patru. Lângă ușa apartamentului 18, sub sonerie, stătea scris: Guido și Gina De Dominicis. Sună.

— Cine e? se auzi vocea unui țânc.

Poftim? Ce-i putea el răspunde unui copilandru?

— Sunt un prieten de-al tatălui tău.

Ușa se deschise și în fața comisarului se iți un *picciliddro* de vreo șapte-opt ani, cu aer dezghețat.

— Tata-i acasă? Sau mama?

— Nu, da' tre' s-apară.

— Cum te cheamă?

— Pasqualino. Pe tine?

— Salvo.

În clipa aceea, Montalbano înțelese brusc că adierea fetidă care-i ajunsese mai devreme la nări era chiar miros de ars.

— Ce-i mirosul ăsta?

— Ni'ca. Dădui foc la casă.

Comisarul se năpusti înăuntru, spre groaza lui Pasqualino. Pe sub una din uși se vedea ieșind un fum gros, negru. Era dormitorul: jumătate din patul matrimonial fusese cuprins de flăcări. Se dezbracă de haină, ochi o pătură groasă de lână, împăturită pe un scaun, o înșfăcă, o desfăcu și o aruncă peste văpaie, lovind-o apoi cu palmele. O limbă de foc țâșni mișelește pe sub marginea păturii, pârlindu-i încheietura.

— N-ai decât să-l stingi: după ce pleci, dau foc în altă parte, îl înștiință Pasqualino, agitând o cutie de chibrituri.

Ia te uită ce inventiv era îngerașu' nostru! Acu' ce să facă – se întrebă comisarul –, să-ncerce să-l dezarmeze sau să se ocupe în continuare de stingerea incendiului? Optă pentru activitatea de pompier voluntar, deși arsurile de pe mâini se înmulțeau. Îl opri însă din acțiune un urlet ascuțit de femeie, care pur și simplu îl paraliză.

— Guidoooooooo!

În prag, o blondină tânără, cu ochii holbați de mirare, se pregătea în mod limpede să leșine. Montalbano nici n-apucă să deschidă gura, că lângă femeie se materializă ca din senin un tânăr ochelarist cu umeri lați, un fel de Clark Kent – ăl de se tot transforma în Superman când îți era lumea mai dragă. Fără să scoată un cuvântel, Superman își duse mâna la buzunarul hainei, cu un gest de o eleganță desăvârșită. În clipa următoare, comisarul avea ațintită asupra sa țeava unui pistol, mare cât un aruncător de grenade.

— Mâinile sus.

Montalbano se supuse.

— Un piroman! Un piroman! repeta întruna tânăra, cu privirea pierdută, îmbrățișându-și cu putere îngerașul.

Îi luă mai mult de o jumătate de oră ca să lămurească toată tărășenia. Montalbano află că bărbatul era casier de bancă, faptul că umbla cu pistolul la el fiind astfel justificat. Cât despre doamna Gina, ajunsese mai târziu acasă pentru că fusese la un consult medical.

— Știți, Paqualino al nostru va avea un frățior, mărturisi doamna, plecându-și pudic privirea.

Pe fondul sonor al urlletelor și jelaniilor țâncului, altoit la fund și apoi încuiat în altă cameră, pe întuneric, Montalbano află că, pentru familia De Dominicis, soții Griffio parcă nici n-ar fi existat.

— Un acces de tuse, măcar, ori vreun obiect care să cadă pe pardoseală, sau, ce știu eu, o vorbă aruncată pe un ton mai ridicat... Nimica-nimicuța, domnule comisar!

În ce-l privea pe Nenè Sanfilippo, cei doi De Dominicis habar n-aveau că locuise în blocul lor.

3

Ultima oprire a acelei adevărate via Crucis a comisarului era apartamentul 19, pe același palier. Avocatul Leone Guarnotta.

Pe sub ușă se strecura o mireasmă de *raguî* care lui Montalbano îi provocă amețeli.

— A, 'mneavoastră sunteți comisaru' Montaperto, exclamă huiduma de femeie trecută de cincizeci de ani care-i deschise.

— Montalbano.

— Apăi, numele le cam încurc, adevărat îi. Da' altfel, mi-e de ajuns să văd un chip la televizor și pe urmă nu-l mai uit în veci!

— Cine-i? se auzi din casă o voce bărbătească.

— Dom' comisar îi, Leò. Apăi, haideți, intrați.

Între timp, își făcu apariția un bărbat la vreo șaizeci de ani, deșirat, cu un șervet prins la gât.

— Guarnotta, îmi pare bine. Intrați, intrați. Ne pregăteam să stăm la masă. Veniți în sufragerie.

— Da' de ce în sufragerie, mă rog frumos? interveni huiduma. Dacă vă puneți acu' la taclale, se răcește mâncarea. Dom' comisar, mâncarăți au ba?

— Ca să fiu sincer, încă nu, răspunse Montalbano, cu un licăr de speranță în suflet.

— Atunci, veniți dincolo, nu-i problemă, concluzionă doamna Guarnotta. Mâncăți cu noi o farfurie de paste, nu-i așa? În felul ăsta, stăm de vorbă pe îndelete.

Pastele fuseseră scurse la momentul potrivit („Apăi, să știi când tre' scurse paste, asta-i artă, ce credeți 'mneavoastră?” – decretase într-o zi Adelina, menajera), iar carnea din sos era fragedă și înmiresmată.

Numai că de la familia Grunotta, comisarul doar cu atât se alese: își umplu mațu', căci în privința anchetei, își răci gura de pomană.

Mai târziu, către ora patru după-amiază, când îi reîntâlni la comisariat pe Mimì Augello și pe Fazio, constată că, în realitate, nu una, ci trei guri se răciseră de pomană.

— Ca să nu mai spun că matematica 'mneavoastră chiar este un accesoriu nefolositor – atacă Fazio – dat fiind că blocul cu pricina are, de fapt, douăzeci și trei de apartamente.

— Cum așa? exclamă Montalbano.

Într-adevăr, știința numerelor nu era punctul lui forte, însă nici chiar așa!

— Apăi, dom'le, apartamentele de la parter nu le puserăți la socoteală: trei sunt, toate sedii de firme. Numa' că nu, nu-i știe nimeni nici pe alde Griffo, nici pe Sanfilippo.

În concluzie, soții Griffo, deși își duceau zilele în blocul cu pricina de ani buni, parcă erau făcuți din aer. Cât despre Sanfillipo, ce să mai spună! Mulți dintre locatari habar n-aveau cine ar fi putut fi.

— Voi doi – spuse Montalbano –, încercați s-aflați cât mai multe, până când vestea dispariției bătrânilor devine oficială: zvonuri, cleveteli, șușoteli, presupuneri – în sfârșit, ce zice gura lumii!

— Adicăte! de ce până când devine oficial? După aceea, răspunsurile oamenilor crezi că se schimbă? se interesă Augello.

— Da, se schimbă. Un amănunt care pare cât se poate de normal, apare într-o altă lumină după ce se petrece un fapt neobișnuit. A, și dacă tot vă ocupați de soții Griffo, căutați să aflați câte ceva și despre Sanfilippo.

Fazio și Augello se executară fără prea mare convingere.

Montalbano luă cheile apartamentului lui Sanfilippo, pe care Fazio i le lăsase pe birou, le puse în buzunar și se duse să-l caute pe Catarella, care de o săptămână încheiată era ocupat până peste cap cu rezolvarea unui rebus pentru începători.

— Catarè, hai cu mine. Îți încredințez o misiune importantă.

Copleșit de emoție, Catarella nu izbuti să articuleze niciun cuvânt, nici chiar atunci când pătrunseră în apartamentul tânărului ucis dis-de-diminează.

— Catarè, vezi computerul de colo?

— Da, să trăiți. Apăi da, îi frumos.

— Păi, hai, dă-i drumul la treabă. Vreau să aflu tot ce-i înăuntru. După aia, te ocupi și de dischete, și de... Cum naiba le spune?

— Cidiroame, dom'le.

— Te uiți pe toate. Iar la urmă, îmi faci un raport.

— Apăi, vād că-s și niște casete video aici.

— De casete nu te atingi.

Urcă la volan și demară, îndreptându-se spre Montelusa. Prietenul său, Nicolò Zito, editorialistul postului local de televiziune la Retelibera, se pregătea să intre în emisie. Montalbano îi întinse o fotografie.

— Se numesc Griffo, Alfonso și Margherita. Atât ai de spus: că fiul lor Davide este foarte îngrijorat pentru că nu au mai dat niciun semn de viață de câteva zile. Fă-le loc în telejurnalul de seară.

Zito, bărbat inteligent și jurnalist abil, privi fotografia și-i adresă întrebarea la care Montalbano se aștepta:

— Cum de te interesează atât de tare dispariția lor?

— Din compasiune.

— Că-i compătimești, mai-mai c-aș crede. Da' că la mijloc îi vorba doar de compasiune, asta să i-o zici lu' mutu'. Au vreo legătură cu cazul?

— Care caz?

— Cu băiețandru de-l omorâra de dimineață la Vigàta. Cu Sanfilippo.

— Erau vecini de bloc.

Nicolò sări ca ars de pe scaun.

— Bine, dar asta-i o informație care...

— ...care rămâne-ntre noi. Se prea poate să existe o legătură, dar la fel de posibil este să nu fie niciuna. Promite-mi că faci întocmai cum îți zic eu și uite, îți promit că primele informații mai consistente vor ajunge întâi și-ntâi la tine.

Așezat comod pe verandă, savurase porția abundentă de *pappanozza* la care poftea de câteva zile bune. O mâncare rudimentară, simplă – cartofi și ceapă tocată lăsate să fiarbă la foc mic, strivite cu furculița până când deveneau un fel de terci – condimentată cu ulei de măsline, oțet tare, piper măcinat proaspăt și sare. De consumat, de preferință, cu ajutorul unei furculițe de aluminiu (avea două, pe care le păstra cu sfințenie), efectul fiind arsuri garantate pe limbă și cerul gurii la fiecare îmbucătură – și, în consecință, o trecere în revistă a tuturor înjurăturilor de mamă din repertoriu.

La buletinul de știri de la ora nouă seara, Nicolò Zito își făcu prompt datoria, inserând fotografia Griffo și amintind că fiul acestora era foarte îngrijorat de soarta lor.

Închise televizorul și hotărî să înceapă ultimul roman al lui Vázquez Montalbán, a cărui acțiune se petrecea la Buenos Aires, protagonist fiind același Pepe Carvalho. Apucase să citească primele trei rânduri, când țârâitul telefonului îl întrerupse. Era Mimì.

— Te deranjez, Salvo?

— Nici vorbă.
— Ești ocupat?
— Nu. Da' de ce-ntrebi?
— Aș vrea să stăm nițel de vorbă. Trec pe la tine.

Carevasăzică atitudinea spășită pe care Mimì o afișase dimineată, când îl luase la rost, să fi fost oare sinceră? Oh, Doamne Dumnezeule, ce să i se fi întâmplat oare, dragul de el? Vreo femeie? Puțin probabil: în materie de muieri, Mimì nu punea niciodată la suflet, aparținând acelui curent masculin de gândire conform căruia ce-i dus e bun dus. Bine, da' dacă-l găbjise vreun soț încornorat? Ca atunci când fusese surprins de *ragioniere* Perez lingând de zor sfârcurile legitimei soațe a acestuia. Povestea se terminase urât de tot, cu un denunț punctual adresat chestorului însuși. Scăpase basma curată numai pentru că domnul chestor – cel vechi, se-nțelege – reușise să mușamalizeze toată tărașenia. Ehe, dac-ar fi fost chestorul ăl nou, Bonetti-Alderighi, comisarul-adjunct Augello și-ar fi luat adio de la cariera în poliție.

Cineva sună la ușă. Nu, nu putea fi Mimì, abia vorbiseră la telefon. Și totuși, el era.

— Ce făcuși, ai zburat de la Vigàta până aici?
— Nu eram la Vigàta.
— Da' unde?
— Prin apropiere. Te-am sunat de pe mobil. De vreo oră tot dau roată de jur împrejur.

Hait! Prin urmare, Mimì al nostru umblase creanga prin împrejurimi înainte să se hotărască să-i telefoneze. Semn că gândurile care-l măcinau erau mult mai serioase decât bănuise el.

Îl fulgeră un gând îngrozitor: dacă, Doamne ferește, Mimì se-mbolnăvise de pe urma atâtor tearfe pe la care umblase?

— Stai bine cu sănătatea?

Mimì se holbă mirat la el.

— Cu sănătatea? Da.

Oh, Doamne! Dacă povara pe care o purta pe umeri nu se referea la eventuale suferințe trupești, nu cumva avea legătură cu alte sfere, imateriale? Sufletul? Spiritul? Apăi ce, ne arde de glume? De unde și până unde să se priceapă el la așa ceva?

În timp ce se îndreptau spre verandă, Mimì spuse:

— Îmi faci, te rog un hatâr? Îmi torni două degete de whisky sec, fără gheață?

Aha, voia să-și facă curaj 'mnealui, iată ce voia! Montalbano simțea că devine din ce în ce mai nervos. Îi puse sticla cu whisky și un pahar gol în față, așteptă să-și toarne o porție substanțială de tărie, apoi vorbi.

— Mimì, mă ții pe jar. Să-mi zici chiar acu', în clipa asta, ce, futu-i mă-sa, se petrece cu tine.

Augello goli paharul dintr-o singură înghițitură și, cu privirea pierdută departe, în largul mării, rosti cu voce stinsă:

— Am hotărât să mă-nsor.

Montalbano reacționează din instinct, pradă unei furii de-acum imposibil de stăpânit. Cu brațul stâng mătură pur și simplu sticla cu whisky și paharul de pe măsută, în timp ce brațul drept și-l folosește ca să-i altoiască o scatoalcă grea în plină figură lui Mimì, care între timp își întorsese privirea spre el.

— Bou cu țate ce ești tu! Cum îți permiți să-mi vii cu asemenea rahaturi! Atâta vreme cât oi trăi, nu te las să faci una ca asta, ascultă bine ce-ți spun! N-o să-ți permit, s-a-nțelese? Cum, băga-mi-aș să-mi bag, îi cu puțință să-ți treacă prin minte una ca asta? De ce? Ce motiv ai?

Între timp, Augello izbutise să se salte-n picioare, iar acum stătea cu spatele lipit de perete, cu o mână ținându-se de obrazul înroșit, cu ochii holbați, mut de mirare.

Într-un târziu, comisarul reuși să se controleze, admitând în gând că întrecuse nițel măsura. Se

apropie de Augello cu brațele larg desfăcute. Mimì se împinse și mai mult cu spatele-n perete, căutând o cale de fugă.

— Salvo, ți-o spun spre binele tău: nu mă atinge.

Aha, acu' îi era limpede: așadar, Mimì contactase o boală contagioasă!

— Orice ar fi, Mimì, orice ai avea, nu se compară cu moartea.

Lui Mimì, colțurile buzelor îi căzură literalmente.

— Moarte? Bine, da' cine ce-a zis de moarte?

— Cum cine? Tu, adineauri. Mi-ai zis: „Am hotărât să m-omor.” Acu' să nu-mi vii să negi, ne-am înțeles?

Mimì nu răspunse nimic, prelingându-se încet de-a lungul peretelui, spre podea. Montalbano îl văzu ținându-se cu mâinile de burtă, cuprins brusc, probabil, de un acces insuportabil de durere. Câteva lacrimi îi țâșniră pur și simplu din ochi, prelingându-i-se apoi pe obraz, de-a lungul nasului. Comisarul simți c-avea să-l cuprindă un atac de panică. Acu' ce să-i facă? Să cheme un medic? Pe cine, Doamne Dumnezeule, să scoale din somn la ora aceea? Între timp, Mimì sărise brusc în picioare, săltă peste balustrada verandei direct pe plajă, recuperează din nisip sticla de whisky rămasă intactă și începu să bea cu înghițituri mari, gâlgâite. Montalbano rămase ca de piatră. Apoi însă tresări violent: Augello începuse să latre. Cum, nu lătra? Râdea? Da' ce, băga-ți-ai să-ți bagi, avea de râs? Într-un târziu, Mimì reuși să articuleze câteva cuvinte.

— Am zis că vreau să mă-nsor, Salvo, nu că vreau să m-omor!

Deodată, comisarul se simți în același timp și ușurat, și furios. Intră în casă, se duse în baie, își vârî capul sub jetul de apă rece de la chiuvetă și rămase o vreme așa. Când reveni pe verandă, îl

găsi pe Augello așezat la loc, pe scaunul său. Îi smulse sticla din mână, o duse la gură și o goli dintr-o înghițitură.—Mă duc s-aduc alta.

Se întoarse cu o sticlă nou-nouță, sigilată.

— Știi, Salvo, văzându-ți reacția, am tras o sperietură soră cu moartea. Crezui că, de fapt, ești poponar și că te-ndrăgostiseși de mine.

— Povestește-mi, mai bine, despre iubita ta, i-o tăie Montalbano.

Se numea Rachele Zummo. O cunoscuse la Fela, acasă la niște prieteni. Venise în vizită la părinți. Numa' că de făcut, își făcea veacu' tocma' la Pavia.

— Ce-nvârte tocma' la Pavia?

— Ai să mori de răs, zău așa, Salvo. E inspector de poliție.

Râseră amândoi. Și continuară să râdă vreme de încă vreo două-trei ore, până când dădură gata și a doua sticlă de whisky.

— Alo, Livia? Salvo sunt. Ce faci, dormeai?

— Bine'nțele că dormeam. Oh, Doamne, ce s-a-ntâmplat?

— Nimic. Voiam doar...

— Cum adică, nimic? Ai idee cât e ceasul? Două noaptea!

— A, da? Atunci, iartă-mă. Nu știam că-i așa de târziu... de devreme... În sfârșit, lasă, era oricum o prostie, nimic serios.

— Chiar dacă-i o prostie, ai să mi-o spui chiar acum, ne-am înțeles?

— Mimì Augello tocmai mi-a spus că vrea să se-nsoare.

— Halal noutate, n-am ce zice! Mie mi-a mărturisit-o acum vreo trei luni. În sfârșit, m-a rugat să nu-ți spun.

Pauză lungă.

— Salvo, mai ești acolo?

— Da, mai sunt. Carevasăzică, 'mneatale și musiu Augello vă confesați unul celuilalt, iar pe mine mă țineți la distanță, nu-i așa?

— Ei hai, Salvo, zău așa!

— Ei nu, Livia, permite-mi, te rog, să-mi sară țandăra!

— Iar tu permite-mi, te rog, să te trimit la dracu'!

— Păi, de ce?

— Pentru că numești căsătoria o prostie. Bou cu țate ce ești! Mai bine ai lua exemplul de la Mimì, nemernicule! Noapte bună!

Se trezi înainte de ora șase, cu gura clisoasă și cu o durere sâcâitoare de cap. Dădu pe gât o jumătate din sticla cu apă păstrată în frigider și încercă să adoarmă la loc. Nici vorbă.

Na, și-acum cu ce să-și omoare vremea? Problema i-o rezolvă telefonul, care începu să sune insistent.

La ora aceea? Te pomenești că era tot idiotu' de Mimì, care voia să-l anunțe că-i pierise cheful de nsurătoare. Își arse o palmă zdravănă peste frunte. Aha, asta era! Iată, așadar, de unde provenise confuzia lui de aseară! Augello îi spusese „am hotărât să mă-nsor”, iar el înțelesese „am hotărât să m-omor”. Bine'nțeles că da! Apăi, cine a mai auzit în Sicilia de bărbat care se însoară? În Sicilia, oamenii se mărită. Prin „vreau

să mă mărit,, femeile spun: „vreau să-mi iau soț”⁴; iar când un bărbat zice ”vreau să mă mărit,, el spune, de fapt, ”vreau să devin soț“. Ridică receptorul.

— Te răzgândiși?

— Nu, să trăiți, dom'le, de răzgândit nu mă răzgândii deloc. De altfel, mi-ar fi tare greu s-o fac. Da'-n legătură cu ce să mă răzgândesc, mă rog frumos?

— Scuză-mă, Fazio, credeam că m-a sunat altcineva. Zi-i, ce s-a-ntâmpnat?

— Să-mi fie cu iertăciune că vă trezii la ora asta, da'...

— Da'?

— Nu reușim să-i dăm de urmă lu' Catarella. E dispărut de ieri, după prânz: a ieșit din secție fără să zică unde și de ce se duce, iar pe urmă nu s-a mai arătat la față. Să știți c-am întrebat și la Montelusa, la spitalele de acolo...

Fazio continua să vorbească, însă Montalbano nu-l mai asculta. Oh, Doamne, Catarella! Uitase cu desăvârșire de el!

— Scuză-mă, Fazio, de fapt, vă cer scuze tuturor. Pe Catarella l-am trimis eu să-mi facă un serviciu, dar am uitat să vă anunț. Nu vă faceți griji.

Auzi limpede oftatul de ușurare al lui Fazio.

Îi luă vreo douăzeci de minute să facă duș, să se bărbierească și să se îmbrace de plecare. Era încă mahmur, își simțea capul cât o baniță. Când ajunse la numărul 44 de pe via Cavour, o găsi pe portăreasă măturând de zor porțiunea de carosabil din fața clădirii. Doamne, ce uscătură! își spuse Montalbano, nedeslușind o prea mare diferență între femeie și coada măturii din mâinile ei. Da, semăna cu cineva, da' cu cine, oare? A, da. Cu Olive, iubita lui Popeye Marinarul. Chemă liftul, urcă la etajul trei și, folosindu-se de șperaclu, deschise ușa apartamentului lui Nenè Sanfilippo. În sufragerie, lumina era încă aprinsă. Doar în cămașă, Catarella era în continuare la datorie, în fața computerului. Zărindu-și superiorul, zvâcni în picioare, își trase vestonul pe el și-și aranjă nodul cravatei. Era nebărbierit, cu ochii roșii de nesomn.

— La ordine, dom'le!

— Tot aici ești?

— Sunt pe terminatelea, dom'le. Două-trei ceasuri, și gata tot.

— Găsiși ceva?

— Iertăciune vă cer, dom'le, că-ntreb, da' cum vreți să vă spui: în termeni tehnici ori pe-nțelesu' 'mneavoastră?

— Cât mai pe-nțelesu' meu, Catarè.

— Apăi, atunci, vă zic așa: în calculatoru' ăsta nu-i niciun rahat, ni'ca.

— În ce sens?

— În sensu' de care tocma' vă zisei, dom'le. Nu-i conexat la internet, iar coala, înăuntru, omu' nostru ținea o treabă la care scria-ntruna...

— Ce treabă?

— Apăi, mie-mi pare o carte-roman, dom'le.

— Pe urmă?

— Pe urmă, mai găsii copii după toate scrisoricile trimise și primite de 'mnealui. Și tare multe mai sunt, zău dacă nu, dom'le.

— Afaceri?

— Da' de unde atâtea afaceri, dom'le. Scrisorici de frichifrichi îs alea.

— Nu, n-am înțeles.

Catarella roși.

— Apăi, îs ca scrisorelele de amor, numa' că...

— În regulă, am înțeles. Și pe dischete?

— Lucru' diavolului, dom'le. Bărbați cu fimei, bărbați cu bărbați, fimei cu fimei, fimei cu dobitoace...

Obrazul lui Catarella stătea parcă să-i ia foc dintr-o clipă într-alta.

— În regulă, Catarè. Printează-mi-le.

— Pe toate? Fimei cu bărbați, bărbați cu bărbați...?

Montalbano îi întrerupse litania.

— Mă refeream la cartea-roman și la scrisorici. Înainte însă, uite cum facem. Mergi cu mine la barul de vizavi, bei o cafea cu lapte și mănânci câteva briose, după care vii înapoi.

Ajuns la comisariat, veni la raport Imbrò, desemnat să-l înlocuiască pe Catarella la centrala telefonică.

— Ne-au sunat de la Retelibera și ne-au transmis o listă cu numele și numerele de telefon ale persoanelor care au telefonat la televiziune în legătură cu dispariția soților Griffò. Am notat totul aici.

Vreo cincisprezece nume. La prima vedere, toate numerele de telefon păreau locale, din Vigàta. Prin urmare, soții Griffò nu erau chiar atât se fantomatici cum păreau inițial. Intră Fazio.

— Măiculiță sfântă, mare sperietură traserăm când am văzut că nici urmă de Catarella! Nu i-a trecut nimănui prin tărtăcuță că, de fapt, fusese trimis într-o misiune secretă. Apropo, știți ce poreclă-i dădu Galluzzo? Agentu' 000.

— Eu zic să nu vă mai dați așa deștepți! Mai bine spune-mi, ai ceva noutăți?

— Am interogat-o pe mama lui Sanfilippo. Sărmana fimeie, habar n-are ce-nvârtea fiu-său. Mi-a povestit că, pe când avea el vreo optsprezece ani, și fiind pasionat de computere, își găsisese o slujbă bunicică la Montelusa. Nu câștiga cine știe ce, însă dacă punea și ea pensia la bătaie, se descurcau mulțumitor. Pe urmă însă, dintr-odată, Nenè s-a lăsat de serviciu, s-a schimbat și așa, ca om și s-a mutat singur. Avea bani mulți, da' pe mumă-sa o lăsa să umble cu încălțările scâlciate.

— Lămurește-mi o treabă, Fazio. S-au găsit sau nu bani asupra lui?

— Cum nu? Trei milioane de lire în bani gheață și un cec de două milioane.

— Aferim! Înseamnă că doamna Sanfilippo nu va fi nevoită să se îndatoreze pentru înmormântare. Cine eliberase cecul?

— Firma Manzo din Montelusa.

— Du-te de află pentru ce l-au plătit.

— Am înțeles, plec îndată. Cât despre soții Griffio...

— Uite ici, îl întrerupse comisarul. Asta-i o listă cu toate persoanele care s-au oferit să ne dea indicii despre soții Griffio.

În capul listei stătea Cusumano Severio.

— Bună ziua, domnule Cusumano. Comisarul Montalbano sunt.

— Așa. Și ce vreți de la mine, mă rog frumos?

— Păi, nu ați telefonat dumneavoastră la televiziune să dați amănunte despre soții Griffio?

— Ba da, eu sunai. Da' 'mneavoastră ce legătură aveți cu asta?

— Noi ne ocupăm de caz.

— De unde și până unde? Eu numa' cu fiul 'mnealor Davide vorbesc. Bună ziua.

Principio sì giolivo ben conduce⁵ – spunea Matteo Maria Boiardo⁶. Al doilea nume de pe listă era Belluzzo Gaspare.

— Alo, domnul Belluzzo? Comisarul Montalbano sunt. Spuneți-mi, dumneavoastră ați telefonat la Retelibera în legătură cu dispariția soților Griffio?

— Eu, da. Eu și soția mea i-am văzut duminică, erau cu noi în autocar.

— Încotro mergeați?

— La sanctuarul Sfintei Fecioare de la Tindari.

„Tindari, ce tihnit te știu...” – îi răsunară în minte versurile lui Quasimodo⁷.

— Păi, ce v-ați dus să faceți acolo?

— O excursie. Organizată de agenția Malaspina, de aici, din Vigàta. Eu și soția mai făcurăm una și anu' trecut, la bazilica San Calogero din Fiacca.

— Lămuriți-mi un lucru, vă rog. Țineți minte cumva și numele celorlalți turiști?

— Bineînțeles: soții Bufalotta, apoi soții Contino, Dominedò, Raccuglia... În jur de

patruzeci fuserăm de toți.

Domnii Bufalotta și Contino figurau și ei pe lista celor care sunaseră la televiziune.

— O ultimă întrebare, domnule Belluzzo. Când ați făcut cale-ntoarsă spre Vigàta, soții Griffio se aflau și ei în autocar?

— Ca să v-o spun pe-a dreaptă, nu știu, dom' comisar. Știți, se făcuse târziu – era trecut de unsprezece noaptea – se lăsase întunericul, eram cu toții osteniți...

Era inutil să-și mai irosească timpul la telefon. Îl chemă pe Fazio.

— Uite cum stau lucrurile: toate persoanele de pe lista asta au participat duminică la o excursie la Tindari. În autocar, s-au aflat și soții Griffio. De organizat, excursia a fost organizată de agenția Malaspina.

— O știu.

— Foarte bine, tragi o fugă până acolo și le ceri lista completă a turiștilor. După aceea, îi convoci pe toți la comisariat. Îi vreau pe toți aici mâine dimineață, la ora nouă.

— Apăi, unde să-i punem pe toți?

— Mi se rupe-n pașpe cum faceți. N-aveți decât să închiriați și un spital de campanie: tare mi-e că ăl mai verde dintre ei are cel puțin șaiszeci și cinci de ani. A, și-ncă ceva: să-ți dea domnul Malaspina și numele șoferului de pe autocar. Dacă-i din Vigàta și nu-i de serviciu, vreau să-l am aici în maximum o oră.

Catarella, cu ochii încă și mai roșii, cu părul ridicat măciucă-n cap – un diluiu de manual, ce mai la deal, la vale! –, se prezintă la raport ducând sub braț un teanc gros de hârtii.

— Trecui tot-tot pe hârtie, dom'le!

— În regulă, lasă-le aici și du-te să te culci. Ne vedem diseară.

— Cum ordonați 'mneavoastră, dom'le!

Oh, Madonna! Acu' se procopsise cu un op de șase sute de pagini, dacă nu și mai bine!

În birou intră Mimì, într-o formă atât de bună, încât pe Montalbano îl cuprinse invidia. În clipa următoare însă își aminti de Livia și de perdaful pe care i-l trăsese la telefon. Și se înfurie.

— Ascultă, Mimì, apropo de Rebecca aia a ta...

— Care Rebecca?

— Păi, mândra ta, nu? Aia de vrei să te măriți – nu să te-nsori, cum ai spus tu – cu ea...

— Tot aia-i.

— A, nu, nu-i deloc tot aia, crede-mă pe cuvânt. Așadar, apropo de Rebecca...

— O cheamă Rachele.

— Mă rog, cum o cheamă, o cheamă. Îmi pare că-mi amintesc că mi-ai zis despre ea că-i inspector de poliție la Pavia. Corect?

— Corect.

— Spune-mi, a făcut deja cerere de transfer?

— De ce s-o fi făcut?

— Mimì, caută să gândești rațional, zău așa! După ce vă măritați, ce-o să faceți? O să continuați să locuiți, tu la Vigàta, și Rebecca la Pavia?

— Ufa, ce talmeș-balmeș în capul tău, zău dacă nu! O cheamă Rachele, Salvo. Nu, n-a făcut nicio cerere de transfer, ar fi prematur.

— Mai devreme sau mai târziu, tot va trebui s-o facă, nu crezi?

Mimì trase adânc aer în piept, ca și cum s-ar fi pregătit pentru o imersiune în mare.

— Nu, nu cred c-o s-o facă vreodată.

— De ce?

— Pentru c-am hotărât că ăl de-o să ceară transferul o să fiu eu.

Ochii lui Montalbano se metamorfozară instantaneu în cei ai unui șarpe veninos: ficși, de gheață.

„Hait! Să vezi că-i țâșnește printre buze și limba bifurcată!”, își zise în gând Augello, devenind lac de sudoare.

— Mimì, mișel ca tine nu mi-a fost dat să întâlnesc în toată viața mea! Adicăte! Veniși aseară la mine acasă ca să-mi spui adevăru’ doar pe jumătate, nu-i așa? Mi-ai pomenit de înșurătoare, da’ n-ai suflat nicio o vorbuliță măcar despre transfer. Care, în ceea ce mă privea, era lucrul cel mai important. Iar tu știai asta foarte bine.

— Îți jur că am vrut să-ți spun, Salvo! Dacă n-ai fi avut reacția aceea, care m-a dat peste cap...

— Mimì, uită-te-n ochii mei și zi-mi adevăru’ gol-goluț: cererea aia de transfer ai prezentat-o deja, nu-i așa?

— Da. Am prezentat-o, numai că...

— Și Bonetti-Alderighi ce-a zis?

— C-ar trebui să se rezolve repede. Pe urmă însă a mai zis că... Nu, nimic.

— Zi-i mai departe.

— A zis că-i mulțumit. Că sosise momentul ca gașca aia de mafioți – chiar așa a zis – care s-a strâns la comisariatul din Vigàta să fie risipită în cele patru vânturi.

— Și tu?

— Apăi...

— Ei hai, nu te lăsa rugat acu’!

— Mi-am luat înapoi cererea de pe biroul lui. I-am zis că vreau să mai reflectez.

Montalbano rămase o vreme în tăcere. Cât despre Mimì, părea că abia ieșise de sub duș. Apoi, comisarul arătă spre teancul de hârtii adus de Catarella.

— Ai acolo tot ce s-a găsit în computerul lui Nenè Sanfilippo. Un roman și mai multe scrisori – să le zicem așa – de dragoste. Acu’, spune și tu: cine ar putea fi mai nimerit decât tine să citească toată hârțogăraia asta?

⁴ În lb. it., *marito*, „soț”; *maritare*, *maritarsi*, „a (se) mărita” (n. tr.).

⁵ Trad. aprox: „Ce începe bine se termină bine” (it.) (n. tr.).

⁶ Matteo Maria Boiardo (1441–1494), cunoscut poet renascentist italian (n. tr.).

⁷ Salvatore Quasimodo (1901–1968), poet italian, Premiul Nobel pentru Literatură în anul 1959 (n. tr.).

Fazio îl sună ca să-i aducă la cunoștință numele șoferului care se aflase la volanul autocarului pe ruta Vigàta–Tindari și retur: se numea Tortorici Filippo, fiul lui Gioacchino și al... Se opri la timp: nervozitatea crescândă a comisarului părea să străbată până la el chiar și prin intermediul firului telefonic. Mai adăugă doar că șoferul era momentan în cursă, însă domnul Malaspina, împreună cu care întocmise lista completă a excursioniștilor, îl asigurase că avea să-l trimită la comisariat imediat ce se întorcea de pe traseu, undeva în jurul orei trei după-amiază. Montalbano își privi ceasul: mai avea încă două ore la dispoziție.

Se îndreptă cu mișcări automate spre ospătăria San Calogero. Patronul însuși veni să-i pună în față un platou cu fructe de mare: brusc, comisarul se simți ca și cum stomacul îi fusese prins în strânsoare de un clește imaginar. Nici vorbă să poată îmbuca ceva; dimpotrivă, priveliștea calmarilor, tentaculelor de caracatiță și a scoicilor din farfurie îi provocă greață. Sări în picioare.

Calogero, chelnerul-proprietar, sosi într-un suflet, alarmat.

— Ce pățirați, dom'le?

— Nu pății ni'ca, numa' că-mi pieri foamea, Calò.

— Apăi, nu se poate asemenea afront unui aperitiv ca ăsta, dom'le. Numai prospătură vă pusei în farfurie, așa să știți.

— Știu. Și-ți cer iertăciune.

— Vă luă cu sfârșeală?

Rosti prima scuză care-i veni în minte.

— Eh, nu știu ce să-ți zic, da' mă chinuie niște frisoane, mă gândesc că nu fi luat vreo gripă.

Ieși, știind exact încotro s-o apuce. Spre far, să zăbovească pe stânca aceea plată de pe faleză care devenise un fel de stâncă a plângerii. Acolo unde se dusesse și cu o zi în urmă, când mintea-i era blocată asupra camaradului acela din '68. (Cum naiba îl chema, oare? Nu, nu-și mai amintea.) Stânca plângerii. Nu, nu greșea s-o numească așa, pentru că acolo plânsese de-adevăratelea – un plâns eliberator – în ziua în care fusese anunțat că bătrânul său tată trăgea să moară. Și iată că acum se întorcea acolo, din cauza unui alt sfârșit anunțat – un sfârșit pentru care nu, nu avea să verse lacrimi, însă care-i provoca o profundă durere. Da, un sfârșit, nu exagera cu nimic numindu-l așa. Pentru că n-avea nicio relevanță faptul că Mimì își luase înapoi cererea de transfer de pe biroul chestorului: important era că apucase să i-o prezinte spre aprobare.

Bonetti-Alderighi era un imbecil notoriu, calitate strălucit întărită, de altfel, și de faptul că-i numise echipa de la comisariatul din Vigàta o „gașcă de mafioți”. Gașca era, în realitate, o echipă unită, compactă, un mecanism bine uns, în cadrul căreia fiecare activitate de rutină avea rostul și – de ce nu? – personalitatea sa. Iar cureaua de transmisie care permitea funcționarea în bune condițiuni a întregului angrenaj era chiar el, Mimì Augello. Situația trebuia judecată exact așa cum se prezenta: era o fisură, începutul unei viitoare rupturi. A unui sfârșit, cum bine spusese el mai devreme. Pentru că, nu-i așa, cât avea oare să mai poată (sau să mai vrea) Mimì să reziste? Două luni? Trei? Până la urmă, avea să cedeze insistențelor, lacrimilor acelei Rebecca („Sau Rachele, cum o mai fi chemând-o.”) Și pe urmă? Pe urmă, nimic: ura și la gară!

— Și eu? se întrebă cu voce tare. Eu, ce mă fac?

Unul dintre motivele pentru care se ferea cu înverșunare să fie avansat – și, prin urmare, transferat – era tocmai certitudinea că în altă parte n-ar mai fi fost capabil să construiască o asemenea echipă, așa cum reușise – ca prin minune, într-adevăr – acolo, la Vigàta. Și totuși, tot întorcând lucrurile pe-o parte și pe cealaltă, știa că nu aceasta era adevărata pricină a sentimentului pe care-l trăia el acum, a suferinței (Eh, băga-ți-ai să-ți bagi, ai reușit în sfârșit să spui cuvântul potrivit? Adicăte! Ce, te rușinai să-l zici? Acu' hai, repetă-l: suferință) care-l încerca. Ținea mult la Mimì, îl considera mai mult decât prieten – poate chiar fratele său mai mic – și tocmai de aceea, anunțata lui plecare îl lovise în plin, drept în coșul pieptului, cu forța unui foc de revolver. Preț de o clipă, îi trecu prin minte cuvântul „trădare”. Ei bine, da, pentru că Mimì avusese pe deasupra și insolența să și-o ia drept confidentă pe Livia, convins fiind că ea n-avea să-i sufle nicio vorbă lui – da, lui, bărbatului ei, oh, Iisuse Hristoase! Unde mai pui că, probabil, îi mărturisise și că avea de gând să-și ceară transferul, iar ea nici măcar acest lucru nu i-l spusese, preferând să rămână întru totul loială complicei ei, prietenului ei Mimì. Reușă pereche, nimic de zis!

Înțelese că suferința de mai devreme se preschimba rapid într-un acces de furie fără sens, chiar prostesc de-a binelea. Și se rușină: nu, gândurile care-i treceau atunci prin *ciriveddro* nu-l caracterizau, ca să fie clar!

Filippo Tortorici se prezentă la ora trei și un sfert, respirând gâfâit. Un omușchean bine trecut de cincizeci de ani, pipernicit, cu un ciuf de păr drept în creștet, restul craniului fiind cu desăvârșire pleșuv. Leit un exemplar dintr-o specie de păsări exotice pe care Montalbano le văzuse într-un documentar despre Amazonia.

— Despre ce vreți să stați de vorbă cu mine? Domnu' patron, domnu' Malaspina adicătelea, îmi porunci să dau fuga de-ndată la 'mneavoastră, numa' că n-avu vreme să-mi zică de ce.

— Spuneți-mi, dumneavoastră ați condus autocarul în excursia la Tindari de duminică?

— Da, să trăiți, eu. Pen' că, vedeți 'mneavoastră, de fiecare dată când firma noastră organizează asemenea drumeții, mă trimite totdeauna pe mine. Mă solicită clienții, ce să-i fac? De fiecare dată cer să conduc eu. Se vede treaba că au încredere în mine, pen' c-așa-s eu, mai calm, mai domol de la natură. Pe urmă, trebuie înțeleși și ei, săracii, că-s toți în etate, fiecare cu nevoile lui, deh...

— Organizați des asemenea excursii?

— Dacă-i vremea bună, tot una la cînș'pce zile o dată. Acu' la Tindari, acu' la Erice, acu' la Siracuza, acu'...

— Pasagerii sunt aceiași de fiecare dată?

— Vreo zece dintre ei, da. Ceilalți se schimbă.

— Din ce vă amintiți, soții Alfonso și Margherita Griffio au fost și ei în autocar duminică?

— Bine'nțele c-au fost! Eu am memorie de elefant, nu-i de șagă! Da' de ce – nu vă supărați căndrăznesc – îmi puneți o asemenea întrebare?

— Cum, nu știți? Au dispărut.

— Oh, *Madunnuzza santa!* Adicătelea cum, dispăruți?

— Adicătelea după excursia aceea nu i-a mai văzut nimeni la față. Au anunțat și la televizor, au zis că Davide, fiul, îi tare chinuit de grija lor.

— Nu, n-am știut, vă dau cuvântu'.

— Spuneți-mi, îi cunoșteți pe soții Griffio dinainte de această excursie?

— Nu, să trăiți. În viața mea nu-i mai văzui.

— Atunci, cum de sunteți atât de sigur că se aflau în autocar?

— Pen' că înainte de plecare, domnu' patron îmi dă o listă. Iar eu nu învăț niciodată cheia-n contact până nu fac apelul.

— Faceți apelul și la întoarcere?

— Bine'nțele. Iar domnu' și doamna Griffu erau în autocar și la-ntoarcere.

— Povestiți-mi cum se desfășoară aceste excursii.

— De obicei, se pleacă în jur de ora șapte dimineața. Știți, în funcție de numărul de ore cât durează drumul până la destinație. Vilegiaturistii își toți oameni în etate, pensionari sau aproape de vârsta pensiei. 'Mnealor vin în excursiile astea nu neapărat ca să vadă, știu eu, Madonna neagră de la Tindari, ci mai degrabă ca să-și treacă vremea în tovărășia altora ca ei. Înțelegeți? Oameni în vârstă, bătrâni cu copiii plecați departe, fără prieteni... Sentâmplă chiar ca pe drum, în autocar, să fie câte unul care vinde tot felul de fleacuri pentru casă, ce știu eu, obiecte de artizanat, pături... Da' întotdeauna ajungem la timp pentru sfânta liturghie de prânz. De mâncat, mâncăm la bistrouri cu care domnu' patron are înțelegere. Masa de prânz îi prinsă-n prețu' biletului. Pe urmă, știți ce sentâmplă imediat după masă?

— Nu, nu știu, spuneți-mi dumneavoastră.

— Se-ntorc la autocar și trag un pui de somn. Când se trezesc, o iau lipa-lipa la pas prin sat, își cumpără tot felul de fleacuri, suvenire. Pe la ora șase, optsprezece adicătelea, fac apelul și facem cale-ntoarsă spre casă. La ora opt avem prevăzută o oprire la un bar de pe șosea, pentru o ceașcă de cafea cu lapte cu biscuiți – incluse și astea în preț. La Vigàta ar trebui să se ajungă în jur de ora zece seara.

— De ce spuneți că „ar trebui”?

— Se ajunge întotdeauna mai târziu, de aia.

— Cum așa?

— Dom' comisar, abia ce vă zisei: pasagerii îs toți oameni în etate.

— Așa, și?

— Dacă unu' din ei îmi cere să opresc la primu' bar de pe șosea ori la prima stație de benzină pen' că se scapă pe el, eu ce-ar trebui să fac, după 'mneavoastră? Să nu opresc? Apăi, opresc, nu?

— Am înțeles. Și vă amintiți cumva dacă duminică, la întoarcere, v-a cerut careva să trageți pe dreapta?

— Apăi, dom' comisar, de atâtea opriri am ajuns acasă aproape de ora unsprezece, zău așa! De trei ori, nici mai mult, nici mai puțin! Iar ultima dintre ele, la nici juma' de oră de drum de Vigàta! Ba chiar îmi aduc aminte c-am întrebat dacă nu se puteau ține o țără, pen' că urma să ajungem acasă. Ni'ca, n-aveai cu cine vorbi! Numa' că știți 'mneavoastră ce se-ntâmplă când opresc? Dacă se dă jos unu', se dau jos și ăilalți, de parcă se scapă toți deodată pe ei. Și uite-așa, pierdem o mulțime de timp pe drum.

— Vă mai amintiți care din turiști v-a cerut să faceți a treia oprire, ultima?

— Nu, să trăiți, ca să fiu sincer, nu ți-u minte.

— De întâmplat, s-a-ntâmplat ceva deosebit, curios, neobișnuit?

— Nu, ce să se-ntâmple? Dacă s-ar fi-ntâmplat, aș fi observat, nu?

— Sunteți sigur că soții Griffò au ajuns înapoi la Vigàta?

— Dom' comisar, nu-i de datoria mea să fac din nou apelul la sosire. Pe urmă, dacă vreunu' dintre ei ar fi rămas pe jos după vreuna din opririle astea, vecinii de scaun ar fi observat, nu credeți? Ca să nu mai spun că, înainte s-o iau din loc, claxonez de trei ori și aștept cel puțin trei-patru minute, ca să fiu sigur că s-au urcat toți.

— Vă amintiți unde ați făcut, exact, opririle pe drumul de întoarcere?

— Da, să trăiți. Prima, pe șoseaua-expres spre Enna, la stația de serviciu Cascino; a doua, pe șoseaua Palermo–Montelusa, la ospătăria San Gerlando, iar ultima, la barul-restaurant Paradiso, la jumătate de oră de drum de Vigàta.

Fazio se întoarce la comisariat cu puțin înainte de ora șapte seara.

— Da' știu c-ai bătut-o-n cap, nu glumă!

Fazio nu răspunde provocării: când comisarul se pune pe adus reproșuri nejustificate, însemna că simte nevoia să se descarce pe vreunu'. Să-i fi răspuns, nu făcea decât să înrăutățească situația.

— Așadar, dom'le, la excursia cu pricina or luatără parte patruzeci de persoane în cap. Optsprezece perechi, soț și soție adicătelea, ceea ce-nseamnă treizeci și șase, doi concubini care participă des la astfel de acțiuni – iar cu ei avem treizeci și opt –, și gemenii Laganà, care nu scapă nicio excursie: aștia doi îs amândoi nemăritați și locuiesc la un loc, în aceeași casă. Gemenii Laganà îs și cei mai cu caș la gură dintre toți vilegiaturiștii – cincizeci și opt de ani de căciulă. Pe lista excursioniștilor de duminică figurează și soții Griffo, Alfonso și Margherita.

— I-ai anunțat pe toți să se prezinte aici mâine dimineață, la ora nouă?

— Da. Și nu telefonic, să știți, ci am luat-o din casă-n casă. Vă avertizez că doi dintre ei nu pot veni mâine dimineață: dacă vrem să-i interogăm și pe ei, trebuie să le facem o vizită acasă. Scimè îi cheamă: 'mneaei, soția, îi bolnavă – o lovi gripa –, iar domnul nu se poate mișca de lângă ea, că-i dă îngrijire. Dom' comisar, să știți că-mi luai, totuși, o libertate.

— Care?

— I-am împărțit pe grupe. Or să vină tot câte zece odată, la distanță de o oră. În felul ăsta o s-avem mai puțin balamuc.

— Ai procedat bine, Fazio. Mulțumesc, poți pleca.

Fazio nu se clinti: venise clipa răzbunării pentru reproșul nejustificat de mai devreme.

— Apropo de faptul c-o bătui în cap pân-acu', voiam să vă raportez c-am tras o fugă și până la Montelusa.

— Ca să faci ce?

Oare ce se-ntâmpla cu dom' comisar azi, de uita de la mână pân-la gură?

— Nu vă mai amintiți? Mă dusei să fac ce mi-ați zis 'mneavoastră să fac. M-am interesat la firma Manzo despre cecul de două milioane de lire găsit în buzunarul lui Nenè Sanfilippo. Totul, legal. Domnul Manzo îi plătea un milion net pe lună ca să se-ngrijească de calculatoare... în sfârșit, să le regleze, să le actualizeze... Cum luna trecută, dintr-o neînțelegere, uitase să-l plătească, i-a scris acum un cec de două milioane.

— Aha, așadar Nenè avea o slujbă!

— Aia-i slujbă? Banii de la Manzo abia dacă ajungeau pentru chirie! Da' restu'? Restu' de unde-i lua?

Mimì Augello se iți în prag când afară se lăsase deja seara. Avea ochii roșii. Preț de o clipă, Montalbano crezu că Mimì plânsese, pradă, probabil, unui acces de penitență. La urma urmelor – își zise –, era la modă: toți, începând cu papa de la Roma și terminând cu ultimii mafioți ajungeau să se căiască în gura mare pentru câte ceva. Însă nu, lui Mimì nu-i trecuse nici măcar prin anticamera cerebelului c-ar putea avea vreun regret! De altfel, întâi de toate, spuse:

— Apăi, eu ce-i fac, că-mi stric ochii cu hârtiile astea ale lu' Nenè Sanfilippo?! Și abia la jumate ajunsei!

— Scrisorile-s numai ale lui?

— Da' de unde! Un adevărat epistolar, zău așa! Scrisori și ale lui, și ale madamei lui, care însă nu se semnează niciodată.

— Păi, câte sunt?

— Cam vreo cincizeci de căciulă. O vreme, își scriau cam o dată la două zile... Se-nciotau, pe urmă comentau ce și cum.

— Nu-nțeleg nimic din ce spui tu acolo.

— Îți explic îndată. Să presupunem că se-ntâlneau luna și făceau dragoste. Ei bine, marțea își scriau unul celuilalt o scrisoare, în care comentau cu lux de amănunte isprăvile combinate cu o zi în urmă. Văzute din perspectiva lui, pe de o parte, iar pe de alta, din punctul ei de vedere. Pe urmă, se întâlneau iar miercurea, iar joia-și scriau iarăși. Scrisorile toate-s material de făcut bățături în palmă și-atâta tot, așa porcoase că mai-mai am roșit citindu-le.

— Sunt datate?

— Toate.

— Atunci, nu-i deloc convingătoare povestea. Cu serviciile noastre poștale, cum de a fost oare cu puțință ca scrisorile să ajungă punctual la destinație în ziua expedierii?

Mimi scutură din cap, sugerându-i că n-avea dreptate.

— Nu cred că și le expediau prin poștă.

— Atunci, cum?

— Nu și le expediau. Și le înmânau personal când se întâlneau din nou. Și probabil că le citeau în pat. După care începea tăvăleala. D-apăi cum altfel, dacă te iau bâzdâcii când le citești!

— Mimi, se vede treaba că ești meșter în treburi dintr-astea, zău așa. Sub dată, au scris cumva și locația unde au fost scrise?

— Cele ale lui Nenè sunt toate localizate aici, la Vigàta. Ale muierii, în schimb, îs scrise atât la Montelusa, cât și, mai rar, la Vigàta. Lucru care-mi confirmă ipoteza: adicătelea se întâlneau și aici, și

la Montelusa. Ea-i fimeie măritată, pentru că de multe ori pomenesc – și ea, și el – de soțul ei, fără însă să-i spună vreodată numele. Perioada în care întâlnirile lor s-au îndesit coincide cu o plecare în străinătate a soțului ei. Căruia, repet, nu i se zice niciodată pe nume.

— Să știi că mi-a venit o idee, Mimì. Nu s-ar putea, oare, ca totul să fie o trăsnaie, o invenție de-a flăcăului nostru? Nu-i oare cu puțință că femeia asta nici să nu existe de fapt, fiind pur și simplu rodul fanteziilor lui erotice?

— Cred totuși că scrisorile sunt autentice, că el le-a copiat în calculator, distrugând originalele.

— Ce te face să fii atât de sigur că scrisorile sunt reale?

— Cele scrise de ea. Descrie scrupulos, cu amănunte care nouă, bărbaților, nu ne-ar trece nici măcar prin anticamera cerebelului sentimentele pe care le trăiește o femeie în timp ce face amor. Pentru că, vezi tu, ăia doi fac amor în toate felurile – normal, oral, anal –, în toate pozițiile și de fiecare dată când se întâlnesc, însă cu toate acestea ea, de fiecare dată, scrie câte ceva nou – nou din punctul de vedere al trăirilor intime. Dacă totuși scrisorile nu-s decât o simplă invenție a flăcăului nostru, atunci dă-mi voie să cred că ar fi devenit un scriitor mare.

— La ce stadiu ai ajuns cu lectura?

— Mai am vreo douăzeci de citit. Pe urmă, încep romanul. Știi, Salvo, mi-am făcut o oarecare idee în privința identității femeii.

— Te ascult.

— A, nu, e prea devreme să-mi dau cu părerea. Trebuie să mai reflectez.

— De fapt, și eu mi-am făcut o oarecare idee.

— Adică?

— Cred că-i o femeie trecută de prima tinerețe, care și-a luat amant tânăr, de douăzeci de ani. Și pe care-l plătea cu vârful și îndesat.

— De acord cu tine. Numai că dacă femeia-i aia care cred eu că e, atunci nu-i deloc trecută de prima tinerețe, ci-i prospătură încă. Și nici nu-i vorba de bani la mijloc.

— Prin urmare, crezi că-i o simplă chestiune de soț încornorat?

— De ce nu?

— În sfârșit, poate ai dreptate.

Ei bine, nu, Mimì n-avea deloc dreptate. Mirosul lui de copoi, ba chiar și perii de pe piele percepeau că în spatele uciderii lui Nenè Sanfilippo se ascundea o afacere grasă. Bine, și atunci, ce-i venise de-i dăduse dreptate lui Mimì? Nu cumva ca se pună bine cu el? Sau, cum se spunea în limba literară, să-l îmblânzească? Îi cânta în strună într-un mod nedemn. Practic se comporta asemenea acelui director de ziar dintr-un film intitulat *Prima pagină*, care recurgea la toate tertipurile știute și neștiute pentru ca redactorul lui cel mai bun să nu se transfere, din dragoste pentru o femeie, în alt oraș. Era o comedie cu Walter Matthau și Jack Lemmon, iar Montalbano își amintea că se ținuse cu mâinile de burtă de atâta râs. Și atunci, cum se făcea oare că acum nu-i venea să schițeze nici măcar un zâmbet formal?

— Livia? *Ciao*, ce faci? Uite, voiam să-ți adresez două întrebări, apoi să-ți spun o treabă.

— Ce numere au întrebările?

— Poftim?

— Întrebările, zic. Ce numere de protocol au?

— Ei hai, zău așa...

— Bine, dar nu-ți dai totuși seama că vorbești cu mine de parcă aș fi colega ta de serviciu?

— Iartă-mă, departe de mine gândul...

— Hai, dă-i drumul cu prima întrebare.

— Livia, să presupunem că tocmai am făcut dragoste și...

— Asta nu pot. Este o ipoteză mult prea îndepărtată în timp.

— Te rog, întrebarea e cât se poate de serioasă.

— În regulă, atunci așteaptă o clipă să-mi împrăpătez amintirile. Așa, gata. Zi-i mai departe acum.

— Ai fi oare capabilă să-mi trimiți în aceeași zi o scrisoare în care să descrii tot ceea ce ai simțit cu mine în pat?

Urmă o pauză lungă, atât de lungă, încât Montalbano crezu că Livia se dusese în treaba ei, lăsându-l să clănțanească de unul singur, ca un papagal.

— Livia? Ești acolo?

— Reflectam. Nu, eu, una, n-aș face una ca asta. Se poate însă ca alte femei, pradă unei pasiuni neostoite, s-o facă.

— A doua întrebare ar fi următoarea: atunci când Mimì Augello ți-a mărturisit că vrea să se însoare...

— Oh, Doamne, Salvo, cât de plictisitor poți fi uneori, zău așa!

— Dă-mi voie să termin ce am de spus. Ți-a zis atunci și că intenționează să facă cerere de transfer? Ți-a zis și asta?

De data aceasta, urmă o pauză și mai lungă. Însă acum Montalbano știa că Livia era încă la receptor: respirația îi devenise apăsătoare. Apoi îl iscodi cu voce stinsă:

— A depus-o?

— Da, Livia, a depus-o. Pe urmă însă, din cauza unei glume idioate a chestorului, și-a retras-o. Însă e doar o chestiune de timp, cred.

— Salvo, crede-mă pe cuvânt, nici măcar nu mi-a sugerat c-ar putea pleca din Vigàta. De altfel, nici nu cred că, atunci când mi-a spus că are de gând să se însoare, avea în minte una ca asta. Îmi pare rău. Foarte rău. Și îmi închipui cât de rău îți pare ție. Parcă mai voiai să-mi spui ceva, nu-i așa?

— Da. Mi-e dor de tine.

— Chiar așa?

— Da, mi-e tare dor.

— Cît de tare?

— Tare-tare.

Iată, așa trebuia procedat. Să se lase în voia evidenței absolute. Care era, desigur, și cea mai apropiată de adevăr.

Se întinse în pat să-l citească mai departe pe Vásquez Montalbán. O luă din nou de la început. Spre sfârșitul celei de-a treia pagini, auzi telefonul sunând. Rămase câteva clipe pe gânduri: tentația de a nu răspunde era puternică, într-adevăr, însă îl de-l suna la o oră ca aceea ar fi fost în stare să insiste pîn-ar fi reușit să-l scoată din pepeni.

— Alo? Cu domnul comisar Montalbano vorbesc?

Nu recunoștea vocea.

— Da.

— Domnule comisar, vă cer mii de scuze că vă deranjez acasă la o oră ca aceasta când, desigur, vă bucurați de binemeritata tihnă în sânul familiei...

Iarăși familia? De unde atîta familie? Oare se ramoliseră cu toții – de la Lattes pînă la necunoscutul de la telefon –, de se interesau de o familie pe care n-o avea?

— Da' cine-i la telefon?

— ...însă voiam să fiu sigur că dau de dumneavoastră. A, da, sunt avocatul Guttadauro, nu știu dacă vă mai amintiți de mine...

Ehe, cum ar fi putut oare să nu și-l mai amintească pe Guttadauro, avocatul preferat al mafiei, care, în cazul asasinării frumoasei Michela Licalzi⁸, îl vîrîse-n rahat pîn' la gât pe șeful de atunci al Brigăzii Mobile? Fără doar și poate că un vierme avea mai mult simț al onoarei decât Orazio Guttadauro!

— Domnule avocat, mă scuzați o secundă?

— Oh, Doamne, nicio problemă! De fapt, eu sunt cel care trebuie să se...

Îl lăsa să vorbească și se duse în baie. Își goli vezica, apoi își dădu bine cu apă rece pe față: când te-ntindeai la vorbă cu Guttadauro, era musai să fii treaz și cu ochii-n patru, să prinzi din zbor fie și cea mai străvezie nuanță care transpărea din vorbele iscusit meșteșugite.

— Iată-mă-s, domnule avocat.

— Dragă domnule comisar, azi-dimineață l-am vizitat pe un vechi client și prieten de-al meu, don Balduccio Sinagra, pe care sunt sigur că-l cunoașteți. Dacă nu personal, cel puțin după nume...

Nu după nume, cât după renume – comentă Montalbano în gând. Era capul uneia din cele două familii – cealaltă era a lui Cuffaro – care-și disputau teritoriul în provincia Montelusa. Rezultatul? Minimum-minimorum câte un mort pe lună – unul de-o parte, unul de cealaltă.

— Da, am auzit de el.

— În regulă. Don Balduccio este foarte înaintat în vârstă, alaltăieri a împlinit nouăzeci de ani. În ultima vreme, vederea i-a slăbit foarte mult – lucru, de altfel, normal la anii lui –, însă este încă de o luciditate impresionantă, își amintește de toți și de toate, și este la curent cu știrile din ziare sau de la televiziune. Eu, unul, obișnuiesc să-l vizitez des, pentru că mă încântă cu amintirile domniei sale și – o mărturisesc cu smerenie – cu înțelepciunea lui luminată. Închipuiți-vă că, odată...

Hait! Adicăte! Ce făcea dom' avocat Orazio Guttadauro, se ținea de goange? Îl suna acasă la ora unu noaptea ca să-i turuie vrute și nevrute despre starea de sănătate fizică și mentală a unui delincvent de teapa lui Balduccio Sinagra, care, la o adică, cu cât crăpa mai repede, cu atât era mai bine pentru toată lumea?

— Domnule avocat, nu vi se pare că...?

— Să-mi fie iertată această lungă digresiune, stimate domn, însă realitatea este că, atunci când mă pornesc să vorbesc despre don Balduccio, față de care nutresc un sentiment de adâncă venerație...

— Domnule avocat, vă avertizez că...

— Scuze, scuze, mii de scuze. Sunt iertat? Sunt iertat. Voi trece direct la subiect. Azi de dimineață, discutând noi de una, de alta – pe câte unul de bine, pe altul de mai puțin bine – don Balduccio a pomenit numele dumneavoastră.

— De bine sau de mai puțin bine?

Replica îi ieșise pe gură automat, fără s-o poată opri.

— Nu, n-am înțeles, îmi cer scuze, făcu avocatul.

— N-are importanță.

Și nu mai adăugă nimic: ținea morțiș ca tonul discuției să fie dat de Guttadauro. Ciuli urechile.

— A întrebat de dumneavoastră. Dacă stați bine cu sănătatea.

Un fior rece îl străbătu rapid pe șira spinării: când don Balduccio se interesa dacă o persoană o duce bine cu sănătatea, în nouăzeci la sută din cazuri se întâmpla ca, în decurs de numai câteva zile, persoana respectivă să fie purtată pe umeri spre cimitirul de pe dealul ce străjuia Vigàta. Însă Montalbano preferă să nu spună nimic nici de data aceasta, ca să nu-l încurajeze pe Guttadauro să se întindă la vorbă. „N-ai decât să fierbi în suc propriu, bou cu țâțe ce ești!”

— Adevărul este că își dorește foarte mult să se întâlnească cu dumneavoastră, aruncă bomba avocatul, trecând, în sfârșit, la subiect.

— Nu-i nicio problemă, replică Montalbano, cu entuziasmul unui englez pursânge.

— Mulțumesc, domnule comisar, vă mulțumesc! Nu vă puteți închipui cât de fericit sunt pentru acest răspuns al dumneavoastră! Eram

convins că veți da curs dorinței unei persoane în vârstă care, în ciuda vorbelor care circulă pe seama lui...

— În ce zi dorește să vină la comisariat?

— Cine?

— Cum, cine? Domnul Sinagra. Tocmai mi-ați spus că vrea să se întâlnească cu mine, nu-i așa?

De stânjeneală, Guttadauro își dresă de câteva ori vocea.

— Domnule comisar, realitatea este că don Balduccio se deplasează cu foarte mare greutate. Știți, la vârsta lui nu-l prea mai țin picioarele. Ar fi o adevărată caznă pentru domnia sa să vină la comisariat, vă rog să înțelegeți...

— Da, înțeleg perfect caznele prin care ar trece don Balduccio trecând pragul unui comisariat de poliție.

Avocatul preferă să nu replice la ironia celuilalt. Rămase tăcut.

— Așadar, unde ne-am putea întâlni? întrebă comisarul.

— Păi, don Balduccio sugera că... în sfârșit, dacă domnia voastră ar avea gentilețea să-i faceți o vizită acasă...

— N-am nimic împotrivă. Bineînțeles însă că, mai întâi, va trebui să-mi avertizez superiorii.

Desigur, n-avea nici cea mai mică intenție să ceară audiență la imbecilul de Bonetti-Alderighi, însă voia să se distreze nițel pe seama lui Guttadauro.

— E absolut necesar? îl iscodi cu voce plângărească avocatul.

— Păi, aș zice că da.

— Hm. Vedeți dumneavoastră, domnule comisar, don Balduccio se gândea la un colocviu rezervat, ba chiar foarte rezervat, care ar putea fi prefațator al anumitor evenimente...

— Prefațator, ziceți?

— Păi, da.

Montalbano răsuflă zgomotos, prefăcându-se resemnat, asemenea unui negustor obligat să-și vândă marfa sub preț.

— Ei, în cazul ăsta...

— Mâine după-amiază, la ora optsprezece treizeci, vă convine? îl întreabă repede avocatul, ca și cum s-ar fi temut ca Montalbano să nu se răzgândească.

— În regulă.

— Mulțumesc, vă mulțumesc din nou! Don Balduccio și cu mine nu ne-am îndoit nicio clipă de nobila dumneavoastră gentilețe, de...

⁸ Vezi Andrea Camilleri, *Sunetul viorii*, Ed. Nemira 2009 (n. tr.).

Abia coborâse bine din mașină – era ora opt și jumătate –, când dinspre comisariat îi ajunse la urechi zgomot de voci ridicate, o hărmălaie continuă. Intră. Primii zece convocați, cinci soți secondăți fiecare de cuvenita nevastă, se prezentaseră cu mult timp înainte de ora stabilită, comportându-se acum asemenea unor mucoși de grădiniță. Râdeau, glumeau, se băteau pe umăr, se îmbrățișau. Montalbano își spuse că n-ar fi fost rău să se înființeze aziluri comunale pentru senilitate.

Catarella, îndrituit de Fazio cu responsabilitatea menținerii ordinii publice în comisariat, avu nefericita idee să strige:

— Atențiune! Dom' comisar îi aici, pironalmente-n pironană!

Cât ai clipi, oaza de inocență copilărească se transformă pe neașteptate într-un adevărat câmp de luptă. Îmbrâncindu-se, lovindu-se cu picioarele, tragându-i furioși pe ceilalți fie de braț, fie de haine, toți cei prezenți se năpustiră să-l înconjoare pe comisar, fiecare încercând să ajungă cel dintâi la el. Între timp, icneau și vociferau și rosteau vorbe neînțelese, într-un vacarm de nedescris.

— Ce se întâmplă aici? strigă Montalbano pe un ton milităresc.

Se institui o perioadă de relativ calm.

— Apăi, nu vrem să fiți pârținos cu nimenea, asta-i! se rățoi o piticanie, postându-i-se drept sub nas. Să se procedeze la chemare în ordine flabetică, așa să faceți!

— Apăi, nu și iar nu, dom'le! Să ne chemați după care-i mai bătrân, așa să ne chemați! proclamă furios un altul.

— Cum vă numiți dumneavoastră? i se adresa comisarul mai întâi piticaniei, drept premiu că răzbise să vorbească primul.

— Abate Luigi, așa-mi zice, spuse bătrânelul, privind încruntat de jur împrejur, pregătit să combată o eventuală dezmințire.

Montalbano se felicita în gând pentru câștigarea rămășagului cu el însuși. Făcuse prinsoare că piticania, susținătorul convocării în ordine alfabetică, se numea în mod sigur Abate sau Abete – căci în Sicilia, nume precum Alvar Aalto nu întâlneai chiar la tot pasul.

— Iar dumneavoastră? se întoarse spre celălalt.

— Zotta Arturo. Și-s ăl mai în etate dintre toți ăi prezenți, așa să știți!

Montalbano avusese dreptate și în privința lui.

Răzbătând anevoie printre cele zece persoane care îi păreau acum mai mult de o sută, comisarul se baricadă în birou împreună cu Fazio și Galluzzo, lăsându-l pe Catarella să facă față singur năvălitorilor septuagenari.

— Cum de s-au strâns toți în păr?

— Dom' comisar, dacă chiar vreți să v-o spun pe-a dreaptă, apăi aflați că azi de dimineață, la ora opt punct, se prezentaseră deja patru dintre ăi convocați – doi soți cu fimeile lor cu tot. Ce vreți? Îs în etate, n-au somn, iar curiozitatea-i mănâncă de vii. Închipuiți-vă c-avem deja dincolo o pereche care fusese convocată la ora zece, îi explică Fazio.

— Uitați care-i treaba, trebuie să ne punem cu toții de acord. N-aveți decât să-i întrebați ce credeți voi oportun și de cuviință, însă câteva întrebări trebuie să le puneți mort-copt. Notați-vă. Prima întrebare: îi cunoșteau pe soții Griffio dinaintea excursiei? Dacă da, de când și prin ce concurs de împrejurări. Dacă dați peste vreunul care-i cunoștea dinainte, nu-l lăsați să plece până nu stau și eu de vorbă cu el. A doua întrebare: ce locuri ocupau în autocar soții Griffio, atât la dus,

cât și la întoarcere? A treia întrebare: cei doi au discutat cu careva din autocar pe durata excursiei? Dacă da, despre ce anume? A patra întrebare: știe cineva cu ce și-au omorât timpul soții Griffio în cele câteva ore petrecute la Tindari? S-au întâlnit cu persoane necunoscute? Au făcut vreo vizită privată? Atenție, orice informație, cât de mică, este de o importanță capitală. A cincea întrebare: știe cineva dacă la întoarcere, în timpul uneia dintre cele trei opriri neprogramate de pe traseu, soții Griffio au coborât din autocar? Dacă da, în timpul căreia dintre ele? I-a văzut cineva urcându-se înapoi? A șasea și ultima întrebare: a remarcat cineva încotro s-au îndreptat după sosirea autocarului la Vigàta?

Fazio și Galluzzo se priviră cu subînțeles.

— Credeți că alde Griffio pățiră ceva pe drumul de întoarcere? întrebă Fazio.

— Deocamdată, e doar o ipoteză. Însă o ipoteză care trebuie tratată cu toată seriozitatea. Dacă totuși se trezește vreunul să ne spună că i-a văzut coborând la Vigàta și îndreptându-se liniștiți spre casă, putem să ne vârm ipoteza asta acolo unde știți. Și s-o luăm de la zero. Vă atrag atenția să nu-i lăsați pe bătrâni să bată câmpii: dacă le permitem să ne spună câte-n lună și-n stele, o belim rău de tot, pen' că ăștia-s în stare să ne depene toată istoria vieții lor. Și-ncă ceva: împărțiți perechile în așa fel, încât unul din voi să-l interogheze pe soț, iar celălalt, pe soție.

— Apăi, de ce? se interesă Galluzzo.

— Pentru că altminteri s-ar condiționa reciproc – chiar inconștient și fiind animați de cele mai bune intenții. Voi doi luați câte trei de căciulă, iar eu mă ocup de ceilalți. Dacă procedați cum v-am spus și, firește, dacă ne ajută |l de Sus, scăpăm repede de ei.

Comisarul se convinge încă de la primul interogatoriu că previziunile sale erau total greșite

și că orice dialog, oricât de simplu ar fi părut, putea aluneca foarte ușor în zona absurdului.

— Noi doi am făcut cunoștință adineauri. Îmi pare că vă numiți Arturo Zotta, zic bine?

— Bine'nțele că ziceți bine. Zotta Arturo, fiul lui Giovanni. Tata meu avea un văr tinichigiu, și multă lume îi confunda. Numa' că tata meu se ocupa...

— Domnule Zotta, eu...

— A, și mai aveam să spun că vă felicit c-ați făcută cum zisei eu să faceți.

— Adică?

— Ne chemați după care-i mai în etate. Că eu ăl mai bătrân dintre toți îs. Peste două luni și cinci zile fac șaptes'șapte de ani. Nu mai există respect pentru noi, ascultați ce vă spui eu. Așa le zic și le repet mereu nepoților mei, care-s niște otrepe, asta-s ei! Pen' că să știți de la mine, asta ne duce pe noi de râpă, faptul că nu mai avem respect pentru nimeni și nimic. 'Mneavoastră nu erați încă venit pe lume pe vremea lu' Mussolini, așa-i? Apăi, pe vremea lu' Mussolini lumea avea respect, dom'le, respect avea! Și dacă cumva ți se cășuna să fii lipsit de respect, țac-pac, unde-ți stăteau picioarele îți stătea și capu'. Țin minte că, odată...

— Domnule Zotta, ca să v-o spun pe-a dreaptă, am hotărât să nu urmărim o anumită ordine, nici alfabetică, nici...

Bătrânul izbucni într-un râs nechezat.

— Apăi, cum se putea altfel? Puteam să pui mâna-n foc, puteam! Aici, înăuntru, ar trebui să fie casa unde domnește în primu' și-n primu' rând ordinea; și când colo, nu, nu, să trăiți, li se rupe-n paispe la toți de ordine! Ca la nebuni, ca la spitalu' de nebuni îi aici! Ce-o fi o fi, așa zic toți! Ce ne fute pe noi grija, să se descurce alții! Numa' că vin eu și vă zic: vă place cum am ajuns? Pe urmă, ne plângem că tineretu' din ziua de azi se droghează, fură, dă-n cap...

Montalbano se blestemă în gând. Oare cum de putuse fi atât de imprudent, încât să cadă în plasa moșneagului logoreic din fața sa? Ei bine, trebuia să facă ceva, orice, ca să oprească avalanșa. Și trebuia să facă ceva imediat, altminteri celălalt avea să-l facă praf și pulbere.

— Domnule Zotta, vă rog, haideți să nu tergiversăm.

— Ha?

— Să nu divagăm.

— D-apăi cine divagă? Adicăte! 'mneavoastră ce vă-nchipuiți? Că mă scol cu noaptea-n cap și vin aici ca să divag? Vă-nchipuiți, poate, că n-aveam altceva mai bun de făcut? De bună seamă, îs la pensie, da'...

— Îi cunoșteți pe soții Griffi?

— Pe-alde Griffi? Nu-i mai văzusem în viața mea înainte de excursie. Și nici după ce-a trecut excursia nu pot zice că i-am cunoscut. După nume, da, i-am cunoscut, pen' l-am auzit pe șofer strigându-i la apel când am plecată, iar ei or răspunsă, „prezent”. Da' de vorbit cu ei, nu, n-am vorbit, și nici măcar nu ne-am salutat. Nici „dă-te mai încolo” nu ne-am zis, pen' că stăteau ca mutălăii deoparte și-și vedeau de-ale lor. Videți 'mneavoastră, dom' comisar, excursiile astea-s frumoase când toată lumea stă laolaltă. Se vorbește de una, de alta, se șuguiește, se râde, se cântă. Da' dacă...

— Sunteți sigur că nu i-ați cunoscut înainte?

— D-apăi, unde să-i fi cunoscut, Doamne iartă-mă?

— Știu eu, la piață, la tutungerie...

— Piața o face fimeia, iar de fumat, nu fumez. Totuși...

— Totuși?

— Cunoscui odată pe unu', Pietro Giffi. Mă gândesc că, poate, era rudă cu ei, chiar dacă-i

lipsea „r”-ul din nume. Giffo ăsta era comis-voiajor și se ținea mereu de șotii. Odată...

— Cât ați stat acolo, la Tindari, v-ați întâlnit cumva cu soții Griffo prin oraș?

— Fimeia mea și cu mine nu ne-ntâlnim niciodată cu nimeni când mergem în așa excursii. Pen' că, de exemplu: ajungem la Palermo? Apăi, acolo îl am pe cumnatu'. Coborâm la Erice? Un văr de-al meu ne așteaptă și ne invită la masă. La Tindari, ce să mai vorbim?! Am un nepot, Filippo, care a venit să ne ia de la autocar, ne-a dus acasă la el, unde nevasta lui pregătise la felu' un sfincione⁹ prima-ntâi, iar la felu' doi ne-a dat...

— La întoarcere, când șoferul a făcut din nou apelul, soții Griffo au răspuns „prezent” sau nu?

— Apăi, da, să trăiți, îi auzii când or răspunsără.

— Ați observat cumva dacă au coborât din autocar în timpul vreuneia dintre cele trei opriri de la întoarcere?

— Dom' comisar, apăi credeți că degeaba v-a-nșiram eu aici toate bunătățile de le mâncarăm la nepotu' Filippo acasă? Am crăpatără-n noi până n-am mai putut să ne ridicăm de la masă, așa de tare-mi umflasem burdihanu'! Pe drum, când or opritără pentru pauza de cafea și fursecuri prevăzută în program, eu, unu', nici n-am vrut să cobor. Pe urmă însă, fimeia-mi aduse aminte că de dat banii, oricum îi dăduserăm. Acu', ce puteam face, să cerem paralele înapoi? Nu, așa că mă dădui jos și cerui o ceașcă de lapte și două fursecuri. Numa' că pe urmă mă luă somnu'. Mereu pătesc așa după ce mănânc. Ca să n-o mai lungesc, aflați că am dormit buștean. Mulțumesc Cerului că n-am cerut cafea! Pen' că, vedeți 'mneavoastră, domnul meu, de la cafea...

— ...nu puteți pune geană pe geană, știu! Când ați ajuns înapoi, la Vigàta, i-ați zărit cumva pe soții Griffo coborând din autocar?

— Stimate domn, la ora aceea și pe-ntunericu' din jur, n-am știut o vreme nici despre fimeia mea dacă coborâse sau nu.

— Vă mai amintiți ce locuri ați ocupat în autocar?

— Alea pe care am stat eu și doamna mea mi le amintesc perfect, pen' că erau drept la mijlocu' autocarului. În față erau alde Bufalotta, în spate, alde Raccuglia, iar la dreapta mea stăteau alde Persico. Cu toții persoane pe care le știm bine, dat fiind că era a cincea excursie în care mergeam toți laolaltă. Alde Bufalotta, săracii, merg cu noi ca să mai uite de necazuri: pe băietu' lor cel mare, Pippino, îl luă |l de Sus pe când...

— Dar despre soții Griffio vă mai amintiți unde au stat?

— Îmi pare că pe ultimul rând.

— Cel cu cinci scaune prinse unul de altul, fără suporturi pentru brațe între ele?

— Așa-mi pare.

— În regulă, domnule Zotta, asta a fost tot, puteți pleca.

— Adicătelea ce vrea să-nsemne asta?

— Înseamnă că am terminat și că vă puteți întoarce acasă.

— Apăi, cum așa? Treabă făcută cu cap îi aiasta? Adicătelea pentru trei lulele, trei surcele îi deranjați de-acasă pe un bătrân de șaptes'șapte de ani și pe doamna lui, de șaptes'cinci? 'Mneavoastră știți oare că ne-am sculatără de la ora șase de dimineață? Da' ce, vi se pare puțin lucru?

Când și ultimul excursionist pensionar se făcu nevăzut, ceasul arăta deja ora unu după-amiază: comisarul avu sentimentul că secția fusese transformată în loc de picnic. Într-adevăr, lipsea iarba, însă unde mai găsești loc cu iarbă în ziua de astăzi? Pentru că, ce, peticele de vegetație care mai

rezistă ici-colo, prin împrejurimi, puteau fi numite locuri cu iarbă? Nici vorbă: trei-patru fire prizărite, pe jumătate uscate, unde, dacă te încumetai să te așezi, în nouăzeci și nouă la sută din cazuri, sfârșeai prin a te-nțepa într-o seringă.

Pradă unor asemenea gânduri – își zise comisarul –, nu era de mirare că buna lui dispoziție se ducea pe apa sâmbetei. Deodată, privirea-i rămase ațintită asupra lui Catarella, care, însărcinat cu curățenia, încremenise în mijlocul holului, ținând mătura într-o mână, iar în cealaltă un obiect nedefinit.

— Iacă-tă! Iacă-tă! Iacă-tă! bolborosea întruna, uitându-se îngrozit la obiectul cules de bună seamă de pe pardoseală.

— Ce-i?

Obrajii lui Catarella se împurpurară brusc.

— Un prisirfatif, dom'le!

— Folosit? se cruci comisarul.

— Nu, să trăiți, dom'le, îi la locu' lui încă, în punguță.

Aha – își zise Montalbano –, iată totuși că exista o diferență între ce lăsaseră bătrâneii în urmă și un picnic adevărat! În rest, aceeași murdărie deprimantă: șervețele de hârtie, mucuri de țigări, cutii de coca-cola, bere și suc de portocale, sticle de apă minerală, coji de pâine și resturi de fursecuri, ba chiar și un cornet de înghețată, uitat într-un colț și care acum se topea încetul cu încetul.

Așa cum prevăzuse – și probabil că aceasta era, de altfel, cauza principală a posomorelii care pusese stăpânire pe el –, dintr-o primă confruntare a răspunsurilor obținute de el, de Fazio și de Galluzzo rezulta că știau acum despre soții Griffio tot atât cât știau și înainte să interogheze toată șleahta aceea de pensionari.

Fără a lua în calcul locul șoferului, autocarul dispunea de cincizeci și trei de scaune. Patruzeci de excursioniști se grupaseră cu toții în partea din față a vehiculului – douăzeci de o parte, iar alți douăzeci de cealaltă parte a culoarului. În schimb, soții Griffio ocupaseră și la dus, și la întoarcere, două din cele cinci locuri de pe ultimul rând, de unde puteau privi în urmă prin luneta autocarului. Nu adresaseră niciun cuvânt nimănui și, în replică, nimeni nu le adresase lor vreun cuvânt. Fazio își aminti că unul dintre pasageri îi spusese la un moment dat: „Vreți să v-o spun pe-a dreaptă? La scurt timp după plecare am și uitat de existența lor. Parcă nici n-ar fi fost în același autocar cu noi.”

— Și totuși – spuse comisarul, căutând un motiv ca să nu-și piardă de tot nădejdea –, și totuși ne mai lipsește o depoziție, cea a doamnei bolnave și a soțului ei. Familia Scimé parcă, nu-i așa?

Fazio schiță un zâmbet.

— Vă-nchipuiți oare că madam Scimé ar fi permis să fie exclusă de la festin? Adicăte! prietenele 'mneaei da, iar ea nu? S-a prezentat la raport așa, cu febră: o sprijinea soțul, pen' că abia se mai ținea pe picioare. Treizeci și nouă de grade, bătute pe muchie, atât avea! Eu o luai la-ntrebări pe 'mneaei, iar Galluzzo pe domnu'. N-am aflată răni'ca nici de la ei: dacă nu se mai obosea să vină, ar fi fost mai bine pentru toată lumea.

Se priviră unii pe alții, dezamăgiți.

— Toată noaptea pierdută și, când colo, ieși fată, ieși! comentă Galluzzo, citând exclamația proverbială a unui soț care, asistându-și o noapte întreagă nevasta la naștere, constatase dezamăgit că va avea o fiică în locul mult-doritului fiu.

— Mergem să-mbucăm ceva? iscodi Fazio, ridicându-se.

— Duceți-vă voi doi. Eu mai rămân. Cine-i de continuitate?

— Gallo.

Rămas singur, se concentrează asupra schiței de mână a lui Fazio, care se voia un plan al autocarului. În colțul din stânga sus, un pătrat mic, izolat, în care fusese înscris cuvântul ȘOFER. Urmau douăsprezece rânduri a câte patru pătrățele, fiecare dintre ele marcat cu numele ocupantului.

Analizând mai bine schița, intuitiv că Fazio se abținuse cu greu să nu cedeze ispitei de a desena niște pătrate enorme, în mijlocul cărora să scrie datele complete de stare civilă ale ocupanților – nume, prenume, data nașterii, numele tatălui, al mamei... Pe ultimul rând, compus din cinci locuri, Fazio scrisese numele soților Griffio atât de mare, încât ocupa toate pătrățele: era limpede că nu reușise să afle pe care dintre cele cinci scaune stătuseră dispăruții.

Montalbano încercă să-și închipuie cum decursese călătoria. După salutarile de curtoazie de la început, probabil că urmaseră câteva minute de inevitabilă tăcere în care pasagerii își căutau poziția cea mai comodă, își lărgeau șireturile de la pantofi, își dădeau jos șepcile, pălăriile sau scotoceau în genți verificând dacă-și luaseră ochelarii, cheile casei... Pe urmă, primele semne că se spărgea gheața, primele comentarii cu voce tare, fraze care se întretaiau... Și șoferul care îi întreba: „Vreți să dau drumul la radio?” Un cor de „nuuu”... Și, probabil, câte un domn sau o doamnă care se întorcea din când în când către ultimul rând de scaune, unde stăteau soții Griffio, unul lângă celălalt, immobili și aparent surzi: cele opt locuri libere rămase între ei și ceilalți funcționau, se pare, ca un fel de barieră sonică, împiedicând trecerea cuvintelor, zgomotelor ori a râsetelor către ei.

Deodată, Montalbano își arse o palmă zgomotoasă peste frunte. Uitase! Șoferul îi dezvăluise un amănunt precis de care însă el uitase cu desăvârșire.

— Gallo!

Mai mult decât un strigăt, din gâtleej îi ieşise un scheunat strident. Uşa se dădu în lături şi în prag apăru Gallo, speriat.

— Ce-i, ce vi se-ntâmplă, dom' comisar?

— Sună imediat la firma aia cu autocaru' – am uitat cum se numeşte. Dacă dai de cineva, mi-l dai la telefon.

Avea noroc. Răspunse contabilul.

— Am nevoie de o informaţie despre excursia la Tindari de duminică: cu excepţia şoferului şi a pasagerilor, ştiţi cumva dacă s-a mai aflat cineva la bord?

— Bineînţeles. Vedeţi dumneavoastră, domnule comisar, firma noastră le acordă permisiunea anumitor comis-voiajori de produse domestice, detergenţi sau bibelouri să...

O spusese pe tonul unui monarh care împarte decrete de graţiere.

— Şi câte parale le cereţi pentru asta? îl întrerupse Montalbano asemenea unui supus lipsit de respect.

Tonul suveran al celuiilalt se transformă brusc într-o bâlbâială demnă de milă.

— Tre... trebuie să... a-aveţi în... vedere că pro... procentul...

— Nu mă interesează. Vreau numele agentului de vânzări care i-a însoţit pe excursionişti şi numărul lui de telefon.

— Alo? Casa Dileo? Comisarul Montalbano sunt. Aş vrea să vorbesc cu doamna – sau domnişoara – Beatrice.

— La telefon, domnule comisar. Domnişoara Beatrice. Chiar mă întrebam când o să vă hotărâţi, în sfârşit, să mă interogaţi şi pe mine. Dacă nu m-aţi fi sunat astăzi, aveam de gând să vă caut mâine la comisariat.

— Aţi mâncat de prânz?

— Nu. Tocmai voiam să-mi pregătesc ceva de mâncare. Ştiţi, abia m-am întors de la Palermo –

am avut un examen la facultate – și, dat fiind că locuiesc singură, ar trebui să mă apuc să gătesc. Atât doar, că n-am nicio tragere de inimă.

— Vreți să luăm masa împreună?

— De ce nu?

— Atunci, ne vedem peste o jumătate de oră la ospătăria San Calogero.

Cei opt bărbați și patru femei care luau masa în acel moment la ospătărie rămaseră – care mai devreme, care mai târziu – cu furculița în aer, fixând-o vrăjiți cu privirea pe fetișcana care tocmai trecuse pragul localului. Frumoasă-coz – înaltă, blondă, zveltă, părul lung și ochi azurii. Una dintre creaturile pe care le vezi doar pe copertele revistelor de modă, cu deosebirea că aceasta avea aerul unei fete vrednice, cuminte, de casă. Oare ce căuta ea acolo, la ospătăria San Calogero? Comisarul nu apucă să termine de formulat în gând întrebarea, că frumoasa creatură se opri lângă masa lui, întrebându-l:

— Dumneavoastră sunteți domnul comisar Montalbano, nu-i așa? Sunt Beatrice Dileo.

Și se așază, în vreme ce Montalbano, surprins, mai rămase câteva secunde în picioare. Ei bine, nici urmă de fard pe fața domnișoarei Beatrice Dileo: se vedea treaba că era așa frumoasă de la natură! Probabil că acesta era motivul pentru care femeile din restaurant continuau s-o privească insistent, însă fără nicio urmă de gelozie. La urma urmelor, cum ar putea fi cineva gelos pe un trandafir Baccara?

— Ce comandați? îi iscodi Calogero, apropiindu-se. Astăzi, am un rizoto cu sos negru de sepie, o minunăție, nu alta!

— O porție pentru mine. Dumneata, Betrice?

— Și pentru mine una.

Montalbano observă cu satisfacție că tânăra nu adăugase una din acele fraze tipic feminine: Doar

cât să gust, vă rog! Două linguri! O înghițitură! Treisprezece boabe, nu mai mult! Doamne, antipatice creaturi!

— La felu' doi am niște șalăi-de-mare pescuiți azi-noapte. Sau, dacă binevoiți...

— O porție pentru mine, sărim peste „sau”. Dumneata, Beatrice?

— Șalău-de-mare.

— Dom' comisar, de băut, ca de obicei? Vin alb de Corvo cu apă minerală, nu-i așa? 'Mneavoastră, don'șoară?

— La fel.

Da' ce, Doamne iartă-mă, erau măritați? Zău așa!

— Domnule comisar – spuse Beatrice zâmbind –, trebuie să vă mărturisesc ceva. Eu, una, când mănânc, nu reușesc să scot un cuvânt. Prin urmare, fie mă interogați acum, înainte să ne aducă felul întâi, fie între cele două feluri.

Iisuse! Așadar era adevărat ce se zicea, că, mai devreme sau mai târziu, fiecare om trăiește în viață miracolul de a-și întâlni sufletul-pereche! Păcat însă că, iată, cântărind situația la o primă vedere, sufletul lui pereche probabil că avea cu vreo douăzeci și cinci de ani mai puțin decât el.

— Ei, da' de unde atâta interogatoriu! Mai bine povestiți-mi despre dumneavoastră.

Astfel, până să vină Calogero cu porțiile de rizoto special – care s-a dovedit, apoi, a fi mai mult decât special –, Montalbano află că Beatrice avea (cum bine intuise, de altfel) douăzeci și cinci de ani, că studia Literele la fără frecvență la Universitatea din Palermo, că lucra ca agent de vânzări pentru firma Sirio Casalinghi, din salariu permițându-și să se întrețină și să-și plătească studiile. În ciuda aparențelor, era siciliancă get-beget – cu siguranță, însă, de ascendență siculo-normandă –, născându-se și copilărinte la Aidone, acolo unde părinții săi locuiau și acum. Cum se

făcea, atunci, că ea locuia și lucra la Vigàta? Foarte simplu: cu doi ani în urmă, la Aidone, cunoscuse un tânăr din Vigàta, student la Palermo și el, însă la Drept. Se îndrăgostiseră, ea se certase la cuțite cu ai săi, care se opuneau relației, și-l urmăse pe băiat la Vigàta. Închiriaseră un mic apartament la etajul șase al unui bloc auster din Piano Lanterna, însă ei îi plăcea acolo pentru că din dormitor se vedea marea. După nici patru luni de fericire, Roberto – așa-l chema pe iubit – îi lăsase un bilet políticos, prin care o înștiința că se mută la Roma, unde, de altfel, îl aștepta logodnica sa, o verișoară îndepărtată. Iar ea, Beatrice, nu se simțise în stare să se întoarcă la Aidone și să dea ochii cu ai săi. Asta era tot.

Apoi, când aroma de rizoto le invadă nările, palatul și papilele gustative, se cufundară amândoi în tăcere, conform înțelegerii.

Își reluară discuția în așteptarea porțiilor de șalău-de-mare, Beatrice pomenind cea dintâi de soții Griffio.

— Domnul și doamna care au dispărut...

— Scuzați-mă că vă întrerup, totuși, de vreme ce erați la Palermo, de unde ați aflat...

— M-a sunat aseară directorul de la Sirio. Mi-a spus că i-ați convocat astăzi la comisariat pe toți excursioniștii.

— În regulă, continuați.

— În excursii de genul acesta, sunt obligată să iau cu mine mostrarul – două cutii uriașe, care ocupă mult loc. Dacă autocarul e plin, las cutiile în portbagaj. Dacă însă nu sunt toate locurile ocupate, le plasez pe ultimul rând, cel cu cinci locuri unul lângă altul, pe scaunele cele mai depărtate de ușa din spate a autocarului, ca să nu încurce pe nimeni la urcare și coborâre. Ei bine, soții Griffio s-au instalat exact acolo, pe ultimul rând de scaune.

— Pe care dintre cele trei locuri rămase libere?

— Păi, el s-a așezat pe scaunul din mijloc, având în față tot culoarul. Iar doamna stătea pe locul alăturat. Singurul loc liber rămăsese cel de lângă ușă. La șapte și jumătate dimineța, când am sosit eu...

— Cu mostrar cu tot?

— Nu, mostrarul fusese instalat în autocar cu o seară înainte de un angajat de la Sirio. Același care a venit să-l ia în primire la întoarcerea din excursie.

— Spuneți mai departe.

— Când i-am văzut pe cei doi așezați chiar pe scaunele de lângă cutiile mele, i-am atenționat că-și puteau alege locuri mai bune, dat fiind că autocarul nu era plin și că nu existau locuri rezervate. Le-am explicat că, stând acolo, urma să-i deranjez de fiecare dată când aveam de luat mostre noi sau când le puneam la loc, în cutii. Ea, doamna, nu m-a învrednicit nici măcar cu o privire: am crezut că era surdă, biata de ea. În schimb, el, care părea foarte îngrijorat – de fapt, nu îngrijorat, cât mai bine zis încordat –, mi-a răspuns că n-aveau nimic împotriva: preferau însă să rămână pe locurile acelea. Pe la jumătatea drumului spre Tindari, m-am gândit să-mi încep prezentarea, așa că am fost obligată să-l deranjez. Știți ce-a făcut? A zvâcnit scurt din bazin, lovindu-și consoarta, care s-a mutat pe locul liber de lângă ușă. Iar el s-a dat pe locul ei. În felul acesta, am avut loc să-mi iau mostrarul. Însă de îndată ce mi-am luat poziția standard – cu spatele la șofer, cu microfonul într-o mână și cu mostrarul în cealaltă – soții Griffio au revenit pe locurile inițiale.

Zâmbi.

— Știți, când fac astfel de prezentări mă simt tare ridicolă. Și totuși... Există un turist aproape nelipsit, care-și obligă soția să cumpere de la mine câte trei seturi complete. Vă dați seama? Pur și simplu s-a îndrăgostit de mine și nici nu vă mai spun ce priviri îmi aruncă biata nevastă-sa! În

sfârșit, fiecărui cumpărător îi oferim cadou un ceas vorbitor – din acelea care se găsesc în bazar la zece mii de lire bucata –, iar restul excursioniștilor primesc câte un pix promoțional inscripționat cu numele firmei. Ei bine, soții Griffio n-au vrut să-l primească.

Li se servi șalăul-de-mare și se cufundară din nou în tăcere.

— Să vă comand niște fructe? O cafea? o iscodi Montalbano când, din păcate, din șalău nu mai rămăsese în farfurii decât capul și oasele.

— Nu, răspunse Beatrice. Îmi place să rămân cu gustul mării.

Carevasăzică nu doar suflet geamăn, ci de-a dreptul siamez!

— În sfârșit, domnule comisar, aflați că în tot acest timp, cât mi-am prezentat produsele, mi-am aruncat din când în când privirea spre soții Griffio. Stane de piatră, zău așa! Cu excepția faptului că, uneori, el se întorcea să privească în urmă, prin luneta autocarului. Ca și cum s-ar fi temut să nu fim urmăriți.

— Sau dimpotrivă – interveni comisarul –, ca să fie sigur că autocarul era urmărit de vreo mașină.

— Tot ce se poate. La Tindari, n-au venit să ia masa cu noi. Am coborât cu toții, însă ei au rămas în continuare pe locurile lor. Când am urcat înapoi, i-am găsit tot acolo. Pe drumul de întoarcere, n-au coborât nici măcar atunci când am oprit pentru pauza de cafea. De un lucru însă sunt sigură: cel care a cerut să oprim la barul restaurant Paradiso a fost chiar el, domnul Griffio. Urma să ajungem foarte curând la destinație, iar șoferul ar fi vrut să continue drumul, însă el a protestat. În cele din urmă, șoferul a oprit și au coborât aproape toți pasagerii. Eu am rămas în autocar. Câteva minute mai târziu, șoferul a claxonat, pasagerii au urcat la loc și am pornit spre casă.

— Sunteți sigură că soții Griffio au urcat înapoi?

— În privința asta nu vă pot da nicio asigurare. Pe durata popasului, mi-am pus căștile și am ascultat muzică la walkman. Am stat o vreme cu ochii închiși și, ca să v-o spun pe-a dreptă, am ațipit. M-am trezit la Vigàta, când o bună parte a pasagerilor coborâseră deja.

— Prin urmare, se prea poate ca soții Griffio să fi coborât și să fi fost deja în drum spre casă.

Beatrice deschise gura ca și cum ar fi vrut să facă o observație, apoi se răzgândi, rămânând tăcută.

— Haideți, curaj, zise comisarul. Chiar dacă aveți de făcut o observație care la prima vedere vi se pare stupidă, n-ar fi exclus să se dovedească utilă.

— Ei bine, când angajatul firmei Sirio a urcat ca să ia în primire mostrarul, eu l-am ajutat. Când am tras spre mine prima cutie, m-am sprijinit cu mâna pe scaunul pe care trebuia să fi stat domnul Griffio. Ei bine, era rece. După părerea mea, niciunul din ei nu a urcat înapoi după popasul de la barul Paradiso.

⁹ Specialitate culinară siciliană, asemănătoare cu pizza (n. tr.).

Calogero aduse nota de plată, Montalbano plăti, Beatrice se ridică, la fel și comisarul, deși o făcea cu o urmă de regret: la urma urmelor, fetișcana era o minune dumnezeiască, însă nu era nimic de făcut, între ei doi totul se termina atunci și acolo.

— Vă duc acasă, spuse Montalbano.

— Sunt cu mașina, replică Beatrice.

Exact în clipa aceea își făcu apariția Mimì Augello. Îl zări pe Montalbano, se îndreptă spre el și, deodată, înțepeni în loc cu ochii holbați, ca-n legenda populară cu îngerul care trece peste mulțime zicând „Amin!” și transformându-i pe toți în stane de piatră. Privirea i se focalizase în mod evident asupra lui Beatrice. Pe neașteptate, le întoarse spatele și dădu să se întoarcă de unde venise.

— Pe mine mă căutai? îl opri comisarul.

— Da.

— Și atunci, de ce faci cale-ntoarsă?

— Nu voiam să deranjez.

— Da' de unde, nici vorbă să deranjezi, Mimì! Hai, vino. Domnișoară, vi-l prezint pe adjunctul meu, domnul Augello. Mimì, ți-o prezint pe domnișoara Beatrice Dileo, care duminica trecută a călătorit împreună cu soții Griffò, dezvăluindu-mi acum o serie de lucruri interesante pentru cazul nostru.

Mimì știa doar că soții Griffò dispăruseră, nu era la curent cu ancheta, însă dacă acum nu reușea să articuleze niciun cuvânt, aceasta se datora faptului că o fixa vrăjit pe fetișcană.

În momentul acela, Montalbano a avut sentimentul limpede că lângă umărul lui se

materializase Diavolul în persoană – Diavolul cu „D” mare. Nimeni altcineva nu-l putea vedea, dar comisarul constată că purta costumul tradițional: părul des ca blana, copite, coadă, coarne scurte. Ba chiar îi simțea și răsuflarea fierbinte și sulfuroasă arzându-i urechea stângă.

„Îmbie-i să se cunoască mai bine”, îi porunci Diavolul.

Iar Montalbano se supuse vrierii lui.

— Mai aveți cumva cinci minute libere? o întreabă zâmbind pe Beatrice.

— Da. Sunt liberă toată după-amiaza.

— Dar tu, Mimì? Ai mâncat de prânz?

— În... în... încă nu.

— Atunci, uite, așază-te colea, în locul meu și comandă ceva de mâncare. Între timp, domnișoara îți va povesti ce mi-a povestit și mie în legătură cu dispariția soților Griffò. Din păcate, eu am ceva urgent de rezolvat. Ne vedem mai târziu la secție, Mimì. Și, domnișoară Dileo, încă o dată mulțumesc.

Beatrice se așază la loc, în vreme ce Mimì se prăbuși pur și simplu pe scaun, atât de țeapăn, încât părea incastrat într-o armură medievală. Nu reușea încă să înțeleagă cum de i se întâmpla tocmai lui o asemenea binecuvântare dumnezeiască și, mai ales, cărui fapt i se datora amabilitatea neobișnuită a lui Montalbano. Care, între timp, ieși din restaurant fredonând încetișor o melodie. Carevasăzică, de aruncat sămânța, o aruncase. Dacă terenul se dovedea fertil (iar asupra fertilității terenului lui Mimì nu avea niciun fel de dubii), sămânța avea să încolțească. După care adio, Rebecca – sau cum o fi chemând-o! – și adio cerere de transfer!

„O clipă, comisare, nu ți se pare totuși că ești nițel cam fățarnic?”, îl iscodi pe Montalbano vocea indignată a propriei conștiințe.

— Brrr, ce sâcăitor, zău așa! veni răspunsul.

În fața cafenelei Caviglione stătea însuși proprietarul, Arturo, care se bronza la soare sprijinit de ușorul ușii. Se purta îmbrăcat ca un milog – sacou și pantaloni consumați de vreme și pătați –, în ciuda celor patru-cinci miliarde câștigate din cămătărie. Frige-linte, provenind dintr-o familie de frige-linte legendari. Odată, îi arătase comisarului un afiș scris de mână, îngălbenit de vreme și de rahatul muștelor, pe care bunicul său îl ținuse la vedere în local cu mulți ani în urmă, pe la început de secol: „| de șade la mesuță tre’ mort-copt că consume măcar un pahar cu apă. Preț un pahar cu apă: centime – 2.”

— Dom’ comisar, binevoiți o cafeluță?

Intrară în bar.

— O cafeluță pentru dom’ comisar, îi comandă Arturo barmanului, punând în siguranță în casă mărunțișul pe care Montalbano reușise să-l descopere în buzunar. În ziua în care Arturo – își spusese comisarul – se va hotărî să dea de pomană o firimitură de brișă, cu siguranță că va urma un cataclism care l-ar face gelos pe Nostradamus însuși.

— Zi-i, Artù, ce-i?

— Apăi voiam să vă spun despre povestea asta cu alde Griffò. De cunoscut, îi cunosc bine, pen’ că vara, în fiecă duminică seara, vin să s-așeze colea la o măsuță. Numa’ ei doi, singuri-singurei, vin aici să comande ce-i mai bun: casată pentru el și înghețată de alune cu frișcă pentru ea. De văzut, îi văzui chiar în dimineața cu pricina.

— Care dimineață?

— Dimineața în care or pornită spre Tindari. Autocarele au cap de linie colea, în piață, la câțiva metri de localul meu. De deschis, eu deschid mereu în jur de ora șase dimineața. Ei bine, în ziua aceea îi găsii pe-alde Griffò ici, afară, în fața obloanelor trase. Iar de plecat, autocaru’ pleca abia

la ora șapte. Ziceți și 'mneavoastră, ce nație de oameni, zău așa!

— Au comandat ceva?

— Câte o brioșă caldă de căciulă: le primii la zece minute după ce am deschis. Autocaru' ajunse pe la șase jumate. Șoferu', Filippo pe numele lui, intră să comande o cafeluță. Atunci, domnu' Griffio se duse la el și-l întrebă dacă aveau voie să urce. Filippo le răspunse că da, iar ei or ieșitără pe ușă afară, fără să-mi dea nici „bună ziua”. Apăi, la ce se grăbeau 'mnealor așa tare, se temeau oare că pierd autocaru'?

— Asta-i tot?

— Apăi, da.

— Ia spune-mi, Artù, pe flăcăul ăla de l-or împușcatără unii zilele trecute îl cunoșteai?

— Pe Nenè Sanfilippo, adicătelea? Pân-acu' doi ani, toată ziulica era la mine-n bar, să joace la biliard. După care-ncepu să se arate la față din ce în ce mai rar. Și numa' noaptea.

— Cum așa, numai noaptea?

— Dom' comisar, eu închid aici la ora unu. Din când în când, se mai întâmpla să treacă pe aici ca să cumpere o sticlă de whisky, ori poate de gin... În sfârșit, de băut. Venea totdeauna cu mașina, unde de fiecare dată îl aștepta câte o mândră de-a lui.

— Ai reușit să recunoști pe vreuna?

— Apăi nu, să trăiți. Eu zic că le aducea-ncoace de pe la Palermo, ori poate de la Montelusa... La urma urmei, treaba lui de unde și le aducea!

Ajuns în fața comisariatului, nu găsi puterea să-i treacă pragul. Știa că pe birou îl aștepta un maldăr gros de hârtii de semnat: simțea o durere acută în braț doar la gândul că și-ar putea petrece restul zilei semnând acte. Verifică dacă mai avea suficiente țigări în pachet, se sui din nou la volan și demară în direcția Montelusa. Exact la jumătatea drumului, în dreptul unui panou publicitar, din

șosea pleca un drumeag de țară care ducea la o căscioară dărăpănată, străjuită de un uriaș măslin sarazin care, în opinia lui Montalbano, era cu siguranță trecut de două sute de ani. Părea un arbore de decor, ca-ntr-o scenografie de teatru, rod al fanteziei unui Gustave Doré¹⁰, o posibilă ilustrație de copertă pentru *Infernul* dantesc. Ramurile sale cele mai de jos se târau și se contorsionau spre pământ, căci, oricât și-ar fi dat silința, nu izbuteau să găsească drumul spre înaltul cerului: la un anumit moment al parcursului lor ascendent, păreau să se fi răzgândit, hotărând să se-ntoarcă brusc către trunchiul-mamă, fie efectuând un cot abrupt, fie – în anumite cazuri – torsionându-se până la a forma un nod. Câțiva zeci de centimetri mai târziu se răzgândeau din nou, ca și cum s-ar fi speriat de priveliștea trunchiului viguros și totuși parcă prea scorburos, ars de soare și ridat de trecerea anilor. Numai că, întorcându-se iar spre înaltul cerului, crengile urmau un parcurs diferit de traiectoria precedentă. Erau asemenea unor târătoare – pitoni, șerpi boa ori anaconda – metamorfozate brusc în ramuri de măslini. Păreau creaturi deznădăjduite, damnate pe vecie de un descântec care le congelase – „le confiasse”, ar fi spus Montale¹¹ – într-o veșnică tentativă de fugă niciodată dusă la bun sfârșit. Mai sus, spre mijlocul coroanei, crengile erau cuprinse de dubii după niciun metru de la desprinderea de trunchi, neștiind dacă să țintească spre înălțimi sau, dimpotrivă, să plonjeze spre pământ ca să se reîmpreuneze cu rădăcinile.

Când nu-l trăgea așa să-și încredințeze gândurile brizei sărate a mării, Montalbano obișnuia să înlocuiască plimbarea până la promontoriul dinspre soare-răsare cu o vizită la bătrânul măslin. Încălecând pe una din crăcile de la poale, își aprindea o țigară și începea să mediteze la cazurile pe care le avea de rezolvat.

Descoperise că, în mod curios, toate acele întortocheri, șerpuieli, contorsionări, suprapuneri, în sfârșit, labirint de crengi, reflecta aproape mimetic ceea ce se petrecea mintea sa – hățișul ipotezelor, talmeș-balmeșul propriilor raționamente. Iar dacă se întâmpla ca vreo supoziție să-i apară de la bun început prea îndrăzneată, prea hazardată, priveleştea unei ramuri de măslin care urma un parcurs și mai aventuros decât propriile idei îl liniștea, îl determina să-și ducă judecata la bun sfârșit.

Incastrat acolo, în desișul de frunze verzi-argintii, putea rămâne ore întregi neclintit: o încremenire întreruptă doar când și când de mișcările indispensabile pe care le cere aprinderea unei țigări – pe care apoi o fuma fără s-o mai dezlipească de buze – sau stingerea chiștocului cu talpa pantofului. Rămânea într-o nemișcare atât de desăvârșită, încât furnicile i se strecurau nestânjenite printre cutele hainelor, prin păr, croindu-și apoi drum pe fruntea și pe mâinile lui. Când, în sfârșit, se hotăra să coboare din copac, trebuia să-și scuture hainele, ocazie cu care, pe lângă furnici, se mai întâmpla să cadă și câte un păianjen ori câte o gărgăriță aducătoare de noroc.

Cocoțat pe o cracă, își puse o întrebare fundamentală pentru cursul pe care urma să-l ia ancheta: exista sau nu o legătură între dispariția celor doi *vecchiareddri* și asasinarea flăcăului care locuia în același bloc cu ei?

Ridicându-și capul ca să aspire profund fumul de țigară, privirea îi fu atrasă de o creangă care efectua o traiectorie pur și simplu imposibilă: unghiuri drepte, curbe strânse, salturi abrupte înainte și înapoi, ba chiar și o porțiune ce semăna mai degrabă cu un calorifer cu trei elemente.

— A, nu, nu mă duci de nas, i se adresă Montalbano în șoaptă, respingând invitația.

Nu, nu era cazul să treacă la acrobații mintale: cel mai potrivit era să pună pe tapet faptele, doar faptele.

Toate declarațiile locatarilor blocului din via Cavour 44 – inclusiv a portăresei – concordau pe de-a-ntregul într-o privință: nimeni nu-i zărise vreodată pe cei doi vârstnici în tovărășia flăcăului. Nici chiar urmare a vreunei intersectări întâmplătoare, așa cum se poate întâmpla foarte bine când, de pildă, aștepți liftul. Aveau orare diferite, ritmuri de viață total incompatibile. De altfel, dacă era să stea strâmb ca să judece drept, ce fel de raporturi ar fi putut oare să existe între doi babalâci posaci și nesociabili – ba chiar, spuneau martorii, cu un caracter mizerabil, de vreme ce se fereau să schimbe vreo vorbă cu cineva – și un tinerel abia trecut de douăzeci de ani, care-ntorcea paralele cu lopata și prin patul căruia trecea în fiecare noapte câte o altă muiere?

Cel mai bine era să judece cele două cazuri separat – cel puțin pentru moment. Să considere faptul că dispăruții și mortu' locuiau în aceeași clădire drept o pură coincidență. Pentru moment. De altfel – își spuse –, așa hotărâse de la bun început, chiar dacă nu recunoscuse deschis acest lucru. La urma urmelor, lui Mimì Augello îi dăduse să studieze fișierele găsite în calculatorul lui Nenè Sanfilippo, ceea ce însemna implicit și că-i încredințase ancheta în cazul de crimă. De cealaltă parte, de soții Griffò se ocupa el, Montalbano.

Alfonso și Margherita Griffò – capabili să stea închiși în casă chiar și câte trei-patru zile la rând, asediați de solitudine, fără să dea nici cel mai mic semn al prezenței lor între pereții apartamentului – un strănut sau o tuse, măcar –, ca și cum ar fi făcut o repetiție generală pentru viitoarea lor dispariție. Aceiași Alfonso și Margherita Griffò care, din câte își amintea propriul lor fiu, se urniseră o singură dată din Vigàta, atunci când îl vizitaseră pe el, la

Messina. Ei bine, acești Alfonso și Margherita Griffò s-au hotărât brusc într-o bună zi să facă o excursie la Tindari. Să fi fost oare doi preacucernici adoratori ai Madonnei? Da' de unde, de vreme ce nu călcau niciodată pe la biserică!

Și totuși, au ținut morțiș să meargă în excursie.

Judecând după spusele lui Arturo Caviglione, se prezentaseră la locul plecării cu o oră înainte de ora stabilită, urcându-se primii în autocar, atunci când niciunul dintre ceilalți excursioniști nu-și făcuse încă apariția. Și totuși, deși avuseseră la dispoziție toate cele peste cincizeci de locuri din autocar, le aleseseră pe cele mai incomode, pe ultimul rând, acolo unde se aflau deja două cutii mari cu mostrele lui Beatrice Dileo. Să fi făcut oare acea alegere din lipsă de experiență? Să nu fi știut oare că acolo, pe ultimul rând, curbele se resimțeau cel mai tare, riscând astfel să li se facă rău? În orice caz, ipoteza că au ales locurile acelea pentru a se izola de ceilalți, pentru a nu fi obligați să discute cu ceilalți excursioniști, nu stătea în picioare. Dacă unu' vrea mort-copt să stea mutălău, poate s-o facă foarte bine și-n mijlocul altor câtorva sute de oameni. Și atunci, de ce s-au dus taman pe ultimul rând?

Un răspuns s-ar fi putut desprinde din relatarea lui Beatrice. Tânăra observase că, pe drum, Alfonso Griffò se întorcea să privească-ndărăt, prin luneta autocarului. Din poziția sa, putea observa cu ușurință mașinile care veneau din spate. Însă la fel de bine putea fi și el observat de afară, dintr-un eventual vehicul care mergea pe urmele autocarului. Să privească și să fie privit: așa ceva n-ar fi fost cu puțință dacă ar fi ales să se așeze pe oricare alt loc.

Ajunși la Tindari, soții Griffò nu se clintiseră de pe locuri. După părerea lui Beatrice, nu coborâseră din autocar, nu se amestecaseră cu ceilalți și nici nu fuseseră văzuți plimbându-se prin împrejurimi.

Și atunci, ce sens mai avea excursia? Oare de ce se temeau atât de tare?

Și tot Beatrice îi furnizase un alt amănunt fundamental: însuși Alfonso Griffio fusese cel ce-i solicitase șoferului să facă popas cu numai o jumătate de oră înainte de a ajunge înapoi, la Vigàta. S-ar fi putut foarte bine să se fi scăpat pe el în nădragi, la fel de bine cum putea exista o explicație complet diferită, suspectă, pentru acea cerere imperioasă a lui.

Înclina chiar să creadă că, până cu o zi înaintea plecării, soților Griffio nu le trecuse nicio secundă prin minte să meargă în excursie. Probabil că se pregăteau să petreacă o zi de duminică la fel ca oricare alta, așa cum mai petrecuseră alte câteva sute până atunci. Din păcate pentru ei însă, s-a întâmplat ceva neașteptat, care i-a determinat să plece în călătorie împotriva voinței lor. Și nu într-o călătorie oarecare, ci în *acea* călătorie. Primiseră un ordin necondiționat. Bine, dar cine să le fi dat un asemenea ordin unor bieți *vecchiareddri*?

„Uite, ca să dăm o oarecare consistență raționamentului – își spuse Montalbano –, să presupunem că ordinul a venit din partea medicului de familie.”

Hm, nu, nu-i ardea de glumă și pace!

Dac-ar fi fost medicul, atunci de bună seamă că era unul atât de conștiincios, încât îi urmărise cu propria mașină tot drumul – și la dus și la întors –, ca să se asigure că pacienții săi stăteau la locurile lor. Apoi, după lăsarea serii, cu puțin timp înainte de sosirea la Vigàta, doctorul aprinde farurile de câteva ori, transmițând celor din față un semnal prestabilit. Alfonso Griffio îl roagă pe șoferul autocarului să oprească. Iar de la locul popasului – barul-restaurant Paradiso –, soții Griffio își pierd urma. Să-i fi invitat medicul cel conștiincios pe cei doi bătrâni să urce în mașina lui? „O fi fost nerăbdător să le ia tensiunea, mai știi?”

Ajuns cu raționamentul aici, Montalbano hotărî că sosise clipa să înceteze joaca de-a „eu, Tarzan, tu, Jane” și să se întoarcă în sânul civilizației („Un fel de-a spune, evident!). În timp ce-și scutura haina de furnici, mai găsi timp pentru o ultimă întrebare: oare de ce boală secretă să fi suferit alde Griffò, de fusese nevoie de intervenția unui medic curant atât de conștiincios?

Cu câteva zeci de metri înainte ca șoseaua să-și înceapă coborârea spre Vigàta, zări o cabină telefonică. Miracol ceresc: funcționa! Domnul Malaspina, proprietarul agenției care organizase excursia, n-avu nevoie de mai mult de cinci minute ca să răspundă la absolut toate întrebările comisarului.

Nu, soții Griffò nu mai participaseră niciodată la astfel de excursii.

Da, rezervaseră locurile în ultima clipă, mai exact sâmbătă, la ora treisprezece, termenul-limită pentru înscrieri.

Da, plătiseră cu bani gheață.

Nu, rezervarea nu fusese făcută nici de domnul, nici de doamna Griffò. Totò Bellavia, funcționarul de la ghișeu, se jura că ăl de făcuse rezervarea și plătise excursia soților Griffò fusese un bărbat distins, la vreo patruzeci de ani, care se prezentase drept un nepot de-al dumnealor.

Cum se făcea de era atât de bine pregătit asupra subiectului? Apăi, foarte simplu: tot târgu’ discuta și răsdiscuta despre dispariția lu’ alde Griffò, ceea ce-l făcuse să devină curios și să se informeze mai bine.

— Să trăiți, dom’le, da’ să știți că-n odaie la Fazio ar cam fi băietu’ lu’ ăi doi hodorogi.

— Ar fi sau chiar este?

Catarella nu se pierdu cu firea.

— Ambele-amândouă la un loc, dom’le.

— Trimite-l la mine.

Davide Griffio se iți în prag cu un aer năuc: nebărbierit, cu ochii roșii și hainele boțite.

— Mă întorc acasă, la Messina, domnule comisar. La urma urmelor, să rămân aici ca să fac ce? Nici să dorm noaptea nu pot, mereu cu același gânduri negre în minte... Pe urmă, domnul Fazio mi-a spus că nici dumneavoastră, poliția, n-ați reușit încă să pricepeți mare lucru.

— Așa este, din păcate. Însă să n-aveți nicio grijă: imediat ce o s-avem ceva noutăți, vă dăm de veste. Avem adresa dumneavoastră, nu-i așa?

— Da, am lăsat-o cuiva de aici.

— Înainte să plecați, aș avea totuși o întrebare. Aveți vreun verișor?

— Da, unul.

— Câți ani are?

— În jur de patruzeci.

Comisarul ciuli urechile.

— Unde locuiește?

— La Sidney. Acolo-și face veacul. De trei ani n-a mai venit înapoi, să-și viziteze tatăl.

— Da' dumneavoastră de unde știți, mă rog frumos?

— Pentru că ne întâlnim de fiecare dată când vine în țară.

— Vă deranjează dacă vă rog să-i lăsați lui Fazio adresa și numărul lui de telefon?

— Bineînțeles că nu. Aș vrea să știu totuși de ce. Credeți cumva că...?

— Nu vă pot spune încă nimic.

— Totuși, domnule comisar, simpla bănuială că vărul meu ar putea avea ceva de-a face cu dispariția alor mei mi se pare un gând nebunesc... să mă scuzați.

Montalbano îl întrerupse cu un gest ferm.

— Încă ceva. Știți, probabil, că aici, prin părțile noastre, obișnuim să numim văr, unchi sau nepot pe cineva care nu are nicio legătură de sânge cu noi... așa, din simpatie, mai mult. Gândiți-vă bine

și spuneți-mi: există cineva pe care părinții dumneavoastră obișnuiesc să-l numească cu apelativul de „nepot”?

— Domnule comisar, se vede că nu-i cunoașteți pe mama și pe tata! Apăi, ai mei au un caracter de care, zău, mai bine să ne ferească I de Sus! Nu, mi se pare cu neputință să i se adreseze cu „nepoate” cuiva care nu le e nepot.

— Domnule Griffio, scuzați-mă dacă vă cer să-mi repetați lucruri pe care, poate, mi le-ați spus deja, însă vedeți dumneavoastră, o fac în interesul amândurora. Așadar, sunteți absolut sigur că părinții dumneavoastră nu v-au pomenit nimic despre excursia asta?

— Nimic, domnule comisar, absolut nimic. Nu obișnuim să ne scriem, ci ținem legătura numai prin telefon. Iar de sunat, sunam întotdeauna eu, joia și duminica, întotdeauna între orele nouă și zece seara. Joi, ultima dată când am vorbit cu ei, nu mi-au pomenit nimic de vreo excursie la Tindari. Dimpotrivă, când ne-am luat rămas-bun, mama mi-a spus: „Ne auzim duminică seară, ca de obicei.” Dacă ar fi știut că urmau să plece în excursie, m-ar fi atenționat să nu-mi fac griji dacă nu răspundeau între orele nouă și zece seara și să încerc mai târziu, în eventualitatea că autocarul ar fi ajuns cu întârziere. Nu vi se pare logic?

— Desigur.

— Cum însă ei nu mi-au spus nimic, i-am sunat duminică seară, la ora nouă și un sfert, și nu mi-a răspuns nimeni. Și de acolo a început calvarul.

— Autocarul a ajuns la Vigàta în jur de ora unsprezece noaptea.

— Iar eu am sunat întruna până la ora șase dimineața.

— Domnule Griffio, din păcate, suntem obligați să luăm în calcul toate ipotezele, chiar și pe acelea care ne repugnă. Spuneți-mi, tatăl dumneavoastră avea dușmani?

— Domnule comisar, mi s-a pus un nod atât de greu în gât, încât nu pot râde de întrebarea dumneavoastră. În ciuda caracterului său infect, tata era un om bun la suflet. La fel și mama, de altfel. |l bătrân era de zece ani la pensie. Nu l-am auzit niciodată spunând despre cineva că i-ar fi vrut răul.

— Era bogat?

— Cine? |l bătrân? Trăia din pensie. Reușise cu chiu, cu vai să-și achite ratele la casă din prima de ieșire la pensie. Își plecă privirea, trist, apoi continuă: Nu, oricât m-aș gândi, nu reușesc să găsesc un motiv plauzibil pentru care părinții mei să fi vrut să dispară, ori, mai rău, să fi fost obligați de cineva să se facă nevăzuți. Până și la medicul lor de familie am fost. Mi-a spus că erau sănătoși, atât cât le permitea vârsta, desigur. Și că niciunul din ei nu avea ateroscleroză.

— De la o anumită vârstă – zise Montalbano –, se poate întâmpla uneori ca oamenii să devină ușor influențabili, să aibă convingeri dintre cele mai ciudate...

— Nu, nu-nțeleg ce vreți să spuneți.

— Bleah, ce știu eu, poate că vreo cunoștință de-a lor le-a povestit despre așa-zisele minuni ale Madonnei din Tindari...

— Și la ce să le fi trebuit lor minuni, mă rog frumos? Ca să nu vă mai spun că, în materie de cele sfinte, erau tămâie!

Tocmai se pregătea să se ducă la întâlnirea cu Balduccio Sinagra, când în birou dădu buzna Fazio.

— Să-mi fie cu iertăciune, dom'le, nu cumva știți unde dau de dom' Augello?

— Ne-am văzut pe la prânz. Zicea c-o să treacă pe aici după-masă. De ce?

— Pen' că-l caută de la chestura din Pavia.

Pe moment, Montalbano nu făcu legătura.

— Din Pavia? Cine anume?

— O fimeie era, dom'le, da' nu vru să-mi zică cum îi spune pe nume.

Rebecca! Îngrijorată, desigur, de soarta adoratului ei Mimì!

— Cucoana asta din Pavia nu are numărul de mobil al lui Mimì?

— Ba da, îl are, să trăiți. Numa' că, zice ea, telefonu-i închis, deconectat. Mai zice că-ncearcă să dea de el de câteva ore bune, de la prânz. Dacă mă sună iar, ce să-i spun?

— Pe mine mă-ntrebi?

Îi răspundea lui Fazio prefăcându-se iritat, însă în sinea lui era din cale-afară de mulțumit. Te pomenești că sămânța noastră a și rodit deja! își zise.

— Uite ce-i, Fazio, eu zic să nu-ți faci griji pentru domnul Augello. Mai devreme sau mai târziu se arată el la față, ai să vezi. Mai degrabă fii cu ochii-n patru pe aici, că eu plec.

— Vă duceți acasă, la Marinella?

— Fazio, da' de când tre' să-ți dau ție socoteală unde mă duc și unde nu mă duc?

— Hait, apăi ce zisei, zău așa? Da' ce vă sări așa țăndăra? Pusei și eu o-ntrebare ca oricare alta! Bine, bine, să-mi fie cu iertăciune că mi-am permis.

— Lasă, uite, eu sunt cel care trebuie să-ți ceară scuze. Numai că, vezi tu, sunt nițel cam nervos.

— Asta văd și singur.

— Să nu care cumva te scapi cuiva despre ce-ți spun eu acu'. Mă duc să mă-ntâlnesc cu Balduccio Sinagra.

Fazio se albi brusc la față și-l privi cu ochii holbați.

— Vă arde de șagă?

— Nu.

— Dom'le, apăi ăla bestie fără suflet îi, zău așa.

— Știu.

— Dom'le, n-aveți decât să vă supărați cât vreți pe mine, da' eu de zis tot vă zic: în opinia mea, n-ar trebui să vă duceți la întâlnirea asta.

— Cască bine urechile, Fazio. În momentul de față, domnul Balduccio Sinagra este un cetățean liber al acestei țări.

— Apăi, trăiască libertatea, cum nu! Cetățeanu' de care ziceți a stat la bulău vreme de douăzeci de ani și are pe conștiință – minimum minimorum – treizeci de suflete!

— Crime pe care n-am reușit să le dovedim niciodată, dacă cumva ai uitat.

— Dovedit, nedovedit, tot un rahat de om îi.

— De acord cu tine. Amintește-ți însă că meseria noastră tocmai asta-i: să răscolim cât mai mult rahat'.

— Dom'le știți ceva? Dacă tot țineți mort-copt să mergeți, apăi vin și eu cu 'mneavoastră.

— Ba nu, tu n-ai să te miști de aici, ne-am înțeles? Și să nu care cumva să mă faci să-ți spun că ăsta-i un ordin, pen' că mi se suie sângele la cap când mă obligați să zic una ca asta.

¹⁰ Paul Gustave Doré (1832–1883), pictor, gravor și sculptor francez, nume de referință al ilustrației

literare. A ilustrat operele unor mari clasici, precum Dante, Rabelais, Cervantes, Balzac etc. (n. tr.).

¹¹ Eugenio Montale (1896–1981), poet și jurnalist italian, laureat al Premiului Nobel în anul 1975 (n.

tr.).

Don Balduccio Sinagra locuia – împreună cu numeroasa lui familie – într-o casă uriașă cocoțată drept pe coama unui deal numit din vremuri imemoriale Ciuccàfa, la jumătatea drumului dintre Vigàta și Montreale.

Dealul Ciuccàfa se distingea prin două particularități. Cea dintâi consta în faptul că se prezenta ochiului complet pleșuv, lipsit fie și de un singur fir de iarbă. Niciodată nu se-ntâmplase ca din solul acela să fi răzbit la lumină un copac, un arbust de mătură, o tufă de caper ori un lăstar de cătină. Într-adevăr, se zărea un pâlc de copaci de jur împrejurul casei, însă fuseseră transplantați acolo lui don Balduccio – așa, ca să-i țină nițică răcoare – când ajunseseră deja la maturitate. De teamă să nu se usuce și să moară, don Balduccio ceruse să i se aducă zeci de camioane cu pământ special. Cea de-a doua particularitate era că, exceptând casa familiei Sinagra, de jur împrejur nu se mai zărea nici urmă de alte locuințe – fie ele căsuțe bătrânești ori vile luxoase –, indiferent dinspre ce punct cardinal ai fi privit. Nimic altceva decât șoseaua largă și șerpuită, lungă cam de vreo trei kilometri, pe care don Balduccio o construisese – după cum obișnuia el să spună – „din teșchereaua lui”. Alte locuințe nu se mai vedeau acolo nu pentru că alde Sinagra ar fi cumpărat cumva tot dealul, ci dintr-un alt motiv, mult mai subtil.

Cu toate că, prin noul plan regional de urbanism, terenurile de pe dealul Ciuccàfa fuseseră de mult declarate edificabile, proprietarii acestora – avocatul Sidoti și marchizul Lauricella – nu se grăbeau să le parceleze și să le vândă, deși toată lumea-i știa în foame de bani. Explicația? Cei doi

n-ar fi vrut să-i aducă vreun afront lui don Balduccio, care îi convocase acasă la el și, apelând la tot soiul de metafore, proverbe și anecdote, le dăduse de înțeles cât de mult l-ar fi deranjat să aibă parte de niște străini drept vecini. Temându-se de eventuale neînțelegeri care s-ar fi putut termina rău pentru el, avocatul Sidoti, proprietarul terenului pe care fusese construită șoseaua de acces către casa Sinagra, refuzase categoric să primească despăgubiri pentru porțiunea de teren expropriată împotriva voinței lui. Dimpotrivă, gurile rele murmurau pe la colțuri că, în realitate, cei doi proprietari de pământuri se pusese de acord să suporte daunele jumi-juma': prin urmare, avocatul ar fi pus la bătaie terenul, în vreme ce marchizul i-ar fi făcut strada cadou lui don Balduccio, plătind costul lucrărilor până la ultima centimă. Aceleași guri rele mai ziceau și că, atunci când din cauza ploii se producea vreo alunecare de teren sau vreo crăpătură în șosea, don Balduccio i se plângea de îndată marchizului care, cât ai bate din palme și întotdeauna din teșchereaua proprie, avea grijă s-o repare, netedă ca o masă de biliard.

De vreo trei ani însă, prin părțile acelea treburile nu mai mergeau cum mergeau odată: nici pentru alde Sinagra, nici pentru alde Cuffaro, cele două familii care se luptau din vremuri imemorabile pentru controlul provinciei.

Masino Sinagra, fiul cel mare – acum în vârstă de vreo șaizeci de ani – al lui don Balduccio, fusese în sfârșit arestat și trimis la bulău cu o încărcătură atât de mare de capete de acuzare, încât judecătorul se văzuse nevoit să ceară pentru el reintroducerea pedepsei cu închisoarea pe viață (căci, pe durata procesului, guvernul de la Roma hotărâse hodoronc-tronc s-o abolească). Japichinu, fiul lui Masino și mult-iubitul *nepoteddru* de treizeci de ani al lui don Balduccio, dotat de la natură cu o mutră atât de suavă, încât bătrânii i-ar

fi încredințat bucuroși pensia spre administrare, se văzuse nevoit să se reconvertească la o viață de fugar urmărit general, după ce pe numele său fusese emis un teanc uriaș de mandate de arestare. Năucit și speriat de această ofensivă inedită a justiției, venită după decenii de somnolență languroasă, don Balduccio – care cu câțva timp în urmă, aflând despre asasinarea a doi dintre cei mai valoroși magistrați din Sicilia, simțise că întinerise brusc cu cel puțin treizeci de ani – recăzuse în subrezenia deprimantă a vârstei în clipa în care i s-a spus că în funcția de procuror-șef fusese numit un monstru: nu doar că era piemontez, dar parcă avea și ceva iz de comunist în sânge. Se spunea că, într-o zi, don Balduccio văzuse la știri câteva cadre cu procurorul-șef îngenunchat pios într-o biserică.

— Apăi ce face acolo, se duce și la liturghie sau ce? întrebuse don Balduccio, nevenindu-i să-și creadă ochilor.

— Da, da, zice-se că-i bisericos, îi explicase cineva.

— Ș-apăi cum? Popa nu l-a-nvățat cum se fac treburile?

Pe fiul cel mic al lui don Balduccio, 'Ngilino, îl lovise damblaua: începuse să vorbească într-o limbă de neînțeles, despre care el susținea că-i arabă. Din clipa aceea, începuse să se și îmbrace ca un arab, așa că lumea din sat îi zicea „șeicul”. Cei doi băieți ai lui stăteau mai mult prin străinătăți decât la Vigàta: Pino, zis și „Negociatorul” pentru abilitatea diplomatică pe care se pricepea s-o pună în practică în momentele cele mai dificile, era mai mereu pe drumuri între Canada și Statele Unite; în schimb, Caluzzo își petrecea opt luni pe an în Columbia, la Bogotà. Prin urmare, greul afacerilor familiei căzuse din nou pe umerii patriarhului, căruia îi dădea o mână de ajutor și vărul său, Saro Magistro. Despre Saro se șoptea pe la colțuri că, după ce-l măcelărise pe unu' de-al lu' Cuffaro, îi trăsese ficatu' printr-o

țepușă și i-l mâncase fript pe jărat. Pe de altă parte, nici despre alde Cuffaro nu se putea spune că-i mergea mai bine. Cu doi ani în urmă, într-o duminică, don Sisino, capul ultraoctogenar al familiei Cuffaro, se urcase în mașină cu gând să se ducă la sfânta liturghie de dimineață, de la care – cu smerenia-i bine cunoscută – nu lipsea niciodată. La volan se așezase fiul său cel mic, Birtino. În clipa în care acesta a răsucit cheia în contact, se declanșase o explozie atât de grozavă, încât geamurile caselor de pe o rază de cinci kilometri se făcuseră țandări. *Ragioniere* Arturo Spampinato, care n-avea nici în clin nici în mână cu alde Cuffaro, crezuse că venise cutremuru' ăl mare și se aruncase în gol de la etajul șase, strivindu-se de caldarâm. Din don Sisino se mai găsiseră apoi brațul stâng și piciorul drept, în vreme ce de pe urma lui Birtino mai rămăseseră doar două-trei oscioare fripte.

Însă nu, alde Cuffaro nu se duseseră să ceară socoteală familiei Sinagra, așa cum se aștepta toată suflarea târgului. Căci și unii, și alții știau că explozibilul ucigaș fusese plasat sub mașină de persoane terțe, și anume de membrii unui clan mafiot emergent – o clică de mucoși ariviști și fără respect pentru ăi mai în etate ca ei, dispuși la orice grozăvii și care-și puseseră-n minte să șteargă de pe fața pământului cele două familii istorice ca să le ia locul. Iar de existat, o explicație exista: drumul narcoticelor, care pe vremuri era destul de încăpător pentru toată lumea, se transformase în ultimul timp într-o adevărată autostradă cu șase benzi. Prin urmare, se simțea nevoia unor forțe proaspete, tinere și determinate, a unei mâini forte, capabile să folosească cu aceeași precizie atât Kalașnikovul, cât și computerul.

La toate acestea se gândea comisarul în timp ce se îndrepta spre Ciuccàfa. Apoi, își aminti o scenă tragicomică văzută la televizor: un onorabil

membru al comisiei naționale antimafia care, sosit de urgență la Fela după ce, într-o reglare de conturi între clanuri, se comiseseră zece crime într-o singură săptămână, își mototolea deznădăjduit hainele, întrebând retoric, cu voce gâtuită:

— Dar statul? Unde e statul?

Între timp, câțiva carabinieri, doi-trei polițiști, tot atâția membri ai Gărzii de Finanțe și trei judecători – toți cei care acolo, la Fela, reprezentau statul – îl priveau muți de admirație. Fără îndoială că onorabilul orator suferise un gol de memorie: uitase că, de fapt, statul era – fie și în parte – chiar el. Iar dacă lucrurile mergeau așa cum mergeau, aceasta se întâmpla taman din cauza lui și a altora ca el.

Chiar la poalele dealului Ciuccàfa, unde începea solitara șosea asfaltată care ducea chiar până-n poarta casei lui don Balduccio, se afla o căsuță cu un singur nivel. În clipa în care mașina lui Montalbano se încadră pe șosea, la una din cele două ferestre ale casei se iși capul unui bărbat. Privi mașina preț de o clipă, apoi duse telefonul mobil la ureche. Vizita lui Montalbano fusese anunțată cui trebuia.

De-o parte și de alta a șoselei fuseseră plantați stâlpi de electricitate și de telefon, iar din cinci sute în cinci sute de metri fuseseră construite refugii de staționare. Și, negreșit, în fiecare dintre acestea era cineva: fie unu' care stătea în mașină scobindu-se tacticos în nas, fie unu' care se zgâia în sus, numărând ciorile din văzduh, fie unu' care se prefăcea că-și repară scuterul. Santinele. Nu, arme nu se vedeau în jur, însă comisarul știa foarte bine că, la nevoie, ar fi apărut prompt la iveală – fie de după un morman de pietre, fie de după un stâlp de electricitate.

Porțile mari de fier forjat – unica deschizătură din zidul de centură care proteja casa lui don Balduccio – erau larg deschise. Iar în fața lor îl zări

pe avocatul Guttadauro: tot numai plecăciuni, cu un zâmbet larg care îi despica mutra.

— Țineți-o tot înainte, apoi virați prima la dreapta și o să vedeți parcare.

În parcare erau vreo zece mașini de toate tipurile, de la limuzine până la utilitare. Montalbano scoase cheia din contact și îl văzu din nou pe Guttadauro, care alerga spre el gâfâind.

— Nu m-am îndoit niciun moment de sensibilitatea dumneavoastră, de înțelegerea și inteligența de care știți să dați dovadă! Să vedeți ce fericit va fi don Balduccio! Veniți, domnule comisar, vă conduc.

Intrarea pe aleea de acces spre vilă era străjuită de doi pini mediteraneeni uriași. La umbra lor, de o parte și de alta a aleii fuseseră amplasate două gherete cu aspect straniu: păreau mai degrabă niște căscioare pentru copii. De altfel, pe pereți se zăreau autocolante cu Superman, Batman, Hercules și alte personaje de benzi desenate. Gheretele erau dotate cu ușă și cu câte o fereastră. Avocatul interceptă privirea întrebătoare a comisarului.

— Căsuțele de colo au fost comandate de don Balduccio pentru nepoții dumnealui. Sau, mai bine zis, pentru strănepoți. Pe unul îl cheamă chiar Balduccio, iar celălalt se numește Tanino. Acum au zece, respectiv opt ani. Ehe, don Balduccio îi iubește ca pe ochii din cap, le face toate voile, așa să știți.

— Scuzați-mi nedumerirea, domnule avocat — zise Montalbano luându-și o expresie angelică —, dar domnul acela cu barbă care s-a afișat preț de o clipă la fereastra căsuței din stânga cine era? Balduccio sau Tanino?

Guttadauro ocoli cu eleganță răspunsul.

Ajunseră în fața ușii de la intrare: o ușă monumentală din nuc negru cu inserții roșietice de

cupru, care semăna vag cu un capac de sicriu din filmele americane.

Într-un colț al grădinii – cochetă, cu răzoare de trandafiri, arbuști și răsaduri de flori – a cărei priveliște era îndulcită de prezența unui bazin în care înotau câțiva pești roșii zglobii („Totuși, de unde face rost ticălosul de apă în pustietatea asta?”), comisarul zări o cușcă mare de fier dinăuntru la careia patru dobermanii îi evaluau în tăcere greutatea și consistența cărnii, cu pofta nedisimulată de a-l face fărâme și a-l înfuleca cu haine cu tot. De bună seamă că, noaptea, cușca era deschisă.

— Nu pe acolo, domnule comisar, zise Guttadauro când Montalbano se îndreptă spre capacul de sicriu care ținea loc de ușă. Don Balduccio ne așteaptă pe terasă.

Îl conduse spre latura din stânga a vilei. Terasa era un spațiu larg, deschis pe trei laturi, acoperiș fiindu-i balconul de la primul etaj. Spre dreapta, printre cele șase arcade deschise care o delimitau, privitorul se putea bucura în tihnă de un peisaj splendid. Kilometri și kilometri de plajă și oglindă de mare, întrerupte la orizont de silueta colțuroasă a capului Rossello. În schimb priveliștea din stânga lăsa mult de dorit: un platou betonat, fără nici cea mai mică pată de verde, în care, în depărtare, părea că se îneacă Vigàta.

Pe terasă se aflau o canapea, patru fotolii confortabile și o măsuță joasă și lată. Vreo zece-douăsprezece scaune stăteau aliniate lângă singurul perete al terasei: cu siguranță că erau folosite în cadrul ședințelor plenare.

Era cald și nu se simțea nicio adiere de vânt, dar cu toate acestea don Balduccio – practic, un schelet înveșmântat – îl aștepta așezat pe canapeaua de două locuri, cu un pled tras peste genunchi. La dreapta lui, într-unul din fotolii, un popă îmbrăcat în rasa preoțească, de vreo cincizeci

de ani, rumen în obraji, care se ridică la apariția comisarului.

— Vi-l prezint pe scumpul nostru domn comisar Montalbano! ciripi vesel vocea avocatului Guttadauro, care iradia de fericire.

— Să-mi fie cu iertăciune că nu mă ridic să vă întâmpin – zise don Balduccio cu voce stinsă –, da', vedeți 'mneavoastră, nu mă mai țin zgăibăracele.

Nu schiță niciun gest cum c-ar fi vrut să-i întindă mâna comisarului.

— 'Mnealui e don Sciaverio, Sciaverio Crucillà, ăl de-a fost – și continuă să fie și astăzi – părintele spiritual al lu' bietu' Japichinu, *niputuzzo* meu drag, terfelit prin noroi și persecutat pe nedrept de mișei. Slavă |lui de Sus că, măcar, Japichinu-i om cu credință, pătimind cu vrednicie bejenia, în numele Domnului nostru Iisus Hristos.

— Ehe, credința-i un lucru foarte mare! intonă părintele Crucillà.

— Te-adoarme când n-ai de mâncare, îl completă Montalbano.

Don Balduccio, Guttadauro și popa îl priviră tustrei consternați.

— Să mă iertați – îndrăzni don Crucillà –, da'-mi pare că vă-nșelați. Proverbu' se referă la pat. Zice așa: „Patu-i lucru mare, te-adoarme când n-ai de mâncare.” Sau greșesc eu?

— Aveți dreptate, am confundat, admise comisarul.

Era sincer. Oare ce naiba fusese în mintea lui de se trezise s-o facă pe șugubățu', stâlcind un proverb ca să parafrazeze un citat celebru care spunea că religia este opiul popoarelor? Măcar de-ar fi fost religia opiul unui criminal mișel de teapa dragului *niputuzzo* al lui Balduccio Sinagra!

— Eu vă las să stați de vorbă, zise popa.

Făcu o plecăciune în fața lui don Balduccio, care-i răspunse cu o împreunare a mâinilor, apoi

făcu o plecăciune și în direcția comisarului, care-i răspunse cu o înclinare ușoară a capului, după care îl luă de braț pe Guttadauro.

— Nu-i așa că mă conduceți, domnule avocat?

Fără îndoială că se înțeleseseră înainte de sosirea lui să-l lase singur, față în față cu don Balduccio. Probabil că avocatul avea să reapară ceva mai târziu, după ce clientul său – cum îi plăcea lui să-l numească pe cel care în realitate îi era stăpân – avea să-i fi spus lui Montalbano ceea ce avea de spus, fără martori.

— Ședeți colea, îi zise bătrânul, arătând spre fotoliul în care până atunci stătuse părintele Crucillà.

Montalbano se așeză.

— Aveți trebuință de ceva? îl iscodi don Balduccio, întinzând mâna spre unul din cele trei butoane fixate pe brațul canapelei.

— Nu, mulțumesc.

Montalbano nu izbuti să-și rețină o întrebare: oare la ce foloseau celelalte două butoane? „De vreme ce cu unul din ele cheamă servitoarea, probabil că, apăsându-l pe al doilea, sosește killerul de serviciu” – își răspunse singur. Bine, dar al treilea? Probabil că acela declanșa un fel de alarmă generală, capabilă să provoace cel de-al treilea război mondial.

— Lămuriți-mi o treabă, continuă bătrânul, aranjându-și pledul peste genunchi. Dacă adineauri, când veniți aici, pe terasă, eu v-aș fi întins mâna, mi-ați fi strâns-o?

„Bună întrebare, bou cu țâțe ce ești tu!” își zise în gând Montalbano.

Se hotărî să fie sincer.

— Nu.

— Da' de spus, îmi puteți spune de ce?

— Pentru că noi doi ne aflăm de părți opuse ale baricadei, domnule Sinagra. Și, din câte știu eu, n-

a fost încă proclamat niciun armistițiu – deși, probabil, nu mai este mult până atunci.

Bătrânul își dresе zgomotos vocea. Apoi și-o mai dresе o dată. Abia atunci înțelesе comisarul că, de fapt, celălalt râdea.

— Nu mai este mult, ziceți?

— Ceva semnale au apărut deja.

— Să fie-ntr-un ceas bun, atunci. Acu', haideți să trecem la treburi serioase. Dom' comisar, probabil că ardeți de curiozitate s-aflați de ce am ținut să vă-ntâlnesc, nu-i așa?

— Nu.

— Apăi 'mneavoastră nu știți să ziceți altceva decât „nu”?

— Cu toată sinceritatea, domnule Sinagra, mă interesați numai în calitatea mea de zbir, calitate în care, cu tot respectul, știu totul despre dumneavoastră. Am citit toate hârtiile care fac fie și cea mai mică referire la dumneavoastră, chiar și pe cele privitoare la fapte petrecute înainte să vin eu pe lume. În schimb, ca om nu mă interesați absolut deloc.

— În cazu' ăsta, de ce ați mai venită?

— Pentru că nu-s într-atât de fălos, încât să-i spun „nu” cuiva care vrea să-mi vorbească.

— Drept vorbit-ai, zise bătrânul.

— Domnule Sinagra, dacă aveți să-mi spuneți ceva, vă ascult. Altminteri...

Don Balduccio păru că ezită. Își răsuci și mai mult gâtul ca de broască țestoasă către Montalbano și-și fixă privirea în direcția lui, silindu-se să-l descifreze cu ochii săi opacizați din cauza glaucomului.

— Ageră privire mai aveam când eram flăcău, așa să știți. Acu', ce să-i faci, văd tot mai neguros, dom' comisar. O negură care se face pe zi ce trece tot mai groasă. Și nu vorbesc aici numa' de ochii mei betegi.

Oftă adânc, apoi se lăsă moale pe spătarul canapelei, ca și cum s-ar fi lăsat să cadă adânc pe gânduri.

— Bărbatu' tre' să-și ducă traiul atunci și atât cât îi e scris. Nouăzeci de ani îs *assà*, prea mulți. Și se fac și mai mulți atunci când un moșneag ca mine se vede osândit să ia din nou hăturile-n mână, după ce crezuse că dăduse totul la spate. Povestea asta cu Japichinu mă roade pe dinăuntru, dom' comisar, așa să știți. Noaptea, nu pun geană pe geană de grija lui. Acu' de la o vreme, se și îmbolnăvi: îi beteag cu pieptu', vă spun drept. Eu i-am zis: dă-te prins la carabinieri, c-apăi măcar te doftoricesc ei acolo. Da' Japichinu îi încă cu caș la gură și, ca toți flăcăii de seama lui, îi tare îndărătnic. Una peste alta, mă văzui silit să port iar de grijă familiei noastre. Și-i greu, dom' comisar, tare greu îi. Pen' că-ntre timp, vremea-și vede de drumu' ei și trece, iar oamenii se schimbă. Acu' nu mai pricepi ce zice unu' ori ce crede altu', nu se mai înțelege ce-i trece unuia la un moment dat prin tărtăcuță. Pe vremuri – acu' nu fac decât să vă dau un exemplu – când la mijloc era o afacere complicată, lumea se oprea și-și punea mintea la treabă. Ș-apăi dacă trebuia, se stătea strâmb și se judeca drept, îndelung, fie și mai multe zile la rând, fie și cu riscul să se ajungă la vorbe grele, la gâlceavă, da' se făcea judecată. Acu' însă, lumea nu mai stă să judece treburile, nu mai vrea să-și piardă vremea cu așa ceva.

— Și, prin urmare, ce face lumea?

— Împușcă, domnu' meu, se pune pe-mpușcat. La împușcat ne pricepem toți, nu-i vorbă, chiar și nebunu' satului știe să tragă cu pușca. Dacă 'mneavoastră – dau un exemplu – ați scoate acu' revolveru' pe care-l țineți sub haină și...

— N-am pistol. Nu-mi place să umblu înarmat.

— Adevărat ziceți?

Uimirea lui don Balduccio era sinceră.

— Apăi, domnule dragă, asta imprudență mare-i, zău așa! La câtă lumea rea îi în jur...

— Știu. Dar ce să-i fac? Nu-mi plac armele.

— Nici mie nu-mi plăceau. Da' să ne-ntoarcem la ce ziceam. Dacă 'mneavoastră îndreptați acu' revolveru' spre mine și-mi spuneți: „Balduccio, pune-te în genunchi”, eu n-am pe unde scoate cămașa. De vreme ce nu-s înarmat, n-am ce-i face și mă pun în genunchi. Da' vin eu și vă-ntreb: treabă judecată-i asta? Mă pui în genunchi că n-am ce-i face, numa' că asta nu-nseamnă că 'mneavoastră sunteți om de onoare, înseamnă doar că sunteți – să-mi fie cu iertăciune! – un bou cu țâțe care ține un revolver în mână.

— Păi, de ce? Cum procedează un om de onoare?

— Nu cum procedează, domnule dragă, ci cum proceda. Se făcea așa: 'mneavoastră veniți aici, la mine, dezarmat și stați de vorbă cu mine; îmi expuneți chistiunea, îmi explicați ce am de câștigat și ce am de pierdut, iar dacă eu zic: „Nu, nu-s de acord”, a doua zi sunteți înapoi la mine și ne așezăm iar la judecată. Și-apăi judecăm și iar judecăm, până când ajung să pricep că singura rezolvare este să mă pun în genunchi, cum vreți 'mneavoastră, în interesu' meu și al tuturor ălorlalți.

Deodată, în mintea comisarului încolți un fragment din *Istoria coloanei infame* a lui Manzoni – cel în care un nefericit al sorții ajunge în situația de rosti fraza: „Spuneți-mi ce vreți să spun” (sau ceva asemănător). Însă nu simțea imboldul de a se așeza la taclale despre Manzoni cu don Balduccio.

— Și totuși, din câte știu, și în acele vremuri fericite despre care-mi povestiți dumneavoastră exista obiceiul acesta, de a-i împușca pe cei ce refuzau să se pună-n genunchi.

— Bine'nțele! confirmă bătrânul, însuflețindu-se brusc. Bine'nțele! V-ați întrebat însă ce-

nseamnă pentru noi să omori un om pen' că n-a vrut să se supuie?

— Nu.

— Înseamnă o bătălie pierdută, înseamnă că omu' acela a avut atât de mult curaj, încât nu ne-a lăsat altă cale. Mă făcui înțeleș au ba?

— Da, perfect înțeleș. Numai că, vedeți dumneavoastră, domnule Sinagra, eu n-am venit până aici ca să ascult povestea mafiei văzută din punctul dumneavoastră de vedere.

— Păi, pe cea văzută din punctul de vedere al statului o cunoașteți cât se poate de bine, nu-i așa?

— Desigur. Problema-i alta: dumneavoastră, domnule Sinagra, sunteți un perdant. Iar istoria n-o scriu niciodată perdanții. În clipa de față, cei care ar putea scrie, eventual, istoria sunt tocmai cei care întâi trag și abia pe urmă judecă. Ei sunt învingătorii, deocamdată. Iar acum, dacă-mi permiteți...

Dădu să se ridice, însă bătrânul îl opri cu un gest grăbit.

— Vă cer iertăciune. Numa' că, vedeți 'mneavoastră, printre bolile cu care ne-am procopsitără noi, ăștia bătrânii, se numără și limbarița. Dom' comisar, pe scurt: așa-i, noi am făcutără greșeli mari. Foarte mari. Și zic „noi” pen' că vorbesc și-n numele lu' răposatu' Sisìno Cuffaro și al familiei lui. Da, auzirăți bine: și-n numele lu' Sisìno, care-mi fuse dușman până-n ziua în care dădu ortu' popii.

— Acu' ce faceți, vă găsirăți să vă căiți?

— Nu, dom' comisar, eu n-o să mă căiesc niciodată în fața legii. În fața lu' *Signiruzzu*, da, atunci când o să-mi vie ceasu'. Altceva voiam să vă spun: am făcutără greșeli mari, adevărat, însă totdeauna am știutără că există o linie dincolo de care nu trebuia să pășim niciodată. Niciodată. Pen' că ăl de trece linia aceea nu-i om, ci bestie sălbatică îi.

Își închise pleoapele, vlăguit.

— Am înțeles, zise Montalbano.

— Adevărat ziceți? Chiar ați înțeles?

— Chiar am înțeles.

— Amândouă trebile?

— Da.

— Apăi, atunci, asta-i tot ce aveam să vă spun, concluzionă bătrânul deschizând din nou ochii. Dacă vreți să vă-nturnați pe drumu' 'mneavoastră, faceți cum vă pofteste inima. Bună seara.

— Bună seara, răspunse comisarul, ridicându-se.

Străbătu curtea interioară și aleea spre parcare fără să zărească pe nimeni. În dreptul celor două căscioare de sub pinii mediteraneeni auzi voci de copii. Una dintre ele era ocupată de un *picciliddro* cu un pistol cu apă în mână, iar cealaltă de un altul care ținea în mâini o mitralieră spațială. Se vedea treaba că Guttadauro – temându-se probabil ca Montalbano să nu rămână cu o impresie greșită – evacuase caraula cu barbă, înlocuind-o prompt cu strănepoții lui don Balduccio.

— Bang! Bang! făcea copilandrul cu pistolul.

— Ratatatata! îi răspundea cel cu mitraliera.

Se antrenau pentru când aveau să fie mari. Sau poate că nici nu era nevoie să mai crească – își zise comisarul – amintindu-și că, în urmă cu o zi, la Fela fusese arestat țâncul de unsprezece ani pe care ziarele îl botezaseră „baby-killer”. Unul dintre ai de-și dăduseră drumu' la gură (lui Montalbano nu-i plăcea să-i numească nici penitenți, nici colaboratori ai justiției) revelase în urmă cu ceva timp că în Sicilia exista un fel de școală publică unde elevii învățau să tragă cu arma și să omoare oameni. Ei bine – își zise comisarul –, strănepoții lui don Balduccio n-aveau nevoie să frecventeze acea școală. Puteau lua oricând lecții particulare acasă, chiar și de dimineața până seara, dacă era nevoie. De Guttadauro, nici umbra măcar. În

dreptul porții de fier forjat stătea un bărbat cu șapcă, pe care și-o scoase în semn de respect la trecerea comisarului. Apoi închise grăbit porțile după el. Coborând dealul, Montalbano nu se putu abține să nu admire starea perfectă a șoselei: nicio pietricică măcar, nici cea mai mică fisură în asfalt. Se întrebă dacă nu cumva se trezea cineva dimineța ca s-o măture și cum ar fi fost podeaua lui de acasă. Era limpede că întreținerea drumului îl costa o avere pe marchizul Lauricella. În refugiile de staționare, situația nu se schimbase, deși trecuse mai bine de o oră de când urcase spre vilă: unu' care continua să se zgâiască după ciorile de pe cer, altul care fuma în mașină, al treilea care nu izbutise nici până acum să-și repare scuterul. Pe acesta din urmă, comisarul simți că era de datoria lui să-l ia în târbacă. Ajuns în dreptul lui, opri.

— Ce face, nu vrea să plece? îl întrebă.

— Apăi, nu, răspunse celălalt, cu o căutătură nătângă.

— Vreți să arunc și eu o privire?

— Nu, mulțumesc.

— Dacă vreți, vă duc eu o bucată de drum.

— Nu! strigă bărbatul, în pragul deznădejdi.

Comisarul își continuă drumul. La fereastra căscioarei de la poalele dealului se iți din nou tipul cu celularul la ureche: transmitea, desigur, la centru, că Montalbano tocmai trecea fruntariile regatului lui don Balduccio.

Se lăsa seara. Ajuns în târg, comisarul se îndreptă direct spre via Cavour. La numărul 44 opri, scotoci în torpedou, luă legătura de chei de la apartamentul soților Griffio și coborî. Portăreasa nu era la post, iar până la ușa apartamentului nu întâlni pe nimeni altcineva. O deschise, intră, apoi o trase imediat după el. Domnea un damf de aer închis. Aprinse lumina și începu să caute ce-l interesa. Avu nevoie de aproape o oră ca să strângă

toate actele din casă, pe care le vâri într-un sac de nailon pentru gunoi găsit în bucătărie. Tot acolo descoperi și o cutie de biscuiți Lazzaroni, plină cu bonuri fiscale. Ei bine – își zise – ar fi trebuit să se ocupe de hârtiile din casa Griffio de la bun început, însă iată că dăduse dovadă de o neglijență de neiertat. Fusesse prea distras de propriile gânduri. Poate că din hârtiile acelea ar fi putut afla – de ce nu? – care era secretul acelei inexplicabile boli de care sufereau soții Griffio – atât de presantă, încât medicul lor curant se văzuse silit să intervină cu atât de multă conștiinciozitate.

Stingând lumina și pregătindu-se să iasă, își aminti de Fazio, care se arătase foarte îngrijorat de vizita sa la don Balduccio. Se duse spre telefonul din sufragerie.

— Alo! Alo! Cine-i care-mi vorbește? Aici comisariatu-i!

— Catarè, Montalbano sunt. Fazio-i acolo?

— Vi-l dau imediat de îndată.

— Fazio? Uite, voiam să te anunț că m-am întors și că-s bine, sănătos și întreg.

— Știam, dom'le.

— Păi, cine ți-a spus?

— Nimenea, dom'le. Când plecarăți, eu am venit după 'mneavoastră. Pe urmă, v-așteptai pe lângă căscioara de la poalele dealului, aia unde stau caraulele. Iar când văzui că vă-nturnați, făcui și eu cale-ntoarsă la comisariat.

— Ceva noutăți?

— Nu, să trăiți, dom'le, cu excepțiunea fimeii ăleia de la Pavia, care-l caută și acu' pe dom' Augello.

— Mai devreme sau mai târziu îi dă ea de urmă, fii pe pace. Ascultă, vrei să afli despre ce am vorbit cu persoana aceea de care știi?

— Bine'nțele, dom'le. Mor de curios ce-s, zău dacă nu!

— Află, atunci, că n-am să-ți spun ni'ca, na! N-ai decât să crăpi de curiozitate. Da' știi de ce nu-ți spun ni'ca? Pen' că n-ai ascultat de ordinele mele. Dacă ți-am zis să nu-ți miști curu' din comisariat, apăi acolo trebuia să-nțepenești, nu să te ții de coada mea! Mulțumit?

Stinse lumina și părăsi apartamentul soților Griffio cu sacul în spate.

Când deschise frigiderul îi scăpă un nechezat de fericire. Adelina, menajera, îi lăsase pentru cină două exemplare de stavrid, marinate în sos de ceapă: probabil c-avea să-și petreacă toată noaptea holbându-se la pereți, însă sacrificiul merita cu vârf și îndesat. Ca să-și acopere totuși spatele, înainte să se pună pe înfulecat se asigură că pachetul cu bicarbonat – „|la-i leac sfânt” – era la locul lui. Își pregăti masa pe verandă, apoi devoră cu conștiinciozitate peștii, până când în farfurie mai rămaseră doar capetele și șira spinării – imaginea unor fosile.

Debarasă în grabă masa și deșertă pe ea sacul de gunoi plin cu hârtiile pe care le luase din casa Griffio: poate că o frază, o notiță de mână, o aluzie oarecare aveau să-i sugereze ce stătea în spatele dispariției celor doi bătrâni. Ei bine, soții Griffio păstrasera totul: scrisori și felicitări, fotografii, telegrame, facturile de curent și telefon, declarațiile de venituri, chitanțe și bonuri de casă, pliante publicitare, bilete de autobuz, certificate de naștere și de căsătorie, cupoane de pensie, carnete de sănătate și tot felul de tichete expirate. Dădu chiar și peste un așa-zis „certificat de aflare în viață” – limita cea mai de jos a imbecilității birocratice. Oare ce ar fi spus Gogol, cu ale sale „suflete moarte”, dacă s-ar fi aflat în fața unui asemenea certificat? Ca să nu mai pomenească de ce capodoperă a absurdului ar fi creat Franz Kafka, dacă i-ar fi fost dat să țină în mână un astfel de document! Și totuși – se întrebă Montalbano – cum se proceda cu această autocertificare? Care era practica – asta așa, ca să folosească o expresie atât de îndrăgită în mediile funcționărești? Te duceai

pur și simplu la ghișeu cu o hârtie pe care stătea scris o frază de genul: „Subsemnatul Montalbano Salvo, declar că exist?”, o semnai și i-o înmânai funcționarului?

Oricum, toate hârtiile care consemnau povestea aflării în viață a soților Griffio se reduceau la o nimica-toată – maximum un kil de foi și petice de hârtie. Montalbano rămase să le studieze până spre ora trei dimineața.

Toată noaptea pierdută și, când colo, ieși, fată – își aminti comisarul o expresie auzită recent. Vârî hârtiile la loc în sac și se duse să se culce.

Contrar așteptărilor, stavrizii marinați se lăsară digerați fără mofturi, fără să dea din coadă: Montalbano se trezi la ora șapte dimineața, după un somn liniștit, odihnitor. Rămase sub duș mai mult decât de obicei, riscând să golească rezervorul de apă caldă de pe acoperiș. Recapitulă cuvânt cu cuvânt (ba chiar și clipele de tăcere) ale dialogului său din ajun cu don Balduccio. Voia să fie sigur că înțelesese bine cele două mesaje pe care bătrânul i le sugerase la finalul întâlnirii lor. În cele din urmă, se declară convins că interpretase corect spusele celuilalt.

— Dom' comisar, aveam să vă zic că domnu' Augello a sunat acu' juma' de oră să spună c-o să treacă pe aici în jur de ora zece, îl anunță Fazio.

Și rămase încordat, așteptându-se – așa cum era normal și cum se mai întâmplase deja – la o criză violentă din partea lui Montalbano, furios că vicele său își permitea din nou, pentru a nu știu câta oară, s-o bată-n cap în loc să se prezinte la secție. Spre surprinderea lui Fazio, celălalt continua să fie de un calm desăvârșit, ba chiar văzu încolțindu-i pe față un zâmbet mulțumit.

— Ia zi-mi, aseară, când te-ai întors la secție, femeia aceea de la Pavia a mai sunat sau nu?

— Ehe, cum nu! De alte trei ori! Pe urmă, cred că-și pierdu speranța chiar și ea.

Vorbind, Fazio își muta greutatea corpului de pe un picior pe altul, de parcă s-ar fi scăpat pe el, însă datoria-l ținea încă pe loc. Și totuși, Fazio nu făcea pe el: era semn că, de fapt, curiozitatea îl mânca de viu. Însă nici vorbă să îndrăznească a-și iscodi superiorul despre discuția acestuia cu alde Sinagra.

— Încuie ușa.

Fazio zvâcni, încuie ușa de două ori și se întoarse să se așeze pe marginea scaunului. Încordat, cu bustul aplecat în față și ochii cât cepele, semăna cu un câine flămând care așteaptă ca stăpânul să-i arunce un os. Drept urmare, rămase oarecum dezamăgit de primele cuvinte ale lui Montalbano, care-l întrebă:

— Îl știi pe popa Severio Crucillà?

— După nume, da, însă personal, nu. Știu că-i de prin părțile astea și, dacă nu mă înșel, slujește la Montereale.

— Caută să afli tot despre el. Dar tot, înțelegi? Adresa, tabieturile, când se duce și când se întoarce de la biserică, pe cine frecventează, ce se zice despre el prin târg. Informează-te cu simț de răspundere. După ce ai obținut toate informațiile – și ai sarcină să le obții în cursul zilei de astăzi...

— ...mă întorc să vă dau raportul.

— Greșit. Nu-mi dai niciun raport, ni'ca. Începi să-l urmărești, dar discret.

— Dom'le, lăsați pe mine. N-o să mă vază nici dacă-și montează o pereche de ochi la ceafă, așa să știți.

— Greșit și de data asta.

Fazio îl privi uluit.

— Dom'le, apăi când filezi pe cineva, regula zice că acel cineva nu trebuie să simtă că-i filat. Altminteri, ce filaj e ăla?

— În cazul de față, lucrurile stau puțin altfel. Popa trebuie să-și dea seama că tu ești pe urmele

lui. Ba chiar va trebui să faci în așa fel încât să priceapă că ești trimis de mine. Ține minte ce-ți spun: este foarte important ca el să înțeleagă că ești zbir, nu altceva.

— Una ca asta nu mi s-a mai întâmplat, zău așa.

— În schimb, nimeni altcineva nu trebuie să te simtă că ești pe urmele preotului.

— Dom'le, pot să fiu sincer? N-am înțeles ni'ca din ce-ați zis.

— Nu-i nicio problemă. N-ai decât să nu-nțelegi, da' de făcut, să faci întocmai cum ți-am spus eu.

Fazio își luă o mină de om ofensat.

— Dom' comisar, apăi treburile pe care le fac fără se le-nțeleg nu-mi ies niciodată bine. Eu zic că-i mai bine să v-adaptați situației și să-mi explicați ce și cum.

— Fazio, părintele Cruccilà se așteaptă să fie urmărit.

— Apăi cum vine asta, măiculiță sfântă?

— Uite-așa, bine. Are sarcină să ne conducă într-un anumit loc. Însă e obligat s-o facă în așa fel încât să se creadă că el n-are niciun amestec. Adicătelea un fel de teatru, acu' pricepuși?

— Încep să pricep, da. Și peste cine o să dăm noi în locu' acela unde ne duce popa?

— Peste Japichinu Sinagra.

— Băga-mi-aș!

— Din acest eufemism nevinovat al tău deduc că ai înțeles, în sfârșit, importanța situației, comentă comisarul, vorbind ca din carte.

Însă Fazio începuse să-l privească cu suspiciune.

— Da' de unde știți 'mneavoastră, mă rog frumos, că părintele Crucillà o să ne ducă la bârlogul lu' Japichinu? Apăi pe Japichinu îl caută juma' de Univers. Da' cine nu-l caută pe Japichinu?! Antimafia, Brigada Mobilă, Grupul Operativ Special al Carabinierilor, Catturandi¹²...

Numa' că, vedeți 'mneavoastră, nimeni nu-i dădu de urmă.

— Nu-i meritul meu, Fazio. Pur și simplu așa mi s-a spus. De fapt, nici măcar nu mi s-a spus, ci mi s-a dat de înțeleș.

— Cine v-a dat de înțeleș, părintele?

— Nu. Balduccio Sinagra.

Montalbano avu sentimentul că lucrurile din încăpere începuseră să vibreze, ca înaintea unui cutremur. În picioare, cu fața roșie ca focul, Fazio se clătina vizibil, făcând acu' un pas în față, acu' doi înapoi.

— Bu... bunicu' lui? izbuti el în cele din urmă să articuleze printre gâfâituri.

— Uite ce-i, eu zic să te calmezi, semeni cu un maimuțoi de operă bufă. Ai auzit bine, însuși bunicul lui. Vrea ca nepotul lui drag s-ajungă la pușcărie. Probabil însă că Japichinu nu-i încă sută la sută convins. Ei bine, legătura dintre bunic și nepot o ține popa nostru. Pe care Balduccio a ținut cu tot dinadinsul să mi-l prezinte când am fost să-l vizitez. Dacă n-ar fi vrut să-l cunosc, l-ar fi expediat de acolo înainte s-apar eu.

— Dom'le, nu izbutesc să m-adun și pace! Adicăte! Ce-i veni moșneagului? Pe Japichinu nici |l de Sus nu-l scapă de la închisoarea pe viață!

— |l de Sus poate că nu, da'-i posibil să-l scape alții.

— Apăi cum?

— Luându-i maul, Fazio, ucigându-l. Așa, în închisoare mai are șanse să-și salveze pielea. Mucoșii ăștia de-și zic noua mafie le-au cam făcut felul și lu' alde Sinagra, și lu' alde Cuffaro. Pe de altă parte, închisoare de maximă siguranță nu înseamnă siguranță doar pentru ăi de-s afară, ci și pentru ăi de stau acolo, înăuntru.

Fazio mai rămase o vreme pe gânduri, însă era limpede că argumentația superiorului său fusese convingătoare.

— Trebuie să dorm peste noapte la Montereale?

— Nu cred. Mi-e greu să cred că popa iese noaptea din casă.

— Încă ceva: cum o să-mi dea părintele Crucillà de înțeles că mă duce la bârlogul lui Japichinu?

— Nu-ți face griji, găsește el o soluție. Însă deschide bine urechile: în clipa când ți-a indicat locul, să nu cumva s-o faci pe eroul ori să iei inițiative de unul singur. Mă contactezi imediat.

— Am înțeles.

Fazio se ridică și se îndreaptă agale spre ușă. La jumătatea distanței se opri, răsucindu-se și privind lung spre Montalbano.

— Ce mai e?

— Dom'le, vă știu de prea multă vreme ca să nu-mi dau seama că-mi ziceți lucrurile numa' pe jumătate.

— Adică?

— Mă gândesc că don Balduccio v-a mai spus și altele, da' le țineți numa' pentru 'mneavoastră.

— Ai dreptate.

— Și nu mi le ziceți și mie?

— Ba da, bineînțeles. Mi-a spus că n-a fost mâna lor, apoi m-a asigurat că n-a fost nici mâna familiei Cuffaro. Prin urmare, vinovați sunt mafioții ăi noi.

— Vinovați pentru ce?

— Habar n-am. Acum, în clipa asta, nu-mi trece prin minte la ce, fir-ar mă-sa, se referea. Totuși, sunt pe cale să-mi conturez o idee.

— Mi-o spuneți și mie?

— E prea devreme.

Fazio n-apucă bine să răsucescă cheia în ușă, că aceasta se dădu violent în lături, izbindu-l de perete. Era Catarella.

— Aoleo, mi-a rupt nasu'! făcu Fazio, acoperindu-și fața cu mâinile.

— Dom'le, dom'le! se repezi Catarella spre Montalbano, gâfâind. Cer iertăciune pentru

erupțiune, da' vă cheamă dom' chestorului
personalmente-n persoană!

— Unde-i?

— La telefon, dom'le.

— Fă-mi legătura.

Luând-o la fugă, Catarella îi păru comisarului că semăna cu un iepuroi gras. Prevăzător, Fazio se feri din calea lui, apoi ieși și el.

Avu sentimentul că vocea lui Bonetti-Alderighi provenea dintr-un congelator, într-atât era de rece.

— Montalbano? Aș dori o informație preliminară, dacă nu vă deranjează. Automobilul Fiat Tipo cu numărul de înmatriculare AG-334-JB vă aparține?

— Da.

De data aceasta, vocea lui Bonetti-Alderighi părea să provină direct de pe o banchiză de la Polul Nord. De fapt, pe fundal parcă se și auzeau niște chelălăieli de urși polari („Da' ce, urșii polari chelălăie?”)

— Prezentați-vă imediat aici, la raport.

— Ajung cam într-o oră la dumneavoastră, mai întâi vreau să...

— Vorbesc turcește cumva? Am zis: imediat.

— Intrați și lăsați ușa deschisă, îi porunci chestorul când îl văzu ițindu-se în pragul cabinetului.

Montalbano presimțea că la mijloc era ceva foarte serios, de vreme ce, cu câteva clipe mai devreme, pe coridor, șeful de cabinet Lattes se prefăcuse că nu-l vede. Apropiindu-se de birou, îl văzu pe Bonetti-Alderighi ridicându-se brusc, ducându-se la fereastră și deschizând-o larg.

„Se vede treaba că mă percepe ca pe un fel de virus. Îi este teamă ca nu cumva să-i infestez aerul”, își zise Montalbano.

Chestorul se întoarse la locul lui, însă era limpede că n-avea nici cea mai mică intenție să-i

spună comisarului să ia loc și el. La fel ca pe vremea liceului – își spuse din nou Montalbano –, când directorul școlii îl convoca la el în birou ca să-i frece ridichea cum scrie la carte.

— Bravo, făcu Bonetti-Alderighi fixându-l cu privirea. Bravo. De trei ori bravo, stimabile.

Lui Montalbano i se tăie respirația. Însă înainte să reacționeze într-un fel sau altul, trebuia să afle motivul pentru care superiorul său era atât de pornit împotriva lui.

— Azi-dimineață – continuă chestorul –, de cum am pus piciorul în acest birou, am luat cunoștință de o noutate de-a dreptul înfiorătoare. Ba chiar mai mult decât înfiorătoare, aş zice. Este vorba despre un raport care pur și simplu m-a adus în pragul apoplexiei. Iar acest raport se referă la dumneavoastră.

„Musca!”, își ordonă sever comisarul lui însuși.

— În raport se spune că un Fiat Tipo cu numărul de înmatriculare...

Se întrerupse, aplecându-se ușor înainte ca să citească din foaia pe care o ținea în fața sa, birou.

— ...AG-334-JB? sugeră timid Montalbano.

— Tăcere! Acum vorbesc eu! Un Fiat Tipo cu numărul de înmatriculare AG-334-JB a trecut aseară prin fața unui unuia din posturile noastre de control, îndreptându-se spre locuința cunoscutului *boss* mafiot Balduccio Sinagra. Cercetările ulterioare au scos la iveală faptul că mașina cu pricina vă aparține, reținându-se oportună informarea mea. Acum vin eu și vă întreb: oare sunteți chiar atât de nătărău încât să nu vă dați seama că locuința respectivă este ținută sub o atentă observație de forțele noastre de ordine?

— Nu se poate! Ce tot spuneți acolo! exclamă Montalbano, începându-și mica reprezentație teatrală.

Probabil că dacă l-ar fi privit cineva mai bine, i-ar fi zărit deasupra creștetului și nimbul auriu pe

care-l poartă sfinții neprihăniți. În clipa următoare, își luă însă o expresie preocupată și murmură ca pentru sine:

— Fir-ar să fie de treabă! Una ca asta nu trebuia să se întâmple!

— Ei bine, da, aveți toate motivele din lume să fiți îngrijorat, domnule Montalbano! Vă solicit în mod oficial o explicație. O explicație satisfăcătoare, însă. Altminteri, aflați că mult-discutata dumneavoastră carieră se va termina aici. Căci iată, mi-a fost dat să vă suport prea multă vreme metodele de lucru care trec adesea – mult prea adesea, aș zice – dincolo de limita legalității.

Comisarul își plecă fruntea, adoptând poziția standard a celui ce se căiește pentru faptele sale. Văzând asta, chestorul prinse curaj, încingându-se.

— Uitați care-i treaba, domnule Montalbano: de la o persoană ca dumneavoastră – nu prea inteligentă, dacă e să spunem lucrurilor pe nume – mă aștept oricând la o înțelegere secretă cu dușmanii statului! Din păcate, aveți antecedente bine cunoscute în acest sens! Și să nu-mi cereți să vi le amintesc, pentru că le cunoașteți foarte bine și singur! Ca să nu mai spun că eu, unul, m-am săturat până peste cap de dumneavoastră și de întreg comisariatul de acolo, de la Vigàta! Am ajuns să nu mai înțeleg dacă sunteți polițiști sau o gașcă de mafioți!

Aha, se vedea treaba că „gașca de mafioți” era o idee fixă de-a chestorului: folosise aceeași expresie și de față cu Mimì Augello.

— Voi face curățenie generală acolo, așa să știți!

Urmând parcă un scenariu prestabilit, Montalbano mai întâi își frământă mâinile una-ntr-alta, apoi scoase batista din buzunar și-și șterse fața, iar în cele din urmă vorbi pe un ton ezitant:

— Domnule chestor, mi-s între ciocan și nicovală, nu știu dacă mă-nțelegeți.

— Nu, nu înțeleg.

— Mi-s în mare încurcătură, domnule chestor. Pentru că, vedeți dumneavoastră, după ce mi-a spus ce a avut de spus, Balduccio Sinagra mi-a cerut să-mi dau cuvântul de onoare că...

— Că?

— Că nu voi sufla nicio vorbă nimănui despre întâlnirea noastră.

Chestorul izbi violent cu palma în tăblia mesei: cu siguranță că acum blestema în gând de durere.

— Vă dați seama ce absurditate spuneți? Cum adică, să nu spuneți nicio vorbă nimănui? Adică, după mintea dumneavoastră, eu, chestorul provinciei, superiorul direct al comisarului Montalbano, sunt nimeni?! Ei bine, dumneavoastră aveți datoria, repet, datoria...

Montalbano ridică brațele în semn de capitulare. Apoi își șterse din nou ochii cu batista.

— Știu, știu, domnule chestor – zise –, însă dacă ați putea să vă dați seama prin ce trec, cum mă sfâșie această nehotărâre de a opta între datorie, pe de o parte, și cuvântul dat, pe de altă parte...

Se felicită în gând. Tii, ce frumoasă era totuși limba asta italienească, zău așa! Expresie mai potrivită ca „suflet sfâșiat” nici că se putea!

— Vorbește gura fără dumneavoastră, domnule Montalbano! Pur și simplu nu vă dați seama ce spuneți! Adică puneți pe picior de egalitate simțul datoriei cu cuvântul dat unui delincvent?

Comisarul dădu din cap de câteva ori.

— Aveți dreptate, aveți dreptate! Adevărate vorbe grăit-ați, recunosc!

— Așadar, fără să mai tergiversăm lucrurile, vă ordon să-mi spuneți de ce v-ați întâlnit cu Sinagra! Pretind o explicație totală!

Acum venea punctul culminant al improvizației sale dramatice. Dacă stimabilul chestor mușca momeala, tot talmeș-balmeșul se termina acolo.

— Cred că vrea să ni se mărturisească, murmură cu voce stinsă.

— Eh? veni unica reacție a chestorului, năucit de parc-ar fi primit o măciucă-n moalele capului.

— Cred că Balduccio Sinagra are intenția să colaboreze cu noi.

Împins parcă în sus de o explozie survenită chiar sub scaunul său, Bonetti-Alderighi se repezi găfâind să închidă fereastra, apoi trânti ușa și răsuci cheia în broască de două ori.

— Haideți să luăm loc aici, spuse, împingându-l ușor pe comisar spre o canapea mică. În felul ăsta, nu vom fi nevoiți să ridicăm vocea.

Montalbano se așeză și-și aprinse o țigară, deși știa bine că pe chestor îl lua cu istericale ori de câte ori zărea fie și un fir de tutun prin preajmă. Însă de data aceasta, Bonetti-Alderighi nu realiza ce se întâmplă: cu zâmbet pierdut și privirea visătoare, se contempla pe sine însuși în momentul în care, înconjurat de ziariști gălăgioși și nerăbdători, sub lumina reflectoarelor și cu un mănunchi mare de microfoane îndreptate spre buzele sale, avea să explice întregii țări, cu inegalabila-i elocință, cum reușise el să-i convingă pe sângheroșii *boss* mafioți să colaboreze cu justiția.

— Povestiți-mi tot, domnule Montalbano, veni pe un ton conspirativ rugămintea chestorului.

— Păi, ce să vă spun, domnule chestor? Ieri, Sinagra-mi telefonă personalmente-n persoană, spunându-mi că voia să mă vază de-ndată.

— Bine, dar ați fi putut totuși să mă anunțați și pe mine, nu credeți? îi reproșă chestorul fără prea multă convingere, făcându-i din deget în semn de „data viitoare îți dau bătăiță la funduleț”.

— N-am avut timp, credeți-mă pe cuvânt. De fapt, nu, dacă mă gândesc mai bine...

— Da?

— Acum îmi amintesc perfect: v-am sunat, însă mi s-a transmis că sunteți ocupat – o ședință sau așa ceva...

— Se poate, se poate, admise celălalt. Să revenim însă la subiect: ce v-a spus Sinagra?

— Domnule chestor, fără doar și poate că din raportul pe care l-ați primit ați dedus faptul că a fost o întrevedere de scurtă durată.

Bonetti-Alderighi se ridică, se duse să cerceteze hârtia de pe birou, apoi se întoarse la locul său de pe canapea.

— Ehe, patruzeci și cinci de minute nu sunt puține, nu credeți?

— De acord, însă nu uitați să includeți în cele patruzeci și cinci de minute și drumul până la vilă și înapoi.

— Asta așa-i.

— Lucrurile stau cam așa: Sinagra nu mi-a spus-o explicit că vrea să colaboreze, ci mai mult mi-a dat de înțeles. Ba chiar și mai puțin de atât, așa zice: a lăsat totul în seama intuiției mele.

— Atitudine tipic siciliană, carevasăzică.

— Cam așa ceva.

— Vă deranjează dacă vă rog totuși să fiți mai explicit?

— Zicea că începe să se simtă obosit.

— Cred și eu. La nouăzeci de ani ai lui!

— Întocmai. Mi-a mai spus că arestarea fiului său și faptul că nepotul lui a fost dat în urmărire generală reprezintă lovituri greu de suportat chiar și pentru un om încercat ca el.

Părea o replică dintr-un film de serie B, însă se potrivea de minune situației. Cu toate acestea, chestorul păru ușor dezamăgit.

— Atâta tot?

— Păi, mi se pare deja foarte mult, domnule chestor! Gândiți-vă și dumneavoastră: de ce a ținut cu tot dinadinsul să-mi spună toate acestea tocmai mie? După cum știți, ei obișnuiesc să acționeze în ritmul melcului. Solicită calm, răbdare și tenacitate.

— Aici ai dreptate, așa-i.

— Mi-a spus c-o să mă sune din nou cât de curând.

Bonetti-Alderighi sări brusc dintr-o extremă în alta, de la o stare momentană de disconfort la un entuziasm de nestăvilit.

— Chiar așa a spus?

— Da, să trăiți. Atât doar, că se impune o foarte mare precauție: un singur pas greșit și am aruncat totul în aer. Iar miza – vă dați seama și dumneavoastră – este uriașă.

Se simțea oripilat de propriile-i cuvinte. O antologie de locuri comune, de stereotipuri, însă îi era limpede că acela era limbajul cel mai potrivit situației în care se găsea. Se întrebă totuși cât mai putea întinde coarda.

— Desigur, înțeleg perfect.

— Închipuiți-vă, domnule chestor, că m-am ferit să-mi informez chiar și propriii subalterni. Știți, riscul să existe printre noi o cârțiță este uriaș.

— La fel voi proceda și eu! promise solemn chestorul, înălțând mâna.

Parc-ar fi pus la cale o conspirație, zău așa – își zise Montalbano, ridicându-se.

— Dacă nu mai aveți să-mi dați alte ordine...

— Mergeți, mergeți, domnule Montalbano. Și vă mulțumesc.

Își strânseseră viguros mâinile, privindu-se bărbătește în ochi.

— Și totuși..., îngână chestorul, înmuindu-se.

— Vă ascult.

— Am pierdut din vedere acel raport blestemat. Nu pot să-l ignor, mă înțelegeți? Sunt obligat să dau o rezoluție.

— Domnule chestor, dacă există fie și cea mai mică bănuială c-ar exista un contact între noi și Sinagra, iar cineva dă sfară-n țară, toată munca noastră se duce pe apa sâmbetei. Credeți-mă pe cuvânt.

— Înțeleg, înțeleg.

— De aici, de altfel, și acel gest dezaprobator al meu de adineauri, când mi-ați spus că mașina mea a fost interceptată.

Da' știi că-i plăcea să se audă vorbind astfel?! Mai-mai c-avea să adopte acest limbaj ca mod de exprimare în societate!

— Au fotografiat mașina? îl iscodi el pe chestor, după o pauză calculată.

— Nu. Au reușit doar să înregistreze numărul de înmatriculare.

— Atunci, cu tot respectul, ar exista o soluție. Însă nu m-aș hazarda să v-o propun, căci ați putea-o considera o ofensă la adresa bine cunoscutei dumneavoastră onestități de slujitor al statului.

Asemenea unui muribund căruia i-a sunat ceasul, Bonetti-Alderighi emise un oftat lung.

— Dacă tot ați adus vorba, haideți, vă ascult.

— Cred c-ar fi suficient să le spuneți că au transcris greșit numărul de înmatriculare.

— Bine, dar ce argument le-aș putea aduce în sprijinul unei asemenea afirmații?

— Acela că, taman pe durata acelei jumătăți de oră în care ei susțin că am stat acasă la Sinagra, dumneavoastră v-ați întreținut cu mine la telefon. Fiți pe pace, nu va îndrăzni nimeni să vă contrazică. Ei, ce spuneți?

— Bleah! făcu chestorul, deloc convins. Mai vedem noi.

Montalbano ieși, încredințat că, deși măcinat de propriile scrupule, Bonetti-Alderighi avea să procedeze întocmai cum sugerase el.

Înainte să părăsească Montelusa, se gândi să sune la Vigàta, la comisariat.

— Alo? Alo? Care ești acolo de telefonezi, ai?

— Catarè, Montalbano sunt. Dă-mi-l pe domnul Augello.

— Nu poci pentru ca să vi-l dau, întrucâtelea 'mnealui nu-i prezent. Da' să știți că fuse pe aici.

Stătu el și v-așteptă ce v-așteptă, da' dacă văzu că nu vă dați venit încoace, o luă din loc.

— Știi cumva de ce a plecat?

— Apăi da, știu, să trăiți. Din cauza unui pârlol de foc și pară incendiată plecă.

— Un incendiu, adicătelea?

— Da, să trăiți. Și să știți că fuse incendiu provocator, după cum bine zis-a dom' pompieru'. Iar dom' Augello îi luă pe colegii Gallo și Galluzzo – dat fiind că domnu' Fazio nu se găsește la comisariat – și se duse acolo.

— Bine, dar de ce ne-au chemat pompierii pe noi?

— Apăi ziseră așa, c-abia ce stinseseră pârlolu' provocator. Pe urmă, dom' Augello îmi smulse telefonu' de la ureche și s-apucă să vorbească el cu pompieru'.

— Știi cumva adresa unde a izbucnit incendiul?

— Apăi, da, cum nu. Incendiul luă foc pe strada Măzăriche.

N-auzise niciodată de vreo stradă cu un asemenea nume. Cum însă comandamentul provincial de pompieri era aproape, dădu o fugă până acolo și se lămurii. Îi spuseră că incendiul, sută la sută provocat, izbucnise pe strada Fava¹³.

— Totuși, de ce ați apelat la noi?

— Pentru că la locul incendiului, o casă țărănească părăsită, oamenii noștri au descoperit două cadavre. Se pare c-ar fi vorba despre două persoane în vârstă, un bărbat și o femeie.

— Morți în incendiu?

— Nu, domnule comisar. Flăcările au cuprins casa, într-adevăr, însă oamenii noștri au intervenit la timp.

— Atunci, cum au murit?

— Se pare că au fost uciși.

¹² Departament special al Poliției însărcinat cu capturarea membrilor mafiei dați în urmărire generală

(n. tr.).

¹³ Nume propriu, dar și „bob” (it.) (n. tr.).

Îeșind de pe șoseaua principală, se văzu nevoit să străbată un drumeag strâmt, în pantă, plin de pietroaie și gropi: mașina se lamenta cu jale de atâta tortură, mai-mai c-ar fi zis că-i o creatură cu suflet în ea. La un moment dat, se văzu nevoit să oprească: drumul era blocat de autospecialele pompierilor, alte câteva mașini zărindu-se parcate direct pe câmp.

— 'Mneavoastră cine mai sunteți? Încotro? îl întâmpină iritat un gradat, văzându-l coborând din mașină și pregătindu-se să-și continue drumul pe jos.

— Comisarul Montalbano sunt. Mi s-a spus că...

— Bine, bine, îl întrerupse grăbit gradatul. Puteți merge, oamenii dumneavoastră sunt deja la locul faptei.

Se făcuse cald. Își scoase cravata și sacoul pe care și le pusese cu ocazia prezentării la raport la chestor. Și totuși, după câțiva pași simți sudoarea șiroindu-i pe sub cămașă. „Transpirat ca un porc, asta-i!” Totuși, unde luase foc?

Răspunsul îl primi în clipa în care drumeagul făcu un cot. Peisajul se schimbă brusc. Nici urmă de copaci, de iarbă sau tufișuri: nicio plantă măcar, cât de mică, ci o întindere diformă, ternă, de un maroniu-închis, întunecat; de jur împrejur totul era pârjolit, iar aerul dens era la fel de apăsător ca în zilele când dinspre Africa sufla vântul fierbinte de scirocco, cu deosebirea că acum totul mirosea a ars, iar din loc în loc se zărea ițindu-se câte o coloană subțire de fum. Casa țărănească, înnegrită de funingine, se zărea cam la o sută de pași înaintea lui, la poalele unei mici coline, în vârful

căreia se zăreau încă flăcări și siluetele unor bărbați care alergau de colo-colo.

Un individ care venea pe drumeag din sensul opus se postă în fața lui, întinzându-i mâna.

— Salut, Montalbano.

Era un coleg, comisar în târgul vecin, la Comisini.

— Salut, Miccichè. Cu ce ocazie prin părțile astea?

— Ca să ți-o zic pe-a dreaptă, întrebarea asta ar trebui să ți-o pun eu.

— De ce?

— E teritoriul meu aici. Însă pompierii n-au știut dacă strada Fava aparține de Vigàta sau de Comisini și, de teamă să nu greșească, au avertizat ambele comisariate. Oricum, de cadavre ar fi trebuit să mă ocup eu, așa să știi.

— Cum așa, ar fi trebuit?

— Apăi, da. Augello și cu mine l-am sunat pe chestor. Ba chiar, dacă vrei să știi, eu am solicitat să împărțim cazul jumi-juma', câte un mort de căciulă.

Râse. Și probabil că se aștepta ca Montalbano să-i țină isonul, însă acesta părea că nici nu-l auzise.

— Chestorul a ordonat să ți-i las pe amândoi ție, dat fiind că aveai deja cazul în lucru. Te salut și spor la treabă.

Se îndepărtă fluierând încetișor, evident mulțumit de faptul că scăpase de belea. Montalbano își continuă drumul sub cerul care, pe măsură ce înainta, devenea tot mai cenușiu. Îl încercă un acces de tuse, apoi simți că respirația îi devenea din ce în ce mai grea. Nu știa să-și explice motivul, cert însă era că se simțea dintr-odată *nirbuîso*, iritat. Se iscase un vânticel slab, care ridica valuri de cenușă în aer, pentru a o lăsa apoi să se aștearnă din nou, nevăzută, pe pământ. Constată totuși că nu era atât *nirbuîso*, cât din cale-

afară de speriat, deși nu înțelegea motivul. Iuți pasul, însă ritmul rapid al respirației îi umplea plămânii cu aerul impur, greu, parcă infestat. Nu, nu-l mai țineau puterile și n-avea s-ajungă la destinație de unul singur. Se opri și strigă:

— Augello! Mimì!

Din casa țărănească pe jumătate surpată și înnegrită de fum ieși în fugă Augello, care îi veni în întâmpinare ținând în mână un petic alb de pânză, pe care îl agita în aer. Ajuns lângă el, i-l întinse: era o mască antismog.

— Le-am primit cadou de la pompieri. Oricum, bune și astea decât nimic, crede-mă.

Părul lui Mimì devenise gri, la fel și sprâncenele: bietul de el, părea că îmbătrânise cu douăzeci de ani. Însă nu, era efectul cenușii, atâta tot.

Pe când trecea pragul căscioarei sprijinindu-se de brațul adjunctului său, percepu – în ciuda măștii antismog de pe față – un miros înțepător și persistent de carne arsă. Se trase brusc înapoi, în timp ce Mimì îi aruncă o privire întrebătoare.

— De la ei vine mirosul? îl iscodi comisarul.

— Nu, îl asigură Augello. În spatele casei era un câine legat în lanț. Încă nu știm cine-i era stăpânul. A ars de viu, bietul de el. Cumplită moarte, zău așa.

„Adicăte! Ce, moartea soților Griffio o fi fost mai puțin cumplită?” se întrebă în gând Montalbano când dădu cu ochii de cele două cadavre.

Pardoseala, odată din pământ bătătorit, fusese transformată acum într-un fel de ghiol mocirlos de jeturile abundente de apă ale pompierilor: n-ar fi lipsit mult ca leșurile celor doi bătrâni să înceapă să plutească.

Zăceau cu fața în jos: fuseseră lichidați cu sânge rece – un singur glonț în ceafă –, după ce ucigașul le poruncise să îngenuncheze acolo, în chilioara

aceea fără ferestre, care pe vremuri ținuse loc de debara, dar care, cu trecerea timpului, pe măsură ce casa se transforma într-o ruină, devenise un fel de căcăstoare pentru ai aflați în trecere, emanând o duhoare insuportabilă. Un loc destul de ferit vederii eventualilor musafiri nepoftiți care s-ar fi aventurat să treacă pragul casei, compuse altminteri dintr-o singură sală, foarte spațioasă.

— Se poate ajunge cu mașina până aici?

— Nu. Se poate merge până undeva, mai la vale, însă pe urmă drumul se urmează numai pe jos. Vreo treizeci-patruzeci de metri.

Parcă și-i imagina, comisarul, pe cei doi *vecchiareddri* pășind prin bezna nopții, îmboldiți de la spate de cineva care-i ținea în bătaia armei. Fără doar și poate că se împiedicaseră de pietroaiele de pe drum, poate că și căzuseră, rănindu-se, însă de fiecare dată fuseseră siliți să se ridice și să urmeze drumul – eventual cu ajutorul unui șut în spate din partea călăului. Și toate astea – comisarul era mai mult ca sigur – fără fi avut nici cel mai mic gest de revoltă: nu ridicaseră vocea, nu imploraseră îndurare. Muți, înghețați la gândul morții iminente. Doar treizeci de metri, însă o agonie fără sfârșit, o adevărată *via crucis*.

La această execuție feroce să se fi referit oare Balduccio Sinagra când pomenise despre limita dincolo de care oamenii ca el nu treceau niciodată? La asta să fi făcut oare aluzie, la cruzimea cu care fuseseră uciși doi bătrâni neajutorați care făceau pe ei de frică? Nu, da' de unde, zău așa! Nu putea fi aceasta limita cea mai de sus a grozăviilor mafiei, iar Balduccio Sinagra se gândise la acest dublu asasinat atunci când își clamase nevinovăția. Ei, vechii mafioți, legaseră de mâini și de picioare și torturaseră de-a valma bătrâni și copii de-o șchioapă, strangulaseră un țânc de zece ani și apoi îi aruncaseră leșul în baie cu acid, doar pentru vina de a se fi născut într-o familie indezirabilă. Prin urmare, priveliștea din fața comisarului se încadra

în limitele despre care-i vorbise Sinagra. Oroarea de neînchipuit se afla altundeva și, momentan, era invizibilă. Îl cuprinse o ușoară amețală, suficient însă cât să se lase greu pe brațul lui Mimì.

— Te simți bine, Salvo?

— Da, n-am nimic. Atât doar, că de la masca asta mă ia cu sfârșeală.

Ei bine, nu, greutatea apăsătoare din piept, neputința de a respira, gustul amar de adâncă melancolie pe care-l simțea în gură, în sfârșit, sfârșeala aceea nu-i fusese provocată de masca antismog. Se aplecă în față să privească mai bine cadavrele. Abia atunci observă un amănunt care pur și simplu îi sfâșie sufletul.

Prin muruiala vâscoasă de pe pardoseală se întrezăreau brațul drept al femeii și cel stâng al soțului ei. Țepene, întinse pe lângă corp, se atingeau. Montalbano se aplecă și mai mult, strângându-l din ce în ce mai puternic de braț pe Mimì. În clipa aceea, le văzu mâinile: degetele mâinii ei drepte rămăseseră împreunate cu cele ale mâinii lui stângi. Muriseră ținându-se de mână. În clipele de groază dinaintea sfârșitului, având în față bezna nesfârșită a morții, se căutaseră, se găsiseră și-și insuflaseră unul altuia liniștea, așa cum, desigur, se întâmplase mereu de-a lungul vieții. Sentimentul uitat al compătimirii, milostenia, îl izbi surd drept în coșul pieptului. Se clătină, obligându-l pe Mimì să se opintească din greu ca să-l susțină.

— Gata, afară de aici, nu mă mai păcălești.

Întoarse spatele scenei și ieși. Afară, privi de jur împrejur. Nu-și amintea exact cine, însă cu siguranță că era un om al Bisericii ăl de spusese odată că infernul există cu siguranță, numai că nu se știe încă care-i este locația. Ce-ar fi fost, oare, să tragă o fugă prin părțile acelea? Probabil că și-ar fi făcut o idee asupra coordonatelor geografice ale iadului.

Mimì îl ajunse din urmă și îl cercetă atent cu privirea.

— Salvo, cum te simți?

— Bine, bine. Ia spune, Gallo și Galluzzo pe unde-s?

— I-am trimis să le dea pompierilor o mână de ajutor. Aici ce să facă, spune și tu?! Chiar așa, tu la ce mai arzi gazu' pe aici? Du-te acasă. Rămân eu.

— Ai anunțat judecătorul? Criminalistica?

— I-am anunțat pe toți. Odată și-odată or ajunge și ei, ce să-ți spun mai mult?

Montalbano nu se clinti. Stătea drept, cu privirea în pământ.

— Mă simt vinovat, spuse.

— Eh? se cruci Augello. Vinovat?

— Da. Povestea asta cu cei doi *vecchiareddri* am tratat-o superficial de la bun început.

— Bine, Salvo – îi replică Augello –, dar nu i-ai văzut cum arată? Nefericiții ăia doi au fost uciși chiar duminică noapte, la întoarcerea din excursie. Ce puteam noi face? Duminică seară nici măcar nu știam că există!

— Vorbesc de ce s-a întâmplat după aceea, după ce fiul lor ne-a anunțat de dispariția lor.

— Ce tot spui acolo? Am făcut tot ce se putea!

— Asta așa-i. Însă în ceea ce mă privește, am acționat fără prea multă convingere. Mimì, eu aici nu mai pot sta. Mă duc acasă, la Marinella. Ne vedem la secție pe la cinci.

— În regulă, răspunse Mimì.

Apoi rămase să privească îngrijorat în urma comisarului până când acesta dispăru după un cot al drumului.

Ajuns acasă, nici măcar nu deschise frigiderul: îi pierise foamea, iar în capul stomacului simțea un nod greu. Se duse în baie și se examinează în oglindă: cenușa nu doar că-i făcuse părul și mustața brumării, ci îi scotea în evidență ridurile adânci de

pe chip, palide ca de om bolnav. Se spală numai pe față, apoi rămase gol-puşcă, lăsând să cadă pe pardoseală hainele și chiloții; își trase costumul de baie pe el și alergă pe țărm.

Îngenuncheat în nisip, săpă cu palmele o groapă largă, oprindu-se abia când de pe fundul acesteia începu să țâșnească cu repeziciune apă. Luă un pumn de alge încă verzi și le aruncă în groapă, apoi se întinse pe burtă și-și vârî capul înăuntru. Trase adânc aer în piept – o dată, de două ori, de trei ori –, simțind cu fiecare nouă respirație cum sarea apei și algele îi curătau plămânii de cenușa grea. Apoi se ridică și intră în mare. Din câteva lovituri ferme de braț ajunse în larg, își umplu gura cu apă de mare, clătindu-și pe îndelete gâtul și vâlul palatin. Apoi, preț de o oră se lăsă să plutească în derivă, fără să se gândească la nimic.

Se lăsă dus de valuri asemenea unei crengi de copac, unei frunze rătăcite pe valuri.

Întors la secție, îl sună pe doctorul Pasquano, legistul, care-i răspunse cu obișnuita lui țâfnă.

— Apăi se putea oare să n-apăreți 'mneavoastră și mă frecați la icre cu telefoanele? Ba chiar măntrebam dacă nu cumva pățirăți ceva, de vreme ce până la ora asta n-ați dat niciun semn de viață! Îhî, chiar îmi făceam griji, așa să știți! Ziceți, ce vreți să știți de la mine? De ai doi morți mă ocup abia mâine.

— Domnule doctor, până una, alta, vă cer doar să-mi răspundeți cu „da” sau „nu” la două-trei întrebări simple. Spuneți-mi, așa, la prima vedere, au fost omorâți în noaptea de duminică spre luni?

— Da.

— Un singur glonț în ceafă, în genul execuțiilor?

— Da.

— Au fost torturați înainte de a fi împușcați?

— Nu.

— Mulțumesc, domnule doctor. Ați văzut cât timp am economisit? Altfel spus, o să trăiți mai mult, iar asta datorită mie.

— Ehe, tare mi-ar mai plăcea să fiu eu ăl de vă face autopsia, zău așa! răspunse Pasquano.

De data acesta, Mimì Augello se prezentă punctual, la ora cinci fix. Atât doar, că avea o mutră lungă, de om măcinat de gânduri.

— Apucași să te odihnești și tu o oră-două, Mimì?

— Da' de unde atâta odihnă! A trebuit să-l așteptăm pe judele Tommaseo, care de data asta s-a răsturnat cu mașina într-un șanț.

— De mâncat, mâncași?

— Mi-a pregătit Beba un sandvici.

— Beba? Cine-i Beba?

— Păi, mi-ai prezentat-o chiar tu. Beatrice.

Adică-i spunea deja Beba?! Carevasăzică, lucrurile se mișcau cu repeziciune. Bine, dar atunci de ce-și luase Mimì mutra aceea de înmormântare? Nu avu timp să mediteze prea mult la răspuns, căci Augello îi adresă o întrebare la care nu s-ar fi așteptat în vecii vecilor.

— Mai ții legătura cu suedeza aceea, cum o cheamă, Ingrid?

— Nu ne-am mai văzut de mult. Dar de vorbit, am vorbit cu ea la telefon săptămâna trecută. Da' de ce, mă rog frumos?

— Crezi că putem avea încredere în ea?

Montalbano nu suporta să i se răspundă la o întrebare cu o altă întrebare. Într-adevăr, uneori folosea și el această tehnică, însă o făcea întotdeauna cu un scop precis. Se hotărî totuși să continue jocul.

— Tu ce crezi?

— Nu ești tu ăl de-o cunoști mai bine?

— De ce ai nevoie de ea?

— N-ai să mă iei de nebun dacă-ți zic?

— Crezi că-i posibil?

— Nici dacă-i cam gogonată ideea asta a mea?

Comisarul se plictisi de acel joc, cu atât mai mult cu cât Mimì nici măcar nu băgase de seamă că se aflau în mijlocul unui dialog absurd.

— Uite care-i treaba, Mimì, asupra discreției lui Ingrid pun mâna-n foc. Cât despre faptul că te-aș putea sau nu lua de nebun, află c-am făcut-o deja de nenumărate ori până acum. Prin urmare, o dată în plus sau în minus nu mai contează.

— Nu m-a lăsat să pun geană pe geană azi-noapte.

Așadar, juca tare Beba, nu glumă!

— Cine?

— O scrisoare, una din scrisorile lui Nenè Sanfilippo către amanta sa. Nici nu-ți imaginezi, Salvo, cum am stat și le-am studiat! Cuvânt cu cuvânt, mai-mai că le știu pe de rost!

„Bou cu țâțe ce ești tu, Salvo! – își reproșă comisarul. Mereu ai avut o părere proastă despre Mimì, și când colo, iată, bietu' de el muncește și noaptea!”

După ce s-a muștră singur cu vârf și îndesat, Montalbano a depășit cu agilitate acel scurt intermezzo autocritic.

— Bine, bine. Spune-mi, totuși, ce zicea în scrisoarea aceea.

Mimì făcu o scurtă pauză înainte să se hotărască să răspundă.

— Păi, la început, era foarte supărat pentru faptul că ea se epilase.

— Adicăte! De ce să fie supărat? Toate femeile se epilează la subsuori.

— Nu se referea la subsuori.

— Ah, făcu Montalbano.

— Epilare completă, pricepi?

— Da.

— Apoi însă, scrisorile următoare denotă faptul că flăcăul începuse să prindă gustul. Era ceva nou.

— De acord, totuși ce importanță au toate astea?

— Au importanță, și încă cum! Pentru că eu, lăsând deoparte faptul că mi-am pierdut noaptea – și vederea, de altfel –, cred c-am dedus cine era amanta asta a lui Nenè Sanfilippo. Anumite descrieri ale trupului ei, detaliile anatomice microscopice... În sfârșit, mai ceva ca o fotografie. Pentru că, după cum bine știi, mie-mi place să privesc femeile.

— Și nu doar să le privești.

— Ai dreptate. Oricum, am acum convingerea că aș putea-o recunoaște pe această doamnă. Sunt sigur că m-am întâlnit cu ea. Mai lipsește o mică formalitate pentru ca identificarea să fie exactă.

— O mică formalitate! Mimì, da' ce-ți închipui tu? C-o să mă duc la doamna cu pricina și-o să-i spun: „Comisarul Montalbano sunt. Doamnă, vă rog frumos, dați-vă o țără chiloții jos”? Îți dai seama că aia mă trimite pachet direct la balamuc?

— Ista-i motivul pentru care m-am gândit la Ingrid. Dacă femeia-i aia care cred eu că e, am văzut-o de câteva ori la Montelusa în companiei suedezei tale. Probabil că-s prietene.

Montalbano se strâmbă.

— Nu ești prea convins, ai? îl iscodi Mimì.

— Ba da. Numa' că există o problemă.

— Care.

— N-o vād pe Ingrid capabilă să-și trădeze prietenii.

— Să trădeze? Apăi, cine a zis ceva de trădare? Am putea găsi o modalitate prin care s-o punem în situația să-i scape o vorbă, o aluzie...

— O modalitate? Cum ar fi?

— Bleah, ce știu eu? De exemplu, o inviți pe Ingrid la masă în oraș, apoi o duci acasă la tine, îi dai să bea nițel vin roșu de-al nostru, sicilian, după care știi bine că muierile-s înnebunite, pe urmă...

— ...pe urmă m-apuc să-i vorbesc despre părul pubian? Uite ce-i, Ingrid face infarct dacă m-apuc

să discut cu ea anumite subiecte. Nu s-ar aștepta la așa ceva de la mine!

De surprindere, Mimì nu-și găsi cuvintele.

— Nu... nu s-ar aștepta? Lămurește-mi o treabă, Salvo: adicătelea tu și Ingrid nu v-ați... Niciodată?

— Da' ce, Doamne, iartă-mă, îți trece prin minte, Mimì!? exclamă iritat Montalbano. Eu nu mi-s ca tine!

Augello rămase să-l contemple o vreme, apoi își împreună mâinile și-și înălță privirea spre tavan.

— Acu' ce faci?

— Mă rog. Iar mâine îi trimit negreșit o scrisoare Sanctității Sale, papa, răspunse Mimì, cu un aer solemn.

— De ce, ce vrei să-i spui?

— Să te canonizeze cât încă mai ești în viață.

— Uite ce-i, nu-mi plac deloc glumele tale nesărate, îi replică Montalbano pe un ton aspru.

Mimì redeveni serios. Înțelese că, uneori, cu superiorul său trebuia să se poarte cu mânuși.

— În ceea ce o privește pe Ingrid, mai lasă-mi timp de gândire.

— În regulă, numa' să nu te gândești prea mult, Salvo. Înțelegi, nu-i așa, că una-i o crimă pasională și cu totul altceva este o...

— Înțeleg foarte bine diferența, Mimì. Și în niciun caz nu ești tu acela care să-mi dea lecții. În fața mea, tu ești încă un mucos cu caș la gură.

Augello încasă lovitura fără să aibă nicio reacție. La urma urmelor, el era cel ce întinsese prea mult coarda, când îl luase peste picior în privința lui Ingrid. Trebuia să inventeze ceva ca să-i alunge mohoreala.

— Ar mai fi ceva despre care vreau să mă sfătuiesc cu tine, Salvo. Ieri, după ce am stat cu ea la masă, Beba m-a invitat acasă la ea.

Lui Montalbano, mohorala-i trecu instantaneu. Își ținu răsuflarea. Adicătelea cum, între Mimì și Beatrice se petrecuse deja ceea ce se petrece între

un bărbat și o muiere? Așa repede, după prima întâlnire? Una ca asta nu trebuia să se întâmple: dacă Beatrice se și culcase cu Mimì, relația dintre ei avea să se sfârșească foarte repede. Moment în care, inevitabil, Mimì avea să se întoarcă la Rebecca lui.

— A, nu, Salvo, n-am făcut ce crezi tu, îl înștiință Augello, ca și cum i-ar fi citit gândurile. Beba este o comoară de fată. Foarte serioasă.

Cum spunea oare Shakespeare? A, da: „Vorba-ți mi-e alinare inimii...”¹⁴ Prin urmare, de vreme ce Mimì vorbea astfel, încă mai existau speranțe.

— La un moment dat, s-a dus să-și schimbe hainele. Cum rămăsesem singur în cameră, am luat de pe o măsuță prima revistă care mi-a căzut în mână. Când am deschis-o, dintre paginile ei a căzut o fotografie. Era un instantaneu surprins într-un autocar, cu pasagerii așezați la locurile lor. Încadrată de sus, cu spatele la obiectiv, era Beba, cu o tigaie în mână.

— Bine, și când a revenit în cameră, n-ai întrebat-o cu ce ocazie...?

— Nu. Mi se părea, cum să spun, o indiscreție. Am pus fotografia la loc și cu asta basta.

— Și atunci, de ce mi-ai povestit întâmplarea asta?

— Mi-a venit o idee. De vreme ce în acest gen de excursii se realizează și fotografii-suvenir, n-ar fi exclus, nu-i așa, să existe și vreuna făcută în timpul excursiei care ne interesează pe noi, cea de la Tindari, la care au participat și soții Griffò. În caz că le dăm de urmă, n-ar fi exclus să descoperim ceva nou, deși nu-mi dau exact seama ce anume am mai putea descoperi.

Ei bine, nu-i pica tocmai bine s-o recunoască, însă ideea lui Augello era genială. Fără doar și poate că acum aștepta câteva cuvinte de laudă. Pe care însă Montalbano nu le rosti. Știa că

procedează mișelește, însă nu voia să-i dea satisfacție. Ba chiar dimpotrivă.

— Ia spune-mi, Mimì, romanul l-ai citit?

— Care roman?

— Dacă nu mă înșel, odată cu scrisorile ți-am dat și un teanc mai voluminos, un fel de roman pe care Sanfilippo...

— Nu, încă nu l-am citit.

— Păi, de ce?

— Adicăte! Cum vine asta, de ce? Apăi, mi-or mâncatără sufletu' scrisorile alea, nu crezi? Înainte să m-apuc de roman, vreau să văd dac-am ghicit cine-i era amantă lu' Sanfilippo.

Se ridică brusc.

— Un' te duci?

— Am o treabă de făcut.

— Uite ce-i, Mimì, comisariatul ăsta nu-i un hotel unde...

— Vorbisem cu Beba și i-am promis c-o duc să vadă...

— Bine, bine. Însă să nu se mai repete. Hai, du-te, îi dădu permisiunea, mărinimos, Montalbano.

— Alo, agenția Malaspina? Comisarul Montalbano sunt. Domnul Tortorici, șoferul, e cumva pe acolo?

— Acu' două minute se-ntoarse din cursă. Îi aici, lângă mine. Vi-l dau la telefon.

— Bună seara, dom' comisar, se auzi vocea lui Tortorici.

— Scuze pentru deranj, însă am neapărată nevoie de o informație.

— La ordin.

— Știți cumva să-mi spuneți dacă în timpul excursiilor se fac și fotografii-souvenir?

— Păi, cam da... numai că...

Părea luat prin surprindere, vocea îi devenise ezitantă.

— Se fac sau nu?

— Să... să-mi fie cu iertăciune, dom'le. Pot să vă sun eu ceva mai târziu? Uitați, în maximum cinci minute.

Sună înainte să fi trecut cele cinci minute.

— Dom'le, vă cer iarăși iertare pentru adineauri, numa' că nu puteam vorbi de față cu contabilu' nostru.

— Păi, de ce?

— Apăi, vedeți 'mneavoastră, la noi, salaru-i mic.

— Și ce legătură are una cu alta?

— Are, are... Pentru că eu cu fotografiile îl mai rotunjesc o țără.

— Fiți mai explicit, domnule Tortorici.

— Aproape toți turiștii vin cu aparatu' de fotografiat după ei. Numa' că la plecare, eu le spun că-i interzis pozatu' în autocar. N-au decât să facă poze câte vor când ajungem la destinație. Permisuniunea să facă fotografii în autocar o are un singur om: șoferu', adicătelea eu. Și toată lumea-i de acord, nimeni nu zice nici păs.

— Scuzați-mă că vă întrerup, totuși de vreme ce dumneavoastră sunteți ocupat cu condusul, fotografiile cine le face?

— Fie mă-nțeleg cu comisu'-voiajor, fie se oferă vreunul dintre pasageri. Pe urmă, dezvolt filmul și vând fotografii ălor de vor să aibă o amintire.

— Nu înțeleg, totuși, de ce v-ați ferit să vorbiți de față cu contabilul agenției.

— Pentru că n-am cerut permisuniunea să fac ceea ce fac.

— Dacă-i cereți permisuniunea, s-ar rezolva totul, nu credeți?

— S-o credeți 'mneavoastră. |la c-o mână-mi dă permisu', iar cu ailaltă-mi cere cotă-parte. Am un salar de mizerie, dom' comisar, credeți-mă pe cuvânt!

— Negativele le păstrați?

— Bine'nțele.

— Mi le împrumutați și mie pe cele din ultima excursie, cea de la Tindari?

— Apăi, pe alea le developai, pe toate le developai! Numa' că după ce am aflat că alde Griffio dispăruseră, nu m-a lăsat inima să le vând. Da' acu', când lumea știe c-or fostără omorâți, sunt convins că le vând pe toate, ba chiar la preț dublu!

— Uitați cum facem. Mie-mi dați fotografiile gata developate, iar dumneavoastră vă țineți negativele. Pe urmă, n-aveți decât să vindeți câte poze doriți.

— Când vă trebuie?

— Cât mai repede cu putință.

— Chiar acu', în clipa asta, nu pot, pentru că am de făcut un comision la Montelusa. Vă convine dacă le aduc la comisariat diseară, pe la ora nouă?

Oare întinsese coarda destul? La urma urmelor, unde merge mia mergea și suta: se hotărî să încerce. După moartea socrului, Ingrid și soțul său se mutaseră din vechea casă. Căută noul număr de telefon, apoi îl formă. Era ora cinei, iar comisarul știa că Ingrid, atunci când nu era prinsă cu altele, prefera să ia masa în familie.

— Du volbejde, eu aude, auzi Montalbano o voce feminină în receptor.

De acord, Ingrid schimbase casa, însă iată că nu-și schimbase obiceiul în privința menajerelor: Oare unde, Dumnezeu, se ducea să le caute? În Țara de Foc, pe Kilimandjaro, la Cercul Polar?

— Montalbano sunt.

— Cum zige la dine?

Probabil că era aborigenă din Australia. Fără doar și poate că un dialog între ea și Catarella ar fi fost de antologie.

— Montalbano. Doamna Ingrid este?

— Da, numa' c-aguma face „cleaf-cleaf”, la masă.

— Mi-o dai la telefon?

Minutele trecură unul după altul. De nu s-ar fi auzit murmurul îndepărtat al unor voci, comisarul ar fi fost tentat să creadă că se întrerupsese legătura.—Alo, cine-i acolo? întrebă circumspectă Ingrid.

— Montalbano sunt.

— A, tu erai, Salvo? Menajera mi-a zis că a sunat un muntean alb cu bani. Ce mult mă bucur să te aud!

— Ingrid, îmi cer mii de scuze, însă am nevoie de ajutorul tău.

— Păi, tu îți amintești de mine doar atunci când ai nevoie de mine?

— Ei hai, zău așa, Ingrid! E o chestiune serioasă.

— În regulă. Ce vrei?

— Pot să te invit să iei masa în oraș cu mine mâine seară?

— Desigur. Contramandez orice altceva. Unde ne întâlnim?

— La barul din Marinella, ca de obicei. La ora opt, dacă nu cumva e prea devreme pentru tine.

Puse receptorul în furcă, simțindu-se nefericit și copleșit de rușine. Mimì îl punea într-o situație jenantă: cu ce obraz avea oare să se prezinte în fața lui Ingrid ca s-o descoasă despre o eventuală prietenă a sa complet epilată? Ce cuvinte să folosească oare? Parcă se și vedea, stacojiu la față și asudat, bâlbâind întrebări de neînțeles, în vreme ce suedeza se ținea de burtă de atâta râs... Deodată, înțepeni. Poate că totuși exista o cale de scăpare! De vreme ce Nenè Sanfilippo își încărcase epistolarul erotic în computer, nu era oare posibil ca...?

Înșfăcă de pe birou cheile de la apartamentul din via Cavour și ieși în fugă.

¹⁴ William Shakespeare, *Henric al VI-lea* (partea a III-a, actul I), trad. Barbu Solacolu, în *Opere*, vol.

VI, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958 (n. tr.).

Cu aceeași viteză cu care Montalbano ieșea din comisariat, în același moment Fazio tocmai intra. În consecință, inevitabila ciocnire – demnă de cele mai bune gaguri ale comediilor mute – se produse: cum erau de aceeași înălțime și înaintau amândoi cu fruntea-n pământ, fură cât pe ce să se ia în coarne.

— Încotro plecarăți? Am de vorbit cu 'mneavoastră, zise Fazio.

— Apăi, hai să vorbim, răspunse comisarul.

Fazio răsuci cheia în ușă, apoi se așeză cu un zâmbet satisfăcut pe scaunul din fața biroului lui Montalbano.

— Am rezolvat-o, dom' comisar.

— Cum adică, ai rezolvat-o? se cruci Montalbano. Așa, din prima încercare?

— Da, să trăiți, din prima: punct ochit, punct lovit. Părintele Crucillà e un popă viclean tare; după părerea mea, ăla-i în stare ca, în vreme ce slujește sfânta liturghie cu fața la altar, să-și spioneze enoriașii cu o oglindă retrovizoare. Ca să fiu scurt: primul lucru pe care-l făcui când am ajuns la Montereale a fost să intru-n biserică și să mă așez, cuminte, pe ultimul rând de scaune. Nu era picior de creștin înăuntru. După o vreme, din sacristie ieși părintele Crucillà, îmbrăcat în straie de ceremonie, urmat de un ministrant. Cred că ducea Sfântul Maslu la vreun muribund din parohie. Trecând prin dreptul meu, s-a uitat pieziș la mine – eram un chip nou –, iar eu i-am întors privirea. Pe urmă, am rămas ca bătut în cuie acolo, în strană, aproape două ore, până s-a-ntors. Și ne-am cercat iarăși cu privirea. A rămas alte zece minute în sacristie, pe urmă a ieșit iarăși, cu

același ministrant pe urmele lui. Ajuns în dreptul meu, mi-a făcut *ciao*, *ciao* fluturându-și palmele spre mine, cu toate cele cinci degete deschise. După părerea 'mneavoastră, ce putea să-nsemne asta?

— Că voia să te-ntorci acolo la ora cinci.

— Apăi și eu gândii la fel. Apăi, vedeți cât îi de viclean popa? Dacă eram un enoriaș oarecare, salutul acela rămânea un salut și-atât; dacă, în schimb, eram persoana trimisă de 'mneavoastră, nu mai era vorba de un salut, ci de o întâlnire fixată pentru ora cinci.

— Și ce ai făcut mai departe?

— M-am dus să mănânc.

— La Montereale?

— A, nu, dom'le, nu-s chiar așa de nătărău cum mă credeți 'mneavoastră. La Montereale nu-s decât două birturi mari și late, ca să nu mai zic că am o mulțime de cunoscuți pe acolo. Cum nu voiam să mă recunoască vreunu' și cum timp la dispoziție aveam berechet, mă dusei undeva prin părțile comunei Bibera.

— Așa departe?

— Da, să trăiți, da' se merita. Aflasem eu de la unii că-i acolo un han unde se mănâncă dumnezeiește.

— Cum îi zice? îl iscodi repede Montalbano, devenit brusc vivace și interesat.

— La Peppuccio îi zice. Da' de gătit, gătesc scârbavnic rău. Poate că n-am ales eu ziua potrivită, ori poate că proprietaru', care-i și bucătaru' locului, era cu curu'-n sus, cert îi că nu mi-a plăcut deloc. Dacă se-ntâmplă s-ajungeți prin părțile alea, amintiți-vă să-l ocoliți pe Peppuccio al nostru. În sfârșit, ca s-o scurtez, la cinci fără zece eram înapoi în biserică. De data asta erau câteva persoane: doi bărbați și vreo șapte-opt muieri. Toți în etate. La cinci fix, popa Crucillà iese iar din sacristie și rămâne o vreme cercând cu privirea la

ăi din biserică. Avui impresia că mă căuta, să vadă dac-am venit sau nu. Pe urmă, intră în confesional și trase draperia după el. Prima intră o băbătie care rămase înăuntru un sfert de oră, dacă nu cumva chiar mai mult. Da' oare ce-o fi avut atâta de mult de mărturisit, Doamne, iartă-mă?!

— Nimic, mai mult ca sigur, răspunse Montalbano. Mulți se duc să se spovedească numai ca să mai schimbe o vorbă cu cineva. Știi bine cum sunt bătrânii, nu-i așa?

— Eu mă ridicai de la locu' meu și m-am dat pe un loc mai aproape de confesional. După băbătie, intră o alta. Care avu nevoie de douăzeci de minute. Când, în sfârșit, a terminat, veni rândul meu. Mă pusei în genunchi, făcui semnu' crucii și am zis: „Don Crucillà, eu mi-s persoana trimisă de dom' comisar Montalbano.” De răspuns, n-a răspuns imediat, iar pe urmă m-a întrebat cum mă cheamă. Eu i-am spus, iar el îmi zise așa: „Treaba aceea n-o putem face astăzi. Mâine dimineață, înainte de prima misă, te întorci aici, să te mărturisești.” „Mă scuzați că-ntreb, da' la ce oră începe prima misă?”, îl iscodii eu. Iar el: „La șase, da' tu trebuie să fii aici la șase fără un sfert. Să-i zici comisarului să se țină gata, pen' că mâine pe înserat facem sigur treaba stabilită.” După care mi-a mai zis așa: „Acu' te ridici, îți faci sfânta cruce, te-ntorci la locu' tău, reciți *Ave Maria* de cinci ori și de trei ori *Tatăl nostru*, îți faci iar sfânta cruce și te duci pe drumu' tău.

— Și tu?

— Apăi, ce era să fac? Recitai de cinci ori *Ave Maria* și de trei ori *Tatăl nostru*. Cum altfel?

— Și de ce n-ai ajuns mai devreme, din moment ce ai scăpat așa ușor?

— Pe drum, mi s-a stricat mașina și am pierdut vremea s-o repar. Așadar, cum facem?

— Facem cum zice popa. Mâine dimineață, la șase fără un sfert, ești acolo, ascultă ce-ți zice el și te-ntorci să-mi dai raportul. Din moment ce a spus

c-o să facem treaba pe-nserat, înseamnă că nu trecem la acțiune până în jur de șase și jumătate, șapte seara. Vedem mâine ce și cum, în funcție de ce-ți spune părintele. O să mergem doar patru dintre noi, cu o singură mașină, ca să nu iscăm prea multă zarvă. O să fim eu, Mimì, tu și Gallo. Vorbim mâine, acu' am treabă.

Fazio ieși, iar Montalbano formă numărul de telefon al lui Ingrid.

— Du volbejde, eu aude, se auzi vocea aborigenei de mai devreme.

— Volbejde ăl de a volbejdit mai devreme. Munteanu' alb cu bani mi-s.

Funcționează de minune. Ingrid veni la telefon după nici o jumătate de minut.

— Salvo, ce s-a întâmplat?

— La loc comanda. Îmi pare nespus de rău, dar nu ne putem vedea mâine seară.

— Atunci, când?

— Poimâine.

— Te sărut.

Asta era Ingrid, și tocmai de aceea Montalbano o respecta și ținea la ea: nu pretindea niciodată explicații (de altfel, nici nu i le-ar fi dat). Lua act de situație și atâta tot. Niciodată nu-i fusese dat să-ntâlnească o muiere ca Ingrid – atât de muierelnică și, în același timp, atât de puțin muieroasă.

„Sau, cel puțin, din punctul de vedere al imaginii pe care noi, pupăzoii, o avem despre muieri”, concluzionează Montalbano scurta sa reflecție.

În dreptul ospătăriei San Calogero se opri ca fulgerat și rămase pe loc, asemenea unui *scecco*, unui măgar care, din rațiuni întru totul necunoscute, hotărăște să-nțepenească în mijlocul drumului, refuzând să mai facă vreun pas, oricâte ciomege pe spinare și-n burtă ar fi luat. Își privi ceasul. Era abia ora opt. Prea devreme pentru masa

de seară. Și totuși, de trebăluit, avea să trebăluiască îndelung acolo, în via Cavour – poate chiar toată noaptea. Oare nu era mai bine să înceapă să facă ce-avea de făcut, apoi, pe la zece să se-nterupă și...? Da, da' dacă-ntre timp îi venea *pititto*?

— Apăi, ce-i faceți, dom' comisar, vă hotărârați au ba?

Era Calogero, proprietarul, care-l ținea sub observație din prag. Montalbano atât aștepta: intră.

Înăuntru, nici măcar un client: cina la ora opt seara era moft milanez; sicilienii începeau să se gândească la masa de seară abia după ora nouă.

— Ce avem bun?

— Uitați-vă coala, îi răspunse mândru Calogero, arătând spre vitrina frigorifică.

Când moare, peștelui i se întipărește moartea în ochi, care se aburesc, devin sticloși. Ei bine, exemplarele lui Calogero aveau ochii plini de viață și scânteietori, de parc-ar fi înnotat încă.

— Fă-mi patru șalări-de-mare.

— Felu-ntâi nu serviți?

— Nu. Da' la aperitiv ce ai?

— *Purpiteddri*, proaspete de vi se topesc în gură. Nu tre' să vă puneți dinții la treabă.

Adevărat grăia. Bucățile de caracatiță se topeau în gură de fragede ce erau. Cât despre șalării-de-mare, după ce le adăugă puțin *condimento del carrettiere* – adicăteala ulei de măsline aromatizat cu usturoi și ardei iute –, îi degustă pe îndelete.

Comisarul avea două moduri de a mânca peștele. Primul – la care recurgea fără tragere de inimă și doar atunci când era în criză de timp – era să-l desoseze, trăgându-și în farfurie doar bucățile comestibile, după care începea să înfulece. Al doilea – care-l ungea pe suflet – era să-l savureze bucățică cu bucățică, dezosându-l pe măsură ce mânca. Dura mai mult, într-adevăr, însă acele câteva minute în plus veneau să-i aducă

mulțumirea sufletească: în timp palatul încă mai păstra mireasma duminicului abia îngurgitat, creierul puneă preventiv în funcțiune gustul și mirosul pentru următoarea înghițitură, și astfel avea sentimentul că mânca peștele de două ori.

Când se ridică de la masă, ceasul era trecut de nouă și jumătate. Hotărî să-și facă siesta plimbându-se o vreme prin zona portului. Adevărul gol-goluț era că nu-l prea trăgea ața să vadă ceea ce se aștepta să vadă în apartamentul din via Cavour. La pontonul unde trăgea feribotul de Lampedusa stăteau parcate câteva tiruri. Pasageri puțini, turiști ioc – nu, încă nu era sezonul lor. Se învârti de colo-colo preț de o oră, apoi hotărî să capituleze.

Intrând în apartamentul lui Nenè Sanfilippo, întâi și-ntâi se asigură că toate ferestrele erau închise și cu obloanele trase, apoi își făcu de lucru în bucătărie. Printre alte obiecte de uz casnic, Sanfilippo ținea și ibrice de cafea: Montalbano îl alese pe cel mai mare – cel de patru porții. Până să fie gata cafeaua, făcu un tur al apartamentului. Lângă computerul la care Catarella trebăluise o noapte întreagă se afla un raft plin cu dischete, CD-rom-uri, CD-uri și casete video. Catrella le pusese pe toate în ordine, strecurând între ele un bilet pe care scrisese cu litere de-o șchioapă: TREBI PORCOASE. Materiale pornografice, adică. Montalbano numără casetele video: treizeci de bucăți. Cincisprezece dintre ele fuseseră cumpărate din sex-shopuri, având etichete multicolore cu titluri care nu lăsau loc de echivocuri; alte cinci fuseseră înregistrate de Nenè, fiind intitulate cu câte un nume feminin diferit: Laura, Renée, Paola, Giulia, Samantha. Iar ultimele zece erau casete cu filme originale de lungmetraj, neîndoielnic americane, cu titluri care sugerau sex și violență. Luă casetele cu nume

feminine și se retrase în dormitor, unde Nenè Sanfilippo plasase un televizor uriaș. Cafeaua se răcise, dar reuși totuși să bea o ceașcă, apoi se întoarse în dormitor, își scoase haina, se descălță și vârî în aparatul video prima casetă care-i căzu în mână: *Samantha*. Se întinse comod pe pat, își potrivești două perne la spate și acționă telecomanda în timp ce-și aprindea o țigară.

Scenografie mai economică nici că se putea: un pat matrimonial, același pe care stătea acum întins Montalbano. Filmarea fusese făcută cu o cameră fixă, fără schimbări de cadre: de altfel, comisarul zări camera de luat vederi pe raftul etajerei din fața sa, pregătită parcă pentru o nouă dublă erotică. Ce însă n-avea să mai fie trasă niciodată. Sus, pe ultimul raft al etajerei, două mici proiectoare, care, direcționate în funcție de interesul de moment, erau probabil puse în funcțiune la momentul potrivit. Principala vocație a Samanthei – care probabil că nu măsoara mai mult de un metru cincizeci și cinci – era eminamente de domeniul acrobației: se agita într-atât de mult și se aventura în poziții atât de complexe, încât sfârșea adesea prin a ieși din cadru. Cât despre Nenè Sanfilippo, aceea recapitulare generală a filozofiei kamasutra i se potrivea ca o mănășă: se simțea ca pește-n apă. Fundalul audio era de proastă calitate – puținele cuvinte abia dacă puteau fi percepute; în compensație, tânguiri, icnete, suspine și gemete la discreție și la volum maxim, exact ca în spoturile publicitare de la televizor. Vizionarea integrală dură trei sferturi de oră. Pradă unei plictiseli de moarte, comisarul introduse în aparat și cea de a doua casetă: *Renée*. Avu timp doar să noteze că scenografia era aceeași și că Renée era o fetișcană la vreo douăzeci de ani, înaltă și cam scheletică, dar posesoare a două ugere enorme; în plus, era oricum altcumva, numai epilată nu. Nu-l trăgea așa să se uite la toată caseta, așa că-și propuse să deruleze imaginile rapid înainte, oprindu-se din

când în când ca să se asigure că nu a intervenit ceva nou. Doar își propuse, pentru că în clipa în care Nenè se pregătea s-o penetreze pe căprița Renée, oboseala de peste zi îl lovi drept în moalele capului: închizând ochii, căzu într-un somn profund. Cu un ultim efort, își zise în gând că nu exista pe lume somnifer mai bun decât un film porno.

Sări brusc din pat, fără să-și dea seama dacă fusese trezit de urletele lui Renée – pradă unui orgasm crâncen – sau de loviturile cu picioarele și pumnii în ușa de la intrare, acompaniate de sunetul strident al soneriei. Oare ce se întâmpla? Buimac de somn, se ridică din pat, opri caseta și se duse să deschidă așa cum era: cu părul vâlvoi, în cămașă, cu pantalonii căzându-i pe vine (oare când își desfăcuse cureaua?) și desculț. Deodată, de dincolo de ușă auzi o voce – pe care n-o recunoscuseră pe moment – strigând:

— Deschideți! Poliția!

Rămase ca paralizat. Bine, dar nu cumva poliția era chiar el?

Deschise ușa, iar priveliștea care i se deschise în fața ochilor îl îngrozi. Primul pe care-l recunoscuseră era Mimì Augello, în poziție regulamentară de tragere – picioarele ușor îndoite, bazinul înspre înapoi, brațele întinse, patul pistolului ținut cu amândouă mâinile. În spatele lui, doamna Burgio Concetta – văduvă Lo Mascolo – și o liotă compactă de locatari, aciuată și pe palier, și pe casa scărilor – atât pe rampa care ducea la etajul de deasupra, cât și pe cea care cobora spre ieșire. Dintr-o singură privire, comisarul îi recunoscuseră pe câțiva: familia Crucillà, care se prezentase în formație completă – tatăl Stefano, pensionar, în cămașă de noapte, consoarta în halat de baie, iar fiica Samanta (fără „haș”) într-un tricou lung, provocator; domnul Mistretta, a cărui ținută se rezuma la o pereche de chiloți, o cămașă de corp

și, cu totul inexplicabil, geanta lui neagră și diformă pe care o ținea încă în mână; Pasqualino De Dominicis, mucosul piroman, care era flancat de tătuca Guido, în pijama, și de mămuca Gina, într-un pe cât de vaporos, pe atât de străvechi *babydoll*.

La apariția comisarului se petrecură în același timp două fenomene: timpul se opri în loc, pe de o parte, și, pe de alta, toți cei de față rămaseră stană de piatră. De situație profită doamna Burgio Concetta – văduvă Lo Mascolo –, care improvază un monolog didactic-explicativ în cheie dramatică:

— Iha! Preasfântă și Mare Maică a noastră, preacurată și neprihănită Fecioară, Marie, cea pe care toți te slăvim! Apăi spaimă ca asta n-am tras până acu' și n-oi trage câte zile oi avea! Apăi, abia ce mă prinse nițel somnu', când începu iar simfonia de-o auzeam când trăia răposatu', fie-i țărâna ușoară! Tearfa care făcea: ah, ah, ah, ah!, și 'mnealui care horcăia ca un porc! Apăi cum așa? – îmi zisei eu atunci. Că se-ntoarse strigoiu'-napoi acasă, asta mai pot înțelege, da' să-și aducă cu el și tearfa?! Și unde mai pui că se puse – cu tot respectu' zic – s-o-mpungă cu cornu' ca și cum era viu, zău așa! Îngheță sângele-n mine, așa să știți! Făcui pe mine de frică! Da' de telefonat, tot apucaii să telefonez după zbiri! Cum să vă spui: orișice mi-aș fi închipuit, da' ca dom' comisariu ici de față să vină să-și facă hatâru' în casa răposatului, asta nu, niciodată! Orișice altceva, da' asta nu!

Concluzia la care ajunsese doamna Burgio Concetta – văduvă Lo Mascolo – era, fără doar și poate, aceeași cu a tuturor celor prezenți, ea bazându-se, nu-i așa, pe o logică de fier. În plus, Montalbano, complet derutat, nu găsi forța să reacționeze. Continuă să stea în pragul ușii, descumpănit. De reacționat, reacționează însă Mimì Augello: își puse pistolul înapoi în toc, îl împinse violent pe comisar înapoi în apartament, după care trecu la restabilirea ordinii publice, strigând cu o

voce spartă și atât de aspră, încât liota se risipi cât ai clipi, care-ncotro:

— Ajunge! La culcare! Circulați! Nu-i nimic de văzut! Toată lumea acasă!

Odată dezafectat locul, intră după Montalbano și, negru la față de furie, se îndreptă amenințător spre el.

— Da' ce, băga-mi-aș și iar băga-mi-aș, îți cășună să aduci muieri aici?! Unde-i? Scoate-o s-o văd, după aia să ne gândim cum o scoatem de aici fără să iscăm vreo răzmeriță-n bloc!

Montalbano nu răspunse; se îndreptă spre dormitor, urmat de Mimì.

— Unde-i, se piti în baie? îl iscodi Augello.

Comisarul apăsă butonul PLAY al telecomenzii, iar filmul de pe caseta video își continuă derularea. Coborî sonorul televizorului, apoi zise:

— Uite-o colea, muieră.

Și se așeză pe marginea patului. Augello rămase mut de uimire, privind fix ecranul. Apoi, brusc, se prăbuși pe un scaun.

— Oare cum de nu mi-a trecut mai devreme prin cap?

Montalbano luă din nou telecomanda și lăsă imaginea pe stop-cadru.

— Mimì, adevărul gol-goluț este că și tu, și eu am tratat moartea celor doi bătrâni și a lui Sanfilippo cu superficialitate, trecând cu vederea anumite etape care, din punctul meu de vedere, erau obligatorii. Poate că mințile noastre-s mult prea prinse cu altele. Ori poate că preferăm mai mult să ne ocupăm de problemele noastre personale decât de anchetă. În regulă, am închis subiectul. O luăm de la capăt. Te-ai întrebat vreodată de ce Sanfilippo a copiat pe computer întreg epistolarul cu amanta sa?

— Nu, da' probabil că, de vreme ce se pricepea la computere...

— Mimì, tu ai primit vreodată scrisori de dragoste?

— Bine'nțeleles.

— Și ce ai făcut cu ele?

— Păi, pe unele le-am păstrat, pe altele, nu.

— De ce?

— Pentru că unele erau importante, în vreme ce...

— Stop. Ai spus: erau importante. Pentru conținutul lor, desigur, dar poate și pentru scris – caligrafie, greșeli, ștersături, alineate ori forma majusculilor –, pentru culoarea hârtiei sau pentru adresa de pe plic... În sfârșit, cu alte cuvinte, privind scrisoarea respectivă peste ani și ani, îți vine ușor să evoci persoana care ți-a trimis-o. Am dreptate sau nu?

— Da, ai.

— Însă dacă încarci scrisoarea, o copiezi într-un computer, ea își pierde orice valoare – mă rog, poate că nu orice valoare, dar, oricum, o mare parte din ea. Își pierde până și valoarea de eventuală probă la dosar.

— Scuză-mă, n-am înțeles. În ce sens, probă la dosar?

— În sensul că nu poate cere nimeni o expertiză grafologică. Chiar și așa însă, o copie a scrisorilor păstrată în calculator e mai mult decât nimic.

— Nu, tot nu înțeleg.

— Să presupunem că relația cu misterioasa damă este o legătură primejdioasă pentru Sanfilippo, nu neapărat în genul lui de Laclos¹⁵, firește, ci...

— O clipă. De Laclos ăsta de unde a apărut?

— Las-o baltă. Ziceam „primejdioasă” în sensul că, în caz c-ar fi fost descoperită, se putea lăsa rău, cu moarte de om. Și atunci, ce s-o fi cândit Nene Sanfilippo? În caz că suntem descoperiți, s-ar putea să-mi pot răscumpăra viața predând scrisorile originale celui care vine să mi le ceară.

Ca s-o scurtez, copiază scrisorile în computer, iar teancul de scrisori îl lasă la vedere, ca monedă de schimb.

— Schimb care însă nu se produce, întrucât, după cum știm, scrisorile originale nu mai sunt, iar de omorât, el tot a fost omorât până la urmă.

— Exact. Sunt sigur că Sanfilippo a subevaluat pericolul, deși știa bine la ce se expunea continuând relația cu pricina. Am impresia – doar o impresie, bagă bine de seamă! – că la mijloc nu-i vorba de o simplă răzbunare a unui soț încornorat. Să continuăm, însă. Mi-am zis așa: de vreme ce Sanfilippo a renunțat de bunăvoie la singurele sale dovezi – respectiv, scrisorile olografe –, nu cumva i-a trecut prin minte să păstreze pe undeva vreo fotografie, vreun fragment filmat cu amanta sa? Și uite-așa, mi-am amintit de videocasetele de pe etajeră.

— Și te-ai gândit că n-ar strica să le vizionezi.

— Da, numai că am uitat un lucru: când mă uit la filme porno, mă ia cu somn. Am început cu casetele înregistrate chiar de el aici, în dormitorul ăsta, cu diferite femei. Numai că nu, nu-l cred atât de nătărău.

— Asta ce vasăzică?

— Vasăzică următorul lucru: după părerea mea, și-a luat toate precauțiile ca eventualii curioși să nu descopere cine era tipa. Sau, cel puțin, să nu descopere imediat, din doi timpi și trei mișcări.

— Salvo, o fi oboseala de peste zi, totuși...

— Mimì, sunt treizeci de casete video și trebuie vizionate toate.

— Toate?

— Da, și o să-ți explic imediat de ce. Sunt trei tipuri de casete. Cinci înregistrate de Sanfilippo, care stau mărturie posterității asupra performanțelor sale sexuale cu cinci muieri diferite. Alte cincisprezece sunt casete porno cumpărate de la diverse magazine de profil. Și

ultimele zece sunt filme americane, home-video. Ei bine, după cum ziceam adineauri, trebuie vizionate toate.

— Tot nu pricep de ce trebuie să pierdem atât timp degeaba. Casetele de vânzare pe piață, fie ele cu filme normale sau porno, nu pot fi reînregistrate.

— Ei bine, te înșeli. Se poate înregistra peste filmele respective. E suficient să umbli la mecanismul casetei într-un anumit mod – nu știu să-ți explic acum cum, însă mi-a arătat odată Nicolò Zito cum se face. Se prea poate ca Sanfilippo să fi recurs la acest sistem: ia o casetă cu un film oarecare – *Cleopatra*, să zicem –, îl lasă să curgă preț de un sfert de oră, apoi îl oprește și înregistrează peste el materialul care-l interesează pe el. Ce se întâmplă în cazul ăsta? Se întâmplă că dacă un străin introduce caseta în aparatul video, rămâne convins că filmul este într-adevăr *Cleopatra*, îl oprește, scoate caseta și pune alta. Deși tocmai acolo, pe caseta aceea se află ceea ce caută. Am fost limpede?

— Într-o oarecare măsură, da, răspunse Mimì. Adică atât cât să mă convingi că trebuie vizionate toate casetele. După părerea mea, chiar și dacă le vizionăm derulând imaginile cu viteză mare, tot va dura o veșnicie.

— Înarmează-te cu răbdare, veni comentariul lui Montalbano.

Se încălță, își încheie cureaua de la pantaloni și-și trase haina pe el.

— De ce te îmbraci? se alarmă Augello.

— Pentru că mă duc acasă, de aia. De rămas aici, ai să rămâi tu. De altfel, singur ai spus că ți-ai făcut o oarecare idee despre cine ar putea fi madama, așa că ești singurul care o poate recunoaște. Dacă dai de ea pe una dintre casetele de colea – și sunt convins că așa va fi – sună-mă, indiferent de oră. Distracție plăcută.

Și ieși repede, înainte ca Augello să apuce să deschidă gura.

Coborând scările, auzi câteva uși întredeschizându-se discret: locatarii din via Cavour 44 rămăseseră treji în așteptarea muierii focoase pe care dom' comisariu o-mpunsese cu cornu'. Pierduseră noaptea pentru nimic.

Pe drum, nici picior de creștin. Un motan ieși de sub un portic, adresându-i un salut miorlăitor. Montalbano îi răspunse cu un „salut, ce mai faci?”. Motanul prinse drag de el și-l însoți câteva străzi. Apoi se întoarse. Răcoarea nopții îi alungase somnul. Mașina și-o lăsase parcată în fața comisariatului. Pe sub ușă filtra un fir de lumină. Apăsă butonul soneriei, până când Catarella veni să-i deschidă.

— Apăi ce-i, ce pățirăți, dom'le? Aveți ceva trebuință de la mine?

— Ce făceai, dormeai?

Lângă intrare erau centrala telefonică și o cămăruță cu un pat de companie pentru ofițerul de continuitate.

— Nu, să trăiți, dom'le, rezolvam cuvinte cruciș.

— Careul acela la care te scremi de două luni?

Catarella afișă un zâmbet superior.

— Apăi nu, să trăiți, dom'le, pe alea le rezolvai. Acu' începu altu' nou.

Montalbano se duse în biroul său. Pe masă îl aștepta un pachet. Îl deschise. Conținea fotografiile din timpul excursiei la Tindari.

Începu să le examineze. Toate încadrau fețe surâzătoare – accesorii obligatorii în acțiuni de acel gen. Fețe cunoscute, de vreme ce-i întâlnise pe posesorii acestora la comisariat, cu câteva zile în urmă. Singurii care nu zâmbeau erau soții Griffio, care fuseseră surprinși în numai două cadre. În primul, el era întors pe jumătate, privind

în spate prin luneta autocarului. În schimb, ea privea fix în obiectiv, cu un aer tâmp. În cea de a doua fotografie, ea stătea cu fruntea plecată și nu i se distingea expresia feței, în vreme ce el privea fix înainte, cu ochii lipsiți de viață.

Montalbano privi din nou prima fotografie. Apoi începu să scotocească prin sertare, din ce în ce mai febril, pe măsură ce constata că nu găsește ceea ce căuta.

— Catarella!

Catarella dădu buzna în încăpere.

— N-ai cumva o lupă?

— O treabă dintr-aia de te face să vezi lucrurile mari, mari de tot?

— Îhî.

— Apăi, îmi pare că Fazio ține una în sertar.

Se întoarse, ridicând triumfător prada în aer.

— I-o luai, dom'le.

Mașina surprinsă de obiectiv prin lunetă părea să ruleze lipită de autocar: era un Fiat Punto. Semăna cu una din cele două mașini ale lui Nené Sanfilippo. Tăblița cu numărul de înmatriculare era vizibilă, însă numerele și cifrele ștanțate pe ea nu se distingeau nici măcar cu ajutorul lupei. Poate că totuși era mai bine să ia lucrurile așa cum se prezentau și să nu-și mai facă iluzii: oare chiar nu realiza că Italia era plină-ochi de atâtea Fiat Punto?

Puse fotografiile în buzunar, îl salută pe Catarella și se urcă la volan. Avea nevoie de un somn bun.

¹⁵

Pierre Choderlos de Laclos (1741–1803), romancier și general francez, autor al controversatului

roman epistolar *Legături primejdioase* (1782) (n. tr.).

Numai că de dormit, dormi iepurește: tot somnul mult-așteptat constă în trei ore de vânzoleală în pat, de pe o parte pe alta, cu cearșafurile înfășurându-i-se atât de strâns pe trup, încât la un moment dat avu sentimentul că se transformase într-o mumie. Din când în când se ridica, aprindea veioza și rămânea gânditor să privească fotografia lăsată pe noptieră, de parcă s-ar fi putut petrece între timp o minune și, dintr-odată, vederea să-i devină atât de ageră, încât să poată descifra numărul de înmatriculare al Fiatului. Simțea parcă în nări, asemenea unui câine de vânătoare care adulmecă prada ascunsă încă în tufișuri, că acolo, în fotografia aceea, se ascundea cheia de boltă a întregii anchete, cea care avea să-i deschidă calea cea dreaptă. Soneria telefonului de la ora șase fix o percepse ca pe un fel de eliberare. Probabil că era Mimì. Ridică receptorul.

— Vă trezii, dom'le?

Nu era Mimì, ci Fazio.

— Nu, Fazio, nu-ți face probleme. Ia zi-i, te mărturisiși?

— Apăi da, să trăiți, dom'le. Primii același canon: cinci *Ave Maria* și trei *Tatăl nostru*.

— Ați pus la cale ceva sau nu?

— Da, să trăiți. Primii confirmarea pentru treaba cu pricina, o facem diseară. Deci, noi trebuie să ne postăm...

— Așteaptă, Fazio, nu-mi spune la telefon. Du-te acasă, să te odihnești. Ne vedem la secție pe la unsprezece.

Se gândi că nici lui Mimì nu i-ar fi stricat câteva ore de somn, de vreme ce-și pierduse toată noaptea

vizionând casetele lui Nenè Sanfilippo. Era mai bine pentru toată lumea să-și întrerupă vizionarea și să se ducă la culcare: acțiunea anunțată pentru seară nu putea fi abordată la modul „ce-o fi o fi”, ci trebuiau să fie cu toții în cea mai bună formă. De acord, însă cum să-l anunțe, de vreme ce n-avea numărul de telefon de la apartamentul lui Sanfilippo? Oh, Doamne, Catarella nu, nici vorbă! Dacă l-ar fi sunat să-i dea numărul – căci în mod sigur îl aveau pe undeva, la comisariat –, i-ar fi prins noaptea! Aha, Fazio! El trebuia să-l știe! Vorbiseră la telefon în timp ce Fazio făcea cale-ntoarsă spre casă, prin urmare avea telefonul mobil cu el. Da, numai că el nu știa numărul telefonului mobil al lui Fazio. Iar ca numărul lui Sanfilippo să figureze în cartea de telefoane, asta nu, nici pomeneală! Deschise totuși cartea și o răsfoi fără nicio tragere de inimă. Numărul era acolo! Oare de ce oamenii, când vor să afle un număr de telefon, presupun de la bun început că nu-l vor găsi în cartea de telefon? Mimì răspunse abia la al cincilea apel.

— Alo? Cu cine vorbesc?

Avea vocea joasă și precaută. Își închipuia, evident, că la ora aceea nu putea suna acolo decât un prieten de-al lui Sanfilippo. Dintr-o pornire mișlească, Montalbano se hotărî să nu-l dezamăgească. Se pricepea de minune să-și schimbe vocea: adoptă un tineresc, provocator.

— Apăi nu, tu să-mi spui cu cine vorbesc, bou cu țate ce ești!

— Întâi spune-mi cine ești tu.

Mimì nu-l recunoscuse.

— Îl caut pe Nenè. Dă-mi-l la telefon.

— Nu-i acasă. Dar spune-mi mie ce ai să-i zici și pe urmă eu...

— Apăi dacă Nenè nu-i acasă, vreau să vorbesc cu Mimì.

Lui Montalbano îi ajunse la urechi o înșiruire lungă de înjurături, apoi vocea iritată a lui Mimì care, în sfârșit, îl recunoscuse.

— Numa' unui scrântit la minte ca tine-i putea trece prin cap să joace renghiuri la telefon la ora șase dimineța! Nu te doare capul de atâta istețeală? Oare de ce nu te duci tu să te vadă un medic, zău așa?

— Ai găsit ceva?

— Nu, ni'ca. Dacă găseam ceva, te anunțam, n-a rămas așa?

Augello era încă supărat pe farsa de mai devreme.

— Uite care-i treaba, Mimì: cum diseară avem de efectuat o acțiune importantă, m-am gândit c-ar fi mai bine să întrerupi vizionarea și să te duci acasă, să te culci.

— De ce, ce acțiune avem diseară?

— Îți spun mai târziu. Ne vedem la secție după-amiază, pe la ora trei. De acord?

— De acord, de acord. Asta și pentru că, vezi tu, tot uitându-mă la casetele astea, începu să mă bată gându' să mă convertesc, să devin călugăr trapist. Uite cum facem: mai verific încă două casete, pe urmă mă duc acasă.

Comisarul închise, apoi ridică din nou receptorul și formă numărul de la comisariat.

— Alo! Alo! Vorbește comisariatu' Vigàta! Care ești la tilifon acolo?

— Montalbano sunt.

— Pirsonalmente-n pirsoană?

— Exact. Catarè, lămurește-mi o treabă. Din câte-mi amintesc, ai un prieten la departamentul Criminalistică de la Montelusa, nu-i așa?

— Da, să trăiți, am, dom'le. Cicco De Cicco îl cheamă. Unu' lung-lung, napoletan – în sensu' că-i de loc din Salerno. Apăi, pirsoană mai spartă la pungă ca el n-am pomenit! Închipuiți-vă

'mneavoastră că-ntr-o dimineață îmi tilifonează și-mi zice că...

Dacă nu-l oprea imediat, celălalt ar fi fost capabil să-i turuie pe de rost toată viața, miracolele și moartea sfântului Cicco De Cicco din Salerno.

— Ascultă, Catarè, îmi povestești mai târziu. Zi-mi, mai bine, cam pe la ce oră ajunge de obicei la birou?

— Cicco se duce la birou cam pe la când ceasu' arată ora nouă. Să-i zicem așa: cam peste două ore de aici încolo.

— Cicco De Cicco ăsta al tău lucrează la laboratorul foto, nu-i așa?

— Da, să trăiți, dom'le.

— Uite, vreau să-mi faci un serviciu. Sună-l pe prietenul tău De Cicco și întreabă-l când dai de el, pentru că vreau să-i duci o...

— Apăi de dus, nu poci să-i duc ni'ca, dom'le.

— De ce?

— Adicătelea, dacă vreai 'mneavoastră mort-copt, eu de dus îi duc ce vreți, numa' că vă zic eu sigur-siguramente că-n dimineața asta De Cicco nu-i la birou. Mă informă chiar De Cicco-n persoană aseară, la tilifon.

— Păi, unde-i dus, mă rog frumos?

— Acolo-i, la Montelusa. La chestură. Numa' că-s toți în ședință.

— Ce fel de ședință?

— Apăi, să vedeți. Dom' chestoru' chemă de la Roma pe cel mai mare și mai mare creminalistologist ca să le țină o licțiune.

— O lecție?

— Da, să trăiți, dom'le. De Cicco-mi zise așa, că licțiunea asta-i despre cum să procedeze ei în caz de le vine ordin să facă pipi.

Montalbano înțepeni.

— Ce tot vorbești acolo, Catarè?!

— Vă juruiesc c-așa-mi zise, dom'le!

În clipa aceea, comisarul avu o sclipire salvatoare.

— Catarè, nu-i vorba despre pi-pi, ci despre pi-pi-a, PPA adicătelea. Care înseamnă „profilul probabil al agresorului”. Ai înțeles?

— Apăi nu, să trăiți, dom'le. Da' ce trebuia să-i duc lu' De Cicco?

— O fotografie. Voiam să mi-o mărească.

La celălalt capăt al firului se așternu o liniște adâncă.

— Alo, Catarè, mai ești acolo?

— Da, dom'le, să trăiți, nu mă mișcai din loc. Tot aici mi-s, da' refleționez.

Trecură mai mult de trei minute.

— Catarè, n-ai putea să refleționezi ceva mai repede?

— Dom'le, eu zic așa: de-mi aduceți poza încoa', v-o scarnez.

Montalbano rămase stană de piatră.

— De ce vrei să mă descârnez? Ce-ți făcui eu?

— Apăi nu, dom'le, n-ați înțeleseră, nu pe 'mneavoastră vreau să vă scarnez. De poză vorbeam.

— Catarè, lămurește-mă bine: vorbești despre vreo operațiune pe computer?

— Apăi da, să trăiți, dom'le. Și dacă nu poci s-o scarnez bine eu, pentru că n-am scarner bun, i-o duc unui prețin de încredere, s-o scarneze el.

— Am înțeles, mulțumesc. Ajung cât pot de repede.

Puse receptorul în furcă, însă telefonul sună imediat.

— Bingo! Bingo!

Era Mimì Augello, surescitat.

— În plin am nimerit, Salvo, în plin! Așteaptă-mă acolo, nu pleca, într-un sfert de oră-s la tine. Aparatul tău video funcționează?

— Da, numa' că n-are niciun rost să vii să-mi arăți filmul, Mimì. Știi bine că la trebile astea

porcoase ori se umflă pipota-n mine, ori mă ia cu somn.

— Bine, da' ăsta nu-i film porno, Salvo.

Puse receptorul în furcă, însă telefonul sună din nou.

— În sfârșit!

Era Livia. Însă acel „în sfârșit” nu fusese rostit cu entuziasm, ci pe un ton atât de glacial, încât simți că-l străbate un fior de gheață pe spinare. În clipa următoare, acul barometrului personal al lui Montalbano începu să oscileze violent, îndreptându-se amenințător spre indicatorul „furtună”.

— Livia! Ia te uită, ce surpriză plăcută!

— Ești sigur că-i plăcută?

— Păi, de ce să nu fie?

— Pentru că nu mai știu nimic despre tine de câteva zile bune, de aia. Ai fi putut totuși să mă învrednicești cu un telefon, nu crezi? Eu, una, te-am sunat și te-am răsunat, însă se pare că nu mai treci pe acasă în ultima vreme.

— De ce nu m-ai sunat la birou?

— Salvo, știi bine că nu-mi place să te sun la secție. Apropo, ca să aflu dacă mai ești sau nu în viață, știi ce am făcut?

— Nu, zi-mi tu.

— Am cumpărat azi *Giornale di Sicilia*. L-ai citit?

— Nu. Ce scrie?

— Că te lupți cu nu mai puțin de trei crime simultan – o pereche în vârstă și un tânăr de douăzeci de ani. Autorul lăsa să se-nțeleagă că nu prea mai știi pe unde să-ți scoți cămașa. În sfârșit, insinua de fapt că ești în declin profesional.

Ei da, asta ar fi putut fi o cale de salvare potrivită! Să se declare deprimat, depășit de evenimente, aproape lipsit de discernământ. Doar așa mai putea spera ca Livia să se calmeze și – de ce nu – chiar să-l compătimească.

— Ah, Livia dragă, dac-ai ști cât adevăr îi în vorbele astea! Nu știu, poate că îmbătrânesc, ori poate că mintea nu-mi mai funcționează ca altădată...

— A, nu, Salvo, dinspre partea asta poți sta liniștit. Ai tot atâta minte cât aveai și în trecut, crede-mă pe cuvânt. Iar dovada cea mai bună este tocmai teatrul jalnic, de cabotin, pe care îl joci acum cu mine. Tare ai vrea să te cocoloșească cineva, nu-i așa? Ei bine, de data asta nu mai cad în capcana ta! Te cunosc mult prea bine. Aștept să mă suni. Atunci când vei găsi o fereastră în agenda ta încărcată, desigur.

Și-i închise în nas. Oare cum era cu putință ca de fiecare dată când vorbea la telefon cu Livia să sfârșească prin a se certa cu ea? Nu, nu mai putea continua așa, trebuia neapărat să găsească o soluție.

Se duse în bucătărie, puse cafea în ibric și o lăsă pe foc. Așteptând să fiarbă, deschise ușa dinspre verandă și ieși să vadă de vreme. O dimineată de vis, zău așa. Culori limpezi și calde, marea fără valuri, leneșă. Trase adânc aer în piept, însă în clipa următoare auzi telefonul sunând din nou.

— Alo! Alo!

Nu-i răspunse nimeni, însă, cu totul surprinzător, telefonul continuă să sune. Oare cum era cu putință una ca asta, de vreme ce ținea receptorul în mână? Trecură câteva secunde bune până să înțeleagă: nu, nu era telefonul, ci soneria de la intrare.

Era Mimì Augello: mai rapid ca piloții de Formula 1, zău așa! Stătea în prag, nehotărât încă dacă să intre sau nu, cu un rânjel de mulțumire care-i despica pur și simplu mutra de la o ureche la cealaltă. Ținea în mână o casetă video pe care i-o flutură pe sub nas comisarului.

— Ai văzut *Getaway*, filmul regizat de...?

— Da, l-am văzut.

— Și ți-a plăcut?

— Oarecum.

— Ei bine, versiunea de o am eu aici îi mult mai bună.

— Mimì, ai de gând să intri odată sau nu? Hai în bucătărie, cafeaua-i gata.

Turnă câte o ceașcă pentru fiecare.

— Hai, mai bine, dincolo, zise Augello.

Dăduse gata cafeaua dintr-o singură înghițitură: comisarul era convins că-și fripsese rău gâtlejul, însă se vedea treaba că stătea ca pe ghimpi și abia aștepta să se laude cu marea lui descoperire și, apoi, să se împăuneze cu intuiția sa extraordinară. Era atât de surescitat, încât inseră invers caseta în aparatul video. Sudui printre dinți, o scoase și o introduse în mod corect. După vreo douăzeci de minute de *Getaway*, pe care Mimì le derulă pe imagine cu viteză mărită, urmau alte cinci de bandă ștersă – nimic altceva decât o mulțime de puncte albe, săltărețe, pe ecran și sonorul care emitea foșnituri acute, iritante. Mimì puse televizorul pe MUTE.

— Oricum, mi se pare că nu vorbește nimeni nimic în filmulețul nostru, se justifică el.

— Cum adică, ți se pare?

— Știi, nu l-am urmărit de la cap la coadă. L-am vizionat pe sărite.

Imaginea reapăru pe ecran: un pat matrimonial acoperit cu lenjerie moale, scumpă, două perne care țineau loc de spetează – una din ele rezemată direct de peretele verde-deschis. În cadru mai apăreau și două noptiere șic, dintr-un lemn de esență rară, deschis la culoare. Nu, acela nu era dormitorul lui Sanfilippo – concluzionă comisarul în gând. Preț de un minut, cadrul rămase neschimbat, însă era limpede că cineva își făcea de lucru la cameră, reglând focalizarea și luminozitatea imaginii. Apoi, ecranul se întunecă brusc. Când se luminează din nou, încadrarea era

aceeași, însă focalizată asupra patului, căci noptierele dispăruseră. De data aceasta, pe pat stătea întinsă o tânără la vreo treizeci de ani, complet dezbrăcată, cu un bronz splendid pe piele, încadrată în întregime. De epilat, era cu siguranță epilată complet, pentru că locul de care era interesat comisarul părea ca de fildeș: în mod evident, fusese apărat de soare de un slip tanga. Văzând femeia, pe comisar îl străbătu un fior rece din creștet până-n tălpi. Era sigur c-o cunoștea, c-o mai văzuse undeva! Însă unde și în ce împrejurări se întâlniseră, oare? O secundă mai târziu, se corectă: nu, n-o cunoștea personal, însă o știa de undeva, aici nu-ncăpea vorbă. Însă de unde? Oare din paginile unei cărți sau, poate, dintr-o reproducere plastică? Cu picioarele ei lungi, după poziția bazinului pe pat, după felul în care trupul i se sprijinea pe perne – ușor aplecat spre stânga – și după felul în care-și ținea mâinile împreunate la ceafă, femeia semăna ca două picături de apă cu *Maja desnuda* a lui Goya. Însă nu doar poziția femeii îi indusese comisarului confuzia de mai devreme: necunoscuta avea chiar și pieptănătura modelului lui Goya, cu deosebirea că eroina din film schița un surâs enigmatic.

„Întocmai ca Gioconda”, îi trecu prin minte comisarului, care părea hotărât să continue acel joc al comparațiilor cu picturile celebre.

Cadrul rămase mult timp nemișcat, ca și cum chiar și camera de luat vederi însăși ar fi fost fermecată de imaginile pe care le surprindea. Se vedea că acolo, în lenjeria și pe pernele acelea care-i susțineau trupul, necunoscuta se simțea ca acasă, în largul său. O amazoană pursânge, care tembia la tăvăleală.

— E aceeași tipă la care ai intuit că se referea Sanfilippo în scrisorile lui?

— Da, răspunse Augello.

Este, oare, cu puțință ca o singură silabă să concentreze tot orgoliul din Univers? Ei bine, da,

iar Mimì dăduse acum proba cea mai elocventă în acest sens.

— Și totuși, cum de-ai reușit una ca asta? Din câte știu eu, ai zărit-o în treacăt de câteva ori. Și de fiecare dată era îmbrăcată.

— Vezi tu, în scrisori, tipul nu doar c-o descria, ci pur și simplu o zugrăvea în culori, o picta. Sau, mai bine zis, nu doar c-o pictează, ci pur și simplu o gravează.

Oare de ce, când se vorbea despre ea, muierea asta îi ducea pe bărbați cu gândul la artă?

— De exemplu – continuă Mimì – tipul scria la un moment dat despre proporția inegală dintre lungimea picioarelor și cea a bustului, care – privește imaginea cu atenție! – ar trebui să fie ceva mai apropiate ca dimensiuni. Pe urmă, îi descrie atât de plastic pieptănătura, forma ochilor...

— Am înțeles, i-o tăie scurt Montalbano, cuprins brusc de invidie.

Nu, nu-ncăpea vorbă: Mimì știa cum să privească o femeie.

Între timp, obiectivul camerei de luat vederi se focalizase asupra picioarelor, urcând apoi foarte lent de-a lungul trupului femeii, oprindu-se doar în trecere asupra zonei pubiene, a ombilicului și a sfârcurilor, concentrându-se în cele din urmă asupra ochilor.

Era oare cu puțință ca pupilele ei să emane o lumină interioară atât de intensă, încât aceasta să ofere privirii acea aură fosforescentă care mai-mai că-l hipnotiza pe Montalbano? Totuși ce fel de muiere era aceea? O sălbăticiune nocturnă? Comisarul se uită mai atent la imagini și se liniște. Ei bine, nu, nu erau ochii unei vrăjitoare, ci pupilele femeii reflectau razele proiectoarelor pe care de bună seamă Nenè Sanfilippo le folosisese pentru a lumina cât mai profesionist scena. Obiectivul coborî apoi spre gura fotomodelului. Buzele – două văpăi care se lăbărtau acum tot

ecranul – se mișcă abia perceptibil, se întredeschisă, iar din crăpătura lor se iși, felin, vârful limbii, care trecu moale dintr-un capăt în altul al buzei de sus, continuând apoi pe buza inferioară. Nici urmă de vulgaritate, dar, cu toate acestea, cei doi bărbați se zgâiau la ecran deopotrivă de impresionați de senzualitatea gestului.

— Derulează înapoi și ridică sonorul la maximum, zise deodată Montalbano.

— De ce?

— A zis ceva, sunt sigur.

Mimì se execută. În clipa în care reapăru cadrul cu buzele apetisante ale femeii, o voce masculină murmură câteva vorbe imperceptibile, de neînțeles.

„Da”, răspunse deslușit ea. Și începu secvența petrecerii limbii peste buze.

Așadar, era film sonor. De auzit, se auzea rareori ceva, dar se auzea. Augello lăsă televizorul cu volumul ridicat.

Apoi, obiectivul coborî spre gât, îl dezmiardă asemenea degetelor unui îndrăgostit mișcându-se de la stânga la dreapta și invers – o secvență de o sensibilitate sfâșietoare. De altfel, în difuzor se auzi un suspin ușor al ei.

— Asta-i marea! exclamă Montalbano.

Mimì îl se uită la el perplex, dezlipindu-și fără tragere de inimă privirea de la ecran.

— Poftim?

— Zgomotul continuu și ritmic de pe fundal. Foșnetul sâcăitor nu se datorează unei defecțiuni a sonorului, ci este vuietul mării, atunci când valurile vin mai mari ca de obicei. Înseamnă că filmarea a fost făcută într-o casă construită pe țărmul mării, ca a mea.

De data aceasta era rândul lui Mimì să-l privească admirativ.

— Da' ce ureche fină ai, Salvo! Ei bine, dacă ăsta-i vuiet de valuri, înseamnă că știu unde a fost făcut filmul.

Comisarul se aplecă să apuce telecomanda, apăsă butonul STOP și derulă caseta până la început.

— Păi, cum așa? protestă Augello. Nu vedem filmul până la sfârșit? Doar ți-am spus că l-am vizionat pe sărite!

— O să-l vezi când ai să te faci băiat cuminte. Până una, alta, zi-mi dacă mai urmează ceva interesant. În sfârșit, fă-mi un rezumat.

— Mai departe-i așa: imaginea coboară spre sâni, apoi spre ombilic, pânțece, muntele lui Venus, coapse, pulpe și degetele de la picioare, după care ea se întoarce pe burtă, iar el o filmează din nou din cap până-n picioare. În ultima parte, ea se întoarce din nou cu fața în sus, își caută o poziție mai confortabilă punându-și o pernă sub bazin, după care își desface încetișor coapsele, atât cât obiectivul să surprindă...

— În regulă, în regulă, îl întrerupse Montalbano. Altceva nu se mai întâmplă? Bărbatul n-apare nici măcar o dată?

— Absolut deloc. Și nu, nu se mai întâmplă nimic altceva. De aceea-ți și spuneam că nu-i un material pornografic.

— A, nu?

— Nu. Filmarea îmi sugerează mai degrabă o poezie de dragoste.

Montalbano îi dădu dreptate în gând și nu-i replică.

— Vrei totuși să-mi spui cine-i doamna? îl iscodi.

— Cu cea mai mare plăcere. O cheamă Vania Titulescu, are treizeci și unu de ani și e româncă.

— Refugiată?

— Nici vorbă. Tatăl ei a fost chiar ministru al Sănătății în România. Vania însăși este laureată în

medicină, numai că de când este aici, în Italia, nu-și mai practică meseria. L-a cunoscut pe cel ce avea să-i devină soț cu ocazia unui ciclu de conferințe desfășurat la București. S-au îndrăgostit – sau, cel puțin, el s-a îndrăgostit nebunește de ea, a adus-o în Italia și a luat-o de nevastă, deși este mai în vârstă decât ea cu vreo douăzeci de ani. Numai că don'șoara a cules ocazia din zbor.

— De când sunt căsătoriți?

— De cinci ani.

— Îmi spui numele soțului? Sau intenționezi cumva să-mi spui povestea pe episoade?

— Profesor doctor Eugenio Ignazio Ingrò, magul transplantelor de organe.

Un nume celebru. Îl văzuse în ziare și apăsarea foarte des la televizor. Încercând să-și amintească cum arăta, lui Montalbano îi încolți în minte imaginea ștersă a unui bărbat înalt, elegant, deloc vorbăreț. Într-adevăr, era considerat un chirurg cu mâini magice, solicitat pentru operații în toată Europa. Avea o clinică proprie la Montelusa, oraș în care se născuse și unde continua să locuiască și în prezent.

— Copii au?

— Nu.

— Scuză-mă că te întreb, Mimì, dar tu de unde știi toate astea? Le-ai aflat azi-dimineață, după ce ai descoperit filmarea?

Mimì zâmbi.

— Nu, m-am informat în clipa în care am avut convingerea că femeia din scrisori era ea. Caseta video a venit doar să-mi confirme presupunerea.

— Ce altceva mai știi?

— Cei doi dețin o vilă pe țărmul mării undeva, prin părțile astea – mai exact între Vigàta și Santolì. O vilă luxoasă, cu plajă privată. Cu siguranță că acolo s-a turnat filmul, profitându-se, probabil, de una din deseplecări în străinătate ale soțului.

— Doctorul e un bărbat gelos?

— Da, dar nu în mod excesiv. De altfel, nici despre ea n-am auzit zvonuri că l-ar înșela. A știut să fie suficient de discretă, încât să nu dea nimănui de bănuț c-ar avea o relație cu Sanfilippo.

— Întrebarea mea era mult mai precisă, Mimì. Te întrebam, de fapt, dacă îl crezi pe profesorul Ingrò capabil să-l omoare pe amantul nevesti-sii, în cazul în care descoperă că este înșelat.

— Păi, pe mine ți-ai găsit să mă întreb? Despre asta ar trebui să discuți cu Ingrid, cu care Vania este prietenă bună. Apropo, când te întâlnești cu ea?

— Stabiliserăm să ne vedem diseară, însă am fost nevoit să amân întâlnirea.

— A, da, mi-ai pomenit ceva mai devreme despre o acțiune importantă pe înserat. Despre ce-i vorba?

— Îți spun imediat. Cât despre casetă, o lași aici.

— Vrei să i-o arăți suedezei?

— Normal. Acum, ca să tragem o concluzie provizorie asupra asasinării lui Nenè Sanfilippo, zi-mi ce-i părere ai despre toată țărășenia.

— Ce părere să am, Salvo? Mai limpede de atât, zău... Profesorul Ingrò află într-un fel sau altul că i se pun coarne și îl ucide pe flăcăul nostru.

— De ce nu și pe ea?

— Pentru că s-ar fi declanșat un scandal uriaș, cu ecouri pe plan internațional. Iar el este genul de bărbat asupra căruia nu poate plana nicio umbră – nici pe plan profesional, nici în viața privată – care i-ar putea afecta câștigurile.

— Bine, dar nu e deja bogat?

— Foarte bogat, chiar. Sau, mai bine zis, ar putea fi foarte bogat dacă n-ar avea o pasiune obsesivă care-l costă o mulțime de bani.

— Jocuri de noroc?

— Nu, nici vorbă. Poate doar șptic, dac-o fi știind să-l joace și pe ăla. Alta-i mania lui: tablourile. Se spune că tablourile deținute de el în buncărele de valori ale băncilor costă o avere. Când vede un tablou care-i place, nu rezistă ispitei. Ar fi în stare chiar să comande un jaf ca să pună mâna pe el. Gurile rele spun că, dacă proprietarul unui Degas i-ar propune să-i dea tabloul în schimbul Vaniei, domnul doctor al nostru ar accepta fără ezitare. Ce-i cu tine, Salvo? Tu auzi ce-ți spun eu aici sau îmi răcesc gura degeaba?

Augello își dăduse brusc seama că superiorul său era cu gândul în altă parte. Așa și era: Montalbano se întreba cum se făcea oare că, de fiecare dată când se vorbea despre Vania Titulescu, se ajungea în cele din urmă la o chestiune legată de pictură.

— Așadar – spuse în cele din urmă comisarul –, înțeleg că, după părerea ta, asasinarea lui Sanfilippo a fost comandată de doctorul Ingrò.

— De cine altcineva, dacă nu de el?

Comisarul se-ntoarse cu gândul la fotografia pe care o păstra pe noptieră. Un gând la care însă se văzu nevoit să renunțe imediat: întâi și-ntâi trebuia să aștepte răspunsul lui Catarella, ucenicul vrăjitor al computerelor.

— Așadar, îmi spui sau nu la ce acțiune importantă participăm pe înserat? îl iscodi Augello.

— Pe înserat? A, nimic ieșit din comun: mergem să-l ridicăm pe Japichinu, nepotul mult-iubit al lui Balduccio Sinagra.

— Urmăritul general?! exclamă Mimì, sărind literalmente de pe scaun.

— El în persoană, să trăiți.

— Adicăte! Știi unde-și are bârlogul?

— Încă nu, dar o să mi-l arate un popă.

— Un popă? Apăi, de unde, băga-mi-aș să-mi bag, le tot scornești 'mneata? Uite ce-i: te așezi

coala și-mi povestești tot, de la cap la coadă.

Montalbano se așează și-i povestește tot, de la cap la coadă.

— Măiculiță sfântă! comentă la sfârșit Augello, prinzându-și fața între palme.

Lui Montalbano îi păru întruchiparea leită a unei stampe dintr-un manual de actorie din secolul al XIX-lea, la secțiunea „Deznădejde”.

La început, Catarella privi fotografia așa cum fac miopii, apropiind-o la câțiva centimetri de ochi, apoi așa cum fac prezbiții, ținând-o la distanța unei lungimi de braț. În cele din urmă, își strâmbă buzele.

— Apăi, dom'le, vă zic sigur-sigurisimo că scarneru' meu nu poa' să facă ni'ca cu poza asta. Da' i-o duc lu' pretinu' meu de încredere.

— Cam cât crezi că durează?

— Nici două ore întregi, dom'le.

— Întoarce-te cât de repede poți. Cine rămâne în locul tău la centrală?

— Galluzzo. A, dom'le, mai voiam să v-anunț că domnu' orfan v-așteaptă de dimineață ca să vorbească cu 'mneavoastră.

— Despre ce orfan vorbești tu acolo?

— Griffio îi zice, ăl de-i omorâtără unii pe tatuca și mămuca lui. |l de vă zise că nu-nțelege ce spui eu.

Davide Griffio era îmbrăcat în negru din cap până-n picioare. Ținută sa de doliu lăsa totuși de dorit: cu părul vâlvoi, hainele boțite și aerul unui om distrus. Montalbano îi întinse mâna, apoi îl invită să ia loc.

— V-au chemat pentru identificarea oficială?

— Din păcate, da. Am ajuns la Montelusa ieri după-amiază. M-au dus să-i văd. După aceea... după aceea m-am întors la hotel și m-am aruncat în pat îmbrăcat așa cum mă vedeți. Mi s-a făcut rău.

— Vă înțeleg.

— Ceva noutăți, domnule comisar?

— Încă nu.

Se priviră în ochi, dezamăgiți.

— Vreți să vă spun ceva? spuse Davide Griffò. Într-adevăr, ard de nerăbdare să puneți mâna pe criminali, însă nu de dragul răzbunării, ci pur și simplu ca să înțeleg de ce i-au omorât.

Era sincer, ceea ce însemna că nici el nu avea idee despre ceea ce Montalbano numea boala secretă a celor doi bătrâni.

— Chiar așa, de ce i-au omorât? întrebă din nou Davide Griffò. Ca să fure portofelul tatei și geanta mamei?

— Ah, icni comisarul.

— Nu știați?

— Că le-au dispărut portofelul și geanta? Nu. Eram sigur că echipa de la Criminalistică avea să găsească geanta sub trupul doamnei. Iar să-l controlez pe tatăl dumneavoastră prin buzunare, ei bine, asta n-am făcut-o. De altfel, nici geanta, nici portofelul n-ar fi avut prea mare importanță în rezolvarea cazului.

— Sunteți convins?

— Sută la sută. Ne-am fi aflat în aceeași situație și în cazul în care asasinii ar fi lăsat portofelul și geanta la locul faptei, ștergând însă de pe ele orice urmă care i-ar fi putut da de gol.

Davide Griffò păru să se piardă pe aripile unor amintiri de demult.

— Mama nu se despărțea niciodată de geantă. De multe ori chiar o luam peste picior, întrebând-o ce mari comori ducea după ea.

Și, deodată, păru să-l fi cuprins o criză emoțională neașteptată, pentru că din piept îi ieși un soi de tânguială.

— Vă cer scuze. Știți, mi s-au restituit lucrurile care le aveau asupra lor – hainele, mărunțișul pe care tata îl ținea în buzunar, verighetele, cheile casei... Apropo, am trecut pe la dumneavoastră și ca să vă cer permisiunea... în sfârșit, să pot intra în apartament, să le inventariez lucrurile...

— Desigur, de ce aş mai avea nevoie de apartamentul dumnealor? Îl deţineau în proprietate, nu-i aşa?

— Da, au făcut multe sacrificii ca să şi-l cumpere. Însă când se vor linişti lucrurile o să-l vând. Acum chiar că nu mai am niciun motiv să mă-ntorc la Vigăta.

O altă tânguire reprimată.

— Mai aveau şi alte proprietăţi?

— Nimica-nimicuţa, din câte ştiu eu. Trăiau din pensie. Tata deţinea un libret poştal de economii, pe care erau virate atât pensia lui, cât şi a mamei... Însă la sfârşit de lună le rămânea o nimica-toată.

— Nu ţin minte să fi văzut libretul de care vorbiţi.

— Nu l-aţi găsit? Aţi căutat bine pe unde-şi ţinea tata actele?

— Nu, nu era acolo. Iar de controlat, am căutat eu însumi, cu multă atenţie. Poate l-au luat cu ei în excursie.

— Atunci, de să li-l fi luat? Ce să facă asasinii cu un libret poştal de care nu se pot folosi? E un simplu petic de hârtie fără valoare!

Comisarul se ridică, imitat de Davide Griffio.

— N-am nimic împotrivă să intraţi în apartamentul părinţilor dumneavoastră. Dimpotrivă. Dacă totuşi găsiţi printre actele lor ceva care...

Se întrerupse brusc. Davide Griffio îl privi întrebător.

— Scuzaţi-mă un moment, zise comisarul şi ieşi, suduind în gând.

Îşi dăduse seama că hârţogăria domestică a soţilor Griffio se afla încă acolo, la comisariat: o adusesese chiar el de acasă. Găsi sacul de plastic în cămăruţa în care se ţineau ustensilele pentru curăţenie. Nu se cuvenea totuşi – îşi zise – să-i înmâneze bărbatului amintirile de familie într-un sac de gunoi. Scotoci prin cămăruţă, însă nu găsi

nimic mai acătării – vreo cutie de carton ori vreo pungă ceva mai decentă. Se resemnă.

Davide Griffò îl privi înmărmurit cum îi depunea la picioare un sac de gunoi.

— L-am luat din apartamentul părinților dumneavoastră ca să păstrez actele prelevate de acolo. Dacă doriți, vi-l pot trimite printr-un subaltern...

— Nu, mulțumesc. Sunt cu mașina, răspunse hotărât celălalt.

Nu voise să i-o spună orfanului – cum îl numea Catarella (apropo, cât timp trecuse de când plecase?) –, însă realitatea era că dispariția libretului avea o explicație. Și încă una foarte probabilă: aceea de a nu afla nimeni la ce sumă se ridica depozitul de pe libret. Sumă care s-ar fi putut dovedi simptomul îngrijorător al acelei boli secrete a soților Griffò – atât de îngrijorător, încât fusese necesară intervenția personală a misteriosului „medic curant”. Era o simplă ipoteză, desigur, care însă se cerea neapărat verificată. Îi telefonă judecătorului Tommaseo, își petrecu o jumătate de oră silindu-se să înfrângă rezistența formală pe care acesta obișnuia să i-o opună, după care Tommaseo îi promise că va lua măsurile legale impuse de situație.

Clădirea poștei se afla la numai câțiva pași de comisariat: o construcție oribilă, pentru că fusese începută în anii patruzeci, în plină dominație a arhitecturii fasciste, și fusese terminată după război, când gusturile estetice se schimbaseră radical. Biroul onor domnului director se afla la etajul doi, în capătul unui coridor cu desăvârșire lipsit de viață – nici urmă de oameni sau de simple obiecte –, atât de sinistru, încât Montalbano simți că-l învăluie solitudinea și sentimentul de abandon. Bătu la o ușă pe care trona inscripția: DIRECTOR. Sub dreptunghiul de plastic fusese

prinsă de uşă o hârtie pe care era desenată o țigară, tăiată de două linii roșii, încrucișate, sub care scria: „Fumatul strict interzis.”

— Intră!

Montalbano intră și primul lucru care-i atrase privirea era o adevărată pancartă prinsă de perete care repeta avertismentul de pe uşă: „Fumatul strict interzis.”

„Sau aveți de-a face cu mine” – părea să spună mutra severă a președintelui republicii din tabloul fixat sub pancartă.

Și mai jos, pe aceeași coordonată polară verticală, fusese poziționat un jilț cu spătar înalt, în care stătea domnul director – *cav.* Morasco Attilio. Dinaintea lui *cavaliere* Morasco se întindea un birou uriaș, complet acoperit de vrafuri de hârtii. În schimb, domnul director se dovedi a fi o piticanie cu mutră țâfnoasă, semănând leit cu răposatul rege Vittorio Emanuele al III-lea. Frizura sa *à l'umberta* îl făcea să aducă mai mult cu regele Umberto I, în vreme ce mustățile în furculiță erau identice cu ale așa-zisului „rege galant”¹⁶. Comisarul era absolut convins că se afla în fața unui descendent al dinastiei Savoia, un bastard ca atâția alții împrăștiați prin țară de sămânța generoasă a „regelui galant”.

— Sunteți cumva piemontez? se simți dator Montalbano să se intereseze.

Celălalt îl privi înmărmurit.

— Nu, de ce întrebați? Din Comitini mi-s.

N-avea decât să fie din Comitini, din Paternò ori chiar din Ruffadali – își zise în gând Montalbano –, de schimbat, n-avea să-și schimbe părerea despre descendența bărbatului din fața sa.

— Dumneavoastră sunteți comisarul Montalbano, nu-i așa?

— Da. Înțeleg, așadar că domnul judecător Tommaseo v-a sunat.

— Într-adevăr, admise directorul fără prea mare tragere de inimă. Însă vorba spusă la telefon rămâne spusă la telefon. Înțelegeți ce vreau să spun?

— Bineînțeles că înțeleg. Iată, pentru mine, de exemplu, un trandafir e un trandafir e un trandafir e un trandafir.

Cavaliere Morasco nu păru deloc impresionat de citatul doct din Stein¹⁷ al comisarului.

— Observ, așadar, că am căzut repede de acord, spuse.

— În ce sens, scuzați-mi întrebarea.

— În sensul că *verba volant, scripta manent*.

— Vă deranjează dacă vă rog să fiți mai explicit?

— Nicidecum. Domnul judecător Tommaseo mi-a telefonat ca să-mi spună că sunteți autorizat să efectuați cercetări asupra libretului poștal al defunctului Griffio Alfonso. Ei bine, sunt de acord să consider această înștiințare a domnului judecător un fel de – cum să-i spun? – un fel de preaviz. Însă atât timp cât nu primesc o cerere ori o autorizație scrisă, nu vă pot permite accesul la secretul poștal al statului.

Într-atât îl scosera din țâțâni vorbele acelea, încât preț de o clipă comisarul riscă să sară la gâtul celuiilalt.

— Revin.

Și dădu să se ridice. Directorul îl opri cu un gest ferm.

— Așteptați. S-ar putea să existe o soluție. Îmi arătați un act de identitate?

Pericolul de a sări la gâtul celuiilalt deveni aproape iminent. Cu o mână, Montalbano se ținu strâns de scaun, iar cu cealaltă se controlează după cartea de identitate. I-o întinse.

Bastardul Savoia o cercetă îndelung.

— După discuția cu judecătorul, am fost încredințat că veți da fuga înapoi. Prin urmare,

am pregătit o declarație, pe care o să vă rog s-o semnați în colțul din dreapta jos, în care se menționează că mă degrevați, că mă descărcați de orice responsabilitate.

— Vă descarc cu cea mai mare plăcere, replică comisarul.

Semnă declarația fără s-o citească, apoi își puse cartea de identitate la loc, în buzunar. *Cavaliere Morasco* se ridică.

— Așteptați-mă aici. Să știți c-o să dureze în jur de zece minute.

Înainte să iasă, se întoarse și, arătând spre fotografia președintelui republicii, zise:

— Văzurăți colea?

— Da, răspunse mirat Montalbano. E Ciampi¹⁸.

— Nu la președinte mă refeream, ci la ce stă scris deasupra. Fu-ma-tul in-ter-zis. Vă avertizez: să nu cumva să profitați de absența mea.

În clipa în care directorul trase ușa după el, comisarul simți o poftă nestăvilă de a fuma o țigară. Însă era interzis – și pe bună dreptate, căci, așa cum toată lumea știe, fumul pasiv provoacă milioane și milioane de decese, în vreme ce smogul, dioxinele și plumbul din benzină, nu. Se ridică, ieși din birou și coborî la parter, trecu pe lângă trei funcționari care discutau între ei cu țigările aprinse în mână, se opri pe trotuarul din fața clădirii, dădu gata două țigări una după alta, intra din nou – acum, funcționarii care fumau erau în număr de patru –, urcă scările, străbătu încă o dată coridorul deprimant de pustiu și intra în cabinetul directorului fără să mai bată la ușă. Morasco stătea la locul lui, în jilț, și-i aruncă o privire dezaprobată, clătinând din cap. Montalbano se duse spre scaunul său cu același sentiment de vinovăție care îl încerca pe vremea când, elev fiind, întârzia la școală.

— Avem desfășurătorul, anunță, solemn, directorul.

— Pot să mă uit pe el?

Înainte să i-l dea, *cavaliere* verifică dacă mai era pe masă declarația prin care comisarul îl degreva de răspundere.

Care comisar nu înțelege nimic din înșiruirea de cifre din desfășurător, cu atât mai mult cu cât suma finală înscrisă în josul paginii i se părea disproporționat de mare.

— Mi-l descifrați dumneavoastră? bâigui el, pe același ton de școlar intimidat.

Indignat, directorul se aplecă în față – practic, urcându-se pe birou – și-i smulse foaia din mână.

— Mai limpede de atât ce-ați vrea, zău așa?! exclamă el. Din desfășurător se desprinde faptul că pensia soților Griffò se ridica la un total de trei milioane de lire pe lună – un milion opt sute de mii, pensia lui, și un milion două sute de mii, a ei. Tot lunar, domnul Griffò retrăgea în numerar propria pensie pentru nevoi personale, lăsând pensia soției în cont. Cam așa se derulau, în general, lucrurile în cazul lor. Bineînțeles, cu câteva rare excepții.

— De acord – medită comisarul cu voce tare –, însă chiar admitând că au fost atât de strânși la pungă și economicoși pe cât reiese din desfășurător, tot nu iese socoteala. Dacă nu mă înșel, am văzut că pe libret s-au strâns aproape o sută de milioane.

— Într-adevăr, ați văzut bine. Mai exact, sunt nouăzeci și opt de milioane și trei sute de mii de lire. Însă nu-i nimic ieșit din comun.

— A, nu?

— Nu, pentru că de circa doi ani, domnul Griffò Alfonso depunea, punctual, în fiecare zi de întâi a lunii o sumă fixă de bani, mereu aceeași: două milioane. De unde rezultă un total de patruzeci și opt de milioane, care se adaugă sumei economisite din pensie.

— Și de unde făcea el rost de două milioane de lire pe lună?

— Nu mă întrebați pe mine, ripostă directorul, vizibil ofensat.

— Mulțumesc, zise Montalbano, ridicându-se.

Și-i întinse mâna. Directorul se ridică de la locul lui, făcu turul mesei, se postă în fața comisarului privindu-l de jos în sus și, în cele din urmă, îi strânse mâna.

— Pot să iau desfășurătorul cu mine? îl iscodi Montalbano.

— Nu, răspunse sec bastardul Savoia.

Comisarul ieși, însă-și aprinse țigara abia când ajunsese pe trotuar, în fața clădirii. Așadar, intuise exact: ucigașii făcuseră dispărut libretul ca să nu li se ia urma celor patruzeci și opt de milioane – altfel spus, simptomul „bolii” mortale de care suferiseră soții Griffio.

Ajunsesese la birou de zece minute când Catarella se prezentă la raport cu mutra dezolată a unui sinistru. Puse fotografia pe birou.

— Apăi, să știți că nici scarneru' lu' pretinu' de ncredere nu-i dădu de cap. Da' dacă vreți, i-o duc lu' Cicco De Cicco, pen' că-ntre timp aflai că treaba aia, creminalistologea, se ține abia mâine.

— Mulțumesc, Catarè, o să i-o duc chiar eu personal.

„Salvo, totuși de ce te-ncăpățânezi să nu înveți să lucrezi cu computerul?”, îl întrebase odată Livia. „Dac-ai ști câte probleme îți rezovi dintr-o simplă apăsare pe buton!”

Ei bine, iată că atât de lăudatul computer nu reușise să rezolve acea problemă – mică, la urma urmei! –, făcându-l în schimb să-și irosească timpul. Își promise în gând să-i reproșeze asta Liviei – fie și doar de dragul polemicii.

Puse fotografia în buzunar, ieși din comisariat și se urcă la volan. Se hotărî însă ca, înainte s-o

apuce spre Montelusa, să mai treacă o dată prin via Cavour 44.

— Domnu' Griffio-i sus, îl anunță portăreasa.

Davide Griffio veni să-i deschidă. Era în cămașă, cu o perie de praf în mână: făcea curățenie.

— Se așternuse prea mult praf.

Îl conduse în sufragerie. În mijlocul camerei, pe masă, făcute vraf, hârtoagele de familie pe care comisarul i le încredințase ceva mai devreme. Griffio îi interceptă căutătura.

— Aveați dreptate, domnule comisar. Libretul nu-i nicăieri. Voiați să-mi spuneți ceva?

— Da. Am trecut pe la poștă și am aflat la cât se ridica suma de pe libretul părinților dumneavoastră.

Griffio făcu un gest resemnat, ca și cum ar fi vrut să spună că nici măcar nu merita să mai aducă vorba despre acel subiect.

— Nimica toată, nu-i așa?

— Cu exactitate, nouăzeci și opt de milioane și trei sute de mii de lire.

Davide Griffio se îngălbeni instantaneu.

— Este o greșală la mijloc! bâigui el.

— Nu-i nicio greșală, credeți-mă pe cuvânt.

Simțindu-și genunchii ca de brânză, Davide Griffio se lăsă să cadă pe un scaun.

— Cum e cu puțință?

— De doi ani, tatăl dumneavoastră depunea lunar în cont două milioane de lire. Bănuți cumva cine i-ar fi putut da banii?

— Nici vorbă! Nu mi-au vorbit niciodată despre vreun eventual câștig în afara pensiei. Nu-mi pot da seama de unde provin banii. La urma urmei, două milioane pe lună reprezintă echivalentul unui salariu rezonabil. Ce muncă ar fi putut presta tata, așa bătrân cum era, ca să câștige atâția bani?

— Nu-i obligatoriu ca banii să provină dintr-o muncă salariată.

Davide Griffio se îngălbeni parcă și mai tare la față: de la starea de confuzie de mai devreme trecuse la o spaimă vizibilă.

— Credeți că există o legătură...?

— ...între cele două milioane de lire lunar și asasinarea părinților dumneavoastră? Ei bine, este o posibilitate care trebuie luată foarte serios în considerare. Ucigașii au făcut dispărut libretul tocmai pentru ca poliția să nu se gândească la o asemenea legătură, de tip cauză-efect.

— Și totuși, dacă nu era vorba despre o muncă salariată, de unde puteau proveni banii?

— Eh, făcu Montalbano. Aș avea o supoziție, însă mai întâi trebuie să vă adresez o întrebare sensibilă și v-aș ruga să-mi răspundeți sincer. Tatăl dumneavoastră ar fi fost capabil să recurgă la fapte necinstite de dragul banilor?

Davide Griffio nu-i răspunse imediat.

— E greu de judecat oamenii în felul acesta... Cred că nu, n-ar fi fost în stare. Însă era – cum să vă spun? – era vulnerabil.

— În ce sens?

— Și el, și mama erau foarte atașați de bani. Așadar, care-i supoziția dumneavoastră?

— De exemplu, că tatăl dumneavoastră a girat cu numele său o afacere ilicită a cuiva.

— Nu, tata n-ar fi girat-o cu numele lui.

— Nici dacă afacerea i-ar fi fost prezentată drept sută la sută legală?

De data aceasta, Griffio nu mai răspunse. Comisarul se ridică.

— În caz că găsiți o altă explicație posibilă...

— Desigur, desigur, spuse Griffio, ușor distrat, în timp ce-l conducea pe Montalbano spre ușă. Apoi se opri și spuse: Îmi amintesc o discuție pe care am avut-o anul trecut cu mama. Venisem să-i vizitez, iar mama, profitând de un moment în care tata ieșise în cameră, mi-a spus în șoaptă: „Când noi n-o să mai fim, vei avea o surpriză frumoasă, ai să

vezi.” Însă vedeți dumneavoastră, mamei îi cam scârțâiau roțițele în ultima vreme, biata de ea. Mai târziu, de altfel, n-a mai pomenit nimic despre asta. Iar eu am uitat cu desăvârșire.

Ajuns la chestura din Montelusa, îl rugă pe centralist să-i facă legătura cu Cicco De Cicco: nu-l trăgea deloc ața să dea ochii cu Vanni Arquà, șef al departamentului Criminalistică în locul lui Jacomuzzi. Se antipatizau reciproc. De Cicco sosi în mare grabă și ceru să vadă fotografia.

— Mă temeam de mai rău, zise el după ce o cercetă o vreme. Catarella mi-a spus că au încercat cu computerul, însă...

— Poți identifica numărul mașinii?

— Cred că da, domnule. Oricare ar fi răspunsul, diseară vă dau un telefon.

— Dacă nu mă găsești, lasă-i vorbă lui Catarella. Atenție însă: asigură-te că transcrie corect numerele și cifrele, altminteri mă pomenesc cu un număr de înmatriculare din Minnesota.

Pe drumul de întoarcere, consideră că era de datoria lui să facă un popas la măslinul sarazin. Avea nevoie de o pauză de reflecție – una adevărată, nu ca a politicienilor, care spun că își iau pauză de reflecție, dar cad într-o comă profundă. Încălecă pe o cracă și, sprijinindu-se cu spatele de trunchiul măslinului, își aprinse o țigară. Imediat însă simți că stătea incomod, lemnul noduros îl presa agasant între coapse. Îl învăluia un sentiment straniu, ca și cum măslinul nu l-ar fi dorit cocoțat acolo, între crengile lui, făcând tot ce-i stătea în putință ca să-l alunge.

— Realitatea este că-mi trec uneori prin minte niște prostii mai mari decât mine!

Încercă să mai reziste o vreme, apoi înțelese că partida era pierdută și se dădu jos. Se duse până la mașină, luă un ziar, se întoarse sub copac, puse

ziarul pe jos și se întinse pe el, după ce-și scoase haina.

Privit de jos, dintr-o perspectivă nouă, măslinul îi părea și mai masiv, cu crengile și mai întortocheate decât le știa el. Analiză o vreme complexitatea păienjenișului de crengi, pe care de sus, din copac, nu le putea vedea. Îi trecu prin minte o replică memorabilă: „Era un măslin sarazin, mare... cu ajutorul căruia am rezolvat totul.” Oare cine-o spusese? Și ce anume rezolvase copacul acela? Se concentrează, încercând să-și amintească. Da, cuvintele acelea fuseseră rostite de Pirandello către fiul său, cu doar câteva ore înainte să moară. Și se refereau la *Uriașii muntelui*, operă rămasă neterminată.

Preț de o jumătate rămase așa, pe spate, fără să-și dezlipească privirea de la măslin. Și cu cât îl privea mai intens, cu atât copacul i se destăinuia, îi povestea cum jocul timpului îl viclenise, supunându-l la cazne grele, cum apa și vântul care bătuseră peste el an după an îl siliseră să ia forma aceea strâmbă – care nu se datora unui capriciu delui ori hazardului, ci era consecința unei necesități.

Privirea i se fixă asupra a trei ramuri groase care se desprindeau de trunchi aproape în paralel, parcurgând o bucată de drum împreună, pentru ca apoi fiecare dintre ele să se lanseze în propria traiectorie fantezistă, plină de zigzaguri neașteptate, întoarceri îndărăt, viraje periculoase, devieri, arabescuri. Unul dintre ele, cel din mijloc, pornea dintr-un punct situat ceva mai jos decât celelalte două, agățându-se însă – parcă deznădăjduit – cu rămurelele sale strâmbe de crăcile de deasupra, ca și cum ar fi vrut să le țină legate de el pentru tot parcursul pe care-l aveau de străbătut împreună.

Mișcându-și ușor capul, își concentrează atenția asupra trunchiului, observând că tripleta de crengi – apropiate între ele, dar aparent independente –

pleca exact din același punct, un fel de buboi mare și rugos.

O adiere ușoară de vânt mișcă frunzele într-o parte, permițând unei raze de soare să-l împungă pe comisar drept în ochi, orbindu-l preț de o secundă. Montalbano își strânse cu putere pleoapele, iar în clipa următoare zâmbi mulțumit.

Indiferent ce concluzie avea să-i comunice spre seară De Cicco, era încredințat că la volanul mașinii care stătuse în urma autocarului se aflase Nenè Sanfilippo. Se postaseră după o tufă de măracini, cu pistoalele pregătite. Părintele Crucilla îi condusesese în apropierea casei coloniale în care – zicea el – își avea bârlogul Japichinu. Înainte să sentoarcă la treburile lui, popa ținuse să precizeze că trebuiau să acționeze cu mare băgare de seamă, căci nu era deloc convins că Japichinu era dispus să se predea fără nicio opoziție. Mai mult decât atât, fugarul era dotat cu o mitralieră, pe care – o demonstrase în mai multe ocazii – se pricepea foarte bine s-o mânuiască.

Prin urmare, comisarul hotărâse să procedeze conform regulamentului, Fazio și Gallo fiind trimiși să acopere spatele casei.

— Probabil că acum sunt pe poziții, îi zise Mimì.

Montalbano nu-i răspunse: voia să le lase oamenilor săi timp suficient să-și găsească punctele de observație cele mai bune.

— Eu mă duc, îl anunță Mimì, nerăbdător. Acoperă-mă.

— În regulă, consimți comisarul.

Mimì începu să se târască lent, cu băgare de seamă, spre casă. Dacă n-ar fi fost luna de pe cer, înaintarea i-ar fi fost pur și simplu invizibilă. În mod cu totul surprinzător, ușa casei coloniale era larg deschisă. Chiar surprinzător, nu, dacă era să se gândească mai bine: fără doar și poate că Japichinu

voia să lase impresia că era o casă abandonată; în realitate, aștepta înăuntru, cu mitraliera în mâini.

Ajuns în dreptul intrării, Mimì se ridică pe jumătate, trecu precaut pragul, întinzându-și gâtul ca să cerceteze interiorul. Apoi, cu pas ușor, se afundă în beznă dinăuntru. Reapăru în prag peste niciun minut și-și agită brațele în direcția comisarului.

— Nu-i nimeni aici, îi strigă.

„Hei, ce l-a apucat pe Mimì, unde i-o fi capul? — își spuse iritat în gând Montalbano. Nu-și dă oare seama că, poate, stă în bătaia puștii?”

Exact în clipa aceea, priveliștea din fața sa îi îngheță sângele în vene: țeava unei mitraliere se ițise la fereștriuca de deasupra ușii, postându-se în poziție perpendiculară către locul în care se afla Augello.

— Mimì! Mimì! strigă Montalbano.

Însă se întrerupse, căci avusese sentimentul că începuse să cânte *La Bohème*.

Răsună o rafală de mitralieră, iar Mimì se prăbuși.

Focurile de armă care-l ucisese pe Augello îl treziră din somn pe comisar.

Era tot acolo, sub măslinul sarazin, întins pe foile de ziar, mustind de sudoare. Furnicile (câte să fi fost oare, un milion?) îi puseseră stăpânire pe trup.

¹⁶ Supranume al lui Vittorio Emanuele al II-lea, primul rege al Italiei (1861–1878) (n. tr.).

¹⁷ Gertrude Stein (1874–1946), scriitoare americană modernistă (n. tr.).

¹⁸ Carlo Azeglio Ciampi (n. 1920), președinte al Italiei între 1999 și 2006 (n. tr.).

Foarte puține — și, la prima vedere, deloc substanțiale — se dovediră mai târziu a fi diferențele între vis și realitate. Căscioara colonială pierdută în pustietatea câmpurilor pe care părintele Crucillà le-o indică drept vizuina tainică a lui Japichinu arăta întocmai ca bojdeuca din vis, cu deosebirea că ferestruica de deasupra intrării nu era deschisă, având însă obloanele date larg în lături. În schimb, ușa da, rămăsese deschisă.

Spre deosebire de ce se-ntâmplase în vis, acum, popa nu se îndepărtase, pretextând o grabă suspectă.

— De mine — zise — poate fi oricând nevoie.

Montalbano rosti în gând câteva descântece, îndreptățite, de altfel, după o asemenea observație. Pitit lângă Montalbano și Augello în spatele unei tufe uriașe de mătură, părintele Crucillà privi lung înspre căscioară și clătină îngrijorat din cap.

— Ce-i? îl iscodi Montalbano.

— Dacă ușa și oblonul au rămas deschise, nu-mi miroase deloc a bine. De fiecare dată când treceam pe aici, găseam totul închis și trebuia să bat la ușă. Rogu-vă, fiți cu mare băgare de seamă. N-aș pune mâna-n foc că Japichinu este dispus să se lase arestat. Are tot timpul cu el o mitralieră și, credeți-mă pe cuvânt, știe s-o mânuiască.

În clipa în care avu convingerea că Fazio și Gallo își luaseră în primire pozițiile din spatele casei, Montalbano își întoarse privirea spre Augello.

— Eu mă duc. Acoperă-mă.

— De unde și până unde schimbarea asta de procedură? reacționează Mimì. Totdeauna am făcut

invers.

Nu-i putea spune că-l visase mort.

— De data asta facem schimb, na!

Mimì nu replică, preferând să se dea bătut: îl cunoștea suficient de bine pe comisar ca să-și dea seama din tonul vocii lui când se putea sta la discuții cu el și când nu.

Nu se lăsase încă noaptea. În lumina cenușie a amurgului, siluetele erau ușor de distins.

— Cum de n-a aprins încă lumina? comentă Augello, arătând cu un gest al capului spre casă.

— Poate că ne așteaptă, răspunse Montalbano.

Și se ridică în picioare, ieșind în câmp deschis.

— Hei, ce faci? Ce faci? repetă Mimì cu voce joasă.

Speriat, încercă să-l prindă de haină și să-l tragă înapoi, la pământ. În clipa următoare însă, îi trecu prin minte un gând care pur și simplu îl paraliză.

— Ai pistol? îl întrebă.

— Nu.

— Ia-l pe al meu.

— Nu, zise din nou comisarul, înaintând doi pași. Se opri, își puse palmele căuș la gură și strigă:

— Japichinu! Montalbano mi-s. Și sunt dezarmat.

Niciun răspuns. Comisarul înaintă calm, cu pas domol, ca și cum ar fi ieșit la plimbare. La trei metri de ușă se opri din nou și spuse pe un ton ceva mai ridicat decât vocea sa normală.

— Japichinu! Acu', eu o să intru. În felul ăsta, putem sta de vorbă.

Nimeni nu-i răspunse, nimeni nu se mișcă. Cu brațele ridicate, Montalbano trecu pragul casei. Înăuntru, beznă de nepătruns. Comisarul făcu un pas în lateral, ferindu-se să zăbovească în cadrul luminat al ușii de la intrare. În clipa aceea, simți mirosul: același iz pe care-l detectase de atâtea și atâtea ori până atunci, și care de fiecare dată îi

provoca amețeală și greață. Știa încă dinainte de a aprinde lumina ce privește îl aștepta. Japichinu stătea întins în mijlocul încăperii, deasupra unei pete roșii care părea un covoraș, dar care, în realitate, era propriul lui sânge. Avea beregata tăiată. Probabil că fusese asasinat mișelește, într-un moment în care se întorsese cu spatele la ucigaș.

— Salvo! Salvo! Ce se-ntâmplă acolo?

Era vocea lui Mimì Augello. Ieși în prag.

— Fazio! Gallo! Mimì! Veniți!

Sosiră în fugă, cu popa pe urmele lor, gâfâind zgomotos. La vederea lui Japichinu, rămaseră cu toții stană de piatră. Părintele Crucillà se dezmetici cel dintâi, apropiindu-se și îngenunchind lângă cadavru, fără să ia seama la sângele care i se îmbiba din belșug pe sutană. Îl binecuvântă pe răposat și începu să murmure rugăciuni. Mimì se aplecă și el spre mort, atingându-i fruntea.

— Probabil că n-au trecut nici două ore de când l-au omorât.

— Și acu' ce-i facem? iscodi Fazio.

— Vă urcați toți trei într-una din mașini și vă ntoarceți acasă. Pe a doua mi-o lăsați mie. Căsați bine urechile: n-am pus niciodată piciorul în casa asta și nu l-am văzut niciunul dintre noi pe Japichino mort. De altfel, vă amintesc că am pătruns aici abuziv, pentru că locația nu ține de jurisdicția noastră. Dacă se află ceva, o să se iște zarvă mare.

— Totuși... încercă Augello să spună ceva.

— Niciun „totuși”, fir-ar! Ne vedem mai târziu la secție.

Ieșiră cu mutre de câini bătuți, supunându-se ordinului fără nicio tragere de inimă. Comisarul îi auzi discutând aprins între ei până când ajunseră undeva, departe, în câmp. Părintele era încă prins cu rugăciunile. Și probabil că n-avea să termine prea curând cu *Ave Maria*, *Tatăl nostru* și *Requiem*

Aeternus, judecând după numărul crimelor care-i apăsau sufletul lui Japichino, oriunde va fi călătorind el în clipele acelea. Montalbano urcă treptele de piatră spre camera de deasupra și aprinse lumina: două paturi de campanie, cu saltele neînfațate, o noptieră între ele, un dulap paradiș și două scaune de lemn. Într-un colț, un mic altar, încropit pe o măsuță acoperită cu o față de masă brodată de mână. Erau acolo trei statuete – Fecioara Maria, Inima Preasfântă a lui Iisus și San Calogero, fiecare cu câte o lumânare aprinsă dinainte. Da, Japichinu fusese un flăcău religios în felul său – așa susținea, de altfel, și bunicul său Balduccio –, într-atât de religios, încât avea și un Tată spiritual. Atât doar, că flăcăul, ca și popa Crucillà, confunda religia cu superstițiile. La fel ca majoritatea sicilienilor, de altfel. Comisarul își aminti că, odată, îi fusese dat să admire un *ex voto* rudimentar, datând de pe la începutul secolului, ce reprezenta un *viddrano*, un țăran, care fugea încercând să scape de doi carabinieri – din aceia de modă veche, cu pene la pălărie. Deasupra, înspre dreapta, dintre nori se ițea însăși Madonna, indicându-i fugarului calea cea mai sigură de scăpare. Dedesubt, dedicația, care explica totul: „Pentru a mă fi scăpat de mâna oamenilor legii.” De-a latul, pe unul dintre paturi se odihnea un Kalașnikov. Stinse lumina, coborî scările, trase spre el un scaun de nuiele și se așeză.

— Părinte Crucillà.

Popa, cufundat încă în rugăciunile lui, se cutremură ca și cum fusese cuprins brusc de friguri și-și miji ochii.

— Eh?

— Trageți-vă coala un scaun și luați loc. Avem de vorbit.

Părintele se supuse. Era congestionat la față și transpira abundant.

— Cum să-i dau eu asemenea veste lu’ don Balduccio?

- N-o să fie nevoie să-l informați.
- Adicătelea de ce?
- La ora asta, a aflat deja.
- Ș-apăi cine să-i fi spus?
- Ucigașul, bineînțeles.

Părintele Crucillà făcea eforturi evidente să înțeleagă. Privea fix la comisar și-și mișca buzele, fără însă a articula vreun cuvânt. Într-un târziu, pricepu tâlcul vorbelor celuilalt, ochii i se holbară brusc și sări ca ars de pe scaun, dându-se speriat înapoi. Alunecă pe pata de sânge, reușind cu greu să se echilibreze.

„Să vezi că-l pălește apoplexia și-mi moare-n brațe!”, își spuse Montalbano, alarmat.

— În numele Domnului, ce tot spunei acolo? exclamă, răsuflând greu, popa.

— Spun cum stau lucrurile, nimic altceva.

— Bine, da' pe Japichinu îl căutau poliția, carabinieri, ăi de la DIGOS¹⁹...

— Care, în general, nu prea taie beregatele ălor de trebuie să-i aresteze.

— Atunci, cine? Mafioții ăi noi, ori tot alde Cuffaro?

— Părinte, vād că nu vreți și pace să pricepeți că Balduccio Sinagra, cu mintea ascuțită, ne-a jucat pe degete atât pe mine, cât și pe sfinția ta.

— Apăi, ce dovezi aveți ca să insinuați...

— Așezați-vă la loc, vă rog. Să v-aduc puțină apă?

Părintele Crucillà dădu din cap în semn că da. Montalbano luă o ulcică cu apă proaspătă, ținută în casă la răcoare, și i-o întinse preotului, care și-o duse cu lăcomie la gură.

— Dovezi, nu, nu am și nici nu cred că vom avea vreodată.

— Și atunci?

— Mai întâi răspundeți-mi dumneavoastră la câteva întrebări. Din câte-mi dau seama, Japichinu nu stătea singur în ascunzătoarea asta. Avea un

bodyguard, un gardian care dormea noaptea cu el în odaie, nu-i așa?

— Ba da.

— Știți cumva cum îl cheamă?

— Lollò Spadaro.

— Era un prieten de-al lui Japichinu sau doar un om de încredere al lui don Balduccio?

— Omu' lu' don Balduccio. El a hotărât așa. Lui bietu' Japichinu îi era cam antipatic, da' zicea că se simte în siguranță cu el.

— Mda, atât de în siguranță, încât Lollò i-a luat maul fără niciun efort.

— Da' cum îi cu puțință să vă treacă prin minte una ca asta? Poate că întâi și-ntâi i-or luatără gātu' lu' Lollò, ca să aibă cale liberă spre Japichinu!

— În odaia de sus n-am dat peste cadavrul lui Lollò. Și nici aici nu-i.

— O fi pe undeva, pe afară, în juru' casei.

— Dacă vreți, îl putem căuta, dar vă asigur c-ar fi inutil. Uitați că oamenii mei au înconjurat casa și au verificat atent împrejurimile. N-au dat nicăieri peste leșul lui Lollò.

Părintele Crucillà începu să-și frângă mâinile în poală. Picături mari de sudoare îi șiroiau pe obraji.

— Apăi de ce să fi făcut don Balduccio tot teatru' ăsta?

— Avea nevoie de noi ca martori. După părerea dumneavoastră, cum ar fi trebuit să procedez eu în clipa în care descopeream crima?

— Apăi... Așa cum se procedează de obicei. Să-i anunțați pe ăi de la Criminalistică, pe judecător...

— Și uite-așa, don Balduccio putea liniștit să joace rolul bunicului deznădăjduit, să strige-n gura mare că noua mafie i-a omorât nepotul mult-iubit, atât de mult iubit încât ar fi preferat să-l protejeze trimițându-l la închisoare; ba chiar avea și martori c-așa stăteau lucrurile: eu, căruia Japichinu urma să mi se predea, și dumneavoastră, un preot... Așa cum v-am zis adineauri: ne-a jucat pe degete. Însă

doar până la un punct. Pentru că eu o să-mi iau tâlpășița de aici peste cinci minute și mă voi purta ca și cum n-aș fi călcat în viața mea prin pustietatea asta. Iar Balduccio se va vedea silit să scornească altceva. Apropo, dacă-l vedeți, dați-i un sfat: să-și înmormânteze nepotul *a taci maci*, pe ascuns, fără tărăboi.

— Totuși, 'mneavoastră... 'Mneavoastră cum ajunserăți la o asemenea concluzie?

— Japichinu era o sălbăticiune hăituită. Se ferea de oricine și de orice, ca dracu' de tămâie. Credeți oare că un om în situația lui ar fi stat vreo clipă cu spatele la o persoană pe care n-o cunoștea ca pe buzunarul lui?

— Nu.

— Kalașnikov-ul lui Japichinu este sus, pe pat. Credeți oare că s-ar fi vânturat fără nicio grijă de colo-colo în prezența cuiva despre care nu știa dacă era sau nu o persoană e încredere?

— Nu.

— Mai lămuriți-mi o treabă: vi s-a spus cum ar fi trebuit să se comporte Lollò cu prilejul arestării lui Japichinu?

— Da. Trebuia să se dea prins fără să opună rezistență.

— Cine-i dăduse ordinul?

— Don Balduccio în persoană.

— Așa v-a povestit don Balduccio. În realitate, lui Lollò i-a poruncit cu totul altceva.

Se vedea treaba că părintele Crucillà avea arșiță mare: își duse din nou ulcica la gură și bău cu înghițituri mari.

— De ce să fi dorit don Balduccio moartea nepotului său?

— Ca să fiu sincer, habar n-am. L-o fi ofensat într-un fel sau altul, ori poate că nu-i recunoștea autoritatea... După cum probabil știți, războaiele de succesiune nu au loc doar în cadrul dinastiilor monarhice sau al marii industrii.

Se ridică.

— Eu mă cam duc. Vă conduc la mașină?

— Nu, mulțumesc, răspunse popa. O să mai zăbovesc o vreme pe aici, să mă rog. Țineam la el.

— Faceți cum vreți.

În prag, comisarul se întoarse spre preot.

— Vă mulțumesc.

— Pentru ce? tresări celălalt, alarmat.

— În niciuna din presupunerile pe care le-ați făcut adineauri asupra eventualilor ucigași ai lui Japichinu n-ați menționat numele bodyguardului. Ați fi putut spune: n-ar fi exclus ca Lollò Spadaro să se fi vândut noii mafii. Însă știați bine că Lollò nu l-ar fi trădat nici cu prețul vieții pe Balduccio Sinagra, iar tăcerea dumneavoastră n-a făcut decât să-mi confirme teoria. A, încă ceva: când plecați, amintiți-vă să stingeți lumina și să închideți bine ușa. N-aș vrea ca sălbăticiunile să... înțelegeți?

Ieși, pierzându-se în întunericul dens al nopții. Ajunse la mașină epuizat, călcând în gropi și lovindu-se de pietrele de pe drum. Își aminti de *via crucis* a bătrânilor Griffò, cu gâdele în urma lor, îmbrâncindu-i și lovindu-i cu picioarele, blestemând printre dinți și zorindu-i s-ajungă mai repede la locul unde-i aștepta ea, moartea.

— Amin, îi scăpă comisarului, care-și simțea inima strânsă de tristețe.

Pe drumul de întoarcere, pe măsură ce se apropia de Vigàta, era din ce în ce mai convins că don Balduccio avea să se conformeze sfatului pe care i-l transmisese prin intermediul preotului. Leșul lui Japichinu avea să sfârșească într-o prăpastie din pustietate... De fapt, nu, bunicul știa bine ce nepot religios avusese! Avea să-l îngroape, anonim, în pământ consacrat. În mormântul altcuiva, firește.

Trecând pragul comisariatului, îl surprinse tăcerea neobișnuită care domnea în secție. Oare să-

și fi permis să plece cu toții, deși le spusese să-l aștepte? Ei bine, nu, erau tustrei acolo – Mimì, Fazio și Gallo – fiecare la locul său, cu mutre întunecate, de oameni învinși. Îi chemă în biroul său.

— Vreau să vă lămuresc o treabă. Probabil că Fazio v-a povestit despre discuția pe care am avut-o cu Balduccio Sinagra. Ei bine, aveți încredere în mine sau nu? Eu zic că trebuie să aveți, căci de turnat *farfantie*, minciuni sfruntate, nu v-am turnat niciodată. Rugămintea lui Balduccio – aceea de a-l aresta pe Japichinu, căci în închisoare viața acestuia ar fi mai în siguranță decât în libertate – mi s-a părut neconvingătoare de la bun început.

— Și atunci, de ce i-ai mai dat curs? îl iscodi pe un ton polemic Augello.

— Ca să văd până unde avea de gând să întindă coarda. Și, totodată, ca să-i neutralizez planul – în caz că reușeam, evident, să-l înțeleg. Acum pot spune că i l-am înțeles și că am ripostat cu cea mai potrivită mișcare.

— Care anume? se interesă de data aceasta Fazio.

— Nu vom face niciun anunț oficial referitor la Japichinu. Asta-și dorea Balduccio: să descoperim noi cadavrul, furnizându-i astfel un alibi. Căci eu ar fi urmat să declar în fața judecătorului că Balduccio se oferise să ni-l dea pe mână viu și sănătos pe nepotul său.

— Ei bine – interveni din nou Mimì –, află că, după ce Fazio ne-a explicat cum au stat lucrurile, am ajuns la aceeași concluzie: că Balduccio însuși a ordonat asasinarea propriului său nepot. Întrebarea este însă: de ce?

— Din ce știm până în clipa asta, nu ne putem da seama. Însă mai devreme sau mai târziu tot va ieși ceva-ceva la iveală. În orice caz, pentru noi povestea asta se termină aici.

Ușa se dădu brusc în lături, izbindu-se de perete cu o asemenea violență, încât toate geamurile clădirii prinseră să vibreze. În prag stătea, bineînțele, Catarella.

— Iha, dom'le, bine că sunteți aici, dom'le! Acu'-acușica-mi dădu tilifon Cicco De Cicco! Divilopă poza și-i veni bine! Scrisei numărul' ici, pe hârtia asta. De patru ori mă puse Cicco De Cicco să-l repet!

Puse jumătatea de coală de caiet de matematică pe birou, în fața comisarului.

— Vă cer iertăciune pen' că izbii ușa de perete adineauri.

Și ieși, trântind ușa după el cu o asemenea violență, încât crăpăturile din tencuiala de pe pereți se lărgiră vizibil.

Montalbano citi cele scrise de Catarella, apoi privi spre Fazio.

— Știi pe de rost numărul de înmatriculare al mașinii lui Nenè Sanfilippo?

— Care din ele? Fiat-ul Punto sau Duetto?

Augello stătea cu urechile ciulite.

— Fiat-ul.

— Da, pe ăla-l știu pe de rost: BA 927 GG.

Fără să rostească niciun cuvânt, comisarul îi întinse peticul de hârtie lui Mimì.

— Corespunde, constată cu voce tare Augello. Bine, și ce poate să-nsemne asta? Explică-te, te rog.

Montalbano se explică: le povesti cum aflate despre libretul de economii și de sumele fixe depuse lunar, cum, mergând pe firul sugestiilor date chiar de Mimì, analizase fotografiile făcute cu ocazia excursiei la Tindari, descoperind că autocarul era urmărit îndeaproape de un Fiat Punto, cum dusesese fotografiile la Monteluza, la Criminalistică, unde fuseseră mărite. Pe toată

durata expunerii comisarului, Augello își păstrase pe chip aceeași expresie suspicioasă.

— Ai știut de la bun început, îi zise la sfârșit.

— Ce anume?

— Că mașina care a urmărit autocarul îi aparținea lui Sanfilippo. Știai dinainte ca el, Catarella, să-ți aducă hârtia cu numărul de înmatriculare al mașinii.

— Da, admise comisarul.

— Și cine te-a informat, mă rog frumos?

„Un copac, un măslin sarazin”, ar fi fost răspunsul corect, însă Montalbano nu avu curaj să rostească acele vorbe cu voce tare.

— Am avut o intuiție, se mulțumi el să zică.

Augello preferă să nu-l ia în seamă.

— Asta înseamnă – remarcă el – că între asasinarea soților Griffio și cea a lui Sanfilippo este o legătură strânsă.

— Nu putem încă spune asta cu certitudine, îl contrazise comisarul. Deocamdată, un singur lucru știm sigur: că mașina lui Sanfilippo urmărea autocarul în care se aflau soții Griffio.

— Beba zicea că el, ăl bătrân adicătelea, se răsucea deseori să privească îndărăt. Acum îmi pare evident că, de fapt, voia să se asigure că mașina lui Sanfilippo continua să se țină după ei.

— De acord. Ceea ce ne dă de înțeles că între Sanfilippo și bătrânii Griffio exista o legătură. Atât și nimic altceva: trebuie să ne oprim aici cu deducțiile. De presupus însă, mai putem presupune totuși că Sanfilippo i-a luat pe soții Griffio în mașină pe drumul de întoarcere, la ultimul popas făcut de autocar înainte de sosirea la Vigàta.

— Într-adevăr, să nu uităm că Beba ne-a spus că oprirea a fost cerută chiar de Alfonso Griffio. Ceea ce înseamnă că se înțelese în prealabil cu Sanfilippo.

— Încă o dată, de acord cu tine. Numai că de aici nu putem trage concluzia că Sanfilippo i-a ucis

cu mâna lui pe bătrâni, la fel cum nu putem presupune nici că a fost, la rândul său, omorât ca urmare a faptului că-i asasinase pe cei doi. Ipoteza crimei pasionale rămâne încă în picioare.

— Când te întâlnești cu Ingrid?

— Mâine seară. Însă în cursul zilei de mâine, ai sarcină să culegi toate informațiile despre doctorul Eugenio Ignazio Ingrò, magul transplanturilor. Nu mă interesează însă ce s-a scris despre el în ziare, ci altfel de informații, cele spuse în șoaptă, pe la colțuri.

— Știu un tip din Montelusa, un amic, care-l cunoaște bine pe Ingrò. O să inventez o scuză ca să-i fac o vizită.

— Mimì, te previn: mergi pe burtă, fii cât mai discret cu putință. Nu trebuie să bănuiască nimeni că poliția se interesează de domnul doctor și de onorabila sa consoartă, Vania Titulescu.

Ofensat, Mimì își țuguie buzele. („Când face așa, seamănă cu un cur de găină!”)

— Apăi drept cine mă iei? Un tontălău, cumva?

De cum deschise frigiderul, o văzu!

La caponatina!²⁰ Înmiresmată, multicoloră și din abundență – un platou adânc plin-ochi, din care s-ar fi putut îndestula cel puțin patru persoane. Trecuseră câteva luni bune de când Adelina, menajera, nu-i mai gătise asemenea bunătăți. Într-o sacoșă de plastic descoperi și pâinea – proaspătă încă, cumpărată de dimineață. Naturale, spontane, notele marșului triumfal din *Aida* i se conturară pe buze. Fredonând, deschise ușa dinspre verandă și aprinse lumina de exterior. Într-adevăr, noaptea era destul de răcoroasă, dar de mâncat afară, se putea mânca. Aduse fața de masă și tacâmurile, apoi platoul cu *caponatina*, pâinea și sticla cu vin. Abia se așezase la masă, când telefonul sună. Acoperi platoul cu câteva șervețele și se duse să răspundă.

— Alo? Domnul Montalbano? Sunt avocatul Guttadauro.

Ei bine, da, se aștepta să-l sune, ar fi fost în stare să-și pună viața-n joc c-aveau să-l sune.

— Vă ascult, domnule avocat.

— Înainte de toate, vă rog să acceptați scuzele mele pentru faptul că, iată, am fost obligat să vă telefoniez la o oră atât de târzie.

— Obligat? De cine, mă rog frumos?

— De împrejurări, domnule comisar.

Uns cu toate alifiile, dom' avocat al nostru, zău așa!

— Și care ar fi aceste împrejurări?

— Clientul și prietenul meu este foarte îngrijorat.

Oare de ce se ferea să pomenească la telefon numele lui Balduccio Sinagra? Pentru că între timp apăruse la mijloc mortu' care probabil că nici nu se răcise bine?

— A, da? Cum așa?

— Păi... nu mai are de ieri nicio veste de la nepotul dumnealui.

De ieri? Balduccio Sinagra își lua, oare, măsuri de precauție?

— Care nepot? |l din exil?

— Din exil? repetă Guttadauro cu o voce în care se simțea o mirare sinceră.

— A, nu vă formalizați, domnule avocat. În ziua de astăzi, exilat sau urmărit general e totuna. Sau, cel puțin, așa ne dau unii de înțeleș.

— Da, despre el e vorba, zise avocatul, încă nedumerit.

— Totuși, explicați-mi și mie de unde și până unde avea clientul dumneavoastră vești de la nepotul său, de vreme ce acesta este dat în urmărire generală?

Na! Adicăte! ce credea el, că se-ntâlniseră hoțu' cu prostu'?

— Păi... Știți și dumneavoastră cum e... mai o cunoștință comună, mai o vorbă aruncată în trecere...

— Înțeleg. Și eu ce amestec am în treaba asta?

— Niciunul, se grăbi să precizeze Guttadauro. Apoi repetă, silabisind cuvintele, ca să fie sigur că mesajul era corect recepționat: Dumneavoastră nu aveți absolut niciun amestec.

Mesaj recepționat. Așadar, Balduccio Sinagra îl înștiința că se conformase sfatului transmis prin intermediul părintelui Crucillà: drept urmare, despre uciderea lui Japichinu n-avea să sufle nimeni nicio vorbă. Ba chiar, dac-ar fi fost după ei, Japichinu nici nu se născuse vreodată (din păcate însă, mărturie pentru trecerea lui prin viață stăteau atâția și-atâția nefericiți cărora Japichinu le făcuse felul).

— Lămuriți-mi o treabă, domnule avocat: de ce ați simțit nevoia să-mi comunicați această îngrijorare a clientului și prietenului dumneavoastră?

— Ah, voiam doar să vă spun că, în ciuda acestei îngrijorări sfâșietoare, clientul și prietenul meu s-a gândit la dumneavoastră.

— La mine? se alarmă dintr-odată Montalbano.

— Da. Mi-a încredințat sarcina de a vă înmâna un plic. El crede că v-ar putea interesa ceea ce se află în interiorul lui.

— Uitați care-i treaba, domnule avocat. Tocmai mă pregăteam să mă duc la culcare, pentru că am avut astăzi o zi grea

— Vă înțeleg perfect.

„La ironii te pricepi, cum nu, bou cu țâțe ce ești!”

— Plicul mi-l aduceți mâine dimineată la comisariat. Noapte bună.

Și închise. Se întoarse pe verandă, apoi se răzgândi, părând să-și fi amintit ceva. Intră din nou în casă, ridică receptorul și formă un număr.

— Livia, *amore*, ce faci?

De la celălalt capăt al firului, nimic altceva decât tăcere.

— Livia?

— Oh, Doamne, Salvo, ce ți s-a-ntâmplat? De ce suni?

— Adicăte! Ce, n-am voie să te sun?

— Ba da, însă tu nu suni decât atunci când dai de necaz.

— Ei hai, zău așa!

— Nu, nu, chiar așa-i, crede-mă pe cuvânt. Dacă însă treburile îți merg ca unse, cea care sună sunt întotdeauna eu.

— În regulă, ai dreptate, îți cer scuze.

— Ce voiai să-mi spui?

— Că am reflectat îndelung la relația noastră.

Livia – iar Montalbano o auzi limpede – își ținu respirația. Nu scoase niciun cuvânt. Montalbano continuă:

— Mi-am dat seama că ne certăm mult prea des și aproape întotdeauna de la nimica-toată. Asemenea unora căsătoriți de ani și ani, uzați de o conviețuire îndelungată. Culmea însă este faptul că noi doi nu conviețuim, nu trăim împreună.

— Continuă, îl îndemnă Livia cu voce stinsă.

— Atunci, ce mi-am zis eu? Oare de ce să n-o luăm noi doi de la capăt?

— Nu, nu-nțeleg. Asta ce vrea să însemne?

— Livia, ce-ai zice dacă noi doi ne-am logodi?

— Păi ce, nu suntem logodiți?

— Nu, suntem măritați unu' cu altu'.

— Bine, de acord. Și cum o luăm de la capăt?

— Uite-așa: Livia, te iubesc. Dar tu?

— Și eu. Noapte bună, *amore*.

— Noapte bună.

Și închise. Așa mai vii de acasă – își zise. Acu' putea să dea gata *caponatina* în sfânta pace, fără teama c-ar fi putut fi întrerupt de alte telefoane.

¹⁹ DIGOS – acronim pentru Divizia Investigații Generale și Operațiuni Speciale – este un departament

operativ de combatere a terorismului, în cadrul Ministerului de Interne al Italiei (n. tr.).

²⁰ Preparat specific sicilian pe bază de vinete, roșii și ardei gras (n. tr.).

Când se trezi – după o noapte de somn ca de plumb (până-ntr-acolo de greu încât, deschizând ochii, avu sentimentul că se afla în aceeași poziție ca la culcare) – ceasul arăta ora șapte. Dimineața nu se anunța din cale-afară de înviorată, din cauza unor norișori împrăștiați din loc în loc pe cer, ca niște oițe risipite care așteptau parcă să fie adunate ciopor; cu toate acestea, se vedea limpede că nu exista pericolul unor crize majore de posăceală. Își trase brăcinarii pe el, ieși pe verandă și, desculț, se duse să se plimbe pe țarm. Aerul rece al dimineții îi limpezea pielea, plămânii, gândurile. Se întoarse în casă, se bărbieri, apoi se vârî sub duș.

Dintotdeauna, pe parcursul fiecărui caz ce-i fusese dat să-l instrumenteze, existase o zi – sau, mai bine zis, un moment bine determinat dintr-o anumită zi – în care îl cuprindea pe neașteptate o inexplicabilă vigoare fizică, însoțită de o fericită ușurință de a-și pune în ordine gândurile și de o înlănțuire armonioasă a impulsurilor musculare: în acel moment bine determinat avea certitudinea că era pe drumul cel bun, că ar fi fost capabil să urmeze firul investigației cu ochii închiși, fără să se poticnească și fără teama că s-ar putea lovi de cineva sau ceva care să-i ațină calea. Oarecum la fel cum se întâmplă, uneori, pe târâmul viselor. Sentimentul dura foarte puțin, cât o bătaie din gene, poate, însă era de ajuns: la experiența pe care o căpătase, îl recunoștea imediat, era asemenea unui semnal, unui indicator stradal către destinația finală; din acel moment înainte, fiecare piesă a puzzle-ului (căci la urma urmelor, asta-i o anchetă, un puzzle, nu-i așa?) se potrivea la locul ei de la sine, fără nici cel mai mic efort, doar prin simpla

lui voință. Așa i se întâmpla și acum acolo, sub duș, chiar dacă multe elemente – de fapt, majoritatea elementelor anchetei – erau încă învăluite în mister.

Se făcuse deja ora opt și jumătate când încetini în fața comisariatului, căutând un loc de parcare. Se răzgândi pe neașteptate și se îndreptă spre via Cavour. În holul de la intrare, portăreasa îl privi în ciudată și nici măcar nu-i răspunse la salut: tocmai terminase de spălat pardoseala, iar urmele de pantof lăsate de comisar îi transformaseră toată munca într-un efort zadarnic. Davide Griffio i se prezentă comisarului întremat, cu o paloare mai puțin pronunțată în obraji. Nu se miră din caleafară că dădea iarăși ochii cu Montalbano și-i oferii pe loc o ceașcă de cafea luată chiar atunci de pe foc.

— Ați găsit ceva?

— Nimic, răspunse Griffio. Și am căutat peste tot. Nici urmă de libret și nici de vreun înscris care să explice cele două milioane pe lună primite de tata.

— Domnule Griffio, vreau să mă ajutați la recapitularea faptelor.

— Vă stau la dispoziție.

— Îmi pare că mi-ați spus la un moment dat că tatăl dumneavoastră nu avea alte rude apropiate.

— Așa este. A avut un frate, am uitat cum îl chema, care însă a murit în timpul bombardamentelor americane din '43.

— În schimb, mama dumneavoastră avea rude.

— Exact. Un frate și o soră. Fratele, unchiul Mario, locuiește la Comiso și are un fiu care-și face veacul la Sidney, în Australia. Am discutat despre el, vă mai amintiți? M-ați întrebat dacă...

— Da, îmi amintesc, i-o tăie comisarul.

— Sora mamei, mătușa Giuliana, se dusesese să locuiască la Trapani, unde-și găsisese o slujbă de

învățătoare. A ajuns fată bătrână, n-a vrut în ruptul capului să se mărite. Însă nici mama, nici unchiul Mario n-au mai ținut legătura cu ea. Totuși, într-un târziu, ea și mama s-au mai apropiat oarecum, până-ntr-acolo încât ai mei s-au dus s-o viziteze cu două zile înainte ca ea să moară. Tata și mama au rămas atunci la Trapani aproape o săptămână.

— Știți cumva de ce mama dumneavoastră și fratele ei au încetat raporturile cu această mătușă Giuliana?

— Înainte să moară, bunicul și bunica au lăsat moștenire puțină lor agoniseală acestei fiice a lor, dezmoștenindu-i practic, pe ceilalți doi copii.

— Mama dumneavoastră v-a spus cumva care a fost motivul pentru care...?

— Mi-a pomenit ceva, odată. Pare-se că bunicii mei s-au simțit abandonați de mama și de unchiul Mario. Numai că, vedeți dumneavoastră, mama s-a măritat de foarte tânără, iar Mario plecase să muncească departe de casă când încă nu împlinise șaisprezece ani. Cu părinții a rămas mătușa Giuliana. Imediat după moartea lor – de fapt, mai întâi a murit bunica –, mătușa a vândut tot aici și s-a mutat la Trapani.

— Când a murit?

— Exact-exact nu vă pot spune. Cam de vreo doi ani.

— Știți cumva adresa ei din Trapani?

— Nu. Iar aici, în casă, n-am găsit nimic referitor la ea. Atât știu, că locuința din Trapani era proprietate personală, și-o cumpăraseră cu banii jos.

— O ultimă întrebare: care era numele de fată al mamei dumneavoastră?

— Di Stefano. Margherita Di Stefano.

Asta-i plăcea la Davide Griffo: era succint în răspunsuri și nu punea întrebări.

Două milioane pe lună. Cu aproximație, cam cât câștiga un funcționar ajuns la final de carieră.

Însă Alfonso Griffo nu era funcționar, ci se pensionase în urmă cu mulți ani și-și ducea traiul de azi pe mâine din pensie – din a lui plus a soției. Sau, mai bine zis, își dusesese traiul de azi pe mâine, pentru că de vreo doi ani primea lunar un ajutor considerabil. Două milioane pe lună. Într-adevăr, văzută dintr-un alt punct de vedere, suma putea părea derizorie. De exemplu, dacă la mijloc ar fi fost vorba de un șantaj sistematic, în formă continuată. Clătină neîncrezător din cap: oricât de de atașat de bani ar fi fost Alfonso Griffo, n-ar fi fost capabil – fie din lașitate, fie din lipsă de imaginație – să pună la cale un șantaj. Admițând, desigur, că ar fi fost un om fără scrupule, lipsit de moralitate. Două milioane pe lună. Să fi girat oare cu numele său afacerea cuiva, așa cum presupusese inițial? Greu de crezut: în general, giranților li se plătește întreaga sumă de la bun început sau, în cel mai rău caz, primesc o cotă parte din profituri – însă în niciun caz în rate lunare fixe. Două milioane pe lună. Într-un anumit sens, lucrurile deveneau dificile tocmai din cauza faptului că la mijloc era vorba despre o sumă relativ mică. Și totuși, caracterul regulat al depunerilor demonstra ceva. Iar comisarul începea să-și contureze o idee. Era o coincidență care îl intriga.

Opri la primărie și căută biroul de Evidența Populației. Pe șeful serviciului – domnul Crisafulli – îl cunoștea bine.

— Am nevoie de o informație.

— Vă ascult, domnule comisar.

— Dacă o persoană născută la Vigàta moare în altă localitate, decesul ei este comunicat și aici?

— Există o dispoziție legală în acest sens, răspunse evaziv, domnul Crisafulli.

— Și-i respectată?

— În general, da. Numai că, vedeți dumneavoastră, este nevoie de timp. Iar dacă

decesul a survenit în străinătate, nici vorbă să fim înștiințați. Cu excepția cazului în care cineva din familie se ocupă de...

— Nu, persoana care mă interesează a murit la Trapani.

— Când?

— Cu mai bine de doi ani în urmă.

— Cum se numea?

— Giuliana Di Stefano.

Domnul Crisafulli se așeză la computerul surghiunit într-un colț al camerei.

— Rezultă decedată la Trapani, pe 6 mai 1997, zise el, ridicându-și privirea spre Montalbano.

— E menționată și adresa la care locuia?

— Nu. Însă dacă doriți, în cinci minute aș putea să vă spun.

În clipa aceea, domnul Crisafulli făcu un gest care-l lăsă pe Montalbano cu gura căscată. Se duse la masa lui de lucru, deschise un sertar, scoase de acolo un flacon metalic, deșurubă capacul, trase o dușcă din lichidul din flacon, înșurubă capacul la loc și puse recipientul într-un loc la îndemână. Apoi se întoarse din nou în fața computerului, făcându-și de lucru. Observând scrumiera plină-vârf cu chiștoace a căror duhoare se impregnase în pereți, comisarul își aprinse și el o țigară. În clipa în care o stinse, celălalt îl anunță cu voce stinsă.

— O găsii. Locuia pe via Libertà 12.

Da' ce se-ntâmpla, totuși, cu el, se simțea rău? Montalbano se pregătea să-l întrebe, însă domnul Crisafulli nu-i lăsă timp. Alergă spre birou, înșfăcă flaconul și mai trase o dușcă.

— E coniac, explică el. Știți, în două luni ies la pensie.

Comisarul îl scrută întrebător: nu înțelegea legătura.

— Eu mi-s funcționar de modă veche – continuă celălalt – și, de fiecare dată când execut într-un

timp atât de scurt o procedură care pe vremuri dura câteva luni bune, mă ia cu amețală.

Îi luă două ore și jumătate ca să ajungă la Trapani, pe via Libertà. La numărul 12 se ridica o clădire cu trei etaje, înconjurată de un parc mic și îngrijit. Davide Griffio îi spusese că mătușa Giuliana își cumpărase apartamentul în care locuise. Era totuși posibil ca, după moartea ei, acesta să fi fost vândut unor persoane care n-aveau nicio legătură cu ea, profitul fiind, eventual, destinat unor misterioase acțiuni de binefacere. Lângă poarta de la intrarea în părculeț exista un interfon: trei nume, atâta tot. Probabil că apartamentele erau foarte mari – își zise comisarul. Apăsă butonul cel mai de sus, în dreptul căruia scria: „Cavallaro”. Îi răspunse o voce de femeie.

— Da?

— Vă cer scuze pentru deranj, doamnă. Aș avea nevoie de o informație referitoare la domnișoara Giuliana Di Stefano.

— Sunați la interior 2, butonul din mijloc.

În dreptul celui de-al doilea buton stătea scris: „Baeri.”

— Iha, da' zoriți mai suntem azi! Cine-i acolo? se auzi o altă voce de femeie – în vârstă, de data asta – când Montalbano începuse să-și piardă speranța, după ce sunase de trei ori fără să primească niciun răspuns.

— Montalbano mă numesc.

— Și ce vreți de la mine?

— Aș vrea să vă pun câteva întrebări în legătură cu domnișoara Giuliana Di Stefano.

— Întrebați.

— Așa, la interfon?

— Apăi ce, îi treabă de durată?

— Eu zic c-ar fi mai bine să...

— Bine, bine, vă deschid, se auzi vocea bătrânei. Numa' să faceți întocmai cum vă zic eu.

După ce se deschide poarta, intrați și opriți-vă în mijlocul aleii. Dacă nu faceți cum zic eu, nu vă dau drumu' la ușa blocului.

— De acord, răspunse resemnat comisarul.

Odată ajuns în mijlocul aleii, nu știa ce avea de făcut mai departe. Apoi însă, zări obloanele unuia dintre balcoane dându-se în lături: ieși o doamnă îmbrăcată în negru din cap până-n picioare, cu un binoclu în mână. Îl duse la ochi și-l cercetă cu atenție, în vreme ce pe Montalbano îl cuprinse o inexplicabilă stânjeneală, roșind: se simțea de parc-ar fi fost gol-pușcă. Bătrâna se retrase, închise obloanele la loc, iar câteva secunde mai târziu se auzi declicul metalic al ușii de la intrare. Îi deschisese. Bineînțeles, nici vorbă de ascensor. La etajul doi, ușa pe care stătea scris „Baeri” era închisă. Oare ce examen îl mai aștepta acum?

— Cum ați zis că vă cheamă? îl iscodi vocea de după ușă.

— Montalbano.

— Și ce meserie faceți?

Dacă-i zicea că-i comisar de poliție, risca s-o piardă de mușteriu: te pomenești c-o lovea dambla!

— Sunt funcționar ministerial.

— Legitimație aveți?

— Da.

— Strecurați-o pe sub ușă.

Înarmându-se cu și mai multă răbdare, Montalbano se execută.

— Vă deschid acu', îl anunță bătrâna.

Abia atunci observă comisarul – cu groază – că ușa avea nu mai puțin de patru încuietori. În plus, era convins că avea și un lanț de siguranță montat pe interior. După aproape zece minute de zgomote în diferite registre, ușa se deschise, iar Montalbano putu să-și facă intrarea în casa Baeri. Gazda îl conduse într-un salon mare, cu mobilă masivă, întunecată.

— Pe mine mă cheamă Assunta Baeri, încep bătrâna. Pe legitimație scrie că lucrați în poliție.

— Exact.

— Halal să vă fie! exclamă, ironică, doamna (sau, poate, domnișoara?) Baeri.

Montalbano rămase fără glas.

— Apăi da, continuă bătrâna. Tâlharii și criminalii fac ce vor ei prin târg, în vreme ce poliția, cu pretextul că apără ordinea publică, se îngheșuie pe stadioane, să se uite la meci! Sau, și mai rău, îi face escortă senatorului Ardoli, când ăla numa' de escortă n-are nevoie: dacă apuci să-l privești în față, mori de inimă de urât ce-i, zău așa!

— Doamnă, eu...

— Domnișoară.

— Domnișoară Baeri, am bătut drumul până aici ca să vă deranjez cu două-trei întrebări referitoare la domnișoara Giuliana Di Stefano. Apartamentul acesta era al ei?

— Da, domnule.

— L-ați cumpărat de la ea?

Ah, fir-ar, cum de-i trecuse prin cap să spună una ca asta?! Se corectă.

— ...de la defunctă?

— Eu n-am cumpărat ni'ca. Defuncta, cum îi ziserăți 'mneavoastră, mi l-a lăsat prin testament! Apăi, de treizeci și doi de ani locuiam cu ea! Îi plăteam și chirie, așa să știți! Puțin, da-i plăteam.

— A mai lăsat și altceva moștenire?

— Aha, carevasăzică 'mneavoastră de la Fisc sunteți, nu de la poliție! Da, domnule, mi-a mai lăsat un apartament, însă acela-i tare mititel. Îl țin închiriat.

— Și celorlalți? Celorlalți le-a lăsat ceva?

— Care ceilalți?

— Păi, nu știu, vreo rudă...

— Surorii 'mneaei, cu care s-a împăcat după ani și ani de când nu-și mai vorbeau, îi lăasă o căscioară.

— Știți cumva unde era construită căscioara asta?

— Apăi bine'nțeleș că știu! Că testamentu'-l făcu în fața mea. Am și copie după el, așa să știți. În sfârșit, lu' soru-sa-i lăsă un bordei și o funie. Puțin lucru, mai mult așa, ca amintire.

Montalbano încremeni: oare până acolo se ajunsese, să se lase prin testament funii? Următoarele cuvintele ale domnișoarei Baeri lămuriră echivocul.

— Ba, îmi pare că-i lăsă chiar mai puțin de atât. 'Mneavoastră știți cumva câți metri pătrați are o funie de teren?

— Ca să fiu sincer, nu, recunosc comisarul, dezmeticindu-se.

— Când s-a mutat de la Vigàta aici, Giuliana nu reușise să vândă nici coliba, nici terenul, care pare-se că-s undeva, în câmp. Așa că, atunci când veni vremea să-și scrie testamentul, i le lăsă soru-sii. Nimica-toată, ca valoare.

— Știți cumva unde este situată cu exactitate această colibă?

— Nu.

— Și totuși, în testament ar trebui să fie specificat. Parcă spuneți că aveți o copie, nu-i așa?

— Iha, măiculiță sfântă! Acu' ce vreți de la mine, să mă pun pe căutatele?

— Dac-ar fi cu puțință...

Bătrâna se ridică mormăind nemulțumită, ieși din cameră, întorcându-se peste niciun minut. Desigur, știa foarte bine unde ținea copia testamentului. I-o întinse comisarului cu un gest repezit. Montalbano citi textul dela cap la coadă și, în cele din urmă, descoperi ceea ce-l interesa.

Coliba purta denumirea juridică de „construcție rustică formată dintr-o singură încăpere”; cât despre suprafață, nu părea să fi fost mai mare decât un zar – patru metri pe latură și atât. De jur

împrejur, aproape o mie de metri pătrați de teren. Nimica toată, exact cum spusese domnișoara Baeri. Construcția fusese ridicată într-o zonă extravilană, cunoscută sub numele de „la ciori”.

— Vă mulțumesc și vă cer încă o dată scuze de deranj, își făcu datoria până la capăt comisarul ridicându-se.

— Da’ de ce vă interesați de căscioara aceea, mă rog frumos? îl iscodi bătrâna, ridicându-se și ea.

Montalbano ezită: trebuia să găsească repede o scuză bună. Din fericire, domnișoara Baeri nu așteptă răspunsul.

— Vă-ntreb pentru că sunteți a doua persoană care întreabă de căscioara aceea, continuă ea.

Imitat de bătrână, comisarul se lăsă să cadă înapoi pe scaun.

— Când s-a întâmplat asta?

— A doua zi după ce-o înmormântarăm pe biata Giuliana, când soru-sa și bărbatu’ ei mai erau încă aici, în casă. Dormeau colea, în camera din spate.

— Povestiți-mi întâmplarea.

— Apăi, uitasem cu totul de ea, mi-am amintit numa’ acu’, că vorbirăm, Așadar, a doua zi după înmormântare, aproape de prânz, sună telefonul, iar eu mă dusei să răspund. Era un bărbat, îmi zise că era interesat de căscioară și de teren. Eu îl iscodii dacă știa că biata Giuliana murise, iar el îmi răspunse că nu. Mă-ntrebă dacă putea vorbi cu altcineva despre proprietate. Atunci, eu i-l dădui pe bărbatu’ Margheritei, dat fiind că locul îl moștenise nevastă-sa.

— Ați auzit cumva ce anume au discutat?

— Nu, îl chemai la telefon și ieșii din cameră.

— Interlocutorul v-a spus cum îl cheamă?

— O fi spus, da’ cine mai ține minte?!

— Dar mai târziu, în prezența dumneavoastră, domnul Alfonso i-a pomenit ceva soției despre convorbirea cu pricina?

— Când a intrat în bucătărie, iar Margherita l-a întrebat cine fusese la telefon, el a răspuns că vorbise cu cineva din Vigàta care locuia în același bloc cu ei. Altceva n-a mai zis.

În plin! Nimerise în plin! Montalbano sări în picioare.

— Trebuie să plec. Vă mulțumesc și scuze încă o dată, zise, îndreptându-se grăbit spre ușă.

— Am o nelămurire, îi zise domnișoara Baeri, venind în urma lui. De ce nu-l descoaseți pe Alfonso de treburile astea?

— Care Alfonso? se miră Montalbano, ajuns deja în pragul ușii.

— Cum care Alfonso? Bărbatu' Margheritei.

Iisuse! Bătrâna nu știa nimic despre crime! În mod sigur, nu avea televizor și nici nu citea ziarele.

— O să-l descos, o asigură comisarul, coborând deja scările.

Frână în dreptul primei cabine telefonice întâlnite în cale. Coborî, dădu să formeze un număr, când observă o luminiță roșie clipind intermitent. Telefonul nu funcționa. Își continuă căutarea, însă și al doilea telefon pe care-l găsi era defect.

Înjură printre dinți, înțelegând că bafta care-l însoțise până atunci începea acum să fie întreruptă de obstacole mici – premergătoare, desigur, altora mult mai mari. De la cea de a treia cabină telefonică reuși, în sfârșit, să sune la comisariat.

— Ah, dom'le, bine că sunați, dom'le! Da' pe unde vă duserăți să vă mătrășiți? Că de dimineață, de la prima oră-ntâi vă...

— Catarè, îmi povestești mai târziu. Știi cumva să-mi spui unde vine locu' „la ciori”?

Urmară câteva momente lungi de liniște, apoi un râs care se voia ironic.

— Apăi, dom'le, cum poci ca să știu eu una ca aiasta? Nu vedeți oare cum am ajunsă ră ici, la Vigàta? Plini de conogolezi suntem, zău așa!

— Dă-mi-l imediat pe Fazio.

Conogolezi? Adicătelea loviți de o leziune traumatică la *cònego*? Da' ce era ăla, *cònego*?

— La ordin, dom'le.

— Fazio, ai auzit cumva de un loc care se numește „la ciori”?

— Așteptați un moment, dom'le.

Fazio își pusese în funcțiune celebrul său *ciriveddro*-computer. Se vedea treaba că, printre multe altele, stoca în memorie și harta detaliată a teritoriilor provinciei Vigàta.

— Dom'le să știți că-i pe undeva, pe lângă Monteserrato.

— Explică-mi cum ajung.

Fazio îi explică. Apoi îi spuse:

— Îmi pare rău, da' Catarella insistă să vă spună două vorbe. De unde sunați?

— De la Trapani.

— Apăi ce v-ați dusă ră să faceți tocma' la Trapani?

— Îți explic mai târziu. Dă-mi-l pe Catarella.

— Alo, dom'le, voiam să vă zic că azi de dimineață...

— Catarè, da' ce-s ăia, conogolezi?

— Apăi, africanii din Conogo, dom'le, ce altceva să fie? Sau cum tre' să le zic? Conogolieni?

Trânti receptorul în furcă și-și continuă drumul, oprindu-se în fața unui magazin de scule și unelte cu autoservire. Cumpără un levier de dulgherie, o daltă, un clește mare, un ciocan și un bomfaier. Tânăra de la casă, o brunetă a-ntâia, îi zâmbi.

— Vă pregătiți să dați lovitura, nu glumă, îi zise.

N-avea dispoziția necesară ca să-i răspundă pe măsură. Ieși, urcă din nou la volan și demară. Nu înțelegea de ce, însă simțea nevoia să se uite la

ceas. Se făcuse aproape ora două. Asta era: avea o foame de lup! Ajunse în dreptul unui han – *La Bourbon* scria pe firmă – în fața căruia stăteau parcate câteva TIR-uri. Prin urmare, se mânca bine acolo. În el se declanșă un scurt, dar feroce război între îngerul păzitor și drăcușorul cel împielit. În cele din urmă, învinse îngerul: își continuă drumul spre Vigàta.

— Cum așa, nici măcar un sandvici? îl auzi lamentându-se pe drăcușorul cel împielit.

— Nu.

Lumea numea Monteserrato lanțul deluros – relativ înalt, într-adevăr – care despărțea Vigàta de Montelusa. Plecând din apropierea țărmului mării, pe acolo se putea pătrunde spre câmpurile dinspre inima insulei cale de cinci sau șase kilometri, nu mai mult. Ultima colină era străjuită de o antică și impozantă casă colonială. Era un loc izolat. Și așa rămăsese peste ani și ani, chiar dacă, pe vremea *boom*-ului în construcția infrastructurilor de interes public, când se căutau cu disperare locații care să justifice o stradă, un pod, un viaduct sau un tunel, fusese legat cu o fâșie de asfalt de șoseaua expres Vigàta–Montelusa. De Monteserrato îi vorbise cu câțiva ani în urmă și bătrânul „dom’ director” Burgio, care-și amintise de o excursie pe care o făcuse prin părțile acelea în anul 1944, împreună cu un amic american, un corespondent de război cu care se împrietenise după debarcarea Aliaților. Străbătuseră la pas câmpurile ore și ore la rând, pentru ca apoi să ia dealurile pieptiș, făcând popasuri din ce în ce mai dese. Ajunși în dreptul casei coloniale înconjurată de ziduri înalte, le-au aținut calea doi dulăi cum nici „dom’ director”, nici americanul nu mai văzuseră vreodată până atunci. Aveau corpul alungit și suplu, ca de ogar, dar cu coada foarte scurtă și cârlionțată precum cea a porcilor, urechi lungi și lăsate, de copoi, și priviri feroce. Câinii îi imobilizaseră pur și simplu pe cei

doi intruși, mârâind amenințător la fiecare mișcare a acestora. În cele din urmă, sosi cineva de la fermă, călare, care se oferă să-i găzduiască. Apoi, capul familiei îi dusese să viziteze ruinele unei vechi mănăstiri, unde, pe un perete dărăpănat, mâncat de umezeală, cei doi drumeți avură ocazia să admire o frescă extraordinară, înfățișând Nașterea Domnului. Jos, într-un colț, se mai putea încă citi data: 1410. Scena reprezenta, printre altele, trei câini într-un tot identici cu cei care-i întâmpinaseră la sosire. Mulți ani mai târziu, după construirea drumului asfaltat, fostul director de liceu se întorsese prin părțile locului, însă ruinele mănăstirii nu mai existau, locul lor fiind luat de un garaj uriaș. Chiar și peretele cu fresca fusese ras de pe fața pământului, resturile de tencuială multicoloră împrăștiate de jur împrejurul garajului fiind singurele urme care mai aminteau de existența lui.

Zări micul paraclis pe care Fazio i-l dăduse ca punct de reper: după nici zece metri, din șosea se desprindea un drumeag îngust, care cobora coasta dealului.

— Îi înclinat rău, să fiți cu băgare de seamă, îl avertizase Fazio.

Înclinat, spusese? După părerea lui Montalbano, drumul acela era pur și simplu perpendicular pe suprafața Pământului. Înaintă lent, precaut. Ajuns la jumătatea povârnișului, frână, se dădu jos din mașină și admiră peisajul. Priveliștea care i se deschidea în fața ochilor putea fi judecată doar în funcție de gusturile fiecăruia – unii ar fi putut-o considera sinistă, la fel cum alții ar spus că era paradiziacă. De copaci, nici urmă, la fel cum nu se vedeau nici case, cu excepția uneia singure, al cărei acoperiș se zărea la nici o sută de metri mai jos de locul unde făcuse popas. Pământul nu era cultivat: lăsat în voia sorții, produsese însă o varietate atât de mare de plante sălbatice, încât

părea să acopere cu desăvârșire minuscula casă din vale, care mai lăsa vederii doar acoperișul, renovat de curând, cu instalația de scurgere intactă. Și asta nu era tot: cu uimire, Montalbano urmări traseul cablurilor de curent electric și telefon care plecau dintr-un punct îndepărtat și nedefinit pentru a sfârși în căscioara ascunsă între coline. Un detaliu care nu se potrivea deloc în acel peisaj ce părea încremenit în stadiul acela de la începutul veacurilor.

Într-un anumit punct al drumeagului, pe stânga, trecerea repetată înainte și înapoi a unei mașini trasase un fel de pistă bătătorită prin mijlocul buruienilor înalte, care se oprea exact în ușa fostei colibe, o ușă refăcută recent, din lemn greu, masiv, dotată cu două încuietori solide. În plus, prin două ochiuri de fier trecea un lanț gros, asemenea celor folosite ca antifurt pentru motociclete, de care atârna un lacăt impozant. În apropierea ușii, o ferestruică, atât de strâmtă, încât nici măcar un copilandru de cinci ani n-ar fi reușit să se strecoare prin ea. Totuși, probabil pentru orice eventualitate, ferestruica era protejată cu bare metalice. Dincolo de ele, se vedea geamul care fusese vopsit în negru – atât ca să-i împiedice pe musafirii nepoftiți să privească înăuntru, cât și pentru ca lumina din interior să nu penetreze, noaptea, afară.

Montalbano avea acum de ales: fie se întorcea la Vigàta ca să ceară întăriri, fie să-și probeze calitățile de spărgător – deși era convins că-l aștepta o muncă lungă și istovitoare. Bineînțeles că optă pentru a doua soluție. Se dezbracă de haină, înșfăcă bomfaierul – ce inspirat fusese atunci când se hotărâse să-l cumpere de la Trapani – și atacă vitejește lanțul de la intrare. Un sfert de oră mai târziu, brațul începu să-l doară. După alte cincisprezece minute, durerea îi cuprinsese tot pieptul. Într-un târziu, după o oră de trudă, lanțul se rupse, grație levierului folosit pe post de pârghie și a cleștelui. Era lac de sudoare. Își scoase cămașa și o întinse pe iarbă, la soare, să se mai usuce. Apoi se duse în mașină să se odihnească: însă nu, nu-i ardea de fumat. Când se simți mai întremat, atacă prima din cele două încuietori, folosindu-se de

legătura de șperacle de care nu se despărțea aproape niciodată. Trebălu la ea preț de o jumătate de oră, până când înțelese că n-avea să-i dea de cap. Același rezultat îl obținut și cu a doua încuietoare. Îi veni o idee, genială după părerea lui. Se duse la mașină, deschise torpedoul, luă pistolul, îl armă și ținti spre încuietoarea de sus. Glonțul lovi ținta, însă ricoșă din metalul dur, ștergând apoi șoldul lui Montalbano, în același loc unde comisarul fusese rănit cu câțiva ani în urmă. Singurul efect obținut era că deformase iremediabil gaura cheii. Înjurând printre dinți, puse pistolul la loc, în torpedou. Totuși cum de reușeau polițiștii din filmele americane să deschidă întotdeauna ușile cu acel sistem? După sperietura de mai devreme, simți că-l inundă un nou val de transpirație. Își scoase și maioul, întinzându-l pe iarbă, lângă cămașă. Înarmat cu daltă și ciocan, dădu atacul asupra lemnului masiv al ușii, de jur împrejurul încuietorii în care trăsese cu pistolul. O oră mai târziu, consideră că cioplise destul și că ușa ar fi trebuit să se deschidă ușor dintr-o simplă lovitură cu umărul. Se dădu trei pași înapoi, se repezi spre ușă și se izbi cu umărul în ea. Ușa nu se clinti. Durerea în umăr și-n piept fu însă atât de sfâșietoare, încât comisarului îi dădură pe loc lacrimile. Ce avea, de ce nu se deschidea, blestemata?! A, da, desigur: înainte să se ia la bătaie cu ușa, ar fi trebuit să slăbească și a doua încuietoare, așa cum făcuse cu prima. Pantalonii, îmbibați și ei de sudoare, îi îngreunau mișcările. Și-i dădu jos, depunându-i lângă cămașă și maiou. După o altă oră de trudă, și cea de a doua încuietoare părea să fi ajuns într-o poziție precară. Tumefiat, umărul îl dureau îngrozitor. Își făcu de lucru cu ciocanul și levierul. Inexplicabil însă, ușa rezista. Deodată, îl cuprinse o furie de nestăpânit: se năpusti cu picioarele și cu pumnii asupra ușii, urlând deznădăjduit; părea o scenă din desenele animate cu Donald Rățoiul. Se întoarse

șchiopătând la mașină: Reușea cu greu să calce pe piciorul stâng: își scoase pantoful. În clipa aceea se auzi o bufnitură asurzitoare: ușa hotărâse, în sfârșit, să cedeze și – tot ca în filmele de desene animate – se prăbușise pe pardoseala din interiorul căscioarei. Montalbano dădu buzna înăuntru. Cu pereții proaspăt tencuiți și văruiți, unica încăpere a colibei era cu desăvârșire goală. Nicio piesă de mobilier, nici măcar un petic de hârtie uitat pe jos: ni'ca-nimicuța, de parcă nu calcase nimeni niciodată pe acolo. Jos, spre baza pereților, un număr impresionant de prize electrice și de telefon. Năucit, comisarul rămase o vreme să privească interiorul pustiu al căscioarei, parcă nevenindu-i să-și creadă ochilor. Odată cu primele umbre ale înserării, capitulă. Ridică ușa și camuflă intrarea sprijinind-o de ușor, apoi culese din iarbă cămașa, maioul și pantalonii, aruncându-le pe bancheta din spate a mașinii. Își trase haina direct pe bustul gol, aprinse farurile și o luă din loc, grăbindu-se spre casă, la Marinella. Spera să nu-l oprească, Doamne ferește, vreun echipaj de poliție. „Toată noaptea pierdută și, când colo, ieși, fată, ieși!” – își zise cu amărăciune.

Parcurse un drum ocolitor, mult mai lung, dar care cel puțin nu trecea prin Vigàta. În plus, înainta încet, chinuit de durerile din umărul drept, pe care-l simțea pufos și fierbinte asemenea unei chifle bine crescute abia scoase din cuptor. Trase mașina pe tăpșanul din fața vilei, stinse farurile și, scâncind, coborî și-și luă hainele de pe bancheta din spate. Făcu doi pași spre intrare și deodată încremeni. Lângă ușă se întrevedea limpede o umbră: era așteptat.

— Care ești acolo? întrebă cu voce aspră și totodată temătoare.

Umbra rămase învăluită în tăcere. Montalbano mai înaintă doi pași și o recunoscu. Mută de

uimire, Ingrid rămăsese să-l privească cu gura căscată.

— Îți explic mai târziu, simți comisarul că era de datoria lui să se justifice.

Îcnind de durere, căută cheile casei în buzunarul pantalonilor pe care-i ținea sub braț. Ingrid, care părea să înceapă să-și mai revină din starea de uluială, îl ajută luându-i pantofii din mână. În cele din urmă, ușa se deschise. Curioasă, Ingrid îl examină îndelung la lumina din casă, apoi îl iscodi:

— Ai avut spectacol cu California Dream Men?

— Cine-s ăia?

— O trupă de striptease masculin.

Comisarul nu-i răspunse, încercând printre icnete de durere să-și dea jos haina. La vederea umărului lui tumefiat, Ingrid nici nu țipă, nici nu-i ceru vreo explicație. Zise doar atât:

— Ai vreun unguent pentru umflături în casă?

— Nu.

— Dă-mi cheile mașinii. Între timp, tu întinde-te în pat.

— Unde vrei să te duci?

— O farmacie non-stop trebuie să existe pe undeva, nu crezi? făcu Ingrid, luându-i cheile din mână.

Montalbano se dezbracă – lucru ușor de făcut, de vreme ce rămăsese doar în șosete și chiloți – și se vârî sub duș. Degetul mare de la piciorul rănit semăna acum cu o pară de dimensiuni medii. Ieșind din baie, se duse în dormitor și se uită la ceasul de pe noptieră. Nu-i venea să creadă ochilor: se făcuse deja ora nouă și jumătate seara: Formă numărul de telefon de la secție, iar când constată că-i răspundea tot Catarella, își schimbă vocea:

— Alo? Sunt *monsieur* Hulot. *Je cherche monsieur Augellò.*

— Apăi 'mneavoastră franțuz din Franța sunteți?

— *Oui. Je cherche monsieur Augellò*, sau, cum spuneți voi, *monsieur Augello*.

— Dom' franțuz, aici nu-i.

— *Merci*.

Formă numărul de acasă al lui Mimì. Lăasă telefonul să sune îndelung, însă nu-i răspunse nimeni. Fie ce-o fi – își zise, căutând în cartea de telefon numărul lui Beatrice. Care răspunse imediat.

— Beatrice, Montalbano sunt. Scuză-mi îndrăzneala, dar...

— Vreți să vorbiți cu Mimì? îl întrerupse cu naturalețe divina creatură. Vi-l dau imediat.

Nici vorbă să se arate stânjenită. Mimì, în schimb, da: începu imediat să se justifice.

— Știi, Salvo, treceam întâmplător prin fața casei ei și...

— Pentru numele lui Dumnezeu, Mimì! îl întrerupse Montalbano, pe un ton îngăduitor, mărinimos. Întâi de toate, te rog să mă scuzi că te deranjez...

— Da' de unde atâta deranj! Nici vorbă! Te ascult.

Probabil că nici chinezii, cu proverbiala lor politețe, nu i-ar fi întrecut în materie de complimente reciproce.

— Voiam doar să te întreb dacă aş putea spera să ne întâlnim mâine dimineață – pe la ora opt, să zicem – la comisariat. Am făcut o descoperire importantă.

— Referitor la ce?

— La legătura dintre soții Griffio și Nené Sanfilippo.

Îl auzi pe Mimì începând să răsuflă greu, ca și cum ar fi primit pe neașteptate un pumn în plex. În cele din urmă, zise, bâlbâindu-se:

— U-unde ești? V-vin imediat.

— Sunt acasă. Numai că-i și Ingrid aici.

— Ah. Oricum, fii pe fază: stoarce tot ce poți de la ea, chiar dacă, din câte mi-ai dat de înțeles, ipoteza crimei pasionale nu mai stă în picioare.

— Uite ce-i, să nu spui nimănui unde și cu cine sunt. Acum închid și scot telefonul din priză.

— Înțeleg, înțeleg, zise pe un ton aluziv Augello.

Șchiopătând, se duse să se întindă în pat. Preț de un sfert de oră, se foi pe o parte și pe alta, căutându-și o poziție care să nu-i provoace dureri. Închise ochii, însă îi redeschise imediat, speriat de un gând: nu cumva o invitase pe Ingrid la cină? Cum să facă, oare, să se ridice, să se îmbrace, să se țină drept și să iasă la restaurant? Cuvântul „restaurant” avu un efect imediat: o durere surdă, de foame, în capul stomacului. Oare de când nu mai mâncase? Se ridică gemând și se duse târâș-grăpiș în bucătărie. În frigider trona un platou adânc cu barbuni în sos dulce-acrișor. Răsuflă ușurat și se întoarse în pat. Abia îl furase somnul, când auzi ușa de la intrare deschizându-se.

— Vin imediat, îi strigă Ingrid din bucătărie.

Câteva minute mai târziu, se ivi în prag ținând în mâini un flacon, un bandaj elastic și câteva suluri de fașă de tifon.

— Era timpul să mă revanșez, nu-i așa? zise.

— Să te revanșezi? Pentru ce? se miră Montalbano.

— Nu-ți mai amintești? Prima noastră întâlnire... Eu îmi scrântisem glezna, iar tu m-ai adus aici, la tine, mi-ai făcut masaj...

A, bineînțeles că-și amintea, cum să nu! În vreme ce suedeza, pe jumătate goală, era cocoțată în patul lui, sosise Anna, o polițistă de la Montelusa îndrăgostită de el. Urmase un echivoc previzibil, care fusese pe cale să se încheie rău de tot. Oare Livia și Ingrid se întâlniseră vreodată?

Parcă și-aducea aminte că da: la spital, când fusese rănit...

Masajul delicat al lui Ingrid, cu mișcările ei lente, continue, îi inducea somnul. Se abandona unei stări binecuvântate de picoteală dulce.

— Ridică-te. Trebuie să te bandajez. Apoi: Ține brațul ridicat. Și, din nou: Întoarce-te puțin spre mine.

I se supunea fără să crâcnească, cu un zâmbet mulțumit pe buze.

— Am terminat, zise într-un târziu Ingrid. Peste nici jumătate de oră te vei simți mai bine.

— Și degetelu’?

— Ce tot zici tu acolo?

Fără să scoată vreun cuvânt, comisarul își iți piciorul de sub cearșaf. Ingrid își relua lucrul.

Deschise ochii. Din sufragerie se auzea o voce bărbătească vorbind pe un ton scăzut. Se uită la ceas: era trecut bine de ora unsprezece noaptea. Vocea bărbatului se auzea distinct. Să fi chemat Ingrid vreun doctor? Se sculă din pat și se duse așa cum era – doar cu chiloții pe el, cu umărul, pieptul și degetul de la picior bandajate – să vadă ce se întâmpla. Nu era niciun medic: sau, mai bine zis, da, era un medic, însă de vorbit, vorbea la televizor despre curele de slăbire. Suedeza stătea în fotoliu. Simțindu-i prezența, sări în picioare.

— Ți-e mai bine?

— Da. Mulțumesc.

— Am pregătit masa, în caz că ți-e foame.

Într-adevăr, masa era aranjată pentru două persoane. În platoul adânc, peștii parcă abia așteptau să fie degustați bucățică cu bucățică. Se așezară. În timp ce-și puneau în farfurie, Montalbano o iscodi:

— Cum de n-ai rămas să mă aștepți la bar?

— Bine, Salvo, dar te-am așteptat acolo o oră, pe ceas!

— Ai dreptate, iartă-mă. Cum de n-ai venit cu mașina?

— Sunt fără mașină, momentan. Am dus-o la mecanic. Până la bar m-a adus un prieten. Apoi, văzând că nu apari, am hotărât să fac o plimbare până aici. Mai devreme sau mai târziu trebuia să te întorci acasă, nu-i așa?

Comisarul o analiză cu coada ochiului în timp ce mâncau. Ingrid devenea parcă din ce în ce mai frumoasă. La colțul buzelor îi răsăriseră două cute abia vizibile, care însă îi dădeau un aer mai matur, responsabil. Ce femeie extraordinară, zău așa! Nu-i trecuse nici prin anticamera cerebelului să-l iscodească cum, în ce împrejurări se lovise atât de tare la umăr. De mâncat – barbunii fuseseră împărțiți frățește, câte trei de căciulă –, mânca cu acea plăcere a cunoscătorilor. Cât despre băut, ei bine, bea mai abitir ca bărbații: iată, era deja la al treilea pahar, în vreme ce Montalbano nu-l terminase încă pe primul.

— Ce voiai de la mine?

Întrebarea îl lăsă perplex pe comisar.

— Nu, n-am înțeles.

— Salvo, m-ai sunat ca să-mi spui că...

Caseta video, fir-ar! Uitase complet de ce îi dăduse întâlnire.

— Voiam să-ți arăt ceva. Întâi însă, să terminăm de mâncat. Vrei fructe?

După masă, o invită pe Ingrid să se așeze comod în fotoliu și se pregăti să vâre caseta în aparatul video.

— Să știi că am văzut filmul acela, Salvo! protestă ea.

— Nu filmul voiam să-l vizionezi, ci o înregistrare imprimată peste el.

Introduse caseta, apăsă butonul PLAY și se așeză în celălalt fotoliu. Apoi, acționând telecomanda, derulă banda înainte pe imagine până

la cadrul cu patul matrimonial gol, când operatorul făcea ultimele reglaje ale camerei de luat vederi.

— Începutul mi se pare promițător, spuse suedeza zâmbind.

Urmă cadrul cu imaginea complet neagră, apoi camera reporni, înfățișând același decor, în patul matrimonial aflându-se de data aceasta amanta lui Nenè Sanfilippo, copia fidelă a modelului din *Maja desnuda* de Goya. O clipă mai târziu, Ingrid era deja în picioare, vizibil surprinsă și tulburată.

— Bine, dar aceea e Vania, aproape că strigă ea.

Montalbano n-o văzuse niciodată atât de răscolită; niciodată, nici chiar atunci când persoane rău intenționate îi întinseseră o cursă, sugerând apoi poliției că ar fi comis o crimă.

— O cunoști?

— Bineînțeles.

— Sunteți prietene?

— Într-o oarecare măsură.

Montalbano închise televizorul.

— De unde ai făcut rost de înregistrare?

— Nu vrei să discutăm dincolo? Știi, parcă mi-au revenit iar durerile.

Se întinse la loc, în pat. Ingrid se așează pe margine.

— Stau incomod așa, se lamentă comisarul.

Ingrid sări în picioare, îl ridică trecându-și un braț pe după umerii lui și-i puse o pernă la spate, în așa fel încât suferindul să stea într-o poziție cât mai comodă. Montalbano se lăsă cocoloșit: începea să-i placă ideea de a avea o infirmieră, toată numai a lui.

— De unde ai făcut rost de casetă? îl iscodi din nou Ingrid.

— A găsit-o vicele meu în apartamentul lui Nenè Sanfilippo.

— |sta cine mai e? făcu Ingrid, încrețindu-și fruntea.

— Nu știi? Tinerelul ăla de-l împușcă unii acum câteva zile.

— A, da, am auzit câte ceva despre întâmplare. Bine, dar de unde și până unde avea el o asemenea casetă?

Suedeza era sinceră: părea într-adevăr căzută din Lună.

— O avea pentru că era amantul ei?

— Cum așa? Un țânc?

— Exact. Vania nu ți-a vorbit niciodată despre el?

— Nu, niciodată. Sau, cel puțin, nu i-a pomenit deloc numele. Știi, e foarte discretă.

— Cum v-ați cunoscut voi două?

— Poate nu știi, dar la Montelusa suntem doar câteva femei străine căsătorite bine, cu bărbați de-ai locului cu stare: două englezoaice, o americană, două nemțoaice, Vania și cu mine. Am înființat un fel de club privat, însă doar așa, din joacă. Știi cine-i soțul Vaniei?

— Da, doctorul Ingrò, chirurgul, specialistul în transplanturi.

— Ei bine, din câte am înțeles, nu-i un bărbat tocmai plăcut. Și totuși Vania, în ciuda faptului că-i mai tânără decât el cu cel puțin douăzeci de ani, a avut o vreme parte de o viață frumoasă alături de el. Cu timpul însă, iubirea dintre ei s-a stins. Au început să se vadă din ce în ce mai puțin, el preferând să plece adesea în străinătate, uneori pentru perioade mai lungi.

— Ea obișnuia să aibă amanți?

— Din câte știu eu, nu. După câte a pățimit, i-a rămas totuși fidelă.

— Ce înseamnă „după câte a pățimit”?

— De exemplu, nu mai au de mult raporturi intime. Iar Vania este o femeie care...

— Înțeleg.

— Apoi, dintr-odată, cam cu vreo trei luni în urmă, s-a schimbat. A devenit, cum să-ți spun, mai

veselă, dar și mai tristă în același timp. Am înțeles atunci că se îndrăgostise. Am întrebat-o, iar ea mi-a confirmat. Mi-a dat însă de înțeles că era vorba mai degrabă despre o pasiune fizică foarte intensă.

— Aș vrea să mă întâlnesc cu ea.

— Cu cine?

— Cum adică, cu cine?

— Cu prietena ta.

— A! Păi, e plecată pentru cel puțin cincisprezece zile.

— Știi cumva unde?

— Bineînțeles. Într-o comună de lângă București. Am adresa și numărul de telefon de acolo. Mi-a scris câteva rânduri. Zicea că a fost nevoită să se întoarcă în România pentru că tatăl ei s-a îmbolnăvit grav după ce a căzut în dizgrație și a fost schimbat din funcția de ministru.

— Ai idee când se întoarce?

— Nu.

— Pe doctorul Ingrò îl cunoști bine?

— Nu cred să-l fi văzut de mai mult de trei ori până acum. O dată a fost acasă la noi. Un tip foarte elegant, însă respingător. Am auzit că ar avea o colecție extraordinară de tablouri. Vania spune că-i un fel de boală, de obsesie. A cheltuit foarte, foarte mulți bani din cauza acestei pasiuni ale sale pentru pictură.

— Te mai întreb ceva, însă te rog să te gândești bine înainte să-mi dai un răspuns: crezi că doctorul Ingrò ar fi capabil să ucidă sau să plătească pe cineva să-l ucidă pe amantul Vaniei, în caz c-ar descoperi că ea îl înșală?

Ingrid râse.

— Da' de unde! Îl doare fix în cot de Vania!

— N-ar fi totuși cu puțință ca tocmai el s-o fi îndemnat pe Vania să plece, intenționând astfel s-o îndepărteze de amantul ei?

— Asta da, s-ar putea. Însă dacă a trimis-o în România, a făcut-o doar ca să evite clevetelile,

gura lumii, calomniile. Însă nu, nu-i genul de bărbat care să treacă dincolo de anumite limite.

Se priviră o vreme în tăcere. Nu mai era nimic altceva de spus. Deodată, Montalbano tresări, ca și cum și-ar fi amintit brusc ceva.

— De vreme ce n-ai mașină, cum faci să te întorci acasă?

— Chem un taxi.

— La ora asta?

— Atunci, o să dorm aici.

Montalbano simți câteva broboane reci de sudoare pe frunte.

— Și soțul tău?

— Nu-ți face griji din cauza asta.

— Uite ce-i, facem așa: iei mașina mea și te duci frumușel acasă.

— Și tu?

— Mâine dimineață chem pe cineva să mă ia de aici.

Ingrid continuă să-l privească fără să rostească niciun cuvânt. Apoi zise:

— Mă crezi o curvă-n călduri, asta mă crezi? Îi iscodi ea serioasă, cu o undă de melancolie în privire.

Comisarul se îmbujoră, rușinat.

— Rămâi, îmi face plăcere, zise pe un ton sincer.

Ca și cum ar fi locuit dintotdeauna acolo, Ingrid deschise șifonierul și alese o cămașă curată.

— Pot să-mi pun asta?

Buimac de somn, Montalbano descoperi în toiul nopții un trup de femeie întins lângă el. Nu, nu putea fi Livia. Întinse brațul, lăsându-și palma să se odihnească pe o pereche de fese netede și tari. Deodată, avu o străfulgerare, ca o descărcare electrică. Iisuse, nu, nu era Livia. Speriat, își retrase mâna.

— Pune-o înapoi, se auzi vocea somnoroasă a lui Ingrid.

— E șase și jumătate. Cafeaua e gata, îl anunță Ingrid, atingându-i cu delicatețe umărul rănit.

Comisarul deschise ochii. Ingrid era îmbrăcată încă doar cu cămașa lui.

— Scuză-mă că te-am trezit atât de devreme, însă aseară, înainte să adormi, mi-ai spus că trebuie să fii la comisariat la ora opt.

Se ridică cu greu din pat. De durut, îl durea mai puțin, însă bandajul strâns îi îngreuna mișcările. Femeia hotărî să i-l scoată.

— După ce faci duș te pansez din nou.

Își băură cafeaua în tăcere. Montalbano se văzu obligat să se folosească numai de mâna stângă: dreapta și-o simțea încă amorțită. Oare cum avea să se spele? Ingrid păru să-i citească gândurile.

— Lasă-te în seama mea, îi zise.

Îl conduse în baie, îl ajută să-și dea jos chiloții, iar ea se dezbracă de cămașă. Montalbano se ferea în mod evident s-o privească. În schimb, Ingrid se comporta de parcă ar fi avut în spate cel puțin un deceniu de căsnicie cu el.

Sub duș, ea îl săpuni din cap până-n picioare. Montalbano nu opunea nici cea mai mică rezistență, imaginându-și – cu plăcere, de altfel – că se întorsese în timp la anii când, *picciliddro* fiind, îl dezmiardau mâinile la fel de drăgăstoase ale mamei.

— Notez semne evidente de revigorare, zise deodată Ingrid, râzând.

Montalbano privi în jos și roși violent. Într-adevăr, semnele erau mai mult decât evidente.

— Scuză-mă, sunt pur și simplu dezolat de situație.

— De ce să fii dezolat? se miră Ingrid. Pentru că ești bărbat?

— Dă drumul la apă rece, e mai bine pentru amândoi, zise comisarul.

După duș, veni calvarul uscatului cu prosopul. Când se revăzu cu chiloții pe el, scoase un oftat de satisfacție, marcând astfel îndepărtarea pericolului. Înainte să-l bandajeze din nou, Ingrid se îmbracă cu hainele ei. Acum — își spuse comisarul — procedurile puteau fi îndeplinite cu mai multă liniște sufletească. Înainte să plece, mai băură câte o ceașcă de cafea, după care Ingrid urcă la volan.

— Mă lași la comisariat și-ți continui drumul spre Montelusa cu mașina mea, îi zise Montalbano.

— Nu, te las la comisariat și chem un taxi. Mi-e mai ușor așa decât să-ți trimit mașina înapoi.

Până la jumătatea drumului rămaseră tăcuți. Însă era evident că pe comisar îl munea un gând. În cele din urmă, își luă inima-n dinți și întrebă:

— Ce s-a-ntâmplat între noi doi azi-noapte?

Ingrid râse.

— Chiar nu-ți mai amintești?

— Nu.

— Consideri că este important pentru tine să-ți amintești?

— Aș zice că da.

— În regulă. Atunci, știi ce s-a întâmplat? Nu s-a-ntâmplat nimic, în caz că, datorită principiilor tale, ți-ai dori asta.

— Și dacă principiile n-ar avea nicio importanță?

— Atunci, s-a întâmplat totul. Așadar, alege răspunsul care-ți convine.

Se așternu din nou liniștea.

— Crezi oare că, după noaptea aceasta, relația noastră se va schimba? îl iscodi apoi Ingrid.

— În niciun caz, răspunse cu sinceritate comisarul.

— Atunci? De ce pui asemenea întrebări?

Într-adevăr, raționamentul ei stătea în picioare, iar Montalbano se hotărî să nu mai pună întrebări.

Ajunși în fața comisariatului, ea îl întreabă:

— Te interesează numărul de telefon al Vaniei?

— Bineînțeles.

— Te sun când ajung acasă și ți-l dau.

În timp ce Ingrid îl ajuta pe Montalbano să coboare, în pragul comisariatului își făcu apariția Mimì Augello. Rămase locului, foarte interesat de scenă. Ingrid îl sărută fugar pe buze pe comisar și se îndepărtă cu pas zvelt. Mimì privi lung în urma ei, până când femeia dispăru după un colț. Răsuflând greu, comisarul făcu un popas pe trotuar.

— Mă doare tot corpul, zise, căutând să se sprijine de Augello.

— Vezi ce se întâmplă dacă stai mult timp fără să exersezi? comentă celălalt, cu un zâmbet complice.

Comisarului i-ar fi plăcut teribil să-i spargă dinții cu un croșeu bine plasat, însă se temea că avea să-și compromită definitiv brațul.

— Așadar, Mimì, în timp ce conduci, ascultă-mă cu cea mai mare atenție, fără însă să-ți desprinzi privirea de la drum. Mi-am fărâmat deja un umăr și nu vreau să-mi mai rup nimic altceva. Și, mai ales, să nu îndrăznești să mă întrerupi cu obișnuitele tale întrebări, fiindcă-mi pierd firul. Le ții minte și-mi pui toate întrebările la sfârșit. De acord?

— De acord.

— A, și să nu mă întrebi cum am făcut de-am aflat anumite lucruri.

— De acord.

— Și nici nu-mi cere detalii inutile.

— De acord. Înainte însă să începi, pot totuși să-ți adresez o întrebare? Una singură.

— Atât, una singură.

— De lovit, te loviși doar la umăr sau și la țeastă?

— Unde vrei să bați?

— Apăi, mă freci de cinci minute la icre și mă tot iscodești dacă-s de acord sau nu. Făcuși o fixație sau ce? Uite, declar solemn că-s de acord cu tot și cu toate, chiar și cu ceea ce nu sunt de acord. Mulțumit? Acu' hai, dă-i bătaie.

— Doamna Margherita Griffò avea un frate și o soră, Giuliana, fostă învățătoare, care locuia la Trapani.

— A murit?

— Vezi? Apăi nu, zic eu, vezi?! aproape că sări de pe scaun comisarul. Abia ce ai promis! Ca să nu mai spun că m-ai întrerupt cu o întrebare de tot rahat! Auzi la el: a murit? Bine'nțele c-a murit,

din moment ce spun despre ea că „avea o soră” și că „locuia la Trapani”.

Augello nu zise nici păs.

— Din cauza unei moșteniri, cele două surori nu-și mai vorbeau de mult, din tinerețe. Însă cu câțiva ani în urmă și-au reluat legăturile. Când Margherita află că Giuliana trage să moară, se duce s-o viziteze împreună cu soțul. Giuliana îi găzduiește în apartamentul ei. Cu ea mai locuiește, din vremuri imemorale, o prietenă de-a sa, domnișoara Baeri. Soții Griffio află cu această ocazie că Giuliana i-a lăsat prin testament surorii sale o căscioară – un fost staul, mai bine zis –, cu un petic de pământ de jur împrejur, într-o zonă din apropiere de Vigàta numită „la ciori”, acolo unde ne îndreptăm, de altfel, acum. Este un simplu gest afectiv, întrucât moștenirea în sine nu valorează nici cât o ceapă degerată. A doua zi după înmormântare, în timp ce soții Griffio se află încă la Trapani, acasă la Giuliana sună un necunoscut, foarte interesat de fostul staul. Necunoscutul nu știe că Giuliana a murit. Atunci, domnișoara Baeri i-l dă la telefon pe Alfonso Griffio. Și pe bună dreptate, căci nevasta acestuia este, în fapt, noul proprietar al căscioarei. Cei doi vorbesc la telefon, însă mai târziu, Alfonso se arată destul de evaziv asupra subiectului acelei discuții. Îi zice nevastă-sii doar atât, că necunoscutul care sunase locuiește în același bloc cu ei.

— Iisuse! Nenè Sanfilippo! exclamă Mimì, pătrunzând preț de o secundă pe contrasens.

— Ori te ții de condus, ori nu-ți mai povestesc niciun rahat, ni'ca! Pentru Nenè, faptul că proprietarii căscioarei sunt chiar vecinii săi de deasupra constituie o coincidență cum nu se putea mai fericită.

— Halt! Ești sigur că la mijloc este o simplă coincidență?

— Da, e o coincidență și nimic altceva. În paranteză fie spus, dacă tot sunt obligat să-ți suport

întrebările, te rog să faci în așa fel încât acestea să fie măcar cât de cât inteligente. E o coincidență, pentru că Sanfilippo nu știa că Giuliana murise și nici n-avea vreun interes să se prefacă a nu ști. În plus, nu putea ști nici că fostul staul trecuse în proprietatea doamnei Griffio, întrucât testamentul nu fusese încă făcut public.

— De acord.

— Câteva ore mai târziu, cei doi se întâlnesc.

— La Vigàta?

— Nu, la Trapani. Este în interesul lui Sanfilippo să fie văzut cât mai puțin în compania soților Griffio. Pot pune mâna-n foc că Sanfilippo îi toarnă bătrânului o poveste despre o iubire mistuitoare și foarte primejdioasă... cum că, dacă află cineva despre relația respectivă, se poate petrece un măcel... În sfârșit, îi spune, cel mai probabil, că are nevoie de fostul staul ca să-l transforme într-un fel de cuibușor de nebunii secret. Oferta este tentantă, însă se impun câteva reguli obligatorii. Întâi și-ntâi, succesiunea nu trebuie declarată, iar în caz că intră pe fir Fiscul, Sanfilippo se angajează că va plăti el toate cheltuielile; apoi, soții Griffio nu trebuie să pună niciodată piciorul pe proprietatea lor; în plus, din momentul acela n-aveau nici măcar să se mai salute, în caz că se-ntâmpla să se întâlnească acasă, la Vigàta; și, nu în ultimul rând, soților Griffio le este cu desăvârșire interzis să-i pomenească ceva fiului lor despre acea afacere. Pentru că bătrânii sunt, cum se zice, omu' banului, acceptă pe loc condițiile și vără în buzunar primele două milioane.

— Bine, dar de ce avea nevoie Sanfilippo de un loc atât de izolat?

— În niciun caz ca să încropească acolo un agealâc. De altfel, locul n-are apă curentă și nici măcar o toaletă. Dacă-ți vine, te duci frumușel și-ți faci treaba afară.

— Atunci, de ce?

— Ai să-ți dai seama și singur. Uite, vezi paraclisul de colea? Imediat, pe stânga, începe o potecă. Intră pe acolo și condu cu băgare de seamă, că-i toată numa' gropi.

Ușa era sprijinită de ușor, exact cum o lăsase cu o seară în urmă. Nu trecuse nimeni pe acolo. Mimi o dădu în lături și intrară. Imediat, camera le păru și mai mică decât era în realitate.

Augello își roti privirea de jur împrejur, fără să scoată niciun cuvânt.

— Au făcut curat-lună, zise.

— Vezi toate prizele din pereți? îi atrase atenția Montalbano. Păi, cum vine asta: își trage curent electric și telefon, da' nu are toaletă? Ascultă-mă pe mine, aici își avea biroul, era locul în care venea zilnic ca să-și îndeplinească sarcinile de serviciu.

— Adicăte! era salariat?

— Bineînțeles. Lucra pentru terți.

— Și cine să fi fost acești terți, mă rog frumos?

— Aceiași care i-au dat sarcina să găsească un loc izolat, departe de toți și de toate. Vrei să-ți dau câteva ipoteze? În primul rând, traficanți de droguri. În al doilea rând, pedofili. Apoi, urmează o procesiune întreagă de indivizi dubioși care se folosesc de internet pentru afacerile lor necurate. De aici, Sanfilippo putea intra în contact cu lumea întreagă. Naviga online, întâlnea persoane noi, comunica, apoi le dădea raportul celor ce-l angajaseră. Iar afacerea a mers ca unsă vreme de doi ani, după care s-a petrecut ceva, ceva grav, ceva care i-a determinat pe ceilalți să-și strângă catrafusele și să rupă toate punțile de legătură, să-și șteargă urmele. La ordinul superiorilor săi, Sanfilippo îi convinge pe soții Griffio să se înscrie într-o nevinovată excursie la Tindari.

— Bine, dar care să fi fost scopul?

— Judecând după cât de săraci cu duhul erau bieții bătrâni, probabil că le-a turnat o scorneală oarecare. De exemplu, că soțul cel încornorat și foarte periculos ar fi descoperit toată afacerea și că avea de gând să-i ucidă, considerându-i complici... Și uite-așa – le-o fi zi Sanfilippo –, lui îi venise o idee: de ce să nu plece ei frumușel într-o excursie, la Tindari, să zicem? Căci, nu-i așa, încornoratului furios nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să-i caute într-un autocar de turiști... Le-o mai fi spus că era de ajuns să ardă gazu' departe de casă preț de o zi numai, timp în care – vezi, Doamne – prieteni, cunoștințe comune, rude urmau să intervină ca să-l împace pe încornorat... Și uite, ca să fie crezut pe cuvânt, avea să facă și el același traseu, însă cu mașina. Bătrânii, speriați din cale-afară, acceptă. Sanfilippo le spune că, pe timpul excursiei, urma să fie sunat pe telefonul mobil și informat cum decurgeau lucrurile. Înainte să ajungă din nou la Vigàta, bătrânul trebuia să-i solicite șoferului un popas, moment în care Sanfilippo avea să-i pună la curent cu situația. Totul se petrece conform planului. Atât doar, că la oprirea dinainte de Vigàta, Sanfilippo le mărturisește celor doi că nu s-a rezolvat încă nimic și că-i mai bine pentru ei să rămână peste noapte departe de casă. Îi convinge să urce în mașina lui, după care îi predă călăului. În clipa aceea, nu avea nici cea mai mică bănuială că urma să împărtășească aceeași soartă cu ei.

— Și totuși, nu mi-ai explicat de ce era atât de necesar ca soții Griffio să fie îndepărtați. Singur ai spus că bieții de ei habar n-aveau unde era situată această proprietate a lor!

— Cineva trebuia să pătrundă în apartamentul lor și să facă dispărute actele ce priveau această proprietate. Copia testamentului, în primul rând. Apoi, vreo eventuală scrisoare de la Giuliana în care existau, poate, aluzii la moștenire. În sfârșit, chestii dintr-astea. Individul care face percheziția

apartamentului găsește și libretul de economii, pe care este înscrisă o sumă ce ar părea exagerată pentru doi pensionari oarecare. Motiv pentru care îl face dispărut. Însă se dovedește a fi o greșeală, căci tocmai acest lucru mi-a stârnit bănuielile.

— Salvo, ca să fiu sincer, povestea asta cu excursia la Tindari nu mi se pare deloc convingătoare. Sau, cel puțin, nu așa cum ai reconstituit-o tu. Ce nevoie era de toată mascarada asta? Indivizii despre care vorbești tu puteau foarte bine să inventeze o scuză oarecare, să între când și cum voiau în casa soților Griffio și să facă acolo ce le trecea prin cap.

— Da, însă pe urmă ar fi trebuit să-i omoare acolo, în apartament, aletându-l astfel pe Sanfilippo, pe care în mod cert îl mințiseră, spunându-i că nu intenționau să-i ucidă pe bătrâni, ci doar să-i înspăimânte... Pe de altă parte, nu uita că asasinii trebuiau să ne facă să credem că dispariția soților Griffio nu are nimic de-a face cu uciderea lui Sanfilippo. Ceea ce, de altfel, au și reușit până la un punct: amintește-ți cât timp am irosit până să înțelegem că între cele două cazuri există o strânsă legătură.

— S-ar putea să ai dreptate.

— Fără „s-ar putea”, Mimì. Apoi, l-au luat cu ei pe Sanfilippo și, probabil cu scuza că trebuie să reorganizeze punctul de lucru, au venit aici să-și șteargă urmele. Între timp, oamenii lor intră în apartamentul lui Sanfilippo, făcând același lucru care l-au făcut și acasă la soții Griffio. De exemplu, au făcut dispărute chitanțele de curent și de telefon, pe care, dacă-ți amintești, nu le-am găsit nicăieri. În sfârșit, spre dimineață, îl lasă pe Sanfilippo să se întoarcă acasă și...

— O secundă. De ce să-l mai lase să se întoarcă acasă? Puteau foarte bine să-l ucidă acolo unde l-au dus.

— De ce, ca poliția să aibă apoi trei cazuri de dispariție misterioasă în același bloc?

— Mda, ai dreptate.

— Sanfilippo se întoarce acasă spre dimineață, coboară din mașină, vâra cheia în ușa de la intrarea în bloc, moment în care cei care-l așteptau în apropiere îl strigă.

— În regulă, și cum procedăm mai departe? îl iscodi Augello după câteva clipe de gândire.

— Habar n-am, răspunse Montalbano. Până una-alta, aici nu mai avem ce căuta. Și cred că nici n-are rost să-i chemăm pe criminaliști pentru eventuale amprente digitale. Cu siguranță că au curățat-lună în urma lor, chiar și în pod.

Urcară în mașină și o luară din loc.

— Un lucru-i sigur: în materie de fantezie nu te-ntrece nimeni, comentă Mimì, după ce recapitulă în gând reconstituirea făcută de comisar. După ce te pensionezi, ai putea să te apuci de scris romane, zău așa.

— Dacă m-aș pune pe scris, aș scrie doar cărți polițiste. Și nu merită efortul.

— De ce zici asta?

— Majoritatea criticilor, academicienilor ori a aspiranților la acest titlu consideră literatura polițistă un gen minor. De altfel, în lucrările serioase de istorie a literaturii, acest gen nici măcar nu este menționat.

— Și ce-ți pasă? Te pomenești c-ai vrea să fii trecut în istoria literaturii, laolaltă cu Dante și Manzoni?!

— Mi-ar fi rușine să pretind una ca asta.

— Atunci, scrie și cu asta basta.

După o vreme, Augello deschise din nou discuția.

— Carevasăzică, ziua de ieri am pierdut-o de pomană.

— De ce?

— Cum adică, de ce? Ai uitat? Ieri n-am făcut altceva decât să culeg informații despre profesorul Ingrò, așa cum stabiliserăm cu o zi înainte, când

credeam că Sanfilippo a fost victima unei crime pasionale.

— A, da. Oricum, povestește-mi ce ai aflat.

— Omul este într-adevăr o celebritate la nivel mondial. Are o clinică privată – cu o activitate foarte rezervată – situată între Vigàta și Caltanissetta, unde poposesc doar VIP-uri alese pe sprânceană. M-am dus și eu s-o cercetez de afară. Este o vilă cu un parc foarte mare de jur împrejur, înconjurat de un zid foarte înalt. Are chiar și un heliport. Afară, clinica este păzită de gărzi înarmate. M-am informat și am aflat că, momentan, e închisă, ceea ce nu înseamnă nimic, pentru că doctorul Ingrò operează, practic, peste tot în lumea asta largă.

— Acum unde-i?

— Vrei să afli ceva interesant? Prietenul acela al meu care se cunoaște bine cu doctorul Ingrò mi-a spus că omul nostru s-a retras de câteva zile la vila sa de pe țărmul mării, cea situată între Vigàta și Santolì. Se pare că trece printr-o perioadă dificilă.

— Să fi aflat, oare, că-l înșela nevasta?

— Tot ce se poate. Amicul mi-a mai spus că doctorul a mai trecut în urmă cu doi ani printr-un asemenea moment de criză, însă pe urmă și-a revenit.

— Se vede treaba că, și pe vremea aceea, stimabila lui consoartă...

— Nu, Salvo, se pare că motivele ar fi fost atunci mult mai dramatice. Cel puțin așa mi s-a spus. Nu se știe nimic sigur, sunt doar niște zvonuri. Pare-se că s-a angajat să cumpere un tablou cu o sumă uriașă. Sumă pe care n-o avea. Prin urmare, ar fi semnat mai multe cecuri în alb, s-a aflat și a fost amenințat că va fi dat pe mâna poliției. Apoi însă a făcut rost de bani și totul a reintrat în normal.

— Unde-și păstrează tablourile?

— La bancă, într-un buncăr pentru valori. Acasă are doar reproduceri.

După alte câteva clipe de tăcere, Augello îl iscodi precaut:

— Dar tu? Ai reușit să combini ceva cu Ingrid?

Montalbano pufni, țâfnos.

— Mimì, nu-mi plac insinuările tale.

— Bine, dar nu te-am întrebat altceva decât dacă ai aflat ceva despre Vania, nevasta lui Ingrò.

— Ingrid aflase că Vania avea un amant, însă nu-i știa numele. De altfel, n-a făcut nicio legătură între uciderea lui Nenè Sanfilippo și prietena sa. În orice caz, Vania e plecată: s-a întors în România să stea o vreme cu tatăl său, care este bolnav. A plecat înainte ca amantul său să fie ucis.

Se apropiau de comisariat.

— Până la urmă, ai mai citit sau nu romanul lui Sanfilippo? Te întreb pur și simplu din curiozitate.

— N-am avut timp, crede-mă pe cuvânt: l-am răsfoit doar. Totuși, am constatat un lucru curios: există pagini foarte bine scrise care alternează cu pagini scrise foarte prost.

— Mi-l aduci și mie după-amiază?

Intrând, constată că, în locul lui Catarella, de serviciu la centrală făcea Galluzzo.

— Catarella pe unde-i, că nu l-am văzut dimineață?

— Apăi, dom'le, îl cheamă la Montelusa la un curs de actualizare pe computer. Zicea că se-ntoarce diseară, în jur de cinci jumate.

— Așadar, cum procedăm? insistă Augello, care venise pe urmele superiorului său.

— Uite care-i treaba, Mimì. Chestorul mi-a dat ordin să mă ocup numai de cazurile mărunte. După părerea ta, asasinarea soților Griffò și a lui Sanfilippo sunt cazuri mărunte sau de calibru?

— De calibru. Și încă de calibru mare.

— Prin urmare, nu-i treaba noastră. Ai sarcină să întocmești un raport către chestor, în care însă vei trece – atenție! – doar faptele în sine. Nu pomeni nimic despre cum văd eu lucrurile. În felul acesta, chestorul îi va pasa cazul șefului Brigăzii Mobile. Asta, desigur, în caz că omului nostru i-a trecut pântecăraia care-l ținea de dimineața până seara pe căcăstoare.

— Adicăte! Cum? Le servim pe tavă o asemenea plească? se înfurie Augello. |ia nici „mulțumesc” n-o să ne zică, ascultă ce-ți spun eu!

— Și ce dacă? Ții atât de mult să-ți mulțumească? În locul tău, m-aș îngriji mai degrabă să scriu raportul așa cum se cuvine. Te aștept mâine dimineață cu el la semnat.

— Ce înseamnă asta, „să-l scriu cum se cuvine”?

— Înseamnă că trebuie să-l garnisești cu expresii precum: „am procedat la deplasarea la locul săvârșirii infracțiunii”, „pe cale de consecință”, „ceea ce atestă” sau „ca atare”. În felul acesta se vor simți pe teritoriul lor și, raportul fiind pe limba lor, îl vor lua în considerare.

Preț de o oră, frecă țițaru’, cum îi plăcea să spună. Apoi îl chemă pe Fazio.

— Ceva vești despre Japichinu?

— Nimica-nimicuța. Oficial, îi în continuare urmărit general.

— De șomerul acela care și-a dat foc ce se mai aude?

— Se simte mai bine, însă nu-i cu totul în afara pericolului.

În schimb, Gallo veni să-i povestească despre un grup de albanezi evadați din lagărul de concentrare („Pardon, centrul de primire al imigranților!”).

— Le-ați dat de urmă?

— N-am găbuit nici măcar unu’, dom’le. Și nici n-o să-i mai găbuim vreodată.

— Păi, de ce nu?

— Pentru că evadările astea-s pregătite cu de-amănuntul împreună cu albanezii de afară, care au prins rădăcini adânci prin locurile astea. Un coleg de-al nostru de la Montelusa susține chiar că unii albanezi evadează ca să se-ntoarcă acasă, în Albania. După ce se conving cum stau treburile pe aici, își dau seama c-o duc mai bine printre ai lor. Ca să vedeți: un milion ca să-i aducă încoa', două milioane ca să-i ducă înapoi acasă. Căraușii mării nu pierd niciodată.

— Ista ce-i, un banc?

— Mie nu-mi pare banc, pufni Gallo.

Apoi, sună telefonul. Era Ingrid.

— Te-am sunat să-ți dau numărul de telefon al Vaniei.

Montalbano și-l notă. Însă Ingrid, în loc să-și ia „la revedere”, îi spuse:

— Am sunat-o.

— Când?

— Adineauri. Am stat îndelung de vorbă.

— Vrei să ne întâlnim undeva?

— Da, ar fi mai bine. Mai ales că acum am și mașină. Știi, mi-au reparat-o.

— În regulă. O să profit de ocazie și o să te rog să-mi schimbi bandajul. Hai să ne vedem la ospătăria San Calogero, la ora unu.

Printre multele calități cu care *u Singnuru* o hărăzise pe frumoasa suedeză se număra și punctualitatea. Intrară. Întâi și-ntâi, comisarului îi atrase atenția o pereche așezată la o masă de patru persoane. Oh, Doamne, Mimì și Beba! Augello sări de pe scaun. Montalbano constată că subalternul său roșise ușor, deși era posesorul unui obraz gros, de mi-se-rupist autentic. Augello făcu un gest larg, invitându-i pe comisar și pe Ingrid la masa lor: se repeta întocmai, cu rolurile schimbate, scena din urmă cu câteva zile.

— N-am vrea să deranjăm..., spuse Montalbano cu ipocrizie fățișă.

— Da' de unde, nici vorbă să deranjați! replică Mimì, și mai ipocrit decât șeful său.

Femeile se prezentară, zâmbindu-și. Comisarului nu-i scăpă faptul că zâmbetul schimbat de ele fusese sincer, deschis, și mulțumi Cerului: fără doar și poate că ar fi fost o tortură să mănânce în compania a două femei care nu se suportă! Însă ochiul fin de zbir al lui Montalbano mai notă și un alt amănunt, de data aceasta îngrijorător: se părea că între Mimì și Beatrice apăruse o stare de tensiune. Poate că – încercă el să se liniștească – nu se simțeau în largul lor din cauza apariției sale inopinate. Comandară toți patru același meniu: aperitive din fructe de mare și un platou uriaș cu pește la grătar. În timp ce mâncau, Montalbano întui că între adjunctul său și Beba avusese loc o discuție aprinsă, întreruptă probabil de sosirea lor. Iisuse! își zise el în gând. Trebuia să facă neapărat ceva ca să-i împace! Își frământa de zor mintea ca să găsească o soluție când, deodată, văzu mâna lui Beatrice așezându-se ușor peste cea a lui Augello. Mimì se uită lung la fetișcană, fetișcana îl privi lung pe Mimì. Preț de câteva secunde, cei doi se pierdură unul în ochii celuilalt. Pace! Făcuseră pace! De acum încolo, dumicații aveau să-i alunece comisarului mai bine pe gâtlej.

— Hai la tine, la Marinella – zise Ingrid la ieșirea din restaurant –, dar o să mergem fiecare cu mașina lui, pentru că trebuie să mă întorc repede la Montelusa. Am o întâlnire importantă.

Umărul comisarului se prezenta acum în condiții mult mai bune. În timp ce-i schimba bandajul, suedeza îi spuse:

— Sunt ușor confuză.

— Din cauza discuției telefonice?

— Da. Vezi tu...

— După, o întrerupse comisarul. Vorbim după.

Voia să savureze în sfânta pace răcoarea plăcută a pomezii cu care Ingrid îi masa umărul. Și, poate mai mult decât răcoarea pomezii, îi plăceau – de ce să nu recunoască? – gesturile delicate cu care femeia îi mângâia umărul, brațele, apoi pieptul... Deodată, realizează că stătea cam de mulțisor cu ochii închiși, pe punctul de a toarce asemenea unui motan.

— Am terminat, spuse Ingrid.

— Hai dincolo, pe verandă. Vrei un whisky?

Ingrid făcu semn că da. O vreme, rămaseră să privească marea în tăcere. De vorbit, vorbi cel dintâi comisarul.

— Ce-ți veni să-i telefonezi?

— Din impuls, pur și simplu. Îi căutam numărul de telefon, iar când l-am găsit, mi-am zis s-o sun.

— În regulă. Te ascult.

— În clipa în care a auzit cine sunt, mi s-a părut speriată. M-a întrebat dacă s-a întâmplat ceva rău. Iar eu m-am simțit foarte stânjenită. M-am întrebat dac-o fi aflat de asasinarea amantului ei. Însă, pe de altă parte, ea nu-mi pomenise niciodată numele lui. Așa că i-am răspuns că nu s-a întâmplat nimic, că voiam doar să știu ce mai face. Atunci mi-a spus că va rămâne departe de Sicilia pentru o perioadă mai lungă. Și a izbucnit în plâns.

— Ți-a spus de ce trebuie să se țină departe de locurile astea?

— Da. Însă o să-ți povestesc totul în ordine, căci Vania a fost destul de incoerentă, sărind de la un subiect la altul. Într-o seară, convinsă că soțul său era plecat din oraș și că nu avea să se întoarcă decât peste câteva zile, își duce amantul la vila din apropiere de Santolì, așa cum făcuse de nenumărate ori până atunci. Noaptea însă, în dormitor a intrat cineva, surprinzându-i în timp ce dormeau. Era chiar doctorul Ingrò. „Așadar, e adevărat”, a murmurat el. Vania zice că soțul ei și

tânărul s-au privit lung. Apoi, doctorul i-a zis celuilalt: „Hai dincolo.” Și a trecut în sufragerie. Fără să scoată niciun cuvânt, tânărul s-a îmbrăcat și s-a dus după el. Ceea ce a mirat-o cel mai tare pe prietena mea a fost că... în sfârșit, a avut sentimentul că cei doi se cunoșteau deja. Și încă foarte bine.

— Oprește-te un moment. Știi cumva cum s-au cunoscut Vania și Nenè Sanfilippo?

— Da, mi-a povestit chiar ea când, înainte să plece, am întrebat-o dacă e îndrăgostită. Se cunoscuseră întâmplător într-un bar din Montelusa.

— Și Sanfilippo a știut de la bun început cu cine-i căsătorită prietena ta?

— Da, i-a spus chiar Vania.

— În regulă. Continuă.

— Apoi, soțul ei și Nenè – ajunsă cu povestea aici, Vania mi-a spus așa: „Îl cheamă Nenè” – au revenit în dormitor și...

— Chiar așa a zis? „Îl cheamă Nenè”? A folosit prezentul?

— Da. Am remarcat și eu asta. Nu știe că amantul ei a fost ucis. Cum spuneam: cei doi au revenit în dormitor, iar Nenè, privind în pământ, i-a zis cu voce joasă că relația lor a fost o greșeală de neiertat, că vina era numai și numai a lui și că nu trebuiau să se mai întâlnească niciodată. După care a plecat. La fel ca și Ingrò, care a ieșit din casă câteva minute mai târziu, fără să scoată niciun cuvânt. Luată prin surprindere și dezamăgită de comportamentul lui Nenè, Vania nu știa ce era mai bine să facă. În cele din urmă, a hotărât să rămână la vila de pe țărmul mării. A doua zi, spre prânz, doctorul s-a întors. I-a spus Vaniei că urma să se întoarcă imediat la Montelusa și să-și facă bagajele. Biletul pentru zborul de București fusese deja rezervat. În zori, urma s-o însoțească cineva la aeroportul din Catania. Mai târziu, rămasă singură acasă, Vania a încercat să-l sune pe Nenè, însă n-a

reușit să-i dea de urmă. Iar a doua zi dimineață a plecat spre România. Nouă, prietenelor sale adică, ne-a justificat această plecare prin faptul că tatăl ei ar fi grav bolnav. Mi-a mai zis ceva: când a venit s-o anunțe că urma să se întoarcă în România, soțul ei nu era deloc afectat – știu eu, ofensat sau trist –, ci doar foarte îngrijorat. Iar ieri, doctorul a sunat-o, sfătuind-o să rămână cât mai mult timp departe de aici. Însă s-a ferit să-i spună de ce. Asta-i tot.

— Bine, bine, dar tu de ce te simți totuși confuză?

— Cum de ce? După părerea ta, așa se comportă un bărbat care-și prinde nevasta în pat cu altul, și nu oriunde, ci chiar la el în casă?

— Tu singură mi-ai spus că nu se mai iubeau!

— Dar de el, de Nenè, ce zici? Comportamentul lui ți se pare normal? Oare de când voi, sicilienii, ați devenit mai suedezi decât suedezii înșiși, zău așa?!

— Vezi tu, Ingrid, probabil că Vania are dreptate când spune că doctorul Ingrò și Sanfilippo se cunoșteau... Tânărul se pricepea bine la calculatoare și, după părerea mea, la clinica doctorului din Montelusa sunt multe calculatoare. Cred că la început, când Nenè s-a combinat cu Vania, nu știa că ea era soția doctorului. Iar când a aflat – da, poate că i-a spus chiar ea –, era deja prea târziu, cei doi fiind îndrăgostiți până peste urechi unul de celălalt. Mi se pare totul atât de limpede!

— Eh! făcu Ingrid, neîncrezătoare.

— Uite ce cred eu: tânărul spune că a făcut o greșeală. Și are dreptate: pentru că, mai mult ca sigur, și-a pierdut slujba. Iar doctorul își exilează nevasta, temându-se de clevetelile lumii, de eventualele consecințe... Ce s-ar fi întâmplat, de exemplu, dacă îndrăgostiții își pierdeau capul și fugeau împreună? Mai bine să nu le dea ocazia, nu crezi?

După privirea pe care i-o aruncase, Montalbano înțelese că suedeza nu era deloc convinsă de explicațiile lui. Însă pentru că era așa cum era, se feri să pună alte întrebări.

După plecarea lui Ingrid, se întoarse să mai zăbovească pe verandă. Din port, se vedeau îndreptându-se spre larg câteva ambarcațiuni: ieșeau la pescuitul de noapte. Simțea nevoia să nu se gândească la nimic. Apoi, foarte aproape de el, auzi o înlănțuire armonioasă de sunete. Cineva fluiera. Oare cine? Se uită de jur împrejur: nu era nimeni. Incredibil! Era chiar el! El, Montalbano, putea să fluiera! În clipa în care realizează minunea, fluieratul se stinse și nici vorbă să-i mai reușească. Așadar, existau anumite momente – oarecum ca în cazurile de dedublare a personalității – în care era în stare să fluiera! Izbucni în râs.

— Doctorul Jekyll și domnul Hyde, murmură.

— Doctorul Jekyll și domnul Hyde.

— Doctorul Jekyll și domnul Hyde.

A treia oară nu mai râdea deloc. Dimpotrivă, chipul îi devenise foarte serios. Iar pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare.

Își turnă un pahar plin de whisky sec.

— Dom'le! Iha, dom'le, bine că veni răți, dom'le! repeta întruna Catarella, alergându-i în întâmpinare. De ieri îi că tre' să vă-nmânez pirsonalmente-n pirsoană scrisoarea de mi-o dădu dom' avocat Guttadaddauro. Știți ce-mi zise dom' avocat? Că tre' să v-o-nmânez pirsonalmente-n pirsoană, așa-mi zise!

Scoase scrisoarea din buzunar și i-o întinse. Montalbano o deschise.

Onorate domnule comisar,

Persoana de care știți, clientul și prietenul meu, își manifestase intenția să vă scrie o scrisoare prin

care să-și exprime cele mai alese sentimente și profunda admirație pe care v-o poartă. Apoi însă și-a schimbat planurile și m-a rugat să vă transmit că vă va telefona într-una din aceste zile. Vă transmit totodată, onorate domnule comisar, cele mai smerite salutări. Al dumneavoastră, Guttadauro.

Făcu scrisoarea ferfeniță, apoi intră în biroul lui Augello. Mimì stătea la masa lui de lucru.

— Scriu raportul, îl anunță.

— Dă-l în mă-sa de raport, răspunse Montalbano.

— Ce s-a întâmplat? îl iscodi Augello, alarmat. Ai o mutră care nu-mi transmite nimic bun.

— Mi-ai adus romanul?

— |l scris de Sanfilippo? Da.

Și arată spre un plic mare, gros, de pe masă. Comisarul îl luă și și-l puse sub braț.

— Ce ai pățit? insistă Augello.

Montalbano nu-i răspunse.

— Eu mă duc înapoi acasă, îl anunță el din prag pe Augello. Nu mă sunați. Mă întorc la secție undeva, pe la miezul nopții. Și vreau să vă găsesc pe toți aici.

După nici doi pași făcuți dincolo de ușa comisariatului, dorința de nestăvilit de mai devreme – aceea de a da fuga la Marinella, unde să se încuie în casă și să se pună pe citit – îi pieri subit: exact așa cum așa cum, își spuse, vântul mării se înfurie uneori brusc, scoțând copacii din rădăcini, pentru ca o secundă mai târziu să se stingă la fel de brusc, pierzându-și urma, ca și cum nici n-ar fi existat. Răsuci cheia în contact și se îndreptă spre port. Odată ajuns, opri și coborî din mașină, luând plicul cel mare cu el. Adevărul gol-goluț era altul: îi lipsea curajul, îl înspăimânta gândul că acolo, în paginile scrise de Nene Sanfilippo, avea să descopere confirmarea unei presupuneri care-i încolțise în minte după plecarea lui Ingrid. Agale, pașii îl purtară până la promontoriul dinspre soare-răsare: se așeză pe stânca plată de sub far, direct pe piatră. Mirosul ierbii-de-mare – masa de alge verzi plutitoare care se lovea ritmic de baza stâncilor – ajungea, aspru, până la el, în vârful falezei. Își privi ceasul: mai avea încă o oră bună de lumină; dac-ar fi ținut neapărat, ar fi putut să-și înceapă lectura chiar acolo, pe țărmul mării. Însă nu, nu se simțea încă în stare: parcă nu mai avea sânge în vene, zău așa! Și totuși, dacă în cele din urmă se dovedea că romanul lui Sanfilippo nu era decât o scriitură de doi bani, o fantezie așa-zis estetică a unui diletant care are pretenții scriitoricești numai și numai pentru că-n școala primară era cel mai bun din clasă la desenat bastonașe? Materie care, de altfel, în ziua de astăzi nu mai era de actualitate: nu mai desena nimeni bastonașe la școală! Ceea ce era un alt semnal – dacă mai era nevoie – că lui, lui

Montalbano, îi cam trecuse vremea. Ca să nu mai pomenească de faptul că, ținând în continuare sub braț teancul acela gros de foi scrise, fără să-ncerce să rezolve momentul de cumpănă într-un fel sau în altul, îl irita vizibil, îi dădea o mâncărime vie pe piele. Da, poate că era mai bine să se întoarcă acasă, să se așeze pe verandă și să se pună pe citit. Aerul mării îl putea respira și de acolo.

Înțelese de la primele pagini că, pentru a camufla ceea ce avea cu adevărat de spus, Nenè Sanfilippo folosisese același sistem ca în cazul filmulețului cu nudul Vaniei. Dacă acolo, la începutul benzii video fuseseră înregistrate primele douăzeci de minute din filmul *Getaway*, aici, primele pagini ale așa-zisului roman fuseseră copiate dintr-un bestseller celebru: *Eu, robotul* de Asimov.

Montalbano avu nevoie de două ore ca să citească tot teancul de hârtii: pe măsură ce se apropia de final, în fața ochilor i se contura din ce în ce mai limpede grozăvia dată în vileag de Sanfilippo, iar mâna i se îndrepta din ce în ce mai des spre sticla de whisky de alături.

Și totuși, romanul nu avea un final, întrerupându-se chiar la mijlocul unei fraze. Însă ceea ce-i fusese dat să citească era mai mult decât suficient. Deodată, din capul stomacului simți un spasm dureros, un val de silă care i se învolbura în sus, spre gât. Dădu fuga în baie ținându-se cu mâna de gură și de nas, îngenunche în fața closetului și se porni să vomite. Vărsă din el whisky-ul pe care abia îl dăduse pe gât, vărsă tot ce mâncase peste zi, tot ce mâncase cu o zi în urmă, ba chiar și ce mâncase cu două zile mai devreme; așa cum stătea, cu țeasta asudată aproape cufundată în căcăstoare, cu măruntaiele sfâșiate de o durere chinuitoare, îi păru c-avea să verse tot, să-și vomite propria viață de până atunci: o dată, și-nc-o dată, și-nc-o dată, mergând cu gândul înapoi

în timp, până la papara de i-o dădeau de mâncare pe vremea când încă nu-i dăduseră dinții și până la laptele supt de la sânul mă-sii... Nimic altceva decât amăreală toxică, fiere, ură în stare primordială, pură.

Ținându-se de chiuvetă, izbuti cu greu să-și reia poziția bipedă, însă picioarele, ca de brânză parcă, abia îl țineau. Din câte-și dădea seama, fusese cuprins subit și de febră. Își vârî capul sub jetul de apă rece de la robinet.

— Prea bătrân pentru meseria asta.

Se duse să se trântescă pe pat și rămase o vreme cu ochii închiși.

Nu zăbovi mult așa. Se ridică: casa părea încă să se-nvârtă cu el, dar furia oarbă de mai devreme se preschimba încetul cu încetul într-un sentiment de hotărâre lucidă. Sună la secție.

— Alo? Alo? Acilea să știți că sunați la comisariatu' din...

— Catarè, Montalbano sunt. Dă-mi-l pe domnul Augello, dacă-i acolo.

Era acolo.

— Te ascult, Salvo.

— Cască urechile bine, Mimì. Acum, chiar în clipa asta, tu și Fazio vă urcați în mașină – atenție însă, nu o mașină de serviciu, luați oricare alta – și vă duceți să vă faceți de lucru prin părțile târgului Santolì. Vreau să aflu dacă vila doctorului Ingrò este pusă sub observație.

— De către cine?

— Mimì, abține-te de la întrebări. Dacă-i pusă sub observație, cu siguranță că n-a fost ideea noastră. Faceți ce știți și cum știți, dar vreau să aflu de la voi dacă doctorul e singur acasă sau, dimpotrivă, are companie. Nu vă grăbiți, stați acolo atât timp cât e nevoie ca să-mi dați un răspuns sigur. Și încă ceva: mai devreme ți-am lăsat vorbă să aduni toți oamenii la secție la miezul

noptii. La loc comanda! Convocarea se anulează. După ce terminați acolo, la Santolì, poți să-i dai liber și lui Fazio. Pe tine însă te aștept la mine, la Marinella, să-mi povestești ce și cum.

Puse receptorul în furcă, însă telefonul sună imediat. Era Livia.

— Cum de ești acasă la ora asta? îl iscodi ea.

Era bucuroasă; de fapt, nu atât bucuroasă, cât foarte surprinsă, dar într-un mod mai mult decât plăcut.

— Dar tu, din moment ce știai că nu-s niciodată acasă la ora asta, de ce m-ai mai sunat?

Într-adevăr, răspunsese la întrebare cu o altă întrebare, însă avea circumstanțe atenuante: trebuia să câștige timp, altminteri Livia, care-l cunoștea mai bine decât oricine, și-ar fi dat seama că nu era în apele lui.

— Știi, Salvo, cam de vreo oră mi se întâmplă ceva straniu, ceva ce n-am mai pățit niciodată. Sau, dacă am mai trecut prin starea asta, n-a fost niciodată atât de intensă. În sfârșit, mi-e greu să-ți explic.

Acum, Livia era cea care trăgea de timp.

— Încearcă totuși.

— Nu știu, e ca și cum m-aș afla acolo, cu tine.

— Scuză-mă că te întrerup, însă tu...

— Ai dreptate. Vezi tu, când am descuiat ușa să intru în casă, primul lucru care l-am văzut n-a fost sufrageria de aici, ci sufrageria ta, de la Marinella. De fapt, nu chiar așa... era sufrageria mea, desigur, dar în același timp era și a ta...

— Ca într-un vis vrei să spui, nu-i așa?

— Da, cam așa ceva. Iar din momentul acela mă simt ca și cum aș avea o dedublare de personalitate. Mă aflu aici, la Boccadasse, dar în același timp sunt cu tine acolo, la Marinella. Și e... este extraordinar! De altfel, te-am sunat pentru că eram convinsă că te găsesc acasă.

Temându-se să nu fie copleșit de emoții, Montalbano încercă să glumească.

— Adevărul este că, de fapt, ești curioasă.

— De ce aș fi, mă rog frumos?

— Ești curioasă să știi cum e aranjată casa.

— Bine, dar am fost acolo de... începu Livia.

Apoi se întrerupse brusc. Își amintise de jocul propus de el: să se logodească din nou, să ia totul de la început.

— Da, mi-ar plăcea să fac cunoștință cu casa în care locuiești tu.

— Atunci, de ce nu vii?

Nu izbutise să-și controleze tonul: îi ieșise pe gură o întrebare adevărată, sinceră. Iar Livia nu întârzie să remarce.

— Ce ți se-ntâmplă, Salvo?

— Nimic. O stare de indispoziție, nimic mai mult. Lucrez la un caz urât.

— Chiar vrei să vin să stau cu tine?

— Da.

— Măine după-amiază sunt în avion. Te iubesc.

Simțea nevoia să-și găsească o ocupație până la sosirea lui Mimì. De mâncat, nici pomeneală: n-ar fi fost în stare să pună gura pe nimic, chiar dacă măruntaiele îi fuseseră pur și simplu stoarse până la ultima picătură. Independent parcă de voința sa, mâna sa dreaptă apucă un volum dintr-un raft al bibliotecii. Citi titlul: *Agentul secret* de Conrad. Își amintea că-i plăcuse cartea, și încă foarte mult, însă atât, nu-și mai amintea nimic din ea. Adesea însă, când citea primele rânduri sau finalul unui roman, se întâmpla ca memoria sa să deschidă un sertăraș tainic, din care năvăleau afară de-a valma personaje, situații, replici. „Dimineața, ieșind, domnul Verloc avea întotdeauna grijă să predea dugheana în grija cumnatului său.” Ei bine, nu, cuvintele de început ale acestei cărți nu-i spuneau nimic. „Iar el pășea mai departe, imperceptibil și

totodată mortal, asemenea unei molime ce se lasă peste mulțimea unui oraș.” Acestea erau ultimele cuvinte, care de data aceasta îi spuneau prea multe. Îi veni brusc în minte o anumită frază din carte: „Nicio milă pentru nimeni, nici chiar pentru ei înșiși, iar moartea era pusă, în sfârșit, în slujba speciei umane...” Se grăbi să pună cartea la loc în raft. Ei bine, nu, mâna nu-i acționase independent de propria voință, ci fusese ghidată – inconștient, desigur – chiar de el, de sentimentele care-l măcinau pe dinăuntru. Se așeză în fotoliu și dădu drumul la televizor. Prima imagine care-l întâmpină pe micul ecran era cea a unui lagăr de concentrare, însă nu unul de pe vremea lui Hitler, ci de acum, din zilele noastre și dintr-un colț oarecare al lumii – nu reușea să înțeleagă exact de unde anume, căci figurile celor ce pătimesc orori nu se deosebesc unele de altele. Închise televizorul și ieși pe verandă. Rămase să privească departe, spre largul mării, reglându-și respirația după ritmul valurilor ce se spărgeau de țârm.

Oare era soneria de la intrare sau cea a telefonului? Se uită la ceas: abia trecuse de ora unsprezece: prea devreme ca să fi sosit Mimì.

— Alo? Sinagra mi-s.

Vocea stinsă a lui Balduccio Sinagra – care părea gata-gata să se volatilizeze, asemenea unei pânze de păianjen la prima rafală de vânt – era inconfundabilă.

— Domnule Sinagra, dacă aveți ceva să-mi spuneți, sunați-mă mâine la comisariat.

— Așteptați, așteptați. Ce-i asta, vă spăimântați? Aflați că telefonu' ăsta nu-i pus sub observație. Acu', să nu care cumva să fie sub observație al 'mneavoastră...

— Ce vreți?

— Voiam să vă zic că mi-s beteag, mă doboară boala.

— Din ce cauză? Pentru că nu mai aveți vești de la Japichinu, *nipoteddru* ăl mult-iubit?

O lovitură expediată intenționat sub centură. Iar Balduccio Sinagra o resimți din plin: rămase o vreme în tăcere, atât cât să înghită gălușca și să-și recapete suflul.

— Un lucru-l știu bine: acolo pe unde-o fi el acu', al meu *nipoteddru* o duce mai bine ca mine. Pen' că, vedeți 'mneavoastră, am rinichii care nu mă mai țin. Zice-se că-mi trebuie musai transplant, altminteri mă duc.

Montalbano se feri să mai facă vreo remarcă. Alese să-l urmărească pe hultan zburând în cercuri concentrice, din ce în ce mai strâmte.

— Apăi știți 'mneavoastră – reluă bătrânul – câți oameni betegi suntem care avem nevoie de asemenea operații? Eu zic, după mintea mea, că mai mult de zece mii suntem, dom' comisar. Ș-apăi dacă te ții să-ți respecti rându', până-ți vine ai timp berechet să te duci pe ceea lume.

Așadar, hultanul terminase de dat roată: acum se pregătea să se arunce în picaj asupra țintei.

— Pe urmă, mai tre' să fii sigur că ăl de-ți face lucrarea îi om de nădejde, cu mână bună...

— Cineva cu calitățile profesorului Ingrò, nu-i așa?

Iată că la țintă ajunsese primul el: prea sigur pe el, hultanul se mișcase prea greoi. Reușise, deci, să dezamorseze bomba pe care Sinagra o ținea în palmă. Prin urmare, nu mai putea invoca – pentru a doua oară – faptul că-l manevrase pe comisarul Montalbano ca pe un maimuțoi de paie de la operă. Reacția bătrânului veni imediat, foarte sinceră.

— Jos cu pălăria, domnu' comisar. Adevărat vă spui, jos cu pălăria. Și continuă: Dom' profesor Ingrò îi, desigur, omu' cel mai potrivit. Zice-se însă c-a trebuit să închidă spitalu' de-l ținea aici, la Montelusa. Pare-se că și el, sărăcuțu', nu stă tocmai bine cu sănătatea.

— Dar medicii? Medicii ce spun? Suferă de ceva grav?

— Încă nu știu ce să spună. Vor să fie siguri sută la sută înainte să-i stabilească tratamentul. Eh, dom' comisar, ce vreți? Suntem toți în mâinile |lui de Sus...

Și închise.

Câteva minute mai târziu, se auzi, în sfârșit, soneria de la intrare. Montalbano tocmai pusese de cafea.

— Nu supraveghează nimeni vila, spuse Mimì, intrând în casă. Până acu' juma' de oră – atât mi-a luat ca să ajung la tine – era singur.

— Și dacă între timp s-a dus totuși cineva să-l viziteze?

— Dacă-i pe-așa, mă anunță Fazio, că are telefonul mobil cu el. Tu însă ai să-mi spui imediat de ce ți s-a căsunat așa, nitam-nisam, pe doctorul Ingrò.

— Pentru că, deocamdată, ăi de trag toate sforile îl țin în așteptare. N-au stabilit încă dacă să-i dea mai departe de lucru sau dacă să-i ia maul, așa cum au procedat cu soții Griffò și cu Nenè Sanfilippo.

— Adicăte! Ce vrei să spui? Că-i amestecat și doctorul? îl iscodi Augello, incredul.

— Da, îi amestecat, și încă cum! răspunse Montalbano.

— Și cine ți-a spus asta, mă rog frumos?

„Un copac, un măslin sarazin”, ar fi fost răspunsul corect, însă cu siguranță că Mimì l-ar fi considerat nebun.

— Ingrid a sunat-o pe Vania, care este foarte speriată: s-au întâmplat foarte multe lucruri pe care nu reușește să le înțeleagă. De exemplu, a aflat că Nenè și dom' doctor se cunoșteau foarte bine, deși Sanfilippo nu i-a mărturisit-o niciodată. Apoi, când soțul ei a prins-o în pat cu amantul, nici nu s-a

înfuriat și nici n-a căzut în depresie. A devenit brusc îngrijorat, atâta tot. Iar Balduccio Sinagra mi-a confirmat totul în seara asta.

— Oh, Doamne! făcu Mimì. Ce amestec are Sinagra? De ce să-i fi spionat?

— Nu i-a spionat. Mi-a spus că are nevoie de un transplant de rinichi, iar când eu am pomenit numele profesorului Ingrò, s-a arătat de acord cu mine. Și mi-a mai spus ceva: că dom' profesor nu stă tocmai bine cu sănătatea. Același lucru mi l-ai spus și tu, îți mai amintești? Numai că pentru Balduccio, semnificația acestei expresii este cu totul alta decât pentru tine.

Luă cafeaua de pe foc, turnă în cești și băură în tăcere.

— Vezi tu, reluă discuția comisarul, Nenè Sanfilippo a scris toată povestea, limpede, de la cap la coadă.

— Și unde-i scrisă, mă rog frumos?

— În roman. Începe cu mai multe pagini copiate dintr-o carte celebră, apoi adaugă propria poveste, după care transcrie un alt fragment din cartea celebră, și tot așa. Este o poveste cu roboți.

— Aha, un roman științifico-fantastic, de aceea mi s-a părut mie că...

— Ei bine, da, ai căzut în capcana gândită de Sanfilippo. Roboții din carte, pe care el îi numește Alfa 715 și Omega 37, sunt o adunătură de fiare și de circuite electrice, însă raționează asemenea nouă, oamenilor, și au aceleași sentimente ca noi. Altfel spus, lumea roboților lui Sanfilippo seamănă ca două picături de apă cu lumea noastră.

— Bine, dar care-i firul acțiunii?

— Este povestea unui tânăr robot, Delta 32, care se îndrăgostește de un robot-femeie, pe numele ei Gamma 1024, nevasta unui robot – Beta 5 – faimos în lumea întreagă pentru talentul său extraordinar de a înlocui piesele defecte ale roboților cu piese noi. Robotul-chirurg – să-i

spunem așa – este un bărbat, pardon, un robot mereu în foame de bani, din cauza maniei sale de a colecționa tablouri foarte scumpe. Într-o zi, se împotmolește într-o datorie mare, pe care n-o poate plăti. Atunci, un robot-delinvent, șeful unei bande interlope, îi face o propunere: ei să-i dea banii de care are nevoie, iar el să facă, clandestin, transplanturi pentru acei clienți aduși de membrii bandei. Sunt clienți de primă mărime pe plan mondial, bogați și cu putere, care nu au nici timp, nici tragere de inimă să-și aștepte rândul pe listele oficiale. Robotul-chirurg nu spune nu, însă întreabă cum va fi cu puțință să se obțină în timp util piesele de schimb cele mai potrivite. Iar ei îl asigură că nu va fi niciun impediment, pentru că sunt în măsură să obțină, pe loc, exact piesele de schimb cerute. Cum așa? Recondiționând un robot care corespunde cerințelor, demontându-i piesa cerută pentru transplant. După care, robotul recondiționat este aruncat în mare sau îngropat adânc în pământ. Putem servi la comandă orice client – îi spune șeful bandei, pe numele său Omicron 1. Peste tot în lume – explică el – există roboți-deținuți, fie în închisori, fie în lagăre de muncă sau de refugiați. Iar în fiecare astfel de lagăr avem infiltrați roboți de-ai noștri. Iar în vecinătatea acestor locuri există piste de aterizare. Noi, cei de aici – îi mai spune Omicron 1 –, reprezentăm doar o părticică din toată rețeaua, care activează la scară mondială, sau, ca să folosim un termen la modă, s-a globalizat. Iar Beta 5 acceptă, iar afacerea avea să se deruleze în felul următor: Beta 5 urma să-l înștiințeze pe Omicron 1 de ce piese de schimb avea nevoie; la rândul lui, Omicron 1 urma să-i transmită comanda lui Delta 32, care, folosindu-se de o rețea internet de ultimă generație, le aducea la cunoștința celor din – să le zicem așa – serviciile operative. La acest punct însă, romanul se întrerupe. Nenè Sanfilippo n-a

mai apucat să-i scrie finalul. În cazul lui, finalul a fost dictat de Omicron 1.

Augello rămase îndelung pe gânduri: se vedea treaba că nu-i erau încă limpezi toate semnificațiile celor povestite de Montalbano. Apoi, dintr-odată, se îngălbeni la față: înțelesese.

— Or fi fost și roboți-copii printre cei recondiționați, nu-i așa? întrebă el cu voce stinsă.

— Bineînțeles, confirmă comisarul.

— După părerea ta, care ar fi continuarea acestei povești?

— Trebuie să plecăm de la premisa că organizatorii rețelei au o responsabilitate teribilă.

— Bineînțeles, moartea atâtor...

— Nu numai moartea, Mimì, ci și viața.

— Viața?

— Da, viața celor ce au primit organele. Fiecare dintre aceștia au plătit un preț înfiorător de mare, și nu mă refer aici doar la bani: sunt la fel de responsabili de moartea altor oameni ca și capii rețelei. Dacă toată tărășenia răsufală, ar fi terminați, indiferent că ei s-ar afla în fruntea unui guvern, la conducerea unui imperiu economic sau a unui colos bancar. S-ar compromite pe vecie. Prin urmare, după părerea mea, lucrurile s-au desfășurat în felul următor: într-una din zile, cineva descoperă relația dintre Sanfilippo și nevasta doctorului. Din momentul acela, Vania devine un pericol pentru întreaga rețea, căci oricine din afară poate face conexiunea între chirurg și gruparea mafiotă căreia îi aparține Sanfilippo. Și este obligatoriu ca între cele două elemente să nu se facă nici cea mai mică legătură. Ce este de făcut în situația dată? Se impune lichidarea Vaniei? Nu, căci doctorul s-ar trezi dintr-odată în centrul unei anchete de cronică neagră care ar ține prima pagină a tuturor ziarelor... Cea mai bună soluție este, în acest caz, lichidarea sucursalei din Vigàta. Înainte de toate însă, îl informează pe Ingrò despre

aventura Vaniei, el urmând să-și dea seama din reacțiile ei dacă este sau nu la curent cu marea operațiune. Însă Vania nu știe absolut nimic. Prin urmare, este trimisă înapoi, în țara ei de origine, organizația rămânând să se ocupe de suprimarea tuturor pistelor care ar fi putut conduce la ea: soții Griffo, Sanfilippo...

— Bine, dar atunci de ce nu l-au omorât și pe doctor?

— Pentru că el le mai poate fi încă de folos. Numele lui este, cum se spune în reclamele publicitare, o garanție pentru eventualii clienți. Deocamdată, toată lumea așteaptă să vadă cum se așază lucrurile. Dacă se așază bine pentru organizație, îi permit să-și practice în continuare meseria, iar dacă nu, îl lichidează.

— Și tu ce ai de gând să faci acum?

— Ce pot eu face? Așa cum se prezintă lucrurile acum, nimic. Cred că-i mai bine să te duci acasă, Mimì. Și dă-mi voie să-ți mulțumesc. Spune-mi, Fazio e tot acolo, la Santolì?

— Da. Așteaptă telefonul meu.

— Sună-l. Spune-i că se poate duce la culcare. Măine dimineață hotărâm cu toții cum continuăm cu supravegherea.

Augello îl informă pe Fazio de decizia comisarului. Apoi spuse:

— Se duce acasă. Zice că n-a apărut nimic nou. Doctorul e tot acasă, singur, la televizor.

Pe la ora trei din noapte, comisarul își trase pe el un veston mai gros – afară se lăsase frigul – și se urcă la volan. Mai devreme, mimând o curiozitate oarecare, îl descususe pe Augello, aflând de la el care era locația exactă a vilei lui Ingrò. Pe drum, medită la comportamentul lui Mimì din momentul în care-i dezvăluise ițele afacerii cu transplanturi clandestine. Dacă el, Montalbano, avusese reacția pe care o avusese – mai-mai să-l lovească

damblaua –, Augello se îngălbenise la față, însă nu păruse peste măsură de impresionat. Autocontrol? Lipsă de sensibilitate? Nu, fără îndoială că explicația era mult mai simplă: diferența de vârstă. El se apropia de cincizeci, în vreme ce Mimì abia trecuse de treizeci. Augello era pregătit să pășească în mileniul III, în vreme ce el, Montalbano, n-avea să se obișnuiască niciodată cu noile vremuri. Atât și nimic mai mult. Augello știa că se intra în mod natural într-o epocă nouă, una a crimelor îngrozitoare puse la cale de asasini anonimi, cu site-uri și adrese de internet – sau cum naiba s-or fi numind –, dar fără chip, fără o pereche de ochi și fără o expresie a feței. Ei bine, da, așa cum spusese și mai devreme, era prea bătrân pentru meseria asta!

Frână la vreo douăzeci de metri de poarta vilei, stinse farurile și rămase o vreme nemișcat, în așteptare. Apoi cercetă casa cu un binoclu. De la ferestre nu filtra afară nicio rază de lumină. Probabil că doctorul Ingrò se dusesese la culcare. Coborî din mașină și se apropie cu pași ușori de poartă și rămase din nou imobil, atent la zgomotele din jur, de data aceasta preț de vreo zece minute. Nicio mișcare, nimeni nu se iți din întuneric să-l întrebe ce hram poartă. Cercetă încuietoarea, folosindu-se de o lanternă de buzunar minusculă. Poarta nu era conectată la niciun sistem de alarmă. Cum era oare cu puțință una ca asta? Reflectând mai bine, o explicație pentru lipsa unui sistem de securitate exista totuși: la ce fel de prieteni avea doctorul Ingrò, doar unui biet nebun i-ar fi trecut prin minte să-ncerce să-i jefuiască vila. N-avu nevoie decât de câteva secunde ca să deschidă poarta. Pătrunse pe o alee largă, mărginită de copaci. Comisarul intuia că parcul vilei era păstrat într-o ordine și curățenie perfecte. Nu, câini nu erau, altminteri l-ar fi pus la pământ până acum. Folosindu-se de legătura de șperacle, deschise la fel de ușor și ușa vilei. Îl întâmpină un antreu

spațios, din care se trecea într-un living cu pereți de sticlă, iar de acolo în alte încăperi. Dormitoarele se aflau la etaj. Urcă agale scara luxoasă, acoperită cu o mochetă groasă și moale. În primul dormitor nu era nimeni. În cel de-al doilea însă da, cineva respira greoi pe întuneric. Cu mâna stângă, pipăi după întrerupător, în vreme ce în dreapta ținea pistolul. Nu-și duse însă gestul la bun sfârșit: persoana care stătea în întuneric aprinse veioza de pe una din noptiere.

Profesorul-doctor Ingrò stătea întins în pat, îmbrăcat din cap până-n picioare și încălțat cu pantofi eleganți. Spre nedumerirea comisarului, bărbatul nu părea deloc mirat de apariția în dormitorul lui a unui necunoscut înarmat. Fără doar și poate că se aștepta la o asemenea vizită. În cameră domnea un miros greu, închis și rânced de sudoare. Profesorul Ingrò nu mai era bărbatul impozant pe care comisarul își amintea că-l văzuse de două-trei ori la televizor: acum era neras de câteva zile, avea ochii roșii și părul vâlvoi.

— Asta ați hotărât, să-mi faceți felul? îl iscodi bărbatul cu voce abia auzită.

Montalbano nu răspunse. Stătea nemișcat în prag, cu brațul înarmat pe lângă corp, dar cu pistolul lăsat la vedere.

— Comiteți o greșală, continuă Ingrò.

Întinse mâna spre noptieră – comisarul a recunoscu, era aceeași din filmulețul cu Vania *desnuda* –, luă un pahar cu apă și bău câteva înghițituri. Mâna îi tremura atât de tare, încât o parte din apă și-o vărsă pe haine. Puse paharul la loc și vorbi din nou.

— Vă pot fi de folos încă.

Se dădu înspre marginea patului, lăsându-și picioarele pe podea.

— Unde mai găsiți voi pe cineva mai talentat ca mine?

„Mai talentat, poate că nu, dar unul mai onest, cu siguranță da”, îi răspunse în gând comisarul, fără însă să lase să-i scape vreun cuvânt.

Prefera să-l lase pe celălalt să fiarbă în suc propriu. Și totuși, poate că era mai bine să-i dea un mic impuls. Cum doctorul se ridicase deja în picioare, Montalbano își înălță lent brațul înarmat, îndreptând țeava pistolului spre capul celuilalt.

În clipa aceea, se întâmplă un fapt neașteptat. Ca și cum cineva ar fi retezat sforile invizibile care-l țineau în poziție erectă, bărbatul căzu în genunchi. Își împreună mâinile în semn de rugăciune.

— Îndurare! Îndurare!

Îndurare? Care îndurare? Aceea pe care le-o arătase el, doctorul, ălor de-i tranșase ca pe vite?! Chiar așa, îi tranșase, asta le făcuse!

Iată că acu' plângea, dom' profesor al nostru! Valul de lacrimi amestecat cu salivă i se scurgea prin firele de barbă. Acela să fi fost oare personajul conradian pe care și-l imaginase?

— Dacă mă cruți, te plătesc regește, murmură.

Își vârî mâna într-un buzunar al hainei și scoase de acolo o legătură de chei, întinzându-i-le lui Montalbano, care însă nu se clinti din loc.

— Cheile acestea... poți pune mâna pe toate tablourile mele... valorează o avere... devii bogat...

Montalbano nu mai izbuti să-și țină furia-n frâu. Făcu doi pași spre celălalt și-l izbi cu piciorul în plină figură. Doctorul se prăbuși ca secerat pe spate. De pe podea, prinse să urle:

— Nu! Nu! Asta nu!

Își dusesese mâinile la față, iar sângele care-i șiroia din nasul spart i se prelingea printre degete. Montalbano ridică din nou piciorul.

— Ajunge! se auzi o voce din spatele său.

Se întoarse fulgerător spre ușă. În prag stăteau Augello și Fazio, cu pistoalele în mână. Preț de o secundă, se priviră tustrei în ochi și se puseră de acord. Apoi, începu reprezentația.

— Poliția, strigă Mimì.

— Te-am văzut intrând, asasinule! adăugă Fazio.

— Voiai să-l omori, nu-i așa? își recită partea de scenariu Augello.

— Aruncă pistolul! forță nota Fazio.

— Nu! strigă comisarul și, înșfăcându-l de păr pe Ingrò, îl ridică în picioare, trecu în spatele lui și-i lipi țeava pistolului de tâmplă. Dacă nu plecați, îl împușc!

De acord – își spuse Montalbano –, scena o văzuse și o răsvăzuse toată lumea în filmele americane, însă una peste alta el și subalternii săi improvizau cu destul de mult talent. Ajunseseră cu replicile într-un punct mort, însă de salvat, îi salvă chiar Ingrò, care interveni la momentul oportun, ca-ntr-un scenariu dinainte stabilit.

— Nu, nu plecați! îi imploră el pe cei doi polițiști. Vă spun tot! Îmi recunosc faptele! Salvați-mă, vă rog!

Fazio se repezi înainte și-l placă spectaculos pe Montalbano, în timp ce Mimì avea grijă să-l țină în loc pe Ingrò. Fazio și comisarul se rostogoliră la podea, într-o aparentă luptă corp la corp, din care cel dintâi păru să iasă învingător. În clipa aceea, Augello se hotărî să preia controlul asupra situației.

— Pune-i cătușele! îi ordonă el lui Fazio.

Însă comisarul nu avusese încă ultimul cuvânt și, în plus, părea de o cu totul altă părere: trebuiau să se pună de acord, să acționeze toți ca unul. Îl prinse de încheietură pe Fazio, nu foarte strâns, însă suficient cât acesta să se lase dezarmat ca și cum ar fi fost luat prin surprindere. Montalbano trase un foc de pistol în aer, care-i asurzi pe toți protagoniștii, apoi fugi, ieșind din scenă. Augello se eliberă cu greu de doctor, care, plângând în hohote, i se cuibărise la piept, și se lansă în urmărirea fugarului. Montalbano aproape că

terminase de coborât scara spre parter când, la ultima treaptă se împiedică și căzu cu o bufnitură surdă la podea. În cădere, mai trase un foc de pistol, din greșeală. Răcnind din rărunchi „stai sau trag”, Mimì îl ajunse din urmă și-l ajută să se ridice. Ieșiră să discute afară, în fața casei.

— S-a căcat pe el, spuse Mimì. E fiert tot.

— Foarte bine, comentă Montalbano. Îl luați de-o aripă și-l duceți la Montelusa, la chestură. Pe drum însă, opriți-vă de câteva ori și uitați-vă de jur împrejur cu fețe îngrijorate, ca și cum v-ați teme de o ambuscadă. Când o să se găsească în fața chestorului, trebuie să recunoască tot-tot.

— Și tu?

— Eu am scăpat cu fuga, făcu Montalbano, trăgând încă un foc în aer ca să fie mai convingător.

Se întorcea spre casă, la Marinella, când, la jumătatea drumului, se răzgândi. Schimbă brusc direcția, îndreptându-se spre Montelusa. Se încadră apoi pe șoseaua de centură și, ajungând în oraș pe o intrare secundară, se opri pe via De Gasperi, la numărul 38 – blocul în care locuia prietenul său Nicolò Zito. Înainte să sune la interfon, se uită la ceas. Se făcuse deja ora cinci dimineța. Sună de trei ori, de fiecare dată lung, înainte să audă în difuzor vocea lui Nicolò, nehotărât parcă dacă să-și continue somnul sau să se enfurie pe intrus.

— Montalbano sunt. Am să-ți vorbesc.

— Așteaptă că vin eu jos, altminteri mi-i trezești pe toți din casă.

Un minut mai târziu, așezat pe o treaptă, Montalbano îi povesti totul de-a fir a păr. Din când în când, Zito îi cerea să se întrerupă.

— Așteaptă. Oh, Iisuse Hristoase! făcea.

Simțea nevoia să facă pauze dese: povestea îi tăia pur și simplu răsuflarea, îi dădea sentimentul

că se sufocă.

— Ce trebuie să fac? întrebă când comisarul termină de vorbit.

— Faci o ediție specială. Însă nu expui faptele direct, cum ți le-am relatat eu. Zici așa, că doctorul Ingrò s-a predat de bunăvoie, fiind implicat, se pare, într-o rețea infracțională de trafic de organe... Însă trebuie să amplifici informația, să-i dai greutate, să faci în așa fel încât să fie preluată de ziarele centrale și de televiziunile naționale.

— Înseamnă că te temi de ceva. De ce anume?

— Mă tem să nu se mușamalizeze totul. Ingrò are prieteni foarte sus-puși. A, și voiam să-ți mai cer o favoare: în ediția de prânz vii cu o altă bombă. Spui, păstrând și în cazul acesta misterul, că urmăritul general Jacopo Sinagra, zis Japichinu, ar fi fost asasinat. Pare-se, ai să zici tu, că făcea parte din aceeași organizație care-l are la mână pe doctorul Ingrò.

— Și-i adevărat sau nu?

— Îclin să cred că da. Ba chiar sunt aproape convins că acesta a fost și motivul pentru care bunicul său, Balduccio Sinagra, a ordonat să fie asasinat. Însă atenție, nu din cauza unor principii de moralitate, ci pentru că nepotul său, întărit de alianța cu noua mafie, l-ar fi putut oricând elimina.

Se făcuse deja ora șapte dimineața când, în sfârșit, se întinse în pat să doarmă. Hotărâse c-avea să se dea jos din pat abia către prânz, când avea să plece la Palermo, s-o ia pe Livia de la aeroport. După doar două ore de somn, îl trezi țârâitul insistent al telefonului. Era Mimì. Cel dintâi vorbi însă comisarul.

— De ce m-ați urmărit azi-noapte, deși eu...

— ...deși tu ai încercat să-ți bați joc de noi, nu-i așa că asta voiai să spui? îl completă Augello. Păi, bine, Salvo, cum ai putut tu să crezi că Fazio și cu mine nu ne vom da seama ce ai tu de gând? Știi ce

i-am spus lui Fazio? I-am ordonat să nu plece de lângă vilă nici chiar în cazul în care aş fi sunat eu să-i dau la loc comanda. Pentru că am ştiut că, mai devreme sau mai târziu, aveai să te duci acolo. Iar eu te-am urmărit de cum ai plecat de la tine de acasă. Una peste alta, îmi pare că am făcut bine, nu crezi?

Montalbano încasă lovitura demn, apoi schimbă subiectul.

— Cum a mers?

— A, un talmeş-balmeş în toată regula, Salvo. Au dat năvală cu toţii: chestorul, procurorul-şef... Iar doctorul vorbea, şi vorbea, şi iar vorbea... Nu reuşea nimeni să-l mai oprească... Ne vedem mai târziu la secţie şi-ţi povestesc totul de-a fir a păr.

— Numele meu n-a fost pomenit, nu-i aşa?

— Nu, fii pe pace. Am declarat că, trecând întâmplător pe lângă vila doctorului, am văzut poarta şi uşa de la intrare deschise larg şi am intrat la bănuieli. Din nefericire, killer-ul a reuşit să scape. În regulă, vorbim mai târziu.

— A, astăzi nu vin la birou.

— Eh – replică Mimì – din păcate, mâine lipsesc eu.

— De ce, unde pleci?

— La Tindari. Ştii, Beba, cu slujba ei...

La cum îl ştia, Mimì ar fi fost în stare ca, pe drum, să cumpere de la Beba un serviciu complet de bucătărie!

Cât despre Tindari, Montalbano îşi amintea micul şi misteriosul teatru antic grecesc şi plaja de forma unei mâini, cu degetele roşii... Dacă Livia ar fi fost de acord să mai zăbovească două-trei zile în plus, o excursie la Tindari nu le-ar fi stricat nici lor.

Nota autorului

Totul în această carte – nume, prenume (dar mai ales nume), situații – este pură invenție. Dacă fără voia mea apar totuși unele coincidențe, ele se datorează faptului că fantezia mea are limitele sale.

Această carte îi este dedicată lui Orazio Costa, maestrul și prietenul meu.

Table of Contents

[1](#)

[2](#)

[3](#)

[4](#)

[5](#)

[6](#)

[7](#)

[8](#)

[9](#)

[10](#)

[11](#)

[12](#)

[13](#)

[14](#)

[15](#)

[16](#)

[17](#)

[Nota autorului](#)

Table of Contents

1	1
2	17
3	31
4	48
5	65
6	82
7	97
8	114
9	130
10	147
11	162
12	178
13	193
14	209
15	224
16	239
17	256
Nota autorului	275